

Tartalom

3. A stratégia következetessége és kiegészítő jelleg	2
3.1 A környezet- és éghajlatvédelmi struktúra áttekintése.....	2
3.1.1 Annak bemutatása, hogy a feltételelenség hogyan járul hozzá általánosan a 6. cikk (1) bekezdésének d), e) és f) pontjában említett konkrét környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzésekhez.....	2
3.1.2 A 31. cikk (5) bekezdésében és a 70. cikk (3) bekezdésében említett vonatkozó alapfeltételek közötti kiegészítő jelleg, a feltételelenség és a környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzéseket megvalósító különböző beavatkozások áttekintése.....	3
3.1.3 A teljes hozzájárulás 105. cikk szerinti növelésének módja	14
3.1.4 Annak ismertetése, hogy a KAP stratégiai terv környezet- és éghajlatvédelmi struktúrája várhatóan hogyan járul hozzá a már meghatározott, a XI. mellékletben említett jogalkotási eszközökből eredő vagy azokban foglalt hosszú távú nemzeti célok megvalósításához.....	29
3.1.5 Adott esetben a KAP hozzájárulása a LIFE-projektekhez	47
3.2 A generációs megújulásra vonatkozó stratégia áttekintése	47
3.2.1 Adott esetben a KAP hozzájárulása a Erasmus-projektekhez.....	52
3.3. Annak ismertetése, hogy a III. cím II. fejezete 3. szakaszának 1. alszakasza szerinti termeléstől függő jövedelemtámogatás keretében végzett beavatkozások hogyan vannak összhangban a vízügyi irányelvvel (2000/60/EK irányelv).....	52
3.4 A jövedelemtámogatás méltányosabb elosztása, valamint kedvezményezettjei hatékonyabb és eredményesebb megválasztása céljának áttekintése.....	62
3.5 Az ágazati kapcsolódású beavatkozások áttekintése.....	73
3.5.1 Gyümölcs- és zöldségfélék.....	73
3.5.2 Méhészeti termékek.....	75
3.5.3 Bor.....	80
3.5.4 Komló.....	84
3.5.5 Olívaolaj és étkezési olajbogyó.....	84
3.5.6. Marha- és borjúhús.....	84
3.5.7. Tej és tejtermékek	85
3.5.8. Juh- és kecskefélék.....	86
3.5.9. Fehérjenövények	87
3.5.10. Cukorrépa	87
3.5.11. Egyéb ágazatok	87
3.6 Adott esetben annak vázolása, hogy melyik beavatkozás járul hozzá az egységes és integrált kockázatkezelési módszer biztosításához.....	87
3.7 A nemzeti és a regionális beavatkozások közötti kölcsönhatás ismertetése	95
3.7.1 Adott esetben a nemzeti és a regionális beavatkozások közötti kölcsönhatás ismertetése, ideértve a pénzügyi allokáció beavatkozásokénti és alaponkénti elosztását.....	95
3.7.2 Adott esetben, ha a KAP stratégiai terv egyes elemeit regionális szinten határozzák meg, annak leírása, hogy a beavatkozási stratégia hogyan biztosítja a nemzeti szinten elkészített KAP stratégiai terv elemeivel való koherenciájukat és összeegyeztethetőségüket	95
3.8 Annak áttekintése, hogy a KAP stratégiai terv hogyan járul hozzá az állatjólét javítására és az antimikrobiális rezisztencia csökkentésére vonatkozó, a 6. cikk (1) bekezdésének i) pontjában meghatározott célkitűzéshez, beleértve az alapfeltételeket, valamint a kiegészítő jelleget.....	95
3.9 Egyszerűsítés és az adminisztratív terhek csökkentése.....	97
3.10 Feltételelenség	99
3.10.1 Fő téma: Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás.....	99
3.10.2 Fő téma: Víz.....	102
3.10.3 Fő téma: talaj (védelem és minőség).....	103
3.10.4 Fő téma: Biológiai sokféleség és táj (védelem és minőség).....	106
3.10.5. Kiegészítő GAEC-előírás (adott esetben)	114
4. Több beavatkozáshoz is tartozó közös elemek	116
4.1. Fogalommeghatározások és minimumkövetelmények	116

4.1.1. Mezőgazdasági tevékenység	116
4.1.2. Mezőgazdasági terület	118
4.1.3. Támogatható hektár	121
4.1.4 Aktív mezőgazdasági termelő	125
4.1.5. Fiatal mezőgazdasági termelő	128
4.1.6 Új mezőgazdasági termelő	130
4.1.7 A közvetlen kifizetések odaítélésének minimumkövetelményei	130
4.1.8 A KAP-tervben használt egyén fogalommeghatározások.....	133
4.2. A közvetlen kifizetéshez kapcsolódó elemek.....	138
4.2.2 A közvetlen kifizetések csökkentése	138
4.2.3 Alkalmazás a jogi személyek vagy csoportok tagjai szintjén / a kapcsolódó jogi személyek csoportja szintjén (110. cikk)	139
4.2.4 Hozzájárulás a kockázatkezelési eszközökhöz.....	140
4.3. Technikai segítségnyújtás	140
4.3.1. Célkitűzések	140
4.3.2. A tevékenységek hatóköre és indikatív tervezése	140
4.3.3. Kedvezményezettek	142
4.3.4 Ráta.....	142
4.4. KAP-hálózat	142
4.4.1. A nemzeti KAP-hálózat összefoglaló áttekintése és célkitűzései, beleértve az európai innovációs partnerséget és az AKIS-en belüli ismeretáramlást támogató tevékenységeket.....	142
4.4.2 A nemzeti KAP-hálózat szerkezete, irányítása és üzemeltetése	143
4.5 Az EMVA és a vidéki térségekben működő egyéb uniós alapok közötti koordinációnak és hatáskör-elhatárolásnak, valamint az említett alapok egymást kiegészítő jellegének felülvizsgálata	156
4.6. Pénzügyi eszközök	164
4.6.1. A pénzügyi eszköz ismertetése	164
4.7. A vidékfejlesztési beavatkozástípusok közös elemei.....	164
4.7.1. A nem elszámolható beruházások listája	164
4.7.2. A „vidéki térség” fogalmának meghatározása és alkalmazhatósága.....	165
4.7.3 Az ágazati beavatkozások közös kiegészítő elemei, a vidékfejlesztésre irányuló beavatkozások közös kiegészítő elemei, illetve az ágazati és a vidékfejlesztésre irányuló beavatkozásokkal közös kiegészítő elemei	165
4.7.4 A vidékfejlesztési beavatkozásokra alkalmazandó hozzájárulási arány(ok).....	167

3. A stratégia következetessége és kiegészítő jelleg

3.1 A környezet- és éghajlatvédelmi struktúra áttekintése

3.1.1 Annak bemutatása, hogy a feltételeesség hogyan járul hozzá általánosan a 6. cikk (1) bekezdésének d), e) és f) pontjában említett konkrét környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzésekhez

A GAEC előírások a 6. cikk (1) bekezdésének d), e) és f) pontjában meghatározott konkrét környezeti és éghajlati célkitűzések mindegyikét támogatják. Hozzájárulnak az éghajlatváltozás mérsékléséhez és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz, valamint a fenntartható energia hasznosításának terjesztéséhez. Támogatják a fenntartható fejlődést és a természeti erőforrásokkal – például vízzel, a talajjal és a levegővel – való hatékony gazdálkodást. Hozzájárulnak a biológiai sokféleség védelméhez, az ökoszisztéma - szolgáltatások gyarapításához, valamint az élőhelyek és a tájak védelméhez.

- Az 1. számú GAEC előírás az állandó gyepterületek fenntartása segíti a szén-megkötését, részt vesz a helyi klímarendszerek szabályozásában, elősegíti a talajok erózió elleni védelmét, illetve

élőhelyként és tájképi elemként hozzájárul a biológiai sokféleség védelméhez, az élőhelyek és tájak megőrzéséhez.

- A 2. számú GAEC előírás alapján megőrzött vizes élőhelyek és a tőzeglápok hozzájárulnak a magas kötöttszén-tartalmú talajok megfelelő kezeléséhez. Az előírás a végrehajtás megfelelő előkészítése miatt csak 2025-től kerül bevezetésre.
- A 3. számú GAEC előírás a tarló, a nád és egyéb növényi maradványok égetésének tilalma segít megőrizni a talaj szerves anyag tartalmát és biológiai állapotát, illetve hozzájárul a légszennyezettség csökkentéséhez
- A 4. számú GAEC előírás keretein belül a vízvédelmi sávokra vonatkozó előírások hozzájárulnak a vízszennyezés elleni védelemhez azáltal, hogy azokon korlátozásra kerül a tápanyagok kijuttatása.
- Az 5. számú GAEC előírás, mint az erózió elleni intézkedés, hozzájárul a talajromlás elkerüléséhez, a talajkészletek megőrzéséhez azáltal, hogy az erózió korlátozására termőhely-specifikus minimális földgazdálkodással kapcsolatos előírások kerülnek meghatározásra.
- A 6. számú GAEC előírás az érzékeny időszakokban történő talajtakarás biztosításán keresztül véd az erózió ellen, segíti a szénmegkötést és a vízvesztés megelőzését, illetve talajtakaró növény termesztésével hozzájárul a talaj szervesanyag tartalmának növeléséhez, a talajszerkezet és a talajpotenciál javításához.
- A 7. számú GAEC előírás vetésváltásra vonatkozó előírásai hozzájárulnak a talajpotenciál megőrzéséhez, valamint a helyes növényrend kialakításával és a nagyobb diverzitással csökkenthető a növényvédő szerek felhasználása.
- A 8. számú GAEC előírás keretében a nem termelő tájképi elemek és az agro-ökológiai célú, növényvédő szer mentesen művelt másodvetések, N-megkötő növények hozzájárulnak a biológiai sokféleség védelméhez, az élőhelyek és tájak megőrzéséhez, illetve a talajok védelméhez.
- A 9. számú GAEC előírás a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásával hozzájárul a biológiai sokféleség védelméhez, az élőhelyek és tájak megőrzéséhez.

3.1.2 A 31. cikk (5) bekezdésében és a 70. cikk (3) bekezdésében említett vonatkozó alapfeltételek közötti kiegészítő jelleg, a feltételeesség és a környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzéseket megvalósító különböző beavatkozások áttekintése

1.A mezőgazdasági területekre vonatkozó, az STR 4. cikk (2) bekezdés szerinti minimum követelmény

A mezőgazdasági terület akkor minősül megfelelő állapotban tartottnak, ha azon mezőgazdasági termelés folyik, vagy ha mezőgazdasági termelés nem folyik, azt úgy tartják fenn, hogy nem jelentkezik nagymértékű, súlyos gyomosodás. (A részletes előírást lásd a vonatkozó SFC fejezetben: 4.1.1.2.)

2.Mútrágya-használat csökkentése

2.1. Nemzeti jogszabályokban meghatározott kötelező erejű követelmények és jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények (SMR), illetve GAEC előírások

A műtrágya-használatra vonatkozóan a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény 42. §-a mondja ki általánosságban, hogy a termőföldeken a talaj tápanyag-szolgáltatását és a természetű növények tápanyagigényét figyelembe vevő, környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást kell folytatni.

Ezen túlmenően a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló 59/2008. (IV. 29.) FVM rendeletben meghatározott Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat kötelező előírásai feleltethetők meg a kondicionalitáson belül a **2. számú jogszabályban foglalt gazdálkodási követelménynek** (a tanács 91/676/EGK irányelve a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről).

2.2. KAP Stratégiai terv hozzájárulása a célkitűzéshez

Az **agro-ökológiai program** választható előírásai közül a talajkondicionáló és mikrobiológiai készítmények alkalmazásra vonatkozó előírás járul hozzá közvetetten a műtrágyahasználat csökkentéséhez (beavatkozás kódja: DP17_G01_ECOS_16).

Az **agrár-környezetgazdálkodási kifizetések** (AKG) általános előírásai közül több is kiterjed a fenntartható tápanyag-gazdálkodásra (talajvizsgálaton és levélanalízisen alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése, nitrogén hatóanyag kijuttatás korlátozása, szerves trágya alkalmazása) hozzájárulva így az okszerű műtrágya-használathoz, illetve a műtrágya-kijuttatás csökkentéséhez. (beavatkozás kódja: RD19_G01_AEC_70)

Az **ökológiai gazdálkodás támogatása** a gazdálkodási mód során alkalmazott, az ökológiai termelésre vonatkozó uniós jogszabályokban megfogalmazott elvek és szabályok következtében közvetlenül hozzájárul a műtrágyahasználat csökkentéséhez. Ezek az előírások mind túlmutatnak a fent részletezett alapkövetelményeken. Mind a vonatkozó ágazati (DP), mind a vidékfejlesztési (RDP) beavatkozás hatékonyan szolgálja ezt a kiemelt célt (beavatkozások kódja: RD20_G02_ORT_70, SC13_G01_FVO_47).

A **mezőgazdasági üzemek fenntartható és digitális fejlesztése**, valamint a **zöldség-gyümölcs ágazati** beavatkozások közül az éghajlatváltozás mérséklését és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást szolgáló intézkedések mind lehetőséget adnak olyan beruházások támogatására, amelyek hatékonyan csökkenthetik a mezőgazdasági termelők műtrágya felhasználását (Beavatkozások kódja: SC18_G02_FVL_47, RD01_E01_FRM_73, RD02_D01_FRM_73).

3.A növényvédő szerek használatának csökkentése

3.1. Nemzeti jogszabályokban meghatározott kötelező erejű követelmények és jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények (SMR), illetve GAEC előírások

A növényvédő szerek használatára vonatkozó hazai előírásokat elsősorban az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény, illetve a növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet tartalmazza. Ezek az előírások egyúttal megfelelnek a kondicionalitáson belül a **7. és 8. számú jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeknek** (növényvédő szerek forgalomba hozatala, illetve fenntartható használata) is.

3.2. KAP Stratégiai terv hozzájárulása a célkitűzéshez

Az **agro-ökológiai program**, fenti szabályozásokon túlmutató választható előírásai közül több is kapcsolódik a fenntartható növényvédőszer-használathoz, mint pl. a méhekre kifejezetten vagy mérsékelten veszélyes, illetve kockázatos növényvédőszer használatának korlátozása, illetve az ökológiai gazdálkodásban engedélyezett biológiai ágensek alkalmazásának ösztönzése. A nem termelő elemek fenntartása segíti a hasznos élő szervezeteket, melyek részét képezik az integrált növényvédelemnek (beavatkozás kódja: DP17_G01_ECOS_16).

Az **agrár-környezetgazdálkodási kifizetések** (AKG) általános előírásai közül több is kiterjed a fenntartható növényvédőszer-használatra (a felhasználható növényvédőszer hatóanyagok korlátozása), illetve az integrált növényvédelmi megoldások alkalmazására (növényvédelmi előrejelzés alkalmazása, hasznos élő szervezetek segítése). Az **ökológiai gazdálkodás támogatása** a gazdálkodási mód során alkalmazott, az ökológiai termelésre vonatkozó uniós jogszabályokban megfogalmazott elvek és szabályok következtében közvetlenül hozzájárul a mezőgazdasági eredetű peszticid szennyezés csökkentéséhez. Ezek az előírások mind túlmutatnak a fent részletezett alapkövetelményeken. Mind a vonatkozó ágazati (DP), mind a vidékfejlesztési (RDP) beavatkozás hatékonyan szolgálja ezt a kiemelt cél (beavatkozások kódja: RD20_G02_ORT_70; SC13_G01_FVO_47).

A **mezőgazdasági üzemek fenntartható és digitális fejlesztése**, valamint a **zöldség-gyümölcs ágazati** beavatkozások közül az éghajlatváltozás mérséklését és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást szolgáló intézkedések mind lehetőséget adnak olyan beruházások támogatására, amelyek hatékonyan csökkenthetik a mezőgazdasági termelők növényvédőszer felhasználását (beavatkozások kódja: SC18_G02_FVL_47, RD01_E01_FRM_73, RD02_D01_FRM_73).

4. Állatjóléti követelmények

4.1. Nemzeti jogszabályokban meghatározott kötelező erejű követelmények és jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények (SMR), illetve GAEC előírások

Az állatjólétre vonatkozó hazai előírásokat a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet tartalmazza. A szabályok kiterjednek az egyedi, illetve csoportos tartás körülményeire, továbbá a borjak, a sertések a baromfifélék és egyéb haszonállatok tartására, valamint kezelésükre. Ez a jogszabály feleltethető meg a kondicionalitáson belül a **9., 10. és 11. számú jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeknek** (borjak, sertések és a tenyésztés céljából tartott állatok védelme).

4.2. KAP Stratégiai terv hozzájárulása a célkitűzéshez

Az **állatjóléti támogatásokat** tervezzük kiterjeszteni a legtöbb haszonállat fajra (szarvasmarha, baromfi, kiskérődzők és méhészet). Az állatjóléti támogatások esetében a fenti jogszabályban foglaltakon túlmutatóan többek közt nagyobb férőhelyet, gyakoribb ellenőrzést, magasabb szintű technológiai előírásokat, a természetes tartási körülmények biztosítását, prevenciót és okszerű antibiotikum használatot, illetve a megfelelő tisztaságú, minőségű és ásványi anyag tartalmú takarmány, illetve ivóvíz biztosítását íránk elő. (Beavatkozás kódok: RD29_G12_AWR_70, RD30_G12_AWC_70, RD32_G12_AWP_70, RD33_G15_AWB_70).

A **mezőgazdasági üzemek fenntartható és digitális fejlesztése** beavatkozások lehetőséget adnak olyan beruházások támogatására, amelyek hatékonyan járulnak hozzá állategészségügyi és állatjóléti szempontból kedvezőbb körülményeket biztosító állattartó telepek kialakításához, például a trágyakezelés, a takarmányozás, a szellőztetés, vagy ammóniamegkötés fejlesztésével (beavatkozások kódja: RD01_E01_FRM_73, RD02_D01_FRM_73).

5. Egyéb vonatkozó kötelező követelmények: Talajvédelem

5.1 Nemzeti jogszabályokban meghatározott kötelező erejű követelmények és GAEC előírások

A talajvédő termőföldhasználat alapelvárásait a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény szabályozza, mely a talajok általános védelmén túl kiterjed az erózió elleni védekezésre, a talajok szervesanyag-tartalmának megőrzésére, illetve a szikes és savanyú talajok művelésére és a környezetkímélő tápanyag-gazdálkodásra, valamint a talaj túlzott tömörödésének megelőzésére és megszüntetésére, ezáltal vízgazdálkodásának javítására. A talajvédelmi terv készítésének részletes szabályairól szóló 90/2008. (VII. 18.) FVM rendelet határozza meg a fenti törvénnyel összhangban, hogy mely tevékenységekhez kell talajvédelmi tervet készíteni (pl. öntözés, hígtrágya, szennyvíz és szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználása, erózió elleni műszaki talajvédelmi beavatkozások megvalósítása stb).

A kondicionalitáson belül az **5., 6. és 7. számú GAEC előírás** vonatkozik a talajok védelmére. Ezek az előírások egyrészt a talajromlás és a talajerózió kockázatát hivatottak csökkenteni, másrészt a talajpotenciál megőrzését szolgálják összhangban a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvénnyel.

5.2. KAP Stratégiai terv hozzájárulása a célkitűzéshez

Az **agro-ökológiai program** választható előírásai közül a téli talajtakarás, a forgatás nélküli talajművelés, a talajkondicionálók, mikrobiológiai készítmények alkalmazása, az ültetvények sorközének takarása, a terménydiverzifikáció, valamint a magasabb arányú nem termelő terület fenntartása (pl. parlag, nitrogénmegkötő növények telepítése, másodvetésű zöldtrágya növények termesztése) betartása segíti elő a talajpotenciál megőrzését és javítását, a talajszerkezet és a talaj biodiverzitásának védelmét és javítását, a talajok vízmegtartó képességének növelését, valamint az erózió elleni védelmet (beavatkozás kódja: DP17_G01_ECOS_16).

Az **agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (AKG)** általános előírásai közül több is kiterjed a fenntartható tápanyag-gazdálkodásra (talajvizsgálaton alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése, nitrogén hatóanyag kijuttatás korlátozása), a talajvédő gazdálkodásra (forgatás nélküli talajművelés, erózióvédelmi intézkedések, talajvédő vetésszerkezet stb.), és ezen felül terület specifikus előírás-csomagok kerültek összeállításra az erózió-, a belvív-, illetve az aszályérzékeny területekre. Míg az erózió elleni előírás-csomagnak a talajerózióból és/vagy felszíni lefolyásból származó hordalék- és szennyezőanyag terhelés csökkentése az elsődleges célja, addig a belvív-érzékeny területeken a vízvisszatartás, az aszály-érzékeny területeken pedig a vízmegtartó talajművelés az támogatott jó gyakorlat. (beavatkozás kódja: RD19_G01_AEC_70)

Az **ökológiai gazdálkodás támogatása** a gazdálkodási mód során alkalmazott, az ökológiai termelésre vonatkozó uniós jogszabályokban megfogalmazott elvek és szabályok következtében közvetlenül hozzájárul a mezőgazdasági terület bruttó tápanyagmérlegének javításához, a talajzsarolás csökkentéséhez, valamint a talajok szervesanyag-készletének helyreállításához. Ezek az előírások mind túlmutatnak a fent részletezett alapkövetelményeken. Mind a vonatkozó ágazati (DP), mind a vidékfejlesztési (RDP) beavatkozás hatékonyan szolgálja ezt a kiemelt cél (beavatkozások kódja: RD20_G02_ORT_70; SC13_G01_FVO_47).

A **mezőgazdasági üzemek fenntartható és digitális fejlesztése**, valamint a **zöldség-gyümölcs ágazati** beavatkozások közül az éghajlatváltozás mérséklését és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást szolgáló intézkedések mind lehetőséget adnak olyan beruházások támogatására, amelyek hatékonyan segítik elő a mezőgazdasági termelők talajkímélő gazdálkodását (beavatkozások kódja: SC18_G02_FVL_47, RD01_E01_FRM_73, RD02_D01_FRM_73).

6.Egyéb vonatkozó kötelező követelmények: Vizek minőségi és mennyiségi védelme

6.1. Nemzeti jogszabályokban meghatározott kötelező erejű követelmények és jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények (SMR), illetve GAEC előírások

A vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet tartalmazza felszíni és felszín alatti vízbázisok védőövezeteinek hasznosítására vonatkozó korlátozásokat.

A felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet tartalmazza a szennyvizek kibocsátására vonatkozó általános szabályokat. A vízminőség megóvása érdekében a szennyvízkibocsátásra vonatkozó környezetvédelmi követelmények meghatározása engedélyben történik a kibocsátó számára. A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet pedig a szennyező anyagok felszín alatti vízbe, illetve a földtani közegbe történő bevezetésének megelőzésére vagy korlátozására vonatkozó előírásokat tartalmazza.

A nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet alapján az árvízvédelmi töltések mentesített oldalán lévő, az árvízi víznyomás miatt felszínre törő fakadó és szivárgó vizek által veszélyeztetett területen mezőgazdasági használat, hasznosítás csak a tulajdonos vagy a használó saját felelősségére történhet.

A vízminőséghez kapcsolódnak az erózió elleni védekezést célzó talajvédelmi szabályok is (lsd. fent)

Az öntözéssel gazdálkodásról szóló 2019. évi CXIII. törvény az öntözési szolgálat alapításának, a fenntartható vízgazdálkodási közösségek elismerésének és ellenőrzésének, valamint a környezeti körzeti tervek jóváhagyásának részletszabályait tartalmazza, a végrehajtási szabályokat pedig az öntözéssel gazdálkodásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 302/2020. (VI. 29.) Korm. rendelet tartalmazza.

A vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet tartalmazza az általános vízgazdálkodási szabályokat, beleértve többek közt a szennyvíztisztítás és –elhelyezés, az árvízmentesítés, a vízrendezés, illetve a mezőgazdasági vízhasznosítás pl. az öntözés általános előírásait. A vízjogi engedélyköteles tevékenységekre, köztük az öntözési célú vízhasználatra vonatkozó további szabályokat a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet tartalmazza. E jogszabályok feleltethetők meg az **1. számú jogszabályban foglalt gazdálkodói követelmény** azon részének, mely az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló 2000/60/EK irányelvnek 11. cikk (3) bekezdésének e) pontjára vonatkozik (vízkivételek és tározások engedélyezése). A 11. cikk 3) bekezdésének h) pontjára (foszfátok diffúzió elleni védelem) vonatkozó hazai jogszabály kidolgozása még folyamatban van, azonban annak tartalma összhangban lesz a nitrátszennyezés elleni védekezés részét képező Helyes Mezőgazdálkodási Gyakorlat lejtős területekre vonatkozó trágyakijuttatási szabályaival, kiterjesztve a nem nitrátérzékeny lejtős területekre is.

Ezen túlmenően a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló 59/2008. (IV. 29.) FVM rendeletben meghatározott Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat kötelező előírásai feleltethetők meg a kondicionalitáson belül a **2. számú jogszabályban foglalt gazdálkodási követelménynek** (a tanács 91/676/EGK irányelve a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről).

A GAEC előírások közül közvetlenül a **4. számú GAEC előírás** (vízvédelmi sávok) előírás segíti elő a Vízgyűjtő-Gazdálkodási Tervben megfogalmazott célkitűzések megvalósulását azáltal, hogy betartásukkal csökkenthető a mezőgazdasági eredetű tápanyag- illetve peszticid szennyezés, a talajerózióból és/vagy felszíni lefolyásból származó hordalék- és szennyezőanyag terhelés, valamint szabályozásra kerül az öntözési célú vízhasználat engedélyhez kötöttsége. A felszíni vizek terhelésének csökkentéséhez közvetve az **5. számú GAEC előírás** (erózióvédelmi célú talajművelés) és az **8. számú jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmény** (fenntartható növényvédőszer-használat) előírásai is hozzájárulnak. A természetes vízviszatarást, a vízjárési viszonyok javítását és az ökológiai vízmennyiség biztosítását pedig az **1. számú GAEC előírás** (állandó gyepek védelme), a **2. számú GAEC előírás** (vizes élőhelyek és lápok védelme), a **8. számú GAEC előírás** (nem termelő elemek fenntartása, tájképi elemek védelme) előírásai segítik.

6.2. KAP Stratégiai terv hozzájárulása a célkitűzéshez

Az **agro-ökológiai program** választható előírásai közül a téli talajtakarás, a forgatás nélküli talajművelés, a talajkondicionálók, mikrobiológiai készítmények alkalmazása, az ültetvények sorközének takarása egyszerre segítik elő a talajok vízmegtartó képességének növelését, valamint az erózió elleni védelmet, így a talajerózióból és/vagy felszíni lefolyásból származó hordalék- és szennyezőanyag terhelés csökkentését. Az öntözésre berendezett ültetvényekben a mikroöntözés ösztönzése a fenntartható vízhasználatot segíti, míg a növényvédőszer-használatra vonatkozó korlátozások a mezőgazdasági eredetű peszticid szennyezés csökkentéséhez járulhatnak hozzá (beavatkozás kódja: DP17_G01_ECOS_16).

Az **agrár-környezetgazdálkodási kifizetések** (AKG) általános előírásai közül több is kiterjed a fenntartható tápanyag-gazdálkodásra (talajvizsgálaton alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése, nitrogén hatóanyag kijuttatás korlátozása), a talajvédő gazdálkodásra (forgatás nélküli talajművelés, erózióvédelmi intézkedések, talajvédő vetésszerkezet stb.), illetve fenntartható növényvédőszer-használatra (a felhasználható növényvédőszer hatóanyagok korlátozása, növényvédelmi előrejelzés alkalmazása, stb.) hozzájárulva a mezőgazdasági eredetű tápanyag- illetve peszticid szennyezés csökkentéséhez. Ezen felül terület specifikus előírás-csomagok kerültek összeállításra az erózió-, a belvív-, illetve az aszályérzékeny területekre. Míg az erózió elleni előírás-csomagnak a talajerózióból és/vagy felszíni lefolyásból származó hordalék- és szennyezőanyag terhelés csökkentése az elsődleges célja, addig a belvív-érzékeny területeken a vízviszatarás, az aszály-érzékeny területeken pedig a vízmegtartó talajművelés az támogatott jó gyakorlat. (beavatkozás kódja: RD19_G01_AEC_70)

Az **ökológiai gazdálkodás támogatása** a gazdálkodási mód során alkalmazott, az ökológiai termelésre vonatkozó uniós jogszabályokban megfogalmazott elvek és szabályok következtében közvetlenül hozzájárul a mezőgazdasági eredetű tápanyag- illetve peszticid szennyezés csökkentéséhez. Mind a vonatkozó ágazati (DP), mind a vidékfejlesztési (RDP) beavatkozás hatékonyan szolgálja ezt a kiemelt cél (beavatkozások kódja: RD20_G02_ORT_70; SC13_G01_FVO_47).

Az **agro-ökológiai nem termelő beruházások** és az azok fenntartását szolgáló **agro-ökológiai földhasználat-váltást ösztönző kifizetés** célja egyrészt a felesleges vizek minél hosszabb ideig történő megőrzésének ösztönzése adott területen a földhasználat megváltoztatásával, vizes élőhelyek létrehozásával és területi vízviszatarást szolgáló kisléptékű vízi létesítmények kialakításával, másrészt a vizeinket érintő tápanyagterhelések és szennyezések csökkentése bizonyos erózióvédelmi létesítmények kialakításával, illetve a vízfolyásokat szegélyező mezőgazdaságilag nem művelt pufferzónák kialakításával. (beavatkozások kódja: RD21_G04_LCI_73, RD22_G05_LCP_70).

A **vízfelhasználás hatékonyságát javító beruházásokat** és a fenntartható vízgazdálkodási közösségeket támogató beavatkozás keretében egyrészt támogatni kívánjuk a vízfelhasználás hatékonyságát javító öntözésfejlesztési beruházásokat, másrészt a vízviszatarás létesítményeinek kialakítását a fenntartható vízkészlet-gazdálkodás biztosításával. Bizonyos meliorációs tevékenységek támogatásával pedig a talaj

vízhasznosítási képességeinek javítását kívánjuk elérni (beavatkozások kódja: RD12_W01_WTO_74, RD15_W04_COP_77).

A **mezőgazdasági üzemek fenntartható és digitális fejlesztése**, valamint a **zöldség-gyümölcs ágazati** beavatkozások közül az éghajlatváltozás mérséklését és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást szolgáló intézkedések mind lehetőséget adnak olyan beruházások támogatására, amelyek hatékonyan járulnak hozzá a mezőgazdasági termelők víztakarékossági intézkedéseinek bevezetéséhez az üzemek és állattartó telepek területén. Továbbá elősegíthetik olyan talajkímélő technológiák bevezetését, amelyek a talaj vízmegtartó képességének növelésével elősegítik a víztakarékos gazdálkodást (beavatkozások kódja: SC18_G02_FVL_47, RD01_E01_FRM_73, RD02_D01_FRM_73).

7.Egyéb vonatkozó kötelező követelmények: ÜHG emissziócsökkentés, szénmegkötés

7.1. Nemzeti jogszabályokban meghatározott kötelező erejű követelmények és GAEC előírások

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23. § (2) bekezdése értelmében a törvény erejénél fogva országos jelentőségű védelem alatt áll valamennyi láp. Lápnek azok a földterületek minősülnek, amelyek tartósan vagy időszakosan ki vannak téve a víz hatásának, illetve talajuk időszakosan vízzel telítettek, továbbá jelentős részükön lápi életközösség, illetve lápi élő szervezetek találhatóak, valamint talajukat változó kifejlődésű tőzegtartalom, illetve tőzegképződési folyamatok jellemzik.

A kondicionalitás előírásai közül közvetlenül a **2. számú GAEC előírás** (vizes élőhelyek és lápok védelme) járul hozzá a szénben gazdag talajok megőrzéséhez, azonban a **1. számú GAEC előírás** (állandó gyepek arányának fenntartása) is nagymértékben hozzájárul a mezőgazdasági területek szénmegkötéséhez. Továbbá a **8. számú GAEC előírás** (nem termelő elemek fenntartása) révén is növekszik a szénkészletek talajban és biomasszában történő megkötése.

7.2. KAP Stratégiai terv hozzájárulása a célkitűzéshez

Az **agro-ökológiai program** választható előírásai közül a téli talajtakarás, a forgatás nélküli talajművelés, az ültetvények sorközének takarása, valamint a magasabb arányú nem termelő terület fenntartása egyrésztől hozzájárul a mezőgazdasági területek szénmegkötéséhez, másrésztől pedig a talajkondicionálók, mikrobiológiai készítmények alkalmazása hozzájárul, hogy csökkenjen a műtrágya-kijuttatás, ezáltal csökkentve az ammónia-emissziót (beavatkozás kódja: DP17_G01_ECOS_16).

Az **agrár-környezetgazdálkodási kifizetések** (AKG) általános előírásai közül több is kiterjed a fenntartható tápanyag-gazdálkodásra (talajvizsgálaton és levélanálízisen alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése, nitrogén hatóanyag kijuttatás korlátozása, szerves trágya alkalmazása) hozzájárulva így a műtrágya-kijuttatás csökkentéséhez, ezáltal az ammónia-emisszió mérsékléséhez. (beavatkozás kódja: RD19_G01_AEC_70)

Az **ökológiai gazdálkodás** támogatása a gazdálkodási mód során alkalmazott, az ökológiai termelésre vonatkozó uniós jogszabályokban megfogalmazott elvek és szabályok következtében közvetlenül hozzájárul a mezőgazdasági eredetű ammónia-kibocsátás csökkentéséhez. Mind a vonatkozó ágazati (DP), mind a vidékfejlesztési (RDP) beavatkozás hatékonyan szolgálja ezt a kiemelt cél (beavatkozások kódja: RD20_G02_ORT_70; SC13_G01_FVO_47).

Az **agro-ökológiai nem termelő beruházások** és az azok fenntartását szolgáló **agro-ökológiai földhasználat-váltást ösztönző kifizetés** a jelenleg a gazdaságosság határán művelt szántóterületek földhasználat váltását hivatott előmozdítani többek között gyeptelepítéssel, illetve vizes élőhelyek kialakításával elősegítve így a földhasználat szénmegkötés szempontjából kedvező irányba történő

változását, a szén-dioxid talajban és biomasszában történő tárolását, a talajok szerves szénkészletének növelését. (beavatkozások kódja: RD21_G04_LCI_73, RD22_G05_LCP_70).

Az **erdőtelepítések és fásítások kialakítását és fenntartását segítő beavatkozás** egyik kiemelt célja a földhasználat megváltoztatásával a klímaváltozás hatásainak csökkentése és a szén-dioxid jelentős mértékű megkötése. (beavatkozások kódja: RD39_F05_AFI_73, RD36_F06_AFM_70).

Az **erdők klíma és környezeti teljesítményének javító beruházások** célja a fokozódó és egyre szélsőségesebbé váló abiotikus környezeti károsító körülmények és események (mint pl. vízhiány és aszály következtében kialakuló erdő- és vegetációtüzek, fagykárók és viharkárók) továbbá új biotikus kórokozók és károkozók elterjedésének ellensúlyozása mind az erdőpotenciálban keletkező károk lehetséges megelőzésével, mind azok ellenállóbb irányú helyreállításával. Továbbá kiemelt cél az erdők hosszú távú minőségi megújítása, szerkezetátalakítása, klímarezisztens szaporítóanyaggal történő felújítása is. Az erdők szerkezet-átalakítása által javítható az erőállományok korstruktúrája, elegyessége és biodiverzitása, így javul az erdei ökoszisztémák ellenálló képessége és szénmegkötő-kapacitása. (beavatkozás kódja: RD41_F08_INN_73).

Az **együttműködések** keretében támogatni kívánunk olyan önkéntes összefogásokat, melyek az erdőgazdálkodók és szakértő állami szervezetek összefogása által a korszerű, fenntarthatóságot elősegítő, az erdőtüzek megelőzésének és hatásainak mérséklésének területi kiterjedésű, több gazdálkodót érintő komplex tervezése és megvalósítása céljából jönnek létre. Az erdőtüzek megelőzésével csökkenthető a ÜHG, illetve légköri terhelést jelentő gázok kibocsátása, illetve megőrizhető az erdőállományok szénegyensúlya és elősegíthető klímaadaptív megújulásuk. (beavatkozás kódja: RD37_F04_FRC_77).

A **mezőgazdasági üzemek fenntarthatósági fejlesztése és a mezőgazdaság digitális átállása** valamint a **zöldség-gyümölcs ágazati beavatkozások** közül az éghajlatváltozás mérséklését és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást szolgáló intézkedések mind lehetőséget adnak olyan beruházások támogatására, amelyek hozzájárulnak a mezőgazdasági eredetű ammónia-emisszió csökkentéséhez. A növénytermesztésben például a folyamatos talajtakarást elősegítő, vagy injektáló trágyakijuttatást biztosító technológiák bevezetésével, az állattartó telepeken pedig a képződő trágya kezelését, tárolását, felhasználását, az ammóniamegkötést célzó technológiai fejlesztésekkel (beavatkozások kódja: SC18_G02_FVL_47, RD01_E01_FRM_73, RD02_D01_FRM_73).

8.Egyéb vonatkozó kötelező követelmények: Biodiverzitás védelme

8.1. Nemzeti jogszabályokban meghatározott kötelező erejű követelmények és jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények (SMR), illetve GAEC előírások

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény általánosságban kimondja, hogy a vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani, továbbá hogy a vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni, valamint biztosítani kell a fenntartható használatot, ami magában foglalja a tartamosságot, a természetkímélő módszerek alkalmazását és a biológiai sokféleség védelmét is. Valamint meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról

A Natura 2000 területekre vonatkozó 3. számú jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmény és a 4. számú jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmény az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet, illetve a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásaiban jelenik meg. Az jogszabályi előírások a Natura 2000 területek általános védelmét (pl.

engedélyköteles tevékenységek), illetve gyepterületek esetében az azok megőrzését szolgáló minimális földhasználati előírásokat fedik le.

A kondicionalitás előírásai közül a **1. számú GAEC előírás** (állandó gyepek védelme), a **2. számú GAEC előírás** (vizes élőhelyek és lápok védelme), a **8. számú GAEC előírás** (nem termelő elemek fenntartása, tájképi elemek védelme és fészkelési időszakokra vonatkozó korlátozások), valamint a **9. számú GAEC előírás** (Natura 2000 érzékeny gyepek feltörési tilalma) járul hozzá a mezőgazdasági területekhez kapcsolódó élőhelyek fenntartásához és sokszínűségének növeléséhez, ezáltal segítik a kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javítását. Ezen területek a SPR rendelet 4.cikk (4) bekezdés b) pontjának i) és ii) alpontjai alapján támogatásra jogosult területnek minősülnek ezzel is biztosítva a minél magasabb arányú jelenlétüket, növelve így a mezőgazdasági területekhez kapcsolódó élőhelyek sokszínűségét.

8.2. KAP Stratégiai terv hozzájárulása a célkitűzéshez

Az agro-ökológiai program választható előírásai közül az állandó gyepek gazdaság szintű megőrzése, az emelt szintű nem termelő elem fenntartási arány, a táblaméret maximalizálása, a méhekre veszélyes növényvédőszer korlátozása, az ökológiai növényvédelemben engedélyezett ágensek használata, illetve az ültetvény talajtakarás, sorközgyepesítés választása gyakorlatok is hozzájárulnak a mezőgazdasági területekhez kapcsolódó élőhelyek fenntartásához és sokszínűségének növeléséhez, a túlzott növényvédőszer-használat csökkentéséhez, ezáltal segítik a kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javítását (beavatkozás kódja: DP17_G01_ECOS_16).

Az **agrár-környezetgazdálkodási kifizetések** (AKG) előíráscsomagjai közül nyolc kifejezetten a mezőgazdasági művelés alatt álló gye- és szántóterületekhez kötődő közösségi jelentőségű fajok megőrzését célozza fajspecifikus előírásokkal a Magas Természeti Értékű Területeken. Mindemellert a többi előíráscsomag is tartalmaz olyan előírásokat, melyek hozzájárulhatnak a mezőgazdasági területekhez kapcsolódó élőhelyek és fajok védelméhez, ezáltal elősegítve a kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javítását is. (beavatkozás kódja: RD19_G01_AEC_70)

A **Natura 2000 gye- illetve erdőterületek kompenzációs kifizetései** az ezekre a területekre vonatkozó speciális földhasználati előírások következtében keletkezett többletköltség és bevételkiesés kompenzációját szolgálja, mely intézkedés hozzájárul a kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javításához. (beavatkozások kódjai: RD23_G06_NAG_72, RD34_F01_NAF_72)

Az **agro-ökológiai nem termelő beruházások** és az azok fenntartását szolgáló **agro-ökológiai földhasználat-váltást ösztönző kifizetés** a jelenleg a gazdaságosság határán művelt szántóterületek földhasználat váltását hivatott előmozdítani többek közt a biodiverzitás szempontjából fontos élőhelytípusok létrehozásának céljával, úgymint pl. biodiverzitás védelmi tartós zöldugár (méhlegelő), füves cserjesávok, fajgazdag gyepek, mezővédő erdősávok, fás legelők, vizes élőhelyek, illetve gyepes vízvédelmi sávok. Az így létrejövő és megfelelő előírások mentén fenntartott élőhelyek hozzájárulnak a kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javításához. (beavatkozások kódja: RD21_G04_LCI_73, RD22_G05_LCP_70).

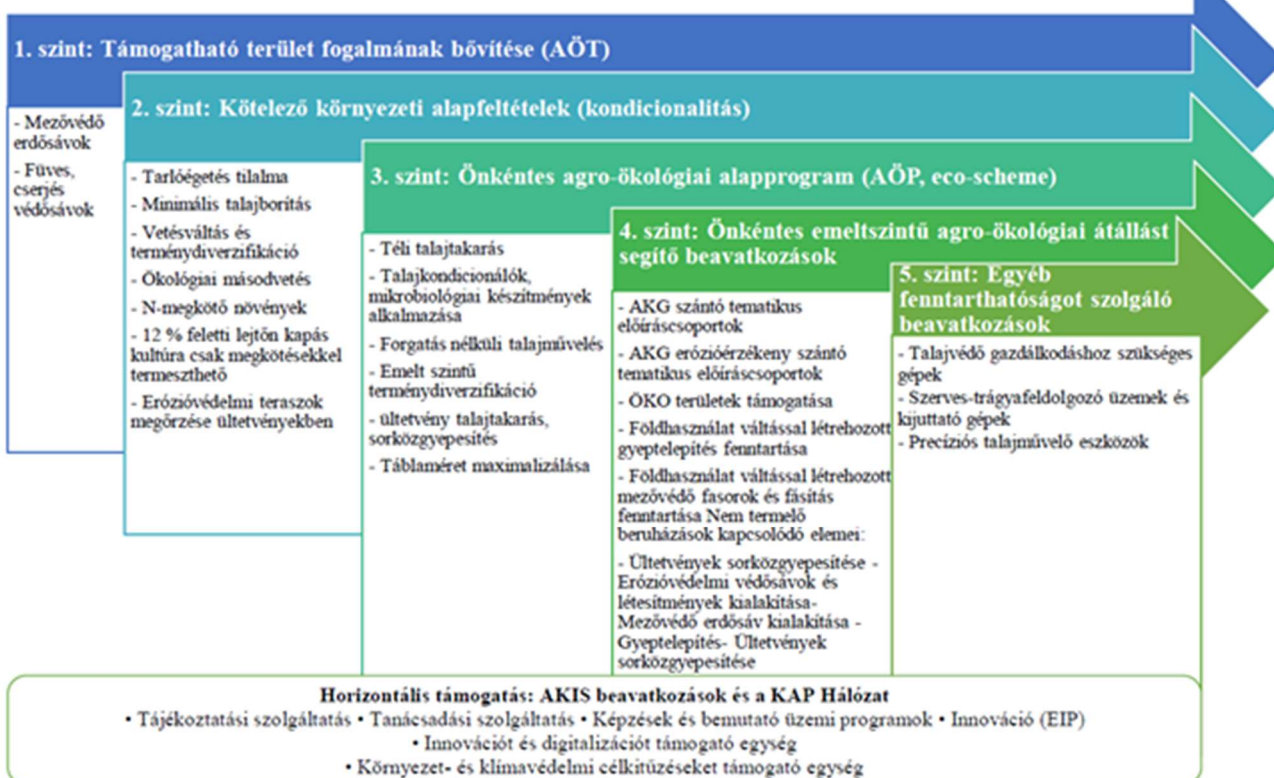
Az **erdőgazdálkodás környezeti vagy klíma célú többéves kötelezettségvállalásainak fenntartási támogatását** (EKV) szolgáló beavatkozás az erdészeti hatóság által erdőtervben meghatározott kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalásokkal hozzájárul a meglévő erdők természetességi állapotának javításához a Natura 2000 erdőterületeken is. Ilyen emelt szintű kötelezettségek lehetnek a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódra történő átállás, a folyamatos szerkezetátalakítás vagy javított felújítás, az intenzíven terjedő idegenhonos fa és cserjefajok visszaszorítása, a tisztások visszaalakítása, az erdőállományok kézimunka igényes ápolása, illetve a természetkímélő anyagmozgatás (beavatkozás kódja: RD35_F02_FEC_70).

Az **erdők klíma és környezeti teljesítményének javító beruházások** az erdőszerkezet átalakításával, az elegyesség növelésével hozzájárulnak a meglévő erdők természetességi állapotának javításához a Natura 2000 erdőterületeken is az érintett erdőrészletre vonatkozó hatáság által jóváhagyott erdőterv alapján (beavatkozás kódja: RD41_F08_INN_73).

Azzal együtt, hogy az alapkövetelményeket meghatározó hazai jogszabályok nem terjednek ki a méhekre, ezzel együtt úgy gondoljuk, hogy fontos megemlíteni a **méhészeti ágazati beavatkozásokat**. A hazai méhállomány fenntartása az ökoszisztéma szolgáltatásai révén kiemelt szerepet játszik a hazai biológiai sokféleség megőrzésében.

9.Áttekintő az egyes környezet- és klímavédelmi célkitűzések elérését szolgáló beavatkozások egymásra épüléséről

1. Talaj szervesanyag tartalmának védelme, talajpotenciál megőrzése, talajszerkezet

2. Vízvisszatartás a talajban, tájban és víztestek minőségi és mennyiségi védelme

1. szint: Támogatható terület fogalmának bővítése (AÖT)

- Védett táji elemek
- Időszakosan belvízzel borított területek, vizes élőhelyek
- Gyepesített part menti védősávok
- Fűves, cserjés védősávok
- Mezővédő erdősávok

2. szint: Kötelező környezeti alapfeltételek (kondicionalitás)

- Állandó gyepek védelme
- Vizes élőhelyek és lápok megőrzése
- Minimális talajborítás
- Nem termelő táji elemek megőrzése
- Vízvédelmi sávokra vonatkozó előírások
- Nitrát-érzékeny területek korlátozása
- Vízkezeléshasználatra vonatkozó szabályok
- Foszfátok elleni védelem
- 12 % feletti lejtőn kapás kultúra csak megszorításokkal termeszthető
- Erózióvédelmi teraszok megőrzése ültetvényekben
- Fenntartható növényvédőszer használata

3. szint: Önkéntes agro-ökológiai alapprogram (AÖP, eco-scheme)

- téli talajtakarás
- talajkondicionálók, mikrobiológiai készítmények alkalmazása
- forgatás nélküli talajművelés
- ültetvény talajtakarás, sorközgyepesítés
- Méhekre veszélyes növényvédőszer korlátozása
- Mikroöntözés ültetvényekben
- Ökológiai növényvédelemben engedélyezett ágensek használata

4. szint: Önkéntes emeltszintű agro-ökológiai átállást segítő beavatkozások

- AKG aszály- és belvíz érzékeny, gyepek, nádas, MTET AKG tematikus előírás csoportok
- Ökogazdálkodás
- Földhasználat váltással létrehozott gyeptelepítés fenntartása, új vizes élőhely fenntartása, vízvédelmi pufferzóna fenntartása
- Nem termelő beruházások kapcsolódó elemei: Gyeptelepítés
- Ültetvény sorközgyepesítése, évelő kultúrákkal való telepítése
- Vizes élőhelyek kialakítása, terület vízvisszatartás beruházásai
- Vízvédelmi pufferzóna és Vízvisszatartási kialakítása
- Erózióvédelmi védősávok és létesítmények kialakítása
- Mezővédő erdősáv kialakítása

5. szint: Egyéb fenntarthatóságot szolgáló beavatkozások

- Erdőtelepítés
- Beruházások környezet-, klímavédelmi és adaptációs elemei
- Harmadlagos művek és víztározók kialakítása és fenntartása
- Víztakarékos öntözésfejlesztés és korszerűsítés
- Talajvédő gazdálkodáshoz szükséges gépbeszerzés
- Szerves-trágyaszóró gépbeszerzés
- Precíziós növényvédőszer és műtrágya kijuttatás technológiájának bevezetése

Horizontális támogatás: AKIS beavatkozások és a KAP Hálózat

- Tájékoztatási szolgáltatás • Tanácsadási szolgáltatás • Képzések és bemutató üzemi programok • Innováció (EIP)
- Innovációt és digitalizációt támogató egység • Környezet- és klímavédelmi célkitűzéseket támogató egység

3. Klimavédelem: szénmegkötés, ÜHG és ammónia-emissziócsökkentés

1. szint: Támogatható terület fogalmának bővítése (AÖT)

- Időszakosan belvízzel borított területekkel, vizes élőhelyekkel történő bővítés

2. szint: Kötelező környezeti alapfeltételek (kondicionalitás)

- Állandó gyepek védelme
- Vizes élőhelyek és lápok megőrzése
- Tarlóégetés tilalma
- Minimális talajborítás
- Natura 2000 JFGK

3. szint: Önkéntes agro-ökológiai alapprogram (AÖP, eco-scheme)

- Téli talajtakarás
- Talajkondicionálók, mikrobiológiai készítmények alkalmazása
- Forgatás nélküli talajművelés
- Ültetvény talajtakarás, sorközgyepesítés
- Állandó gyepek gazdaság szintű megőrzése

4. szint: Önkéntes emeltszintű agro-ökológiai átállást segítő beavatkozások

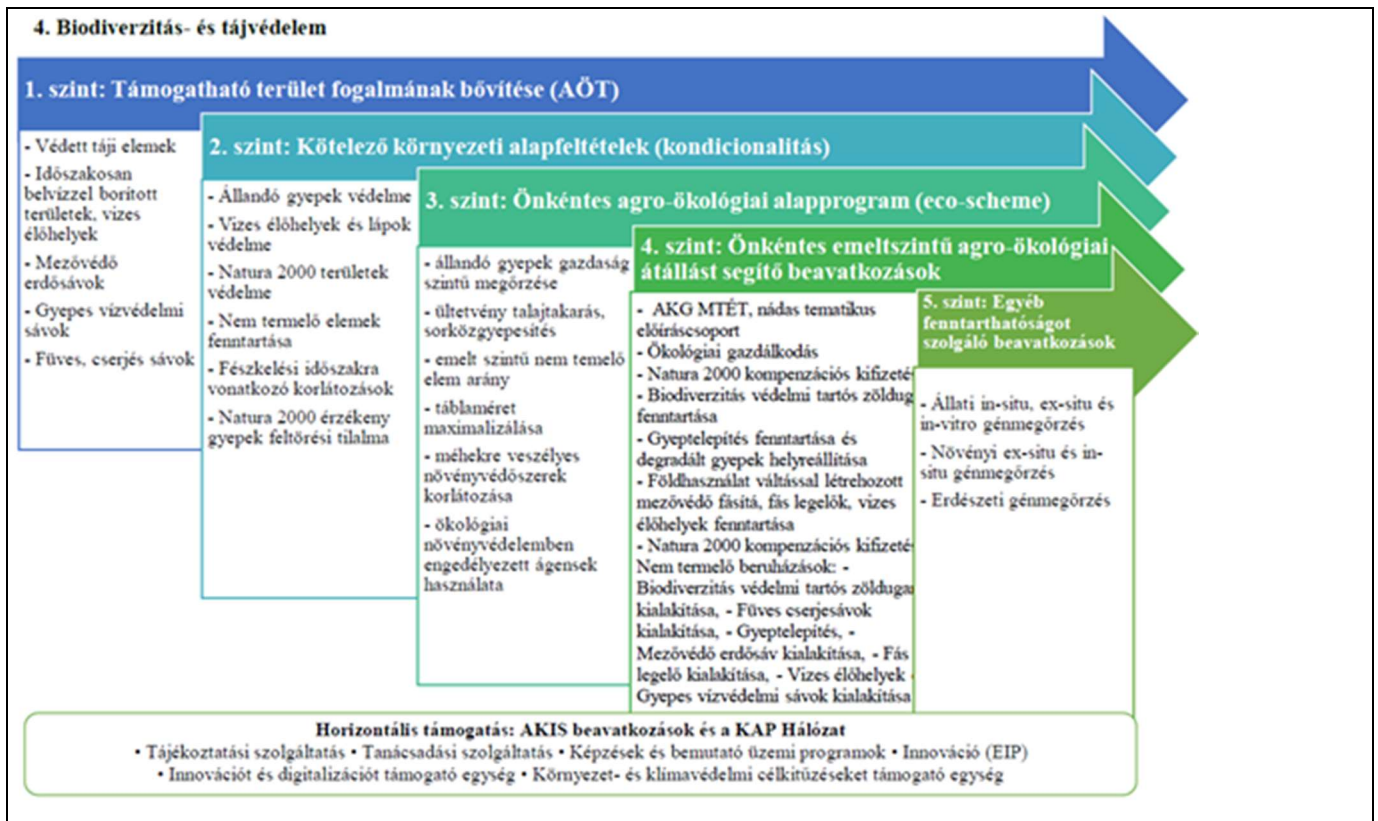
- AKG gyepek tematikus előírás csoportok
- AKG nádas tematikus előírás csoport
- Földhasználat váltással telepített gyepek fenntartása
- Földhasználat váltással létrehozott új vizes élőhely fenntartása
- Natura 2000 kompenzációs kifizetés gyepterületeken
- Nem termelő beruházások: - gyeptelepítés, - ültetvény sorközgyepesítése, - vizes élőhelyek kialakítása

5. szint: Egyéb fenntarthatóságot szolgáló beavatkozások

- Erdőtelepítés
- Állattartótelep felújítása a takarmányozás, a trágyakezelés, trágyatárolás, szellőzőrendszer és megújuló energetikai rendszer fejlesztésével
- Szerves-trágyaszóró és hígtrágya kijuttató gépek (csoroszlyás, csőfüggyönös, injektoros)
- Talajvédő gazdálkodáshoz szükséges gépbeszerzés
- Precíziós tápanyagkijuttatás technológia bevezetése

Horizontális támogatás: AKIS beavatkozások és a KAP Hálózat

- Tájékoztatási szolgáltatás • Tanácsadási szolgáltatás • Képzések és bemutató üzemi programok • Innováció (EIP)
- Innovációt és digitalizációt támogató egység
- Környezet- és klímavédelmi célkitűzéseket támogató egység

3.1.3 A teljes hozzájárulás 105. cikk szerinti növelésének módja

1. KAP Stratégiai Terv környezeti ambíciószint növelésének bemutatása

A 2023-2027 közötti időszakra vonatkozó Közös Agrárpolitika (KAP) egyik lehangsúlyosabb célkitűzése a környezetvédelem és az éghajlat-politikai fellépések előmozdítása a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás területén, valamint az Európai Unió környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos célkitűzéseinek teljesítéséhez való hozzájárulás.

A magyar KAP Stratégiai Terv zöld felépítményének beavatkozásain keresztül a 2014-2022-es időszakhoz képest összességében nagyobb hozzájárulást biztosít a 6. cikk (1) bekezdésének d), e) és f) pontjában meghatározott specifikus célkitűzések megvalósításához. Az egyedi célkitűzések tekintetében a kapcsolódó beavatkozásokban az alábbi számszerűsített növekedés azonosítható.

Az áttekinthetőség érdekében, valamint a fölösleges duplikációk elkerülésére először azokat a beavatkozásokat és programelemeket mutatjuk be, amelyek mindhárom környezeti specifikus célkitűzés (SO) esetében relevánsak. Később pedig azokat, amelyek határozottabban rendelkeznek hozzá egyik vagy másik SO-hoz.

Mindhárom specifikus környezeti célkitűzés esetében érvényes megállapítások az egyes intézkedések környezeti ambíciószintjéről

Támogatásra jogosult területek fogalmának kibővülése

Az SPR rendelet 4.cikk (4) bekezdés b) pontjának i) és ii) alpontjai alapján támogatásra jogosult területnek minősülnek azok a mezőgazdasági terület fogalmának alapesetben nem megfelelő területek is, melyeket a GAEC 8 és az AÖP keretében tájképi elemként, illetve nem termelő elemként elszámolnak. Ezek olyan területek, amelyek jelenleg vagy az ellenőrzéskor kerülnek kizárásra, vagy eleve nem tartoznak a támogatható terület fogalmába, azonban környezet- és klímapolitikai szempontból rendkívül értékesek (pl. mezővédő erdősávok, ökológiai védősáv, fa- és bokorcsoportok, mezsgyék, nem művelt táblaszegélyek, vízfolyások nem művelt parti sávjai, időszakosan belvízzel borított területek, vizenyős területek, vizes

élőhelyek, szikes területek). Ezzel az új, komoly ambíciószint növekedést biztosító intézkedéssel az a célunk, hogy a támogatható terület fogalmát a jelenleg támogatható területekhez képest nagyjából **100 ezer hektárral növeljük**, biztosítva, hogy a termelőinket az alap területalapú jövedelemtámogatás (BISS) ne készítse arra, hogy csökkentsék, vagy legalábbis ne növeljék ezen értékes területek kiterjedését. A növekedés mértéke nem okoz érdemi csökkenést a BISS támogatás mértékében, így nem veszélyezteti annak jövedelemstabilizáló célját.

Kondicionalitás előírásrendszerének megerősítése

A kondicionalitás előírásrendszere, azon belül is a helyes környezeti és mezőgazdasági állapot fenntartására vonatkozó előírások (GAEC) köre kibővül a 2015-2022 között érvényben lévő, az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (ún. zöldítés) feltételeivel, úgymint állandó gyepterületek megőrzése és ökológiai fókuszterületek fenntartása. **Az, hogy ezen előírások a közvetlen és egyes vidékfejlesztési területalapú támogatások alapfeltételként jelennek meg, önmagában biztosítja a magasabb hozzájárulást az előző időszak elvárásaihoz képest.** Ezen túl a HMKÁ előírások jelenleg az 50/2008. FVM rendeletben foglalt előírásrendszerét tovább visszük, illetve megerősítjük az alábbiak szerint:

1. Új elemként megjelenik a vizes élőhelyek és lápok védelme, azonban a tagállami sajtóságok és a szükséges végrehajtási feladatok előkészítése miatt ezen előírás bevezetése csak 2025-től lehetséges. (GAEC 2)

2. A vízfolyások menti védősávokon egységes szabályozás alá kerül a műtrágya és a szerves trágya kijuttatása, megtartva szerves trágyára vonatkozó szigorúbb elvárásokat, valamint tiltva lesz a növényvédőszer-használat is, a sáv szélessége legalább 5 m. (GAEC 4)

3. Az erózió elleni védekezés jegyében a 12 % feletti lejtésű területeken a korlátozás alá eső növények köre kiterjed az összes kapás kultúrára, beleértve a kukorica és a napraforgó, valamint az őszi káposztarepce 24 cm-nél nagyobb sortávolságon való termesztését is. Ennek értelmében ezeket a fajokat csak szintvonalasan vagy erózióvédő sávok beiktatásával vagy direktvetésben lehet termeszteni 12 % feletti lejtésű területeken. (GAEC 5)

4. Minden gazdálkodó számára kötelező lesz a szántóterületének bizonyos arányán nem termelő terület, illetve tájelem fenntartása. A zöldítés 5%-nyi EFA területéhez képest ez – a nitrogénmegkötő és másodvetésű növényeket is figyelembe véve – 7%-ra növekszik, amiből legalább 3%-nak valóban nem termelő elemnek kell lennie. (GAEC 8)

A fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jövedelemtámogatás (DP01_E01_BISS_16) keretében az évenkénti tervezett célterület nagysága 5.000.000 ha, 789.700.000 EUR/év forrásallokáció mellett. A 2020. évi jóváhagyott SAPS terület nagysága 4.942.768 ha volt.

DP17_G01_ECOS_16 Agro-ökológiai program

Az újonnan kialakított intézkedés választható előírásai mindhárom környezeti célkitűzés megvalósulásához hozzájárulnak (pl. a szénmegkötés fokozása az állandó gyepek gazdaság szintű megőrzésével, ammónia-emissziót csökkentő előírás, a talaj védelmét célzó előírások, a biodiverzitás védelme az emelt szintű nem termelő elem fenntartási arány előírásával, stb.).

Tekintettel arra, hogy az intézkedésnek közvetlen előzménye nem volt a 2014-2022 közötti időszakban, bevezetése egyértelműen hozzájárul az ambíciószint növekedéséhez. Az intézkedés kimeneti célértéke **2.500.000 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **202.125.000 EUR/év.**

RD19_G01_AEC_70 – Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (AKG)

Az **AKG** intézkedés folytatása és a támogatások folyamatosságának biztosítása kiemelt cél, tekintettel arra, hogy az AKG támogatások magas környezeti hozzáadott értékű gazdálkodási formák, amelyek jelentős mennyiségű területen és jelentős forrással járulnak hozzá a környezeti és klímakiadásokhoz.

2021-ben megemelt egységköltséggel, 3 éves kötelezettségvállalási időszakokkal meghirdettük – a VP szabályrendszere szerinti – új, 2022-től induló AKG és ÖKO felhívásokat, melyet majd 2025-től újabb – a Stratégiai Terv szabályrendszere szerinti – AKG/ÖKO felhívás követ majd. Tehát 2022-ben még az 1305/2013/EU rendelet 28. cikke (Agrár-környezetvédelemi és éghajlattal kapcsolatos műveletek), illetve a 29. cikke (Ökológiai gazdálkodás) alapján történik a kifizetés, míg 2023-tól determináljuk azt a KAP Stratégiai Terv rendelet 70. cikke alá (Környezet- és éghajlatvédelmi és egyéb gazdálkodási kötelezettségvállalások). A 2025. évi új AKG indítása lehetőséget ad, hogy az időközben felmerülő újabb szükségleteknek jobban megfelelő és a felmerülő problémákat hatékonyabban kezelő előírás-csomagokat dolgozzunk ki.

A beavatkozás évenkénti kimeneti célértéke a KAP Stratégiai Tervben **961 324 ha** mezőgazdasági terület támogatása.

A 2014-2022 közötti időszakban, a Vidékfejlesztési Programban átlagosan évente **697 ezer ha** mezőgazdasági terület támogatása valósult meg, a KAP Stratégiai Terv ezzel szemben **961 ezer ha** mezőgazdasági terület évenkénti támogatásával kalkulál, ami megközelítőleg **38%-os** növekedést jelent.

RD20_G02_ORT_70 - Ökológiai gazdálkodás támogatása

Az **ÖKO** intézkedés folytatása és a támogatások folyamatosságának biztosítása kiemelt cél, tekintettel arra, hogy az ÖKO támogatások magas környezeti hozzáadott értékű gazdálkodási formák, amelyek jelentős mennyiségű területen és jelentős forrással járulnak hozzá a környezeti és klímakiadásokhoz.

2021-ben megemelt egységköltséggel, 3 éves kötelezettségvállalási időszakokkal meghirdettük – a VP szabályrendszere szerinti – új, 2022-től induló AKG és ÖKO felhívásokat, melyet majd 2025-től újabb – a Stratégiai Terv szabályrendszere szerinti – AKG/ÖKO felhívás követ majd. Tehát 2022-ben még az 1305/2013/EU rendelet 28. cikke (Agrár-környezetvédelemi és éghajlattal kapcsolatos műveletek), illetve a 29. cikke (Ökológiai gazdálkodás) alapján történik a kifizetés, míg 2023-tól determináljuk azt a KAP Stratégiai Terv rendelet 70. cikke alá (Környezet- és éghajlatvédelmi és egyéb gazdálkodási kötelezettségvállalások).

A beavatkozás évenkénti kimeneti célértéke **279 415 ha** mezőgazdasági terület támogatása.

A 2014-2022 közötti időszakban, a Vidékfejlesztési Programban átlagosan évente **178 ezer ha** mezőgazdasági terület támogatása valósult meg, a KAP Stratégiai Terv ezzel szemben közel **280 ezer ha** mezőgazdasági terület évenkénti támogatásával kalkulál, ami megközelítőleg **56%-os** növekedést jelent.

RD21_G04_LCI_73 – Agro-ökológiai célú nem termelő beruházások és

RD22_G05_LCP_70 – Agro-ökológiai földhasználatváltást ösztönző kifizetés

Az agro-ökológiai célú nem termelő beruházások keretében olyan beruházásokat kívánunk támogatni, melyek elősegítik a mezőgazdaság által okozott káros éghajlati változások mérséklését és azokhoz való alkalmazkodást, a biológiai sokféleség védelme mellett a talaj, a víz és a levegő védelmét is, valamint a táj jellegzetességének megőrzését, helyreállítását, az élőhelyek újbóli változatossá tételét. Az agro-ökológiai nem termelő beruházásokkal létrehozott élőhelyek, tájalkotó vagy védelmi elemek hatékonyságát és a gazdálkodói hajlandóságot növeli, hogy az így kialakított élőhelyek, tájképi vagy védelmi elemek nem veszítik el a támogatásra jogosultságukat, így jogosultak maradnak a BISS támogatásra is. Továbbá a 70. cikk keretében többéves **fenntartási jellegű**, az agrár-környezetgazdálkodási programtól (AKG) független támogatást kívánunk kialakítani az egyes nem termelő beruházásokhoz kapcsolódóan.

Míg a VP keretében meghirdetett élőhely-fejlesztési, illetve vízvédelmi nem termelő beruházások keretében összesen **348 projekt** került támogatásra, addig **az agro-ökológiai célú nem termelő beruházások** (RD21 G04 LCI 73) beavatkozás teljes időszakra vonatkozó célértéke **1420 db projekt 19.910.350 €** teljes forrásallokáció mellett. Emellett pedig az előzmény nélküli **agro-ökológiai**

földhasználatváltást ösztönző kifizetés (RD22 G05 LCP 70) keretében összesen 9.500 ha-on kívánjuk támogatni a földhasználatváltást összesen 28.829.000 € teljes forrásallokáció mellett

RD38_F05_AFI_73 - Erdőtelepítési és fásítási beruházások támogatása és

RD39_F06_AFM_70 - Erdőtelepítési beruházások ápolása és jövedelempótló támogatása

Az erdőtelepítési ambíció nominálisan, területi kiterjedésben nem lesz magasabb – évi 5 000 hektár - az előző időszaknál, mivel a klímaváltozás kedvezőtlen hatásai miatt az erdőtelepítésre hosszú távon alkalmas területek is csökkenőben, illetve erősen átalakulóban vannak. Így erőltetett mennyiségi növelés nem indokolt, ugyanakkor fontos az erdőtelepítési ambíciók fenntartása, ezáltal az erdőterületek tartós növekedése. A minőségi ambíciók azonban egyértelműen nőnek. Az erdőtelepítés támogatása során már 2019-ben életbe lépett az a módosítás, amely a ritka elegyfajok telepítését külön ösztönzi. Ez a telepítési egység-költség jelentős növelésével is járt, így már a 2021-től benyújtott kérelmekben is megjelent a megemelkedő támogatási összeg. Mivel a támogatás bemutatott, utólag bevezetett ösztönző eleme népszerű, ennek folytatásával tervezünk, amivel az azonos mértékű, de magasabb biodiverzitási értékű erdők telepítésének ösztönzését magasabb kiadási szinten fogjuk teljesíteni. Annak érdekében, hogy a rendkívül költséges és hosszú megtérülési idejű erdőtelepítéssel történő földhasználat váltás vonzóvá váljon a földhasználók számára, a befejezettség eléréséig az ápolási munkák is támogatásra, továbbá a kieső mezőgazdasági jövedelem is kompenzációra kerül az erdőtelepítési beruházások ápolása és jövedelempótló támogatás intézkedés keretein belül.

A Vidékfejlesztési Program erdősítés támogatása (8.1.1.) intézkedés esetében 2022-ig 4.304 db támogatási kérelem érkezett be, ebből 4.213 db támogatási kérelem a hagyományos erdőtelepítésre és 99 db támogatási kérelem az ipari célú ültetvények telepítésére. Az intézkedés végrehajtása során már több mint **43.000 ha** erdőtelepítésre érkezett be támogatási kérelem. Ezen erdőtelepítések megvalósításának **jelentős része áthúzódik a KAP Stratégiai Terv időszakára**, a 2024-ig várhatóan az eddigieken felül megvalósuló új erdőterület így összesen 40 000 hektár.

Ezen felül a KAP ST keretében újonnan induló intézkedéskimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **20.000 ha**, a teljes indikatív pénzügyi allokáció **63.350.137 EUR**, mely kiegészül a fenntartásra vonatkozó támogatással is, melynek keretében a KAP ST időszakának végére **45.000 ha** újonnan telepített erdő **fenntartása** kerül támogatásra **155.200.000 EUR** teljes pénzügyi keret mellett.

RD41_F08_INN_73 - Az erdőgazdálkodás környezeti fenntarthatóságát szolgáló beruházások (non-profit)

Az erdők klímaellenállását és környezeti értékét javító beruházás támogatás célja a fokozódó és egyre szélsőségesebbé váló abiotikus környezeti károsító körülmények és események (mint pl. vízhiány és aszály következtében kialakuló erdő- és vegetációtüzek, fagykárak és viharkárak) továbbá új biotikus kórokozók és károkozók elterjedésének ellensúlyozása mind az erdőpotenciálban keletkező károk lehetséges megelőzésével, mind azok ellenállóbb irányú helyreállításával. Továbbá kiemelt cél az erdők hosszú távú minőségi megújítása, szerkezetátalakítása, klímarezisztens szaporítóanyaggal történő felújítása is. Az erdők szerkezet-átalakítása által javítható az erőállományok korstruktúrája, elegyessége és biodiverzitása, így javul az erdei ökoszisztémák ellenálló képessége és környezeti értéke. Az intézkedés a 2014-2022 közötti Vidékfejlesztési Program VP 8.3.1, 8.4.1 és 8.5.1 intézkedéseinek összevonásával és kiegészítésével került kialakításra. A következő időszakban tulajdonformától függetlenül nagy hangsúlyt tervezünk fektetni erre a beavatkozás-csoportra, amelynek forrás-kerete, több mint kétszerese lesz a VP keretében felhasznált forrásnak. A beavatkozások köre is kibővül a jogszabályi definíció szerint vett szerkezetátalakítás mellett a „javított felújítás” ösztönzésével, amely terveink szerint az elegyesség növelésén túl az elhúzódó erdő-felújítási idők lerövidítésének ösztönzésére is alkalmas lesz.

A Vidékfejlesztési Program 8.3.1, 8.4.1 és 8.5.1 intézkedéseinek, mint előzmény beavatkozásainak keretében 1906 projekt került támogatásra.

Az intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **2000 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **4.778.588 EUR**.

Célkitűzés-specifikus megállapítások az egyes intézkedések környezeti ambíciószintjéről

-SO4 Többek között az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentése és a szénmegkötés fokozása révén hozzájárulás az éghajlatváltozás mérsékléséhez és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz, valamint a fenntartható energia előmozdításához

RD01c E01 FRM 73 - Mezőgazdasági üzemek zöld beruházásainak támogatása és RD04b E03 FOF 73 - Mezőgazdasági termékek értéknöveléséhez kapcsoló zöld beruházások támogatása

A beavatkozások egyik célja a mezőgazdasági és élelmiszer-feldolgozó üzemek energia önellátásának növelése és az energiafüggség csökkentése, melynek keretében az energiahatékonyság javításán és a megújuló energiaforrások – beleértve a biomassza alapú energiaforrásokat is – támogatásán keresztül támogatni kívánja a mezőgazdasági üzemekben a szén-dioxid kibocsátás, valamint az energiafelhasználás csökkenését. A beavatkozás olyan körkörös biomassza alapú gazdaság modellt követő projektek végrehajtását is ösztönzi, melyek a lokális biomasszaforrások nem élelmiszercélú felhasználására épülnek és a képződő melléktermékek hasznosítása is fontos szempont (pl.: talajjavítás, rostkinyerés, biofinomítás, fosszilis alapanyagok kiváltása). Az ország geológiai adottságai alapján kifejezett cél a geotermikus hőenergia-potenciál kiaknázása, amelyhez a beavatkozás a mezőgazdasági üzemek fejlesztéseinek támogatásával járul hozzá például az üvegházak fűtése kapcsán. A beavatkozás kiterjed a mezőgazdasági és élelmiszer-feldolgozó üzemekben az energiafelhasználás csökkentésére az ágazat által okozott környezetterhelés csökkentése érdekében: elsősorban épületenergetikai, épületgépészeti és energiaellátást érintő korszerűsítések, felújítások által javítja az állattartó gazdaságok és a kertészeti üzemek energiafelhasználásának hatékonyságát.

Az **RD01c E01 FRM 73** intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **4180 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **26.744.186 EUR**. Az **RD04b E03 FOF 73** intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **334 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **13.380.057 EUR**.

A 2014-2022 közötti időszakban, a Vidékfejlesztési Programban a mezőgazdaság és az élelmiszer-feldolgozó iparág általi energiafelhasználás hatékonyságának fokozását célzó 5B fókuszterület kapcsán évente átlagosan **701 projekt** részesült támogatásban. A KAP ST ezzel szemben a vonatkozó két beavatkozásban hozzávetőlegesen **903 projekt** támogatásával számol éves átlagban, ami **28,7%-os növekedést** jelent. A Vidékfejlesztési Program keretében külön dedikált zöld beruházási intézkedés nem volt elérhető.

RD01d E01 FRM 73 - Mezőgazdasági üzemek fejlesztése az ammónia-kibocsátás csökkentése érdekében

Az Európai Parlament és a Tanács 2016/2284 irányelve (ún. NEC irányelv) alapján Magyarországnak a 2005-ös szinthez képest 2030-ra 32%-kal kell az ammónia (NH₃) kibocsátását csökkentenie. A hazai NH₃-kibocsátás mintegy 92%-a mezőgazdasági eredetű. Mindezeket figyelembe véve a beavatkozás alapján nyújtott támogatásokon keresztül megvalósulhatnak olyan környezetvédelmi célok, melyek által csökken az ammónia és ÜHG gázok kibocsátása, javul a levegő minősége, valamint a felszíni és felszínalatti vizek terhelése. A beavatkozás kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **154 művelet**, a teljes indikatív pénzügyi allokáció **8.139.535 EUR**. A korábbi időszakhoz képest alapvető újdonságként jelenik meg a beavatkozás, amely Magyarország ammónia kibocsátásának redukálását célozza meg, és **amely beavatkozás dedikált forrást lehetővé tevő megjelenése szintén jól tükrözi a magasabb ambíciószintet.**

RD27 G10 GPX 70 - Növényi genetikai erőforrások és mikroorganizmusok ex situ megőrzése és RD28 G11 GPI 70 - Növényi genetikai erőforrások in situ megőrzése

A beavatkozások évenkénti kimeneti célértéke **ex situ génmegőrzés esetén 94 131 tétel, in situ génmegőrzés esetén 150 fajta és 30 260 ha** támogatása. A beavatkozások a mezőgazdasági genetikai erőforrások megőrzésére irányulnak, céljuk a magas genetikai értéket képviselő és sokszor kihalással/genetikai erózióval fenyegetett mezőgazdasági szempontból értékes növényfajok és mikroorganizmusok megőrzésének támogatása, mely alapul szolgálhat a klímaváltozás hatásaihoz alkalmazkodó, megfelelő tűrőképességgel rendelkező fajták nemesítéséhez. A Vidékfejlesztési Program keretében már támogatott tételek igénylései tekintetében is növekedés várható, továbbá Magyarország – a környezeti ambíciószint növekedése érdekében – a Stratégiai Terv időszaktól kezdődően jelentős változtatásokat tervez, mivel **új elemként** – bevezetésre kerül az „RD28_G11_GPI_70 - Növényi genetikai erőforrások in situ megőrzése” című beavatkozás.

A 2014-2022 közötti időszakban, a Vidékfejlesztési Programban átlagosan évente 2.832.876 euro forrással valósult meg a növényi génmegőrzés támogatása, ezzel szemben a KAP Stratégiai Terv keretében a növényi génmegőrzés előmozdításának támogatására évente 5.479.452 euro forrást tervez a tagállam.

RD37_F04_FRC_77 – Erdőtűzek megelőzésének és kockázatcsökkentésének együttműködés alapú támogatása

Az **együttműködések** keretében új intézkedésként támogatni kívánunk olyan önkéntes összefogásokat, melyek az erdőgazdálkodók és szakértő állami szervezetek összefogása által a korszerű, fenntarthatóságot elősegítő, az erdőtüzek megelőzésének és hatásainak mérséklésének területi kiterjedésű, több gazdálkodót érintő komplex tervezése és megvalósítása céljából jönnek létre, ahol szerepet kap az erdők vízpótlásának kérdése is.

Az intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **10 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **7.290.698 EUR**.

Az intézkedés bevezetése, tekintettel arra, hogy nem volt előzménye a 2014-2022 közötti időszakban, önmagában hozzájárul az ambíciószint növekedéséhez.

-S05 A fenntartható fejlődés és a természeti erőforrásokkal – például a vízzel, a talajjal és a levegővel – való hatékony gazdálkodás támogatása többek között a vegyi anyagoktól való függés csökkentésével

RD01c_E01_FRM_73 - Mezőgazdasági üzemek zöld beruházásainak támogatása és RD04b_E03_FOF_73 - Mezőgazdasági termékek értéknöveléséhez kapcsoló zöld beruházások támogatása

A beavatkozások egyik célja a mezőgazdasági és élelmiszer-feldolgozó üzemek energia önellátásának növelése és az energiafüggőség csökkentése, melynek keretében az energiahatékonyság javításán és a megújuló energiaforrások – beleértve a biomassza alapú energiaforrásokat is – támogatásán keresztül támogatni kívánja a mezőgazdasági üzemekben a szén-dioxid kibocsátás, valamint az energiafelhasználás csökkenését. A beavatkozás olyan körkörös biomassza alapú gazdaság modellt követő projektek végrehajtását is ösztönzi, melyek a lokális biomasszaforrások nem élelmiszercélú felhasználására épülnek és a képződő melléktermékek hasznosítása is fontos szempont (pl.: talajjavítás, rostkinyerés, biofinomítás, fosszilis alapanyagok kiváltása). Az ország geológiai adottságai alapján kifejezett cél a geotermikus hőenergia-potenciál kiaknázása, amelyhez a beavatkozás a mezőgazdasági üzemek fejlesztéseinek támogatásával járul hozzá például az üvegházak fűtése kapcsán. A beavatkozás kiterjed a mezőgazdasági és élelmiszer-feldolgozó üzemekben az energiafelhasználás csökkentésére az ágazat által okozott környezetterhelés csökkentése érdekében: elsősorban épületenergetikai, épületgépészeti és energiaellátást érintő korszerűsítések, felújítások által javítja az állattartó gazdaságok és a kertészeti üzemek energiafelhasználásának hatékonyságát.

Az *RD01c_E01_FRM_73* intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **4180 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **26.744.186 EUR**. Az *RD04b_E03_FOF_73* intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **334 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **13.380.057 EUR**.

A 2014-2022 közötti időszakban, a Vidékfejlesztési Programban a mezőgazdaság és az élelmiszerfeldolgozó iparág általi energiafelhasználás hatékonyságának fokozását célzó 5B fókuszterület kapcsán évente átlagosan **701 projekt** részesült támogatásban. A KAP ST ezzel szemben a vonatkozó két beavatkozásban hozzávetőlegesen **903 projekt** támogatásával számol éves átlagban, ami **28,7%-os növekedést** jelent.

RD01d_E01_FRM_73 - Mezőgazdasági üzemek fejlesztése az ammónia-kibocsátás csökkentése érdekében

A beavatkozás kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **154 művelet**, a teljes indikatív pénzügyi allokáció **8.139.535 EUR**. A korábbi időszakhoz képest alapvető újdonságként jelenik meg a beavatkozás, amely Magyarország ammónia kibocsátásának redukálását célozza meg, **és amely beavatkozás dedikált forrást lehetővé tevő megjelenése szintén jól tükrözi a magasabb ambíciószintet.** Az Európai Parlament és a Tanács 2016/2284 irányelve (ún. NEC irányelv) alapján Magyarországnak a 2005-ös szinthez képest 2030-ra 32%-kal kell az ammónia (NH₃) kibocsátását csökkentenie. A hazai NH₃-kibocsátás mintegy 92%-a mezőgazdasági eredetű. Mindezeket figyelembe véve a beavatkozás alapján nyújtott támogatásokon keresztül megvalósulhatnak olyan környezetvédelmi célok, melyek által csökken az ammónia és ÜHG gázok kibocsátása, javul a levegő minősége, valamint a felszíni és felszínalatti vizek terhelése.

-SO6 Hozzájárulás a biológiai sokféleség csökkenésének megállításához és visszafordításához, az ökoszisztéma-szolgáltatások gyarapítása, valamint az élőhelyek és a tájak megőrzése

RD24_G07_GAX_70 - Állati genetikai erőforrások ex situ megőrzése

RD25_G08_GAI_70 - Állati genetikai erőforrások in situ megőrzése

RD26_G09_GAV_70 - Állati genetikai erőforrások in vitro megőrzése

RD27_G10_GPX_70 - Növényi genetikai erőforrások és mikroorganizmusok ex situ megőrzése

RD28_G11_GPI_70 - Növényi genetikai erőforrások in situ megőrzése

A beavatkozások a mezőgazdasági genetikai erőforrások megőrzésére irányulnak, céljuk a magas genetikai értéket képviselő és sokszor kihalással/genetikai erózióval fenyegetett mezőgazdasági szempontból értékes növényfajok és mikroorganizmusok megőrzésének támogatása, mely alapul szolgálhat a klímaváltozás hatásaihoz alkalmazkodó, megfelelő tűrőképességgel rendelkező fajták nemesítéséhez. A Vidékfejlesztési Program keretében már támogatott tételek igénylései tekintetében is növekedés várható, továbbá Magyarország – a környezeti ambíciószint növekedése érdekében – jelentős változtatásokat tervezett:

- Állati genetikai erőforrások megőrzése esetén az ex situ, in situ és in vitro megőrzés tekintetében a korábban támogatott fajták köre **kibővül** a fekete mangalica, az akhal teke, a kárpáti borzderes, a magyar hidegvérű ló és a magyar óriásnyúl fajtákkal, továbbá in vitro génmegőrzés esetében még új elemként az embrionális sejtek, és ivarszerv szövetek is támogatható válnak.
- Növényi génmegőrzés esetén - **új elemként** – bevezetésre kerül az „RD28_G11_GPI_70 - Növényi genetikai erőforrások in situ megőrzése” című beavatkozás a Stratégiai Terv időszaktól kezdődően.

A beavatkozások évenkénti kimeneti célértéke

-az állati genetikai erőforrások **ex situ megőrzése esetén 4000 ÁE,**

-az állati genetikai erőforrások **in situ megőrzése esetén 31 573 ÁE,**

-az állati genetikai erőforrások **in vitro megőrzése esetén 13 000 minta,**

-a növényi genetikai erőforrások és mikroorganizmusok **ex situ génmegőrzés esetén 94 131 tétel,**

-a növényi genetikai erőforrások **in situ génmegőrzés esetén 150 fajta és 30 260 ha támogatása.**

A 2014-2022 közötti időszakban, a Vidékfejlesztési Programban átlagosan évente 2.832.876 euro forrással valósult meg a növényi génmegőrzés támogatása, ezzel szemben a KAP Stratégiai Terv keretében - a

növényi génmegőrzés előmozdításának támogatására - évente átlagosan 5.479.452 euro forrást tervez a tagállam. Az állati genetikai erőforrások megőrzésének támogatása a Vidékfejlesztési Programban átlagosan évente 13.751.902 euro forrással valósult meg, ezzel szemben a KAP Stratégiai Terv időszakában évente átlagosan - állati genetikai erőforrások megőrzésének támogatására - 24.657.533 euro forrást tervez a tagállam. Fontos továbbá megjegyezni, hogy génmegőrzés esetében hosszas szakmai egyeztetés eredményezte a támogatandó fajták körének alakulását (például magyar óriás nyúl és a fajtarekonstrukció alatt álló fajták beemelése a támogatásba), és az ágazati igényeknek megfelelően nem csak mennyiségi, hanem minőségi növekedést is várunk a Stratégiai Terv időszakától.

RD33 G16 ANB 70 - Állatjóléti támogatás a méhészeti ágazatban: a beavatkozás évenkénti kimeneti célértéke **98 630 ÁE** támogatása. A beavatkozás célja az állatjóléti feltételek javítása és az állategészségügyi problémák megelőzése azáltal, hogy a méhtartók a kötelező elvárásoknál szigorúbb előírást alkalmaznak. Magyarország - a környezeti ambíciószint növekedése érdekében – már az átmeneti időszaktól kezdődően jelentős változtatásokat vezetett be az állatjóléti feltételek javítása érdekében. A méhészeti ágazatot érintő állatjóléti támogatást Magyarország 2022-ben vezette be első alkalommal, a beavatkozás a KAP Stratégiai Tervben alapvető ambíciószint növekedésnek tekinthető a korábbi időszakhoz képest.

RD35 F02 FEC 70 Erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások (EKV)

Az EKV intézkedés az erdészeti hatóság által erdőtervben meghatározott kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalásokkal (folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódra történő átállás, folyamatos szerkezetátalakítás vagy javított felújítás, intenzíven terjedő idegenhonos fa és cserjefajok visszaszorítása, tisztások visszaalakítása, az erdőállományok kézimunka igényes ápolása, illetve a természetkímélő anyagmozgatás) hozzájárul a meglévő erdők természetességi állapotának javításához.

Az intézkedés kimeneti célértéke az első tervezett évben (2025) 50.000 ha, az azt követő években évenként **80.000 ha** erdőterület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció az első évben (2025) 6.082.317 EUR/év, az azt követő években **9.940.000 EUR/év**, a teljes időszakra vonatkozóan **45.643.800 EUR**.

Az erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások Vidékfejlesztési Program szerinti jelenlegi forráslekötése közel 41 millió euró a teljes program időszakára, és a jelenlegi EMVA rendelet az állami erdőgazdálkodókat kizárta a támogatásból. Így a következő időszakban az ambíciók mind mennyiségben, mind minőségében magasabbak lesznek. Jogosulttá válnak az állami tulajdonú erdők is a támogatás igénybevételére, úgymint erdőgazdaságok, nemzeti parkok, vízügyi szervezetek. Minőségi ambíciószint növelésként több új célprogram is beépítésre kerül, például a megújuló erdők környezeti értékét javító folyamatos szerkezetátalakítás vagy javított felújítás”, továbbá a „kis léptékű (moduláris) ökoszisztéma szolgáltatások” célprogram is, olyan vállalási lehetőségekkel, amely a nem magas természetességű erdőállományok gazdálkodói számára is reális környezeti vállalást tesz lehetővé. A Vidékfejlesztési Program 15.1 alintézkedéséhez kapcsolódóan az Erdő-környezetvédelmi szerződések által érintett területek célértéke 8.082 hektár, az alintézkedésének keretében 8.302 db erdőrészlet vonatkozásában 1.430 db támogatási kérelem érkezett be.

RD36 F03 GEN 70 - Erdő-genetikai többéves kötelezettségvállalások

A klímaváltozási előrejelzések szerint az erdőgazdálkodás szempontjából a klímazónák elmozdulásának sebessége meghaladja az erdő-állományok természetes alkalmazkodási képességét. Az erdők hosszú távú fenntarthatóságának kulcskérdése tehát első sorban a klímaváltozás hatásainak ellenálló vagy ahhoz alkalmazkodó, ugyanakkor a szükséges genetikai változatosságát is megőrző szaporítóanyag biztosítása. Ez csak úgy lehetséges, ha mind az in-situ, mind az ex-situ génmegőrzés és fejlesztés eszközeit kihasználjuk és fejlesztjük is. In situ megőrzés során a megőrizni kívánt génkészletet annak eredeti környezetében vagy ahhoz hasonló termőhelyen, élőhelyen természeteszerű módszerekkel tartják fenn, így

a génkészletre ható, azt alakító folyamatok a továbbiakban is akadálytalanul érvényesülhetnek. Amennyiben az **in situ** megőrzéshez a feltételek nem adóttak, a megőrizni kívánt genotípusokat **ex situ** gyűjteményekbe kell helyezni. A megőrzött genetikai anyag későbbi hasznosítása során az így archivált egyedekből szintetikus populációk hozhatók létre. Ezek a továbbiakban szaporítóanyag-forrásként szolgálhatnak klímavédelmi és természetvédelmi célokat szolgáló erdészeti beavatkozásokhoz.

A Vidékfejlesztési Program 2014 és 2022 közötti időszakában az *Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése (VP4-15.2.1.1-16)*, illetve az *Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése (VP4-15.2.1.2-17)* intézkedések keretében összesen 89 támogatási kérelem érkezett be

A KAP Stratégiai Terv keretei között tervezett intézkedés kimeneti célértékeként **2.000 hektárnyi**, az erdészeti génmegőrzésben részt vevő erdőterület támogatását tervezzük **6.000.000 EUR** teljes pénzügyi allokáció mellett. Ehhez jön még hozzá az *ex situ* génmegőrzés.

RD23_G06_NAG_72 - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A **Natura 2000 gyepterületek** kompenzációs támogatása egy már a harmadik ciklusát töltő támogatási konstrukció, melynek fenntartása kiemelten fontos. Tekintettel arra, hogy a Natura 2000 gyepterületek kiterjedése véges, és a kompenzációs támogatásban részesülő területek kiterjedése az elmúlt években nagyságrendileg nem változott, a beavatkozás vonatkozásában érdemi ambíciószint növekedés nem várható. A Vidékfejlesztési Program 2014-2020-as időszakra tervezett célértéke 241.790 ha volt, melyhez képest a KAP ST tervezett célértéke **287.000 ha** támogatása **33.005.000 €/év** pénzügyi allokáció mellett. Emellett a támogatási összeg mértéke is megemelésre került.

Amennyiben az STR rendelet 72. cikke szerinti kompenzációs kifizetések alapjául szolgáló jogszabályi kötelezettségek más Natura 2000 mezőgazdasági területek esetén – különös tekintettel a szántóterületekre – is bevezetésre kerülnek, a beavatkozás a KAP Stratégiai Terv módosításával kiegészíthető ezen területek kompenzálásával is, mely tovább növelheti e beavatkozás hozzájárulását a környezeti célkitűzésekhez. Ugyanez elmondható a VKI-hoz, illetve az Országos Vízügytő-gazdálkodási Tervhez kapcsolódó esetleges kompenzációs kifizetés tekintetében is.

A **Natura 2000 szántóterületek** esetében a szükséges kormányrendeleti szabályozás megjelenését 2024 második félévére tartjuk reálisnak. Így 2025-től alkalmazható lesz a 72. cikk szerinti kompenzációs kifizetés Natura 2000 szántóterületek esetében is.

RD34_F01_NAF_72 - Erdő területeknek nyújtott Natura 2000 kompenzációs kifizetések

A Natura 2000 erdőterületek támogatása esetében a támogatásra jogosult területek kibővítésre kerülnek a Natura 2000 kijelölés alá eső területek 5%-ának mértékéig a nem kijelölt, de hazai jogszabály alapján védett vagy fokozottan védett és az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. törvény (Erdőtörvény) szerint természetes erdő, természetszerű erdő, származék-erdő, átmeneti erdő természetességi osztályba tartozó területekkel. Továbbá a támogatási jogosultság kibővítésre kerül a nem magántulajdonú erdőkre is. Ennek megfelelően a **jelenleg kb. 110.000 hektárra** igénybe vett támogatás **helyett 230.000 hektár** támogatással számolunk **27.490.427 €/év teljes pénzügyi allokáció mellett.**

2. KAP Stratégiai Terv zöld felépítményének részletes bemutatása

A magyar KAP Stratégiai Terv I. és II. pilléres beavatkozásaiból összeállított mezőgazdaságot és erdőgazdálkodást érintő környezet- és klímapolitikai terve („zöld felépítménye”) az alábbiak szerint összegezhető:

1. szint: Támogatható terület fogalmának bővítése (AÖT) részletes leírása

A Közös Agrárpolitika környezeti célkitűzéseinek megvalósítása már a **támogatásra jogosult területek** kijelölésénél megkezdődik, ugyanis a területalapú támogatások jelentős kihatással vannak a

mezőgazdálkodáshoz kapcsolódó ökoszisztémák állapotára. Jelenleg területalapú támogatás ugyanis csak a mezőgazdaságilag művelt területeken vehető igénybe, ahol ún. minimum követelményeket kell betartani. Ezek az előírások segítik a mezőgazdasági területek kultúrállapotban tartását, a túlzott gyomosság elkerülését, ökológiai szempontból azonban nem mindenesetben kedvezőek. Az elmúlt évtizedek gyakorlata sajnos azt mutatja, hogy a jogosultsági feltételeknek, azaz a fenti minimumkövetelményeknek való megfelelés érdekében, illetve a minél nagyobb támogatható terület megléte miatt eltűnnek a fajban gazdag táblaszegélyek, mezővédő sávok, vízjárta területek, belvizes foltok. Ez nem csak természetvédelmi okokból aggasztó, hanem a terület talajállapotának, mikroklímájának és vízháztartásának megváltozása miatt komoly gazdaságossági veszélyeket is rejt magában a talajállapot leromlásával és az aszályhelyzet fokozódásával.

A KAP stratégiai tervről szóló uniós rendelet 4.cikk (4) bekezdés b) pontjának i) és ii) alpontjai alapján lehetővé vált, hogy a „támogatásra jogosult hektár” fogalmába beleértsük azokat a művelés alatt nem álló területeket, illetve tájképi elemeket, amelyeket – a későbbiekben bemutatásra kerülő – Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ) vagy az agrár-ökológiai program (AÖP) keretben kell fenntartani, továbbá a gazdaságok azon területeit, amelyek más kötelezettségek miatt (pl. Natura 2000 előírások, erdősítés stb.) nem felelnek meg a támogatható hektár alapfogalmának.

A támogatható terület fogalmának kibővítésével támogatásra jogosult területté válhatnak tehát az éghajlatvédelmi és környezeti okokból fontos, a mezőgazdasági területekhez szorosan kapcsolódó ún. agro-ökológiai területek (AÖT), mint pl. mezővédő erdősávok, ökológiai védősáv, vízfolyások nem művelt parti sávjai, mocsaras-lápos, vizenyős, zombékos, időszakosan belvízzel borított területek, szikes területek, amelyek jelenleg vagy az ellenőrzéskor kerülnek kizárásra, vagy elve nem tartoznak a támogatható terület fogalmába. Ezzel együtt azok a mezőgazdasági területek sem veszítik el támogatási jogosultságukat, ahol újonnan hoznak létre ilyen típusú élőhelyeket, agro-ökológiai területeket. Mivel ezek az egységek, AÖT-k nem tartoznak a mezőgazdasági területek körébe, nem vonatkozik rájuk a művelési kötelezettség.

Ez a megközelítés segíti az Új Zöld Megállapodás Termőföldtől az asztalig és Biológiai Sokféleség Stratégiáiban megfogalmazott célkitűzések megvalósulását; különösen azt, amelyik a mezőgazdasági területek 10%-ának termelés nélküli hasznosítását célozza. Amennyiben a nem termelő, de sok szempontból hasznos területek is támogatásra jogosultakká válnak, a gazdáknak nem lesz érdekük ezeket szántóvá alakítani, illetve új területeken alakulhatnak ki tájképi, nem termelő elemek. A talajvédelmi, illetve erózióvédelmi célok megvalósítását segítő agro-ökológiai területek olyan uniós kötelezettségeink teljesítéséhez is hozzájárulnak, mint a vizek nitrát és foszfát szennyeződések elleni védelme, a talajok védelme és nem utolsósorban a beporzók védelme. A támogatható terület ilyen jellegű kibővítése jelentősen javíthatja az e területek védelmét szolgáló magasabb szintű vidékfejlesztési intézkedések (pl. AKG) hatékonyságát is.

A felszínborítási adatbázisok alapján, figyelembe véve a tulajdonosi, illetve földhasználati jogosultságok heterogenitását is, a várható területnövekmény 100.000 ha körül valószínűsíthető. A nyilvánvaló környezeti-ökológiai előny mellett azonban – elsősorban az ilyen típusú területtel nem rendelkező termelők részéről – felmerül az a kérdés, hogy a területbővülés országos szinten mennyivel csökkenti az alaptámogatás fajlagos összegét. Mivel a jelenlegi 5 millió hektáros támogatható terület mindössze 2 százalékkal bővülne számításaink szerint, a fajlagos BISS támogatás két-három euróval csökkenhet.

2. szint: Kötelező környezeti alapfeltételek (kondicionalitás) részletes leírása

A **kondicionalitás** előírásrendszere, azon belül is a helyes környezeti és mezőgazdasági állapot fenntartására vonatkozó előírások (HMKÁ) köre kibővül a 2015-2022 között érvényben lévő, az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (ún. zöldítés) feltételeivel, úgymint állandó gyepterületek megőrzése és ökológiai fókuszterületek fenntartása. Az, hogy ezen előírások a közvetlen és egyes vidékfejlesztési területalapú támogatások alapfeltételként jelennek meg, önmagában biztosítja a magasabb hozzájárulást az előző időszak elvárásaihoz képest. Ezen túl a HMKÁ előírások jelenleg az 50/2008. FVM rendeletben foglalt előírásrendszerét tovább visszük, illetve megerősítjük az alábbiak szerint:

1. Új elemként megjelenik a vizes élőhelyek és lápok védelme, azonban a tagállami sajtóságok és a szükséges végrehajtási feladatok előkészítése miatt ezen előírás bevezetése csak 2025-től lehetséges. (GAEC 2)
2. A vízfolyások menti védősávokon egységes szabályozás alá kerül a műtrágya és a szerves trágya kijuttatása, megtartva szerves trágyára vonatkozó szigorúbb elvárásokat, valamint tiltva lesz a növényvédőszer-használat is, a sáv szélessége legalább 5 m. (GAEC 4)
3. Az erózió elleni védekezés jegyében a 12 % feletti lejtésű területeken a korlátozás alá eső növények köre kiterjed az összes kapás kultúrára, beleértve a kukorica és a napraforgó, valamint az őszi káposztarepce 24 cm-nél nagyobb sortávolságon való termesztését is. Ennek értelmében ezeket a fajokat csak szintvonalasan vagy erózióvédő sávok beiktatásával vagy direktvetésben lehet termeszteni 12 % feletti lejtésű területeken. (GAEC 5)
4. Minden gazdálkodó számára kötelező lesz a szántóterületének bizonyos arányán nem termelő terület, illetve tájelem fenntartása. A zöldítés 5%-nyi EFA területéhez képest ez – a nitrogénmegkötő és másodvetésű növényeket is figyelembe véve – 7%-ra növekszik, amiből legalább 3%-nak valóban nem termelő elemnek kell lennie. (GAEC 8)

3. szint: Önkéntes agro-ökológiai program (AÖP, eco-scheme) részletes leírása

A közvetlen támogatások között bevezetésre kerül az **agro-ökológiai program (DP17 G01 ECOS 16)** intézkedés (eco-scheme), melynek az előírások minőségére vonatkozó ambíciószintje jóval magasabb a 2015-2022 között érvényben lévő zöldítés támogatásnál. A zöldítési kifizetés és a Vidékfejlesztési Program Agrár-környezetgazdálkodási kifizetésének kedvező tapasztalatai alapján olyan választható előírásokat határoztunk meg, melyek a gazdálkodók számára már valamennyire ismertek, érthetőek, ugyanakkor környezeti szempontból is hasznosak. A megfelelően célzott beavatkozással azt kívánjuk elérni, hogy a mezőgazdasági területek viszonylag nagy részén, sok termelő bevonásával valósulhasson meg egy környezeti szempontból is hatékony támogatási program. Annak érdekében, hogy a gazdálkodók többsége megtalálja a számára legkedvezőbb előírást, hasznosítási módokként fogalmaztunk meg választható előírásokat. Ezek az előírásoknak tekinthető mezőgazdasági gyakorlatok a talaj- és vízvédelemre, a biológiai sokféleség védelmére, valamint az éghajlatváltozás mérséklésére fókuszálnak.

4. szint: Önkéntes emeltszintű agro-ökológiai átállást, illetve a természetkímélő erdőgazdálkodást segítő EMVA beavatkozások részletes leírása

Az önkéntes emeltszintű agro-ökológiai átállást segítő beavatkozások (Natura 2000 gyepek és erdő területek kompenzációja, az AKG és ÖKO, szektorális támogatások, valamint az erdő EKV beavatkozások) mind azt a célt szolgálják, hogy a mezőgazdasági termelőink és az erdészeink a kötelező és az önkéntes alapfeltételeknél (2. és 3. szint) magasabb szintű környezet- és klímavédelmi előírásokat vállaljanak. Ezek olyan beavatkozások és előírások, amelyeket ismernek, és jelenleg is nagy számban alkalmaznak, így elsősorban az új uniós elvárásoknak megfelelő finomhangolásukat tervezzük. Az erdőgazdálkodásban az önkéntes vállalások beruházási formában (RD 41) és több éves kötelezettségvállalás formában is választhatók (RD 35 és DR 36). A gazdálkodók minél szélesebb körének bevonása érdekében mind a kínálatot, mind a forráskerete jelentősen bővítjük. Az agro-ökológiai átálláshoz szükséges nem termelő beruházások, valamint ezen beruházások fenntartásának támogatása új, illetve újratervezett beavatkozások, ahol jelentős ambíciószint emelkedést céloztunk meg. A beavatkozások újra tervezésével és a forráskeretük jelentős emelésével szeretnénk elérni, hogy a jelenlegi időszak alacsony termelői érdeklődése megváltozzon és így minél több gazdálkodót segítsünk velük a 2-4. szint elvárásainak való megfelelésben.

Az **AKG (RD19_G01_AEC_70)** és **ÖKO (RD20_G02_ORT_70)** intézkedések folytatása és a támogatások folyamatosságának biztosítása kiemelt cél, tekintettel arra, hogy az AKG és az ÖKO támogatások magas környezeti hozzáadott értékű gazdálkodási formák, amelyek jelentős mennyiségű területen és jelentős forrással járulnak hozzá a környezeti és klímakiadásokhoz.

Az intézkedések célja a környezet (talaj és víz) állapotának megőrzését és javítását, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés megelőzését, a biodiverzitás megőrzését, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítését szolgáló – kötelező előírásokon túlmutató – mezőgazdasági gyakorlatok támogatása, amely a megfelelő termelési szerkezet és a földhasználat váltás révén hozzájárul a kedvezőtlen klímaváltozás elleni küzdelemhez, valamint a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése és az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása. Az intézkedéseknek köszönhetően erősödnek a természetes önszabályozó folyamatokat, javul a talaj biológiai állapota, csökkenek a növényvédő szerek szakszerűtlen használatából és a helytelen tápanyag-gazdálkodásból eredő kedvezőtlen környezeti hatások, valamint erősödik az élelmiszerbiztonság.

2021-ben megemelt egységköltséggel, 3 éves kötelezettségvállalási időszakokkal meghirdettük – a VP szabályrendszere szerinti – új, 2022-től induló AKG és ÖKO felhívásokat, melyet majd 2025-től újabb – a Stratégiai Terv szabályrendszere szerinti – AKG/ÖKO felhívás követ majd. Tehát 2022-ben még az 1305/2013/EU rendelet 28. cikke (Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos műveletek), illetve a 29. cikke (Ökológiai gazdálkodás) alapján történik a kifizetés, míg 2023-tól determináljuk azt a KAP Stratégiai Terv rendelet 70. cikke alá (Környezet- és éghajlatvédelmi és egyéb gazdálkodási kötelezettségvállalások). A 2025. évi új AKG indítása lehetőséget ad, hogy az időközben felmerülő újabb szükségleteknek jobban megfelelő és a felmerülő problémákat hatékonyabban kezelő előírásomagokat dolgozzunk ki.

Az elmúlt években a világ más országaihoz hasonlóan Magyarországon is jelentősen nőtt az ökológiai művelésbe vont ellenőrzött terület és az ökológiai gazdálkodást folytató gazdaságok száma. Magyarországon 2020-ban 301.430,4 hektáron folytattak ellenőrzött ökológiai gazdálkodást, amelyből 193.215,3 hektár már átállt, 108.215,1 hektár pedig átállás alatt álló terület volt. Az **ökológiai gazdálkodás** 2020-ban a hazai mezőgazdasági területek 6,12%-át tette ki, ezzel a tagállamok között hazánk érte el a harmadik legnagyobb léptékű fejlődést (Horvátország és Bulgária után). Kiemelendő továbbá, hogy az ökológiai gazdálkodásba vont területek bővülését tekintve hazánk a 10. legdinamikusabban fejlődő ország a világon.

Az AKG és ÖKO támogatások a Stratégiai Terv kapcsán megfogalmazott szükségletekre is reagálnak, továbbá hozzájárulniuk a „Zöld Megállapodásban” foglalt célok eléréséhez is. Az ökológiai gazdálkodás támogatása a Biodiverzitás Stratégia és a Termőföldtől az Asztalig Stratégia célkitűzéseinek tükrében kiemelt jelentőséggel bír. A tervezésénél fontos szempont az új felhívások és a jelenleg tervezés alatt álló „Zöld felépítmény” rendszerének összehangolása, ezáltal kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy az AÖP (Agrárökológiai program) és az AKG/ÖKO előírások között ne legyen átfedés.

A **Natura 2000 gyepterületek** kompenzációs támogatása (RD23_G06_NAG_72) egy már a harmadik ciklusát töltő támogatási konstrukció, melynek fenntartása kiemelten fontos. A Natura 2000 gyepterületek kiterjedése véges, így a kompenzációs támogatásban részesülő területek kiterjedése az elmúlt években nagyságrendileg nem változott.

Amennyiben az STR rendelet 72. cikke szerinti kompenzációs kifizetések alapjául szolgáló jogszabályi kötelezettségek más Natura 2000 mezőgazdasági területek esetén – különös tekintettel a szántóterületekre – is bevezetésre kerülnek, a beavatkozás a KAP Stratégiai Terv módosításával kiegészíthető ezen területek kompenzálásával is. Ugyanez elmondható a VKI-hoz, illetve az Országos Vízyűjtő-gazdálkodási Tervhez (OVGT) kapcsolódó esetleges kompenzációs kifizetés tekintetében is.

A **Natura 2000 erdőterületek** (RD35_F01_NAF_72) esetében a támogatásra jogosult területek kibővítésre kerülnek a Natura 2000 kijelölés alá eső területek 5%-ának mértékéig a nem kijelölt, de hazai jogszabály alapján védett vagy fokozottan védett és az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. törvény (Erdőtörvény) szerint természetes erdő, természetszerű erdő, származékerdő, átmeneti erdő természetességi osztályba tartozó területekkel. Továbbá a támogatási jogosultság kibővítésre kerül a nem magántulajdonú erdőkre is.

Az **agro-ökológiai célú nem termelő beruházások** (RD21 G04 LCI 73) keretében olyan beruházásokat kívánunk támogatni, melyek elősegítik a mezőgazdaság által okozott káros éghajlati változások mérséklését és azokhoz való alkalmazkodást, a biológiai sokféleség védelme mellett a talaj, a víz és a levegő védelmét is, valamint a táj jellegzetességének megőrzését, helyreállítását, az élőhelyek újbóli változatossá tételét. Az agro-ökológiai nem termelő beruházásokkal létrehozott élőhelyek, tájalkotó vagy védelmi elemek hatékonyságát és a gazdálkodói hajlandóságot növeli, hogy az így kialakított élőhelyek, tájképi vagy védelmi elemek nem veszítik el a támogatásra jogosultságukat, így jogosultak maradnak a BISS támogatásra is. Továbbá a 70. cikk keretében többéves **fenntartási jellegű**, az agrár-környezetgazdálkodási programtól (AKG) független támogatást kívánunk kialakítani az egyes nem termelő beruházásokhoz kapcsolódóan (RD22_G05_LCP_70).

Az **erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások EKV** (RD35 F02 FEC 70) intézkedés az erdészeti hatóság által erdőtervben meghatározott kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalásokkal (folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódra történő átállás, folyamatos szerkezetátalakítás vagy javított felújítás, intenzíven terjedő idegenhonos fa és cserjefajok visszaszorítása, tisztások visszaalakítása, az erdőállományok kézimunka igényes ápolása, illetve a természetkímélő anyagmozgatás) hozzájárul a meglévő erdők természetességi állapotának javításához.

Az **erdőgazdálkodás környezeti fenntarthatóságát szolgáló non-profit beruházások** támogatásának (RD41_F08_INN_73) célja a fokozódó és egyre szélsőségesebbé váló abiotikus környezeti károsító körülmények és események (mint pl. vízhiány és aszály következtében kialakuló erdő- és vegetációtüzek, fagykárók és viharkárók) továbbá új biotikus kórokozók és károkozók elterjedésének ellensúlyozása mind az erdőpotenciálban keletkező károk lehetséges megelőzésével, mind azok ellenállóbb irányú helyreállításával. Továbbá kiemelt cél az erdők hosszú távú minőségi megújítása, szerkezetátalakítása, klímarezisztens szaporítóanyaggal történő felújítása is. Az erdők szerkezet-átalakítása által javítható az erőállományok korstruktúrája, elegyessége és biodiverzitása, így javul az erdei ökoszisztémák ellenálló képessége és környezeti értéke.

5. szint: Egyéb környezet-, klímavédelmi és adaptációs hatású beavatkozások leírása

A zöld célkitűzések megvalósításához hatékonyan járulnak hozzá a **génmegőrzést támogató** beavatkozások:

1. Állatok ex situ génmegőrzés támogatása RD24_G07_GAX_70: A védett őshonos, veszélyeztetett mezőgazdasági és a fajtarekonstrukció alatt álló mezőgazdasági állatfajták vonatkozásában jóváhagyott tenyésztési programot végrehajtó hímvivarú egyedeinek (kivéve baromfifélék) az eredeti tartási, takarmányozási feltételektől eltérő módon, ex situ környezetben történő megőrzését támogatja.
2. Állatok in situ génmegőrzés támogatása RD25_G08_GAI_70: Az alacsony egyedszámmal rendelkező védett őshonos, veszélyeztetett mezőgazdasági és fajtarekonstrukció alatt álló mezőgazdasági állatfajták vonatkozásában jóváhagyott tenyésztési programot végrehajtó nőivaru egyedeinek, baromfifélék esetén vegyes ivarú állományának a fajták eredeti tartási-, takarmányozási körülményekhez hasonló, in situ feltételek közötti, tenyésztésben történő fenntartását támogatja.
3. Állatok In vitro génmegőrzés támogatása RD26_G09_GAV_70: A védett őshonos, veszélyeztetett mezőgazdasági és a fajtarekonstrukció alatt álló mezőgazdasági állatfajták vonatkozásában jóváhagyott tenyésztési programot végrehajtó egyedei genetikai anyagának (sperma, embrió vagy petesejt) begyűjtését, mélyhűtve történő tárolásra való előkészítését, laboratóriumi körülmények közötti tárolását mélyhűtési eljárással, továbbá a védett őshonos, veszélyeztetett mezőgazdasági és a fajtarekonstrukció alatt álló mezőgazdasági állatfajták egyedeinek genetikai vizsgálatát támogatja.
4. Ritka és veszélyeztetett növényfajták genetikai erőforrásainak és mikroorganizmusok ex situ megőrzése RD27_G10_GPX_70: A mezőgazdasági- és élelmezési célú növényfajok tájfajtai, házikerti fajtái, természetből kiszorult fajtái illetve az egyéb haszonnövények ökotípusai, továbbá ezek vad- és rokonfajai, valamint a mikroorganizmusok védelmét és fenntartását támogatja.
5. Növényi genetikai erőforrások in situ megőrzése RD28_G11_GPI_70: A mezőgazdasági- és élelmezési célú növényfajok sokféleségének a használatban való (on farm) megőrzését, a tájfajták, házikerti fajták és

termesztésből kiszorult fajták megfelelő méretű állományainak termesztését, illetve a haszonnövények ökotípusainak és vad rokon fajainak természetes élőhelyen (in situ) fellelhető állományainak megőrzését, valamint a természetes flóra egyedeinek szaporítóanyagának előállítását és felhasználását támogatja.

Az **erdő-genetikai többéves kötelezettségvállalások** (RD36_F03_GEN_70) keretében mind az in-situ, mind az ex- situ génmegőrzés és fejlesztés eszközeit kihasználjuk és fejlesztjük is. In situ megőrzés során a megőrizni kívánt génkészletet annak eredeti környezetében vagy ahhoz hasonló termőhelyen, élőhelyen természetesen módosított módszerekkel tartják fenn, így a génkészletre ható, azt alakító folyamatok a továbbiakban is akadálytalanul érvényesülhetnek. Amennyiben az **in situ** megőrzéshez a feltételek nem adóttak, a megőrizni kívánt genotípusokat **ex situ** gyűjteményekbe kell helyezni. A megőrzött genetikai anyag későbbi hasznosítása során az így archivált egyedekből szintetikus populációk hozhatók létre. Ezek a továbbiakban szaporítóanyag-forrásként szolgálhatnak klímavédelmi és természetvédelmi célokat szolgáló erdészeti beavatkozásokhoz biztosítva a klímaváltozás hatásainak ellenálló vagy ahhoz alkalmazkodó, ugyanakkor a szükséges genetikai változatosságát is megőrző szaporítóanyag rendelkezésre állását.

Állatjóléti intézkedések jelentős kiterjesztése mind állatfajok, mind elvárások tekintetében az állattartás fenntartható fejlesztését célozza meg, elősegítve, hogy állattartóink a kötelező elvárásoknál szigorúbb állatjóléti, higiéniai, tartási és takarmányozási előírásokat alkalmazzanak. Ezzel mindinkább megfeleljenek az egyre szigorúbb fogyasztói elvárásoknak, valamint a Zöld Megállapodás Termőföldtől az asztalig Stratégiájában is megjelenő antibiotikum használat csökkentésre irányuló célkitűzésének. A jelenlegi alkalmazott tejelőtehen intézkedés mellett a, a baromfi, a kiskérődzők és a méhek esetében is bevezetjük ezt a beavatkozást.

-RD29_G12_AWC_70 - Állatjóléti támogatások a kiskérődző ágazatban

-RD30_G13_AWC_70 - Állatjóléti támogatások a szarvasmarha ágazatban

-RD32_G15_AWC_70 - Állatjóléti támogatások a baromfi ágazatban

-RD33_G16_ANB_70 - Állatjóléti támogatás a méhészeti ágazatban

Az antimikrobiális rezisztencia elleni küzdelem kompenzációs kifizetés (RD_33b_G17_AMR_70) beavatkozás célja a nemzetközi, Uniós és hazai szakmai törekvésekkel, stratégiákkal, ajánlásokkal összhangban az antimikrobiális szerek, elsősorban az antibiotikumok felelős, fenntartható használatának szorgalmazása a hazai állattenyésztésben - különösen a humánegészségügyi szempontból kritikus hatóanyagok alkalmazásának visszaszorítása. A támogatási program ellentételezi az uniós szinten megállapított követelményeken túlmutató, az antimikrobiális rezisztencia visszaszorítására vonatkozóan tett kötelezettségvállalások következtében felmerülő többletköltségeket az élelmiszertermelő állatállományokban.

A mezőgazdasági üzemek fejlesztése az ammónia-kibocsátás csökkentése érdekében (RD01d_E01_FRM_73) beavatkozás a korábbi időszakhoz képest alapvető újdonságként jelenik meg, amely Magyarország ammónia kibocsátásának redukálását célozza meg. Az Európai Parlament és a Tanács 2016/2284 irányelve (ún. NEC irányelv) alapján Magyarországnak a 2005-ös szinthez képest 2030-ra 32%-kal kell az ammónia (NH₃) kibocsátását csökkentenie. A hazai NH₃-kibocsátás mintegy 92%-a mezőgazdasági eredetű. Mindezeket figyelembe véve a beavatkozás alapján nyújtott támogatásokon keresztül megvalósulhatnak olyan környezetvédelmi célok, melyek által csökken az ammónia és ÜHG gázok kibocsátása, javul a levegő minősége, valamint a felszíni és felszínalatti vizek terhelése.

A mezőgazdasági üzemek zöld beruházásainak támogatása (RD01c_E01_FRM_73) és **a mezőgazdasági termékek értéknöveléséhez kapcsolódó zöld beruházások támogatása** (RD04b_E03_FOF_73) beavatkozások egyik célja a mezőgazdasági és élelmiszer-feldolgozó üzemek energia önellátásának növelése és az energiafüggőség csökkentése, melynek keretében az energiahatékonyság javításán és a megújuló energiaforrások – beleértve a biomassza alapú energiaforrásokat is – támogatásán keresztül támogatni kívánja a mezőgazdasági üzemekben a szén-dioxid kibocsátás, valamint az energiafelhasználás csökkenését. A beavatkozás olyan körkörös biomassza alapú gazdaság modellt követő projektek végrehajtását is ösztönzi, melyek a lokális biomasszaforrások nem élelmiszer-célú felhasználására épülnek és a képződő melléktermékek hasznosítása is fontos szempont (pl.: talajjavítás, rostkinyerés, biofinomítás, fosszilis alapanyagok kiváltása). Az ország geológiai adottságai

alapján kifejezett cél a geotermikus hőenergia-potenciál kiaknázása, amelyhez a beavatkozás a mezőgazdasági üzemek fejlesztéseinek támogatásával járul hozzá például az üvegházak fűtése kapcsán. A beavatkozás kiterjed a mezőgazdasági és élelmiszer-feldolgozó üzemekben az energiafelhasználás csökkentésére az ágazat által okozott környezetterhelés csökkentése érdekében: elsősorban épületenergetikai, épületgépészeti és energiaellátást érintő korszerűsítések, felújítások által javítja az állattartó gazdaságok és a kertészeti üzemek energiafelhasználásának hatékonyságát.

A klímaváltozás elleni, illetve hatásainak enyhítését célzó egyik legjelentősebb beavatkozás a széndioxid-megkötés növelése. Az agrárgazdaság ehhez a célhoz - egyebek mellett – földhasználat- váltással is hozzá tud járulni. A fás szárú betelepítések a gyökérszínától a talajszinten keresztül teljes lombkoronájukkal szolgálják ezt a célt, ezért támogatjuk további **erdősítések és fásítások** (RD38 F05 AFI 73 és RD39 F06 AFM 70) létesítését, valamint a kimondottan **környezeti és klímavédelmi célú agrár-erdészeti rendszerek elterjedését** (RD21_G04_LCI_73 és RD22_G05_LCP_70).

Horizontális, minden szintet támogató beavatkozások bemutatása

Az egyes AKIS beavatkozások esetében bemutatott ambíciószint növekedésénél is fontosabbnak tartjuk azt a tervünket, hogy az új KAP indulására készülve már 2022-ben szervezetfejlesztésbe fognánk, a **KAP hálózat és az AKIS koordinációs** egység felállításával. A KAP Hálózat terveink szerint a jelenlegi MNVH vidékfejlesztési egysége mellett létrehoznánk egy Innováció (EIP) és digitális átállást támogató, valamint egy Zöld átállást támogató egységet. Ezzel az előrehozott AKIS szervezetfejlesztéssel az a célunk, hogy az egyes AKIS szereplőket és beavatkozásokat aktív és erős tudáshálóvá fejlesszük az új program indulásáig. A célunk olyan tudásháló kialakítása, amely tudományos megalapozottsággal, mégis „földközeli” gyakorlatiassággal képes segíteni a termelőinket az egyre gyorsabb ütemben változó zöld és digitális elvárásoknak történő megfelelésben.

A **tájékoztatási szolgáltatás** keretében a legkisebb 110 ezer gazdálkodó minden évben többször személyes tájékoztatást kap az előírások változásáról és segítséget kap a szükséges jelentések elkészítésében, valamint a rendelkezésre álló támogatások igénylésében. Ennek a beavatkozásnak az erősítését épp a növekvő környezet- és klímavédelmi elvárásoknak való megfelelés érdekében tervezzük.

A **tanácsadási szolgáltatás** keretében kialakítandó fenntarthatósági üzempelmérésnek és megfelelési tanácsadásnak minden környezet- és klímavédelmi célú előírás része, így az közvetlenül, míg a digitális átállást szolgáló tanácsadás közvetetten szolgálja a termelőink zöld átállását. Pozitív környezet- és klímavédelmi hatása van továbbá – a jövőben az AKIS rendszerbe szintén integrálni tervezett – méhészeti és zöldség-gyümölcs ágazati tanácsadási beavatkozásoknak is. Mindhárom tanácsadási beavatkozás forráskeretét és így az elérhető gazdálkodók számát jelentősen tervezzük növelni. Az ambíciószint növekedés az AKIS beavatkozások között itt a legjelentősebb.

A környezet- és klímavédelmi célú előírások mindegyike a tananyag részét képezi majd a **képzések és bemutató üzemi programok** keretében támogatni tervezett kötelező tanácsadói képzésnek. A klímavédelmi mezőgazdasági szabályozást és gyakorlatokat feldolgozó három részes kézikönyv az Agrárkamara (NAK) és az Agrárminisztérium közös gondozásában (az Éghajlatvédelmi Cselekvési Terv részeként: <https://www.nak.hu/kiadvanyok/kiadvanyok>) már 2021 év elején elkészült és az idei kötelező tanácsadói képzésnek már részét képezte. Továbbá szintén részét képezik az előírások az AKG és az ökológiai gazdálkodási támogatáshoz kapcsolódó termelői kötelező képzéseknek. Továbbá közvetetten, de jelentős pozitív környezet és klímavédelmi hatást várunk a termelők digitális átállását szolgáló képzési és bemutató üzemi programoktól. Pozitív környezet- és klímavédelmi hatása van továbbá – a jövőben az AKIS rendszerbe szintén integrálni tervezett – méhészeti és zöldség-gyümölcs ágazati (DP) képzési beavatkozásoknak is .

Az **innovációs (EIP-Agri) pályázatokon** a 2014-2020 időszakban is a legtöbb operatív csoport a talajokkal és az okszerű inputanyag felhasználással foglalkozott, ezért terveink szerint az új időszakban is kiemelt

témaként kezelnék a környezet és klímavédelmi témájú kezdeményezéseket. Az operatív csoportokban létrejövő tudást a KAP Hálózat innovációt és a zöld átállást támogató egységeinek segítségével dolgoznánk fel tematikus elemzésekké, és ezeken alapuló képzési anyagokká és szakpolitikai ajánlásokká.

3. KAP Stratégiai Terv zöld ambíciószint növelésének forrásallokációs (ring-fencing) bemutatása

Amint azt az 1. fejezet szerinti stratégiai nyilatkozatban is rögzítettük, Magyarország elkötelezett a zöld jövőt biztosító, jelenkori cselekvés mellett. A magyar KAP Stratégiai Tervben mindez a korábbi időszakoknál magasabb zöld kiadási arányban is megmutatkozik. A 6.1. fejezet szerinti pénzügyi áttekintés számszerűen rávilágít arra, hogy:

1. A vidékfejlesztési támogatások (EMVA) esetében az uniós forrás több mint 74 százalékát fogjuk környezeti- és klímapolitikai célokat szolgáló beavatkozások megvalósítására fordítani. Ezen költségek közé csupán a „Zöld felépítmény” 1-4. szintjéhez tartozó összes beavatkozást soroltuk be, valamint azokat az 5. szinthez tartozó beavatkozásokat, amelyek csak és kizárólag ilyen célokat szolgálnak. Azaz a 70., 72. cikk és az erdészeti 73. és 77. cikk szerinti beavatkozásokat számoltuk el zöld költségként. Az egyéb „Zöld felépítményhez” tartozó, de csupán részben környezet- és klímapolitikai célt szolgáló 73. és 77. cikk szerinti beavatkozásokat nem is vettük figyelembe.
2. Mivel ennyire robusztusak a „zöld felépítményünk” környezet- és klímapolitikai célt szolgáló EMVA beavatkozásai, ezért alkalmazni kívánjuk a 2021/2115/EU rendelet 97. cikk (2) bekezdése szerinti derogációt.
3. Az előző pontban említett derogáció alapján a közvetlen támogatások (EMGA) esetében az agroökológiai programra (eco-scheme, AÖP) úgy fordítunk legalább 15 százaléknyi EMGA forrást, hogy azt a pillérek közötti átcsoportosítás után adódó borítékra állapítjuk meg. Következésképpen ez az összeg is magasabb lesz, mint a 2021/2115/EU rendelet V. mellékletében Magyarország számára allokált EMGA forrás 15 százaléka.

Összegzés:

Magyarország a KAP Stratégiai Tervében kialakított ötszintű „zöld felépítményével” a szakmai szempontok mellett pénzügyileg is teljesíti a jelentősen magasabb zöld ambíciószintet az előző programozási időszakhoz képest. Szakmai megfontolások alapján, több dedikált társadalmisítási esemény eredményét figyelembe véve döntöttünk a „zöld felépítmény” I. (EMGA) és II. (EMVA) pilléres beavatkozásainak zöld előírásairól, valamint az ezekhez rendelt forrásokról. A célunk az volt, hogy az I. pillér (EMGA) esetében egy olyan racionális agro-ökológiai programot (eco-scheme) hozzunk létre, amely a lehető legtöbb termelőt a lehető legtöbb hektáron ér el, és így erős AKIS támogatással a széleskörű gazdálkodói szemléletváltás mozgatórugója lehet („sokakkal lépünk néhányat előre”). Amelyre épülve minden korábbinál nagyobb hangsúlyt fektettünk azokra a II. pilléres, dedikált agrár-környezeti és klíma beavatkozásokra, amelyek a területi- és kihívásbéli különbségeket figyelembe tudják venni, így jóval nagyobb célzottságot és hosszabb elköteleződést tudnak biztosítani („célzottan lépünk előre sokat”).

Itt szerepelne a termeléshez kötött támogatások (CIS) potenciális negatív környezeti hatásainak kompenzálását lehetővé tevő beavatkozások és gyakorlatok ismertetése, azonban karakterkorlátok miatt külön dokumentumban kerül feltöltésre, az "Egyéb dokumentumok" részben.

3.1.4 Annak ismertetése, hogy a KAP stratégiai terv környezet- és éghajlatvédelmi struktúrája várhatóan hogyan járul hozzá a már meghatározott, a XI. mellékletben

említett jogalkotási eszközökből eredő vagy azokban foglalt hosszú távú nemzeti célok megvalósításához

1. Az Európai Parlament és a Tanács 2009/147/EK irányelve (2009. november 30.) a vadon élő madarak védelméről; és

2. Tanács 92/43/EGK Irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről;

1.1. Nemzeti környezetvédelmi és éghajlati tervek kapcsolódó célkitűzései

V. Nemzeti Természetvédelmi Alapterv (Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Program 1. melléklete)

1.A kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javítása, különös tekintettel az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv mellékleteiben szereplő fajokra, illetve a fokozottan védett fajokra.

Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv (PAF) a 2021–2027-es időszak többéves pénzügyi keretére vonatkozóan

A PAF dokumentum az alábbi intézkedéseket javasolja EMVA forrásból:

1. Legeltetéssel, kaszálással történő kezelés támogatása magántulajdonban lévő területeken. Célterület nagysága: 46.822 ha, becsült éves költség: 8.569.590 EUR/év

2. Mezőgazdasági művelés alatt álló gyepek és szántóterületekhez kötődő közösségi jelentőségű fajok megőrzését célzó zonális programok Magas Természeti Értékű Területeken (MTÉT) - fajspecifikus agrár-környezetgazdálkodási kifizetések. Célterület nagysága: gyepek: **145.500 ha**, becsült éves költség: **5.269.223 EUR/év** szántók: **58.000 ha** becsült éves költség: **25.514.196 EUR/év**

3. A Natura 2000 hálózat gyepek hasznosítású területeire vonatkozó speciális földhasználati előírások következtében keletkezett többletköltség és bevételkiesés kompenzációja – Valamennyi gazdálkodással érintett magántulajdonban lévő közösségi jelentőségű gyepek élőhelytípus esetében releváns. Célterület nagysága **287.000 ha**, becsült éves költség: **23.534.029 EUR/év**

4. A természetvédelmi célú erdő-környezetvédelmi kifizetések magántulajdonban lévő erdőterületeken Célterület nagysága: **14.083 ha**, becsült éves költség: **7.130.845 EUR/év**

5. A Natura 2000 hálózat erdő hasznosítású területeire vonatkozó erdőgazdálkodási kötelezettségek betartása következtében keletkező többletköltség és bevételkiesés kompenzációja - Valamennyi erdőgazdálkodással érintett magántulajdonban lévő közösségi jelentőségű gyepek élőhelytípus esetében releváns Célterület nagysága: **90.000 ha**, becsült éves költség: **13.500.000 EUR/év**

1.2 KAP Stratégiai Terv hozzájárulása a hosszú távú nemzeti célkitűzésekhez

Agrárintézkedések:

A közvetlen területalapú támogatásra jogosult területek körének kibővítése hozzájárul a mezőgazdasági területekhez kapcsolódó élőhelyek sokszínűségének növeléséhez és ezáltal segíti a kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javítását.

A **kondicionalitás** előírásai közül a GAEC 1(állandó gyepek védelme), a GAEC 2 (vizes élőhelyek és lápok védelme), a GAEC 8 (nem termelő elemek fenntartása, tájképi elemek védelme és fészkelési

időszakra vonatkozó korlátozások), valamint a GAEC 9 (Natura 2000 érzékeny gyepek feltörési tilalma), illetve a Natura 2000 területekre vonatkozó SMR 3 és 4 követelményei szintén hozzájárulnak a mezőgazdasági területekhez kapcsolódó élőhelyek fenntartásához és sokszínűségének növeléséhez, ezáltal segítik a kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javítását.

A fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jövedelemtámogatás (*DP01_E01_BISS_16*) keretében az évenkénti tervezett célterület nagysága **5.000.000 ha**, **789.700.000 EUR/év** forrásallokáció mellett.

Az **agro-ökológiai program** (*DP17_G01_ECOS_16*) választható előírásai közül az állandó gyepek gazdaság szintű megőrzése, az emelt szintű nem termelő elem fenntartási arány, a táblaméret maximalizálása, a méhekre veszélyes növényvédőszer korlátozása, az ökológiai növényvédelemben engedélyezett ágensek használata, illetve az ültetvény talajtakarás, sorközgyepesítés választása gyakorlatok is hozzájárulnak a mezőgazdasági területekhez kapcsolódó élőhelyek fenntartásához és sokszínűségének növeléséhez, a túlzott növényvédőszer-használat csökkentéséhez, ezáltal segítik a kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javítását.

Az intézkedés kimeneti célértéke **2.500.000 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **202.125.000 EUR/év**.

Az **agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (AKG)** (*RD19_G01_AEC_70*) előíráscsomagjai közül nyolc kifejezetten a mezőgazdasági művelés alatt álló gyepek- és szántóterületekhez kötődő közösségi jelentőségű fajok megőrzését célozza fajspecifikus előírásokkal a Magas Természeti Értékű Területeken, melyek Natura 2000 hálózattal való átfedése átlagosan 55,6 %. Mindemellett a többi előíráscsomag is tartalmaz olyan előírásokat, melyek hozzájárulhatnak a mezőgazdasági területekhez kapcsolódó élőhelyek és fajok védelméhez, ezáltal elősegítve a kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javítását is. Az AKG támogatásán belül a Natura 2000-es területek is támogathatóak azonban az előírások átfedése miatt csak úgy, hogy a Natura 2000 gyepterületre vonatkozó agrár-környezetgazdálkodási kifizetés támogatási összege a Natura 2000 gyepterület kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül, elkerülve így a kettős finanszírozást.

Az intézkedés kimeneti célértéke **961.324 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **373.253.570 EUR/év**. Az AKG esetében nem került meghatározásra részletesebb célérték és forrásallokáció, azonban a Natura 2000 hálózattal jelentős mértékben átfedő MTÉT előírás csoportok aránya az AKG-n belül az eddigi támogatási adatok alapján közel 30%.

A **Natura 2000 gyepterületek kompenzációs kifizetései** (*RD23_G06_NAG_72*) az ezekre a területekre vonatkozó speciális földhasználati előírások következtében keletkezett többletköltség és bevételkiesés kompenzációját szolgálja, mely intézkedés hozzájárul a kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javításához.

Az intézkedés kimeneti célértéke **287.000 ha** gyepterület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **33.005.000 EUR/év**, mely magasabb, mint az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Tervben meghatározott célérték. A Natura 2000 szántóterületekre nem vonatkoznak jogszabályban rögzített speciális földhasználati előírások, így kompenzációs támogatás sem nyújtható ezekre a területekre.

Az **agro-ökológiai nem termelő beruházások** (*RD21_G04_LCI_73*) és az azok fenntartását szolgáló **agro-ökológiai földhasználat-váltást ösztönző kifizetés** (*RD22_G05_LCP_70*) a jelenleg a gazdaságosság határán művelt szántóterületek földhasználat váltását hivatott előmozdítani többek közt a biodiverzitás szempontjából fontos élőhelytípusok létrehozásának céljával, úgymint pl. biodiverzitás védelmi tartós zöldugar (méhlegelő), füves cserjesávok, fajgazdag gyepek, mezővédő erdősávok, fás legelők, vizes élőhelyek, illetve gyepes vízvédelmi sávok. Az így létrejövő és megfelelő előírások mentén fenntartott élőhelyek hozzájárulnak a kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javításához. A beruházási intézkedés során kiválasztási szempontként emeljük be a Natura 2000 területeket. A fenntartási intézkedés kötelezettségvállalási időszaka legalább 5 év.

A beruházási intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **1451 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **19.854.465,78 EUR**.

A fenntartási intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST utolsó kifizetési évében **14.500 ha**, teljes időszakra vonatkozó indikatív pénzügyi allokáció **34.242.833,33 EUR**.

Erdészeti intézkedések:

A **Natura 2000 erdőterületek kompenzációs kifizetései (RD34_F01_NAF_72)** az ezekre a területekre vonatkozó, az illetékes államigazgatási szervek által a körzeti erdőtervben megállapított speciális erdőhasználati előírások következtében keletkezett többletköltség és bevételkiesés kompenzációját szolgálja, mely intézkedés hozzájárul a kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javításához.

Erdőterületek esetében az intézkedés kimeneti célértéke **230.000 ha** erdőterület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **27.490.427 EUR/év**, mely magasabb, mint az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Tervben meghatározott célérték.

Az **erdőgazdálkodás környezeti vagy klíma célú többéves kötelezettségvállalásainak fenntartási támogatása (EKV) (RD35_F02_FEC_70)** intézkedés az erdészeti hatóság által erdőtervben meghatározott kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalásokkal (folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódra történő átállás, folyamatos szerkezetátalakítás vagy javított felújítás, intenzíven terjedő idegenhonos fa és cserjefajok visszaszorítása, tisztások visszaalakítása, az erdőállományok kézimunka igényes ápolása, illetve a természetkímélő anyagmozgatás) hozzájárul a meglévő erdők természetességi állapotának javításához a Natura 2000 erdőterületeken is.

Az intézkedés kimeneti célértéke az első tervezett évben (2025) 50.000 ha, az azt követő években évenként **80.000 ha** erdőterület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció az első évben (2025) 6.082.317 EUR/év, az azt követő években **9.940.000 EUR/év**, mely magasabb, mint az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Tervben meghatározott célérték

Az **erdőgazdálkodás környezeti fenntarthatóságát szolgáló beruházások (non-profit) (RD41_F08_INN_73)** az erdőszerkezet átalakításával, az elegyesség növelésével hozzájárulnak a meglévő erdők természetességi állapotának javításához a Natura 2000 erdőterületeken is az érintett erdőrészletre vonatkozó hatóság által jóváhagyott erdőterv alapján. Az intézkedés kiemelt célja az erdők hosszú távú minőségi megújítása, szerkezetátalakítása, klímarezisztens szaporítóanyaggal történő felújítása is. Az erdők szerkezet-átalakítása által javítható az erőállományok korstruktúrája, elegyessége és biodiverzitása, így javul az erdei ökoszisztémák ellenálló képessége és környezeti értéke, továbbá a vízvisszatartást célzó létesítmények létrehozásával, fejlesztésével segítik az erdei élőhelyek vízpótlását. Az erdőgazdálkodási beavatkozások során kiválasztási szempontként emeljük be a Natura 2000 erdőterületeket a PAF-ban foglalt javaslatokkal összhangban, pl. idegen honos fajok visszaszorítása, erdőszerkezet átalakítás ösztönzése, üzemmód váltás ösztönzése, stb.. Ugyanakkor nem tudjuk figyelembe venni pl. a „legeltetés ösztönzése” javaslatot, mivel az erdőtvény az összes magas vagy közepes (1-6 természetességi kategóriából 1-4) természetességi erdőállományokban - nem csak védett vagy NATURA kijelölés alatt állókban - kimondottan élőhely- és biodiverzitás védelmi okból tiltja a legeltetést. A nem kívánatos vegetáció visszaszorításának kíméletesebb és körültekintőbb módjait támogatjuk.

Az intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **2000 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **4.778.588 EUR**.

A KAP AKIS intézkedések minden eleme (tájékoztatási szolgáltatás, tanácsadás, képzés, innováció és digitalizáció) közvetlenül hozzájárul az egyes környezeti szükségletek megoldásához, melyet hatékonyan támogat a kibővített KAP hálózat innovációs és zöld támogató egysége. A Zöld Támogató Egység fő feladata a KAP Stratégiai Terv I. és II. pillér zöld beavatkozásainak segítése, amely hozzájárul a gazdálkodók biodiverzitást védő gazdálkodói gyakorlatának kialakításához és a szemléletformálásához.

3.Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve (2000. október 23.) a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról (Víz Keretirányelv, VKI);

3.1. Nemzeti környezetvédelmi és éghajlati tervek kapcsolódó célkitűzései

Magyarország 2022 - 2027 időszakra vonatkozó, harmadik vízgyűjtő-gazdálkodási terve - OVGT) (Az OVGT-t a Kormány 2022. április 28-án elfogadta.)

1. Mezőgazdasági eredetű tápanyagszennyezés csökkentése a helyes gazdálkodási gyakorlatok alkalmazásának ösztönzésével (nitrát érzékeny területek)
2. Mezőgazdasági termelés tápanyag terhelés és veszteség csökkentésére, a tápanyag hasznosulásának növelésére vonatkozó további intézkedések
3. Egyéb talajjavító és talajvédelmi beavatkozások
4. Művelési ág váltás (szántó-gyep, szántó - erdő, szántó-vizes élőhely konverzió), valamint a meglévő gyep, erdő, vizes élőhelyek területének fenntartása
5. Mezőgazdasági területről származó belvizek szűrése a befogadóba történő bevezetés előtt (szűrőmező)
6. Szennyezőanyag és hordalék lemosódás csökkentése növénytermesztési technológiák alkalmazásával
7. Talajerózió elleni védekezés növényzet telepítéssel
8. Talajerózió elleni műszaki létesítmények, terepalakulatok kialakítása (vízmosások megkötése, hordalékfogó gátak stb.)
9. Vízfolyások és tavak melletti vízvédelmi sávok, pufferzónák kialakítása
10. Szélerózió elleni védekezés a légköri kiülepedésből eredő terhelés csökkentése érdekében
11. Az erózió és a lefolyás csökkentése erdőterületeken a jó erdőgazdálkodási gyakorlat részeként
12. Területi vízviasszatartás mezőgazdasági területeken a beszivárgás növelése és a lefolyás csökkentése érdekében
13. Vízviasszatartás tározással dombvidéki területeken, kisvízfolyásokon záportározókban, esetleg állandó tározókban
14. Vízviasszatartás tározással síkvidéken belvíztározókban, illetve medertározás kiszélesített szakaszokon
15. A szennyvíziszap hasznosításának elősegítése és szabályozása A szennyvíziszap mezőgazdasági hasznosítása,
16. Vízfolyásokon és állóvizekben felhalmozódott iszap és mederbéli növényzet egyszeri eltávolítása, hasznosítása
17. Víztakarékos és zöld energia megoldások alkalmazása növénytermesztésben (növénykultúra, öntözési technológia, energiahatékonyság)
18. Alternatív vízhasználatok ösztönzése a mezőgazdaságban
19. Állattartótelepek korszerűsítése az EU Nitrát Irányelv alapján valamint az istállótrágya felhasználásának elősegítése
20. Növényvédő szerek alkalmazásának szabályozása az EU Peszticid Irányelve alapján, a Nemzeti Növényvédelmi Cselekvési terv végrehajtása
21. Növényvédőszer alkalmazása önkéntesen vállalt környezeti feltételeknek megfelelően

A Nemzeti Vízstratégiában (KJT) szereplő hosszú távú célok:

1. A vizek állapotának fokozatos javítása, a jó állapot/potenciál eléréséig
2. Vízviasszatartás a vizeink jobb hasznosítása érdekében

3.2. KAP Stratégiai Terv hozzájárulása a hosszú távú nemzeti célkitűzésekhez

A rendelkezésre álló vízkészletekből, azok védelme érdekében az öntözővíz igények csak abban az esetben biztosíthatóak, ha a többi vízkivétellel együttesen a vízkivételek az adott felszíni vagy felszín alatti vízkészlet VKI szerinti mennyiségi és minőségi állapotát nem rontják. Ha az igények a rendelkezésre álló készletekből nem elégíthetők ki, szükség lehet készletnövelő vagy vízigény csökkentő lépésekre. Ennek egyik megoldását az Öntözési stratégia keretében a vízviasszatartás és tározás jelenti. A másik megoldást

pedig a víztakarékos öntözési technológiák elterjesztése, öntözőberendezések vízfelhasználás hatékonyságának javítása, valamint a víztakarékos öntözési infrastruktúra (szabályozott, automatizált műszaki megoldások) és kapcsolódó műtárgyaik fejlesztése, rekonstrukciója jelenti.

A vízhiány minél későbbi kialakulását, azaz az őszi, téli csapadékból való elraktározódását a megfelelően megválasztott agrotechnikai eljárással, a talajban lévő nedvességtartalom megőrzésével, szárazságtűrő növényfajták termesztésbe állításával, valamint a kedvező mikroklimatikus környezet kialakító területi, táji vízviszatarattal is szükséges biztosítani, melyet a KAP ST zöld felépítményének minden szintjén elő kívánunk segíteni a területalapú támogatásokon keresztül is.

A közvetlen területalapú támogatásra jogosult területek körének bővülése a különböző felszínborítású területtípusok, vizenyős területek fenntartásával elősegíti a természetes vízviszataratt, hozzájárulva így a vízjárási viszonyok javításához, az ökológiai vízmennyiség biztosításához is.

A **kondicionalitás** előírásai közül közvetlenül a GAEC 4 (vízvédelmi sávok) és az SMR 1 (vízkészletek védelme és foszforszennyezés elleni védelem) és SMR 2 (nitrátszennyezés elleni védelem) előírások segítik elő a Vízyűjtő-Gazdálkodási Tervben megfogalmazott célkitűzések megvalósulását azáltal, hogy betartásukkal csökkenthető a mezőgazdasági eredetű tápanyag- illetve peszticid szennyezés, a talajerózióból és/vagy felszíni lefolyásból származó hordalék- és szennyezőanyag terhelés, valamint szabályozásra kerül az öntözési célú vízhasználat engedélyhez kötöttsége. A felszíni vizek terhelésének csökkentéséhez közvetve a GAEC 5 (erózióvédelmi célú talajművelés) és az SMR 8 (fenntartható növényvédőszer-használat) előírásai is hozzájárulnak. A természetes vízviszataratt, a vízjárási viszonyok javítását és az ökológiai vízmennyiség biztosítását pedig a GAEC 1 (állandó gyepek védelme), a GAEC 2 (vizes élőhelyek és lápok védelme), a GAEC 8 (nem termelő elemek fenntartása, tájképi elemek védelme) előírásai segítik.

A fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jövedelemtámogatás (*DP01_E01_BISS_16*) keretében az évenkénti tervezett célterület nagysága **5.000.000 ha, 789.700.000 EUR/év** forrásallokáció mellett.

Az **agro-ökológiai program** (*DP17_G01_ECOS_16*) választható előírásai közül a téli talajtakarás, a forgatás nélküli talajművelés, a talajkondicionálók, mikrobiológiai készítmények alkalmazása, az ültetvények sorközének takarása egyszerre segítik elő a talajok vízmegtartó képességének növelését, valamint az erózió elleni védelmet, így a talajerózióból és/vagy felszíni lefolyásból származó hordalék- és szennyezőanyag terhelés csökkentését. Az öntözésre berendezett ültetvényekben a mikroöntözés ösztönzése a fenntartható vízhasználatot segíti.

Az intézkedés kimeneti célértéke **2.500.000 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **202.125.000 EUR/év**.

Az **agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (AKG)** (*RD19_G01_AEC_70*) általános előírásai közül több is kiterjed a talajvédő gazdálkodásra (forgatás nélküli talajművelés, erózióvédelmi intézkedések, talajvédő vetésszerkezet stb.) hozzájárulva a talajban lévő nedvességtartalom megőrzéséhez, a talajok vízgazdálkodásának javításához. Ezen felül terület specifikus előírás-csomagok kerültek összeállításra az aszályérzékeny területekre, ahol a vízmegtartó talajművelés a támogatott jó gyakorlat.

Az intézkedés kimeneti célértéke **961.324 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **373.253.570 EUR/év**.

Az **ökológiai gazdálkodás támogatása** (*RD20_G02_ORT_70*) intézkedés a gazdálkodási mód során alkalmazott, az ökológiai termelésre vonatkozó uniós jogszabályokban megfogalmazott elvek és szabályok következtében közvetlenül hozzájárul a mezőgazdasági eredetű tápanyag- illetve peszticid szennyezés csökkentéséhez.

Az intézkedés évenkénti kimeneti célértéke **134.564 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **98.632.794,63 EUR/év**.

Az **agro-ökológiai nem termelő beruházások** (*RD21_G04_LCI_73*) és az azok fenntartását szolgáló **agro-ökológiai földhasználat-váltást ösztönző kifizetés** (*RD22_G05_LCP_70*) egyik kiemelt célja a

felesleges vizek minél hosszabb ideig történő megőrzésének ösztönzése adott területen a földhasználat megváltoztatásával, vizes élőhelyek létrehozásával és a területi vízvisszatartást szolgáló kisléptékű vízi létesítmények kialakításával.

A beruházási intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **1451 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **19.854.465,78 EUR**.

A fenntartási intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST utolsó kifizetési évében **14.500 ha**, teljes időszakra vonatkozó indikatív pénzügyi allokáció **34.242.833,33 EUR**.

A vízfelhasználás hatékonyságát javító mezőgazdasági üzemben belüli beruházás (RD12_W01_WTO_74) két célterülete is célzottan kezeli a vízvisszatartás kérdését:

- 2. célterület: A vízvisszatartás létesítményeinek támogatása fenntartható vízkészlet-gazdálkodás biztosításával: A célterület a művelés alatt álló területekről a túrhétónél nagyobb károkat okozó csapadékvizek összegyűjtéséhez és későbbi hasznosítását megelőző tározásához szükséges műszaki megoldásokat támogatja. A tározók javítják a térség éghajlatváltozással szembeni ellenállóképességét, csökkentik a klímaváltozásból fakadó kockázatokat, károkat, veszteségeket, valamint kiegyensúlyozzák a vízhiány-víz többlet egyenetlenségeket, továbbá a vízminőségi és -mennyiségi célok elérése érdekében pufferzónákat alakítanak ki.

- 3. célterület: A melioráció és a vízfelhasználás-hatékonyság javításának támogatása: A célterület jellemzően az üzemben belüli mezőgazdasági területekhez kapcsolódó meliorációt és a meliorációs utak kialakítását támogatja. A nagy mennyiségben lehulló csapadékvíz a mezőgazdasági területek útjaira fizikai, ritkán kémiai hatást gyakorol, amely ellen védekezni kell megfelelő vízelvezetési és az út pályaszerkezetének állékonyságát biztosító megoldásokkal. A vízrendezés során törekednünk kell a hasznosítható vizek visszatartására, valamint arra, hogy csak a felesleges, nem tárolható vízmennyiség kerüljön levezetésre. A mezőgazdasági vízrendezés feladata többek között a vízkárelhárítás érdekében történő beavatkozás. A talaj a legnagyobb víztartó közeg, ahhoz hogy ezt a funkcióját be tudja tölteni, a térség természetes geológiai és talajtani adottságait is rehabilitálni szükséges. A művelésből fakadóan a kialakuló vízzáró réteget fel kell lazítani annak érdekében, hogy a csapadékvizet a talaj képes legyen tárolni. A beavatkozással jelentős mértékben csökkenthetőek a vízhiány és a víztöbblet által okozott károk.

Fentiekén túl az öntözővíz felhasználásának hatékonyságát hivatott segíteni az RD12_W01_WTO_74 - Vízfelhasználás hatékonyságát javító mezőgazdasági üzemben belüli beruházás 1. célterülete, aminek keretében a kedvezményezettek a meglévő öntözési berendezéseik felújítására, optimalizálására, új öntözővíz-szolgáltató művek létrehozására, energiahatékony öntözési technológiák bevezetésére, valamint aszály-monitoring állomás kiépítésére kaphatnak támogatást. Fontos megjegyezni, hogy az öntözött területek növekedése nem feltétlenül jár az öntözővíz mennyiségének növekedésével. A beavatkozás leírása több helyen kitér az optimális öntözés fontosságára, valamint megemlíti az öntözés célzott hatékonyságát, ami alatt olyan víztakarékosságot célzó komplex módszer bevezetése érthető, amelynek során az öntözendő terület sajátosságait (talajadottságok, növénykultúra, domborzati és csapadékviszonyok) figyelembe vevő, valamint előre jelző rendszer alapján történik az öntözés szükségességének, illetve az öntözővíz mennyiségének meghatározása, illetve az öntözőrendszer automatizálása. Ezeket számítógépes szoftverek beszerzésével, fejlesztésével, valamint szaktanácsadással lehet megvalósítani, melyet a beavatkozás támogat. Amennyiben az érintett öntözendő területre szabott öntözés valósul meg, az hosszútávon mindenképpen kedvező hatással van a vízkészletek megővására.

Az intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **1070 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **17.202932 EUR**.

A vízfelhasználás hatékonyságát javító fenntartható vízgazdálkodási közösségek támogatása (RD15_W04_COP_77) beavatkozásnak a fenntartható vízgazdálkodási közösségek működésének támogatása a cél. Az öntözéses gazdálkodás nagy beruházási igénnyel és jelentős üzemeltetési költségekkel jár együtt, de nagyobb területen jobban megéri a tevékenységet folytatni, csökkennek a fajlagos költségek, csökkennek a veszteségek, a munkaszervezés hatékonyabbá válik. Ezek a tényezők mind hozzájárulnak ahhoz, hogy afenntartható vízgazdálkodási közösségek területein a rendelkezésre álló vízkészlet optimálisabban kerüljön felhasználásra. A célzott, precíziós öntözéses módszerek elterjesztése - amelyben a vízmennyiség pontosan mérhető, az elszivárgás és a kimosódás csökkenthető, a táblán belüli vízstressz

(túlöntözés) elkerülhető – szintén hozzájárul a vízfelhasználás hatékonyság növeléséhez. A közösségek által végrehajtott ilyen jellegű, nagy forrásigényű, jelen beavatkozás alapján támogatással előkészített beruházások alapvetően járulnak hozzá a vízkészletek hatékony használatához. A fenntartható vízgazdálkodási közösségek támogatása víztakarékos öntözési technológiák bevezetését, az öntözőrendszerek vízfelhasználásának optimalizálását, a víztakarékos öntözési infrastruktúra és a kapcsolódó műtárgyak fejlesztését, és optimális üzemeltetését, fenntartását, energiatakarékos öntözési technológiák bevezetését, valamint az öntözőrendszerek energiafelhasználásának optimalizálását is elősegíti. Mindezek alapján a beavatkozás hozzájárul a vízfelhasználás hatékonyságának növeléséhez, a lokális vízfelhasználás és hasznosítás fenntarthatóságához.

Az intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **27 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **1.274.291 EUR**.

A **KAP AKIS** intézkedések minden eleme (tájékoztatási szolgáltatás, tanácsadás, képzés, innováció és digitalizáció) közvetlenül hozzájárul az egyes környezeti szükségletek megoldásához, melyet hatékonyan támogat a kibővített KAP hálózat innovációs és zöld támogató egysége. A Zöld Támogató Egység fő feladata a KAP Stratégiai Terv I. és II. pillér zöld beavatkozásainak segítése, amely hozzájárul a gazdálkodók hatékony vízfelhasználásához, és a vízvisszatartást elősegítő gazdálkodásához is, valamint a szemléletformálásához.

Valamennyi intézkedés figyelembe veszi a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT 2, 2022-től VGT 3) mezőgazdasági intézkedésekkel kapcsolatban megfogalmazott ajánlásait. Ennek megfelelően a beavatkozás alapvető célja a felszíni és felszínalatti víztetek megfelelő jó állapotba hozásához és/vagy a jó állapotának megőrzéséhez szükséges intézkedések támogatása, ezen belül a vízvisszatartás, a vízkészleteinkkel való fenntartható gazdálkodás, takarékos öntözési technológiák elterjesztése, a klímaváltozásnak ellenálló termelési módszerek és fenntartható területhasználat biztosítása.

A KAP ST keretén kívüli eszközök

Magyarország stratégiai célkitűzése a csapadékvizek visszatartása és az ország területén átfolyó víztömegek hatékonyabb tározása és hasznosítása a természetes víztározási lehetőségek növelésével (pl. talaj, felszín alatti víztartók, medrek és azok ártere). A területi vízvisszatartás (települési csapadékvíz-gazdálkodás, belvíz-gazdálkodás) és a medertározás területén megvalósított és tervezett fejlesztések, valamint a belvízelvezető-, illetve kettős működésű csatornák üzemeltetésének átalakítása a természetes lefolyás vízvisszatartási célú szabályozását célozza. A tározók kiegyenlítik a vízhiányos és vízben bővebb időszakok közti rendelkezésre álló vízkészletekben megmutatkozó különbséget, megteremtik a vízszükséglet és a rendelkezésre álló vízmennyiség összhangját. Az tervezett intézkedések a felszíni vízkészletekre fókuszálnak, mivel a felszín alatti készleteink mennyiségi is minőségi értelemben is a vízhiánnyal leginkább érintett térségekben kockázatosak, a rétegvizek pedig a lakossági vízellátás legfontosabb és megőrzendő vízbázisát képezik. A felszín alatti készletek igénybevétele abban az esetben képzelhető el egy térségben, ha ott talajvízdúsítás történik.

A KEHOP Plusz 1. prioritás (Vízgazdálkodás és katasztrófakockázat csökkentés) kifejezett célja az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és a katasztrófakockázatok megelőzése, valamint a reziliencia előmozdítása, figyelembe véve az ökoszisztéma-alapú megközelítéseket. Ennek érdekében támogatásra kerülnek olyan vízgazdálkodási projektek, amelyek védik a lakosságot, vagyonelemeket, ill. a táj, élővilág vízellátásának biztonságát is (pl. árvíz, belvíz), egyéb felszíni vagy felszín alatti vízhez kapcsolódnak (pl. talajvízszint, vízhiány), jelentős vízminőségi problémát kezelnek, illetve ezek mellett a vízvisszatartás, -hasznosítás (pl. öntözés, csapadék és tüzvíz-tározás), vízhasználat- és vízgazdálkodás-hatékonyságát javítják. Különösképpen támogatható víztározók létesítése, megújítása, kék infrastruktúra kialakítása (előnyt élvez a természetközeli vízvisszatartás), klímaalkalmazkodást rezilienciát szolgáló beruházások, a csapadékvíz helyben tartását szolgáló beruházások, illetve kisléptékű, természet alapú vízmegtartó lehetőségek a települések vonatkozásában. Mindemellett tájegységi léptékű projektek is támogathatóak lesznek, melyek komplexen kezelik a vízkár és a vízhiány okozta problémákat. Így különösen támogathatóak a dombvidéki és síkvidéki tározáshoz szükséges beruházások, a talajvízszint javítást segítő

beruházások, a tájegység szintű komplex vízvédelmi, vízgazdálkodási, ökológiai szempontokból kiinduló/azokat figyelembe vevő beruházások, az ideiglenes és állandó vízmegtartó, beszivárgást növelő területek kialakítása, a lefolyási, megtartási és jó ökológiai viszonyok működtetéséhez szükséges beruházások (mederrendezés, kotrás, vizes élőhelyek) a holtágakban, mellékágakban történő természetes víz visszatartást célzó beruházások, a célzott felszín alatti víztározás, illetve a VKI célok elérését szolgáló további beruházások.

A Helyreállítási és Alkalmazkodási Terv (RRF) tervezetének „D” Vízgazdálkodás komponense elsődleges célkitűzései a vízhiányos területek vízpótlása, a víz visszatartás fokozása, térségi vízatvezetés lehetővé tétele, felszín alatti vízkészletek védelme, a vízkészletek térbeni és időbeni egyenetlen eloszlásának kiegyenlítése a felszíni és a felszín alatti víztestek, valamint az élőhelyek védelme, továbbá a víztöbbletből vagy -hiányból származó kedvezőtlen hatások mérséklődése érdekében. További célkitűzés a vízpótlás hatásterületének kiterjesztése, a vizes élőhelyek megőrzése, a Víz Keretirányelv (VKI) szerinti jó állapotú víztestek arányának növelése, szemléletformálás a vízkészletek védelme érdekében, valamint monitoring rendszer kiépítése, nyilvános információs rendszer létrehozása. A célkitűzések megvalósítása olyan intézkedésekkel történhet, mint a meglévő vízpótló rendszerek rekonstrukciója, összekapcsolása, új rendszerek létrehozása, medertározást elősegítő mederrendezési beruházások, megfelelő vízkormányzási gyakorlat kidolgozása, a korábbi üzemeltetés átalakítása, a települési tisztított szennyvizek vízpótlási célú hasznosítási lehetőségeinek vizsgálata, vonalas létesítmények kapacitásának jobb kihasználása, a lefolyás késleltetése, a lefolyási hányad csökkentése, belvízöntözés lehetőségeinek vizsgálata és megteremtése, figyelembe véve a minőségi követelményeket (rétöntözés – természetvédelem).

4.A Tanács 91/676/EGK irányelve (1991. december 12.) a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről (Nitrát Irányelv);

4.1. Nemzeti környezetvédelmi és éghajlati tervek kapcsolódó célkitűzései

Nitrát Cselekvési program (27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről és 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről)

1. A vízminőség megóvása a talajt és a felszíni vizeket érő mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéstől, méghozzá a helyes gazdálkodási gyakorlatok alkalmazásának ösztönzésével

Talajvédelmi Cselekvési Terv

1. A gazdálkodók tudatos, környezetkímélő szemléletet követő talajhasználata által - többek között – növekedjen a talajok szervesanyag tartalma, javuljon a tápanyag szolgáltató képessége, csökkenjen a felhasznált műtrágyák mennyisége, illetve erősödjön az erózióvédelem, mellyel megelőzhető a felszíni vizek mezőgazdasági eredetű foszfátherhelése is.

Magyarország 2022 - 2027 időszakra vonatkozó, harmadik vízgyűjtő-gazdálkodási terve - OVGT) (Az OVGT-t a Kormány 2022. április 28-án elfogadta.)

1. Mezőgazdasági eredetű tápanyagszennyezés csökkentése a helyes gazdálkodási gyakorlatok alkalmazásának ösztönzésével (nitrát érzékeny területek)

2. Állattartótelepek korszerűsítése az EU Nitrát Irányelv alapján valamint az istállótrágya felhasználásának elősegítése

A biológiai sokféleség megőrzésére vonatkozó, 2021-2030 közötti időszakra szóló nemzeti stratégia (jóváhagyás előtt álló tervezet 2021)

1. A mezőgazdaságban használt termés és teljesítménynövelő szerek által okozott környezetterhelés jelentős csökkentése.

4.2. KAP Stratégiai Terv hozzájárulása a hosszú távú nemzeti célkitűzésekhez

A Nitrát jelentés szerint: „A felszíni vizek eutrofizációs állapotának értékelését az előző időszak eredményeivel összevetve az eutrófnak minősített monitoring pontok aránya a 2020. évi Nitrát Jelentési Útmutató 5.3.2. pontja szerinti új értékelési előírás (eutróf-potenciális eutróf minősítésre vonatkozó új definíció), a megnövekedett vízminta szám, továbbá az éghajlatváltozás hatására növekedett jelentősen: a vízfolyások 77%-a, az állóvizeknek 32%-a lett eutróf. Az eutróf állapotot a nitrogén mellett (és sok esetben annál jelentősebb mértékben) a foszfor emissziók okozzák.” A terhelés kialakulásáért különböző terhelési útvonalak felelősek, amelyek közül kiemelkedik a pontszerű szennyvíz terhelés, emellett jelentős a mezőgazdaságból származó erózió, és a talajvíz, de nem szabad elfeledkezni az ún. másodlagos terhelésről sem, amikor a feliszapolódott mederből a múltbeli szennyezés visszakerül a vízbe. Az Agrártudományi Kutatóközpont Talajtani Intézetének kutatásai továbbá azt is kimutatták, hogy Magyarországon a tápanyagok kimosódását nem a túlzott tápanyag-kijuttatás okozza, mivel a hazai termőtalajok pedig kifejezetten tápanyaghiányosak hanem elsősorban az erózió következménye.

Fentiekkel összefüggésben a zöld felépitmény minden szintjén számos az erózió elleni védekezést szolgáló előírást foglalmaztunk meg.

A **támogatási jogosultság kibővítésével** lehetővé válik, hogy a GAEC 8 vagy az AÖP keretében fenntartott erózióvédelmi sávok, mezővédő fasorok, partmenti pufferzónák megőrizték támogatási jogosultságukat, így a gazdálkodók számára is vonzó lehet ilyen területek kialakítása

A **kondicionalitás** előírásai közül közvetlenül a GAEC 4 (vízvédelmi sávok) és az SMR 2 (nitrátszennyezés elleni védelem) előírások segítik elő a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelmét azáltal, hogy betartásukkal csökken a mezőgazdasági eredetű tápanyagszennyezés mind a kijuttatás korlátozása, mind az erózió csökkentése által. A nitrátérzékeny területen gazdálkodóknak kötelező ötévente talajvizsgálatot végeztetni, illetve az eredményekre alapozva évente tápanyag-gazdálkodási tervet készíttetni. A felszíni vizek terhelésének csökkentéséhez azonban az erózió csökkentése révén nagy mértékben a GAEC 5 (erózióvédelmi célú talajművelés) és a GAEC 6 (talajtakarás az érzékeny időszakokban) előírások is hozzájárulnak. A GAEC 5 keretében lejtős területeken korlátozásra kerül a kapás kultúrák termesztése, beleértve a kukoricát és a napraforgót, valamint a széles sortávra vetett őszi káposztarepcét. Ezeket a fajokat csak szintvonalasan vagy erózióvédő sávok beiktatásával, vagy direktvetésben lehet termesztetni 12 százalék feletti lejtésű területeken.

A fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jövedelemtámogatás (DP01_E01_BISS_16) keretében az évenkénti tervezett célterület nagysága **5.000.000 ha, 789.700.000 EUR/év** forrásallokáció mellett.

Az **agro-ökológiai program (DP17_G01_ECOS_16)** választható előírásai közül a téli talajtakarás, a forgatás nélküli talajművelés, a talajkondicionálók, mikrobiológiai készítmények alkalmazása, az ültetvények sorközének takarása a talaj szerkezetének javításával, illetve a fedetlen talajfelszín minimalizálásával segíti az erózió elleni védelmet, így a talajerózióból és/vagy felszíni lefolyásból származó hordalék- és szennyezőanyag terhelés csökkentését. Továbbá eróziócsökkentős hatással bírnak a szántóterületeken fenntartandó nem termelő elemek is, melyek lehetnek többek közt eróziócsökkentő hatású mezővédő fasorok, fás sávok, gyepes-cserjés erózióvédelmi sávok, szántóföldi művelés alatt nem álló vízvédelmi sávok; teraszok, erózióvédelmi létesítmények, MePAR-ban rögzített vizes élőhelyek. Ugyanígy eróziócsökkentő hatással van a gyepterületek táblaszintű megőrzése is a nem érzékeny állandó gyepek esetében.

Az intézkedés kimeneti célértéke **2.500.000 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **202.125.000 EUR/év**.

Az **agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (AKG)** általános előírásai közül több is kiterjed a fenntartható tápanyag-gazdálkodásra (talajvizsgálaton alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése, nitrogén hatóanyag kijuttatás korlátozása, istállótrágya kijuttatásam zöldtrágyázás, szármaradványok beforgatása, stb.) és a talajvédő gazdálkodásra (forgatás nélküli talajművelés, erózióvédelmi intézkedések, talajvédő vetésszerkezet pillangós növényekkel stb.) hozzájárulva a mezőgazdasági eredetű

tápanyagszennyezés csökkentéséhez. Ezen felül terület specifikus előírás-csomagok kerültek összeállításra az erózió-érzékeny területekre, melyek szintén hozzájárulnak a talajerózióból és/vagy felszíni lefolyásból származó hordalék- és szennyezőanyag terhelés csökkentéséhez. Az **ökológiai gazdálkodás** támogatása a gazdálkodási mód során alkalmazott, az ökológiai termelésre vonatkozó uniós jogszabályokban megfogalmazott elvek és szabályok következtében közvetlenül hozzájárul a mezőgazdasági eredetű tápanyagszennyezés csökkentéséhez.

Az **AKG** intézkedés kimeneti célértéke **961.324 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **373.253.570 EUR/év**.

Az **ökológiai gazdálkodás támogatása (RD20 G02 ORT 70)** intézkedés évenkénti kimeneti célértéke **134.564 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **98.632.794,63 EUR/év**.

Az **agro-ökológiai nem termelő beruházások (RD21 G04 LCI 73)** és az azok fenntartását szolgáló **agro-ökológiai földhasználat-váltást ösztönző kifizetés (RD22_G05_LCP_70)** célja kifejezetten olyan nem termelési jellegű földhasználatok kialakítása, melyek többek közt hatékonyan hozzájárulnak az eróziós események csökkentéséhez, ezáltal a vizeinket érintő tápanyagterhelések és szennyezések csökkentéséhez is. Kifejezetten az erózió elleni védelemhez hozzájáruló, illetve a tápanyagok felszíni vizekbe történő bejutását csökkentő beruházások az alábbiak:

- szántóterületeken, illetve ültetvényekben kialakítandó erózióvédelmi célú gyepes sávok;
- talajvédelmi célú gyeptelepítés;
- erózióvédelmet biztosító műszaki létesítmények kialakítása, fejlesztése;
- szántóföldi művelés alatt nem álló partmenti vízvédelmi pufferzóna kialakítása, fejlesztése;
- mezővédő fasorok, illetve a több sor fából és cserjéből álló mezővédő erdősávok telepítése

A beruházási intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **1451 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **19.854.465,78 EUR**.

A fenntartási intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST utolsó kifizetési évében **14.500 ha**, teljes időszakra vonatkozó indikatív pénzügyi allokáció **34.242.833,33 EUR**.

A **Mezőgazdasági üzemek fejlesztése az ammónia-kibocsátás csökkentés érdekében (RD01d E01 FRM 73)** beavatkozás célja a mezőgazdasági üzemek ammónia kibocsátásának csökkentését elősegítő, technológiai fejlesztést célzó olyan tevékenységek támogatása, amely által a mezőgazdasági ágazat hozzájárul a hazai NH₃-kibocsátás csökkentési célérték teljesítéséhez. A beavatkozás keretében többek között támogatható a korszerű injektálást és az azonnali bedolgozást lehetővé tevő trágyakijuttatási technológiák beszerzése, istállón belüli és kívüli trágyakezelés korszerűsítése, istállón belüli fejlesztések (pl. padozat, tetőszigetelés, csepegésmentes itató, légmosó berendezések beszerzése), meglévő trágyatárolók fedése, új, fedett trágyatárolók építése. A beavatkozás alapján nyújtott támogatásokon keresztül megvalósulhatnak olyan környezetvédelmi célok, melyek által csökken az ammónia és ÜHG gázok kibocsátása, javul a levegő minősége, valamint a felszíni és felszínalatti vizek terhelése.

Az intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **154 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **8.139.535 EUR**.

A KAP AKIS intézkedések minden eleme (tájékoztatási szolgáltatás, tanácsadás, képzés, innováció és digitalizáció) közvetlenül hozzájárul az egyes környezeti szükségletek megoldásához, melyet hatékonyan támogat a kibővített KAP hálózat innovációs és zöld támogató egysége. A Zöld Támogató Egység fő feladata a KAP Stratégiai Terv I. és II. pillér zöld beavatkozásainak segítése, amely hozzájárul többek közt a gazdálkodók erózió elleni védekezéséhez, a tápanyagkimosodást csökkentő gazdálkodó gyakorlatok kialakulásához, valamint a szemléletformálásához.

5. Az Európai Parlament és a Tanács 2008/50/EK irányelve (2009. november 30.) a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról; és

6. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/2284 irányelve (2016. december 14.) egyes légköri szennyező anyagok nemzeti kibocsátásainak csökkentéséről, a 2003/35/EK irányelv módosításáról, valamint a 2001/81/EK irányelv hatályaon kívül helyezésétől;

5.1. Nemzeti környezetvédelmi és éghajlati tervek kapcsolódó célkitűzései

Levegőminőségi Cselekvési Terv

1. A levegőminőségi tervek és az LCsT együttes célja a levegőminőségi határértékeknek való megfelelés biztosítása az ország teljes területén. Kizárólag a mezőgazdasághoz, illetve a Közös Agrárpolitikához közvetlenül vagy közvetve kapcsolódó célkitűzéseket, célértékeket nem tartalmaznak, de az agrárium különösen a másodlagos részecske (PM) kialakulásában szerepet játszó ammónia kibocsátásában bír lényeges hozzájárulással, a PM10 és PM2,5 levegőminőségi határértékek teljesítéséhez kibocsátásaik csökkentése elengedhetetlen.

Országos Levegőterhelés-csökkentési Program Mezőgazdasági Alprogram

1. Hígrágyatárolók lefedése,
2. Technológiai fejlesztési előírások e vonatkozóan,
3. Szerves trágyák használatának előmozdítása,
4. Szerves trágya - kijuttatás feltételeinek előírása,
5. A tápanyag - gazdálkodás gyakorlati alkalmazásának elősegítése,
6. A mezőgazdasági betakarításból származó növényi maradványok és hulladékok, valamint az erdészeti biomasszamaradványok szabadban való égetésének tilalma

5.2. KAP Stratégiai Terv hozzájárulása a hosszú távú nemzeti célkitűzésekhez

A kondicionalitás előírásai közül közvetlenül a GAEC 3 (tarlóégetés tilalma) járul hozzá a levegőminőség védelméhez azáltal, hogy a tarló, nád, növényi maradvány valamint gyepek égetése tilos, kivéve, ha erre növény-egészségügyi okokból van szükség.

A fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jövedelemtámogatás (*DP01_E01_BISS_16*) keretében az évenkénti tervezett célterület nagysága **5.000.000 ha, 789.700.000 EUR/év** forrásallokáció mellett.

Az **agro-ökológiai program** (*DP17_G01_ECOS_16*) választható előírásai közül a téli talajtakarás, a forgatás nélküli talajművelés és az ültetvények sorközének takarása a fedetlen talajfelszín minimalizálásával segíti a levegő minőségének védelmét. A talajkondicionálók, mikrobiológiai készítmények alkalmazása hozzájárul, hogy csökkenjen a műtrágya-kijuttatás, ezáltal csökkentve az ammónia-emissziót. A karbamid műtrágyák beforgatással vagy inhibitorral való kijuttatásának előírása pedig közvetlenül csökkenti az ammónia emissziót.

Az intézkedés kimeneti célértéke **2.500.000 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **202.125.000 EUR/év**.

Az **agrár-környezetgazdálkodási kifizetések** (AKG) általános előírásai közül több is kiterjed a fenntartható tápanyag-gazdálkodásra (talajvizsgálaton és levélanalízisen alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése, nitrogén hatóanyag kijuttatás korlátozása, szerves trágya alkalmazása) hozzájárulva így a műtrágya-kijuttatás csökkentéséhez, ezáltal az ammónia-emisszió mérsékléséhez. Az **ökológiai gazdálkodás** támogatása a gazdálkodási mód során alkalmazott, az ökológiai termelésre vonatkozó uniós jogszabályokban megfogalmazott elvek és szabályok következtében közvetlenül hozzájárul a mezőgazdasági eredetű ammónia-kibocsátás csökkentéséhez.

Az **AKG** intézkedés kimeneti célértéke **961.324 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **373.253.570 EUR/év**.

Az ökológiai gazdálkodás támogatása (RD20 G02 ORT 70) intézkedés évenkénti kimeneti célértéke 134.564 ha mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció 98.632.794,63 EUR/év.

A Mezőgazdasági üzemek fejlesztése az ammónia-kibocsátás csökkentés érdekében (RD01d_E01_FRM_73) beavatkozás célja a mezőgazdasági üzemek ammónia kibocsátásának csökkentését elősegítő, technológiai fejlesztést célzó olyan tevékenységek támogatása, amely által a mezőgazdasági ágazat hozzájárul a hazai NH₃-kibocsátás csökkentési célérték teljesítéséhez. A beavatkozás keretében többek között támogatható a korszerű injektálást és az azonnali bedolgozást lehetővé tevő trágyakijuttatási technológiák beszerzése, istálló belüli és kívüli trágyakezelés korszerűsítése, istálló belüli fejlesztések (pl. padozat, tetőszigetelés, csepegésmentes itató, léghűtő berendezések beszerzése), meglévő trágyatárolók fedése, új, fedett trágyatárolók építése. A beavatkozás alapján nyújtott támogatásokon keresztül megvalósulhatnak olyan környezetvédelmi célok, melyek által csökken az ammónia és ÜHG gázok kibocsátása, javul a levegő minősége, valamint a felszíni és felszínalatti vizek terhelése.

Az intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében 154 művelet, teljes indikatív pénzügyi allokáció 8.139.535 EUR.

A KAP AKIS intézkedések minden eleme (tájékoztatási szolgáltatás, tanácsadás, képzés, innováció és digitalizáció) közvetlenül hozzájárul az egyes környezeti szükségletek megoldásához, melyet hatékonyan támogat a kibővített KAP hálózat innovációs és zöld támogató egysége. A Zöld Támogató Egység fő feladata a KAP Stratégiai Terv I. és II. pillér zöld beavatkozásainak segítése, amely hozzájárul a termelők emissziócsökkentő gazdálkodói gyakorlatának kialakulásához is és a szemléletformálásához.

7. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/841 rendelete (2018. május 30.) a földhasználat, a földhasználat-változtatáshoz és az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó üvegházhatású gáz-kibocsátásnak és -elnyelésnek a 2030-ig tartó időszakokra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai keretbe történő beillesztéséről, valamint az 525/2013/EU rendelet és az 529/2013/EU határozat módosításáról és

8. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/842 rendelete (2018. május 30.) a Párizsi Megállapásban vállalt kötelezettségek teljesítése érdekében a tagállamok által 2021-től 2030-ig kötelezően teljesítendő, az éghajlat-politikai fellépéshez hozzájáruló éves üvegházhatású gáz-kibocsátás-csökkentések meghatározásáról, valamint az 525/2013/EU rendelet módosításáról

7.1. Nemzeti környezetvédelmi és éghajlati tervek kapcsolódó célkitűzései

A 2018-2030 közötti időszakokra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakokra is kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia

1. A hazai dekarbonizáció eszközrendszere: az üvegházhatású gázok hazai kibocsátásának csökkentésével kapcsolatos kiemelt ágazati cselekvési irányok és feladatok
2. Mezőgazdaság; Éghajlati eredetű károk mérséklésének lehetőségei a mezőgazdaságban
3. Az éghajlati sérülékenységi területi vizsgálatának térinformatikai megalapozása, komplex monitoringrendszer szükségessége

Nemzeti Energia- és Klímaterv

1. Az üvegházhatású gázok kibocsátását legalább 40%-kal kell csökkenteni 2030-ig 1990-hez képest, azaz a bruttó kibocsátások 2030-ban nem haladhatják meg a bruttó 56,19 millió tCO₂e-et, azaz a 2017-es érték 7,6 millió tCO₂e-vel való csökkentése szükséges.
2. A mezőgazdasági kibocsátások csökkentését elsősorban a helyes mezőgazdasági gyakorlatok előírása és különféle támogatási eszközök szolgálják.

3. A CO₂-elnyelő kapacitások fokozása érdekében – összhangban a Nemzeti Erdőstratégiával – jelentősen növeljük az erdővel és egyéb faállománnyal borított területek arányát.

Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia 2021 (tervezet)

1. Magyarország nettó zéró ÜHG kibocsátásra, azaz klímasemlegességre törekszik 2050-re
2. 2050-ig a dekarbonizációs követelmények és a ténylegesen bekövetkező klímamódosulások figyelembevételével az éghajlatváltozás, mint peremfeltétel teljes körű integrálása a mezőgazdasági politikákba és mezőgazdasági gyakorlatba
3. A mezőgazdaság ÜHG kibocsátásának csökkentése hozamnövekedést is elősegítő eszközökkel;
4. A mezőgazdasági eredetű ammónia kibocsátásának csökkentése 32%-kal 2030-ig;
5. A szénmegkötés fokozása (szén-dioxid-tárolás talajban talajok szerves szénkészletének növelésével és biomasszában);
6. A mezőgazdasági terület bruttó tápanyagmérlegének javítása, a talajzsarolás csökkentésével, valamint a szerves anyag visszapótlásával;
7. Agrár-környezetvédelmi programokban szereplő területek nagyságának és arányának növelése az összes mezőgazdasági területből;
8. Termelői együttműködésekkel keresztül a klímavédelmi beruházások és agrotechnikai megoldások ösztönzése.
9. A dekarbonizációs követelmények és a ténylegesen bekövetkező klímamódosulások figyelembevételével az éghajlatváltozás, mint peremfeltétel teljes körű integrálása az erdészeti politikákba.
10. Az erdők fokozott védelme, az erdőpusztulások, erdőtüzek megelőzése, a kedvezőtlen hatások, az okozott széndioxid-kibocsátás mérséklése.
11. A szakszerű, minőségi faanyagot szállító erdőgazdálkodás és a faanyag minél nagyobb arányú feldolgozására képes faipar fejlesztése, a fa, mint megújítható alapanyag nagyobb arányú alkalmazása, a nagyobb energia befektetéssel, sok ÜHG kibocsátással előállított alapanyagok, termékek fával történő helyettesítése.

Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030

1. Az erdők szerepe a szénmegkötésben, az erdők klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásának elősegítése
2. Az erdők szerepe a klímaváltozás hatásainak mérséklésében kedvező mikro-, mezo- és makroklimatikus hatásai révén, az erdők klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásának elősegítése

Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv

1. Az 5. (Minden gyermek után 10 fát ültetünk) akciópont keretében célunk, hogy hazánk erdőborítottsága elérje a 27%-ot.

7.2. KAP Stratégia Terv hozzájárulása a hosszú távú nemzeti célkitűzésekhez

A közvetlen területalapú támogatásra jogosult területek körének kibővítése a különböző felszínborítású területtípusok, vizenyős területek fenntartásával elősegíti a földhasználat szénmegkötés szempontjából kedvező irányba történő változását, a szén-dioxid talajban és biomasszában történő tárolását, a talajok szerves szénkészletének növelését.

A **kondicionalitás** előírásai közül közvetlenül a GAEC 2 (vizes élőhelyek és lápok védelme) járul hozzá a szénben gazdag talajok megőrzéséhez, azonban a GAEC 1 (állandó gyepek arányának fenntartása is nagymértékben hozzájárul a mezőgazdasági területek szénmegkötéséhez. Továbbá a GAEC 8 (nem termelő elemek fenntartása) révén is növekszik a szénkészletek talajban és biomasszában történő megkötése.

A fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jövedelemtámogatás (DP01_E01_BISS_16) keretében az évenkénti tervezett célterület nagysága **5.000.000 ha, 789.700.000 EUR/év** forrásallokáció mellett.

Az **agro-ökológiai program (DP17_G01_ECOS_16)** választható előírásai közül a téli talajtakarás, a forgatás nélküli talajművelés, a talajkondicionálók, mikrobiológiai készítmények alkalmazása, az ültetvények sorközének takarása, valamint a magasabb arányú nem termelő terület fenntartása szintén hozzájárul a mezőgazdasági területek szénmegkötéséhez. A téli talajtakarás, a forgatás nélküli talajművelés és az ültetvények sorközének takarása a fedetlen talajfelszín minimalizálásával segíti a levegő minőségének védelmét. A talajkondicionálók, mikrobiológiai készítmények alkalmazása hozzájárul, hogy csökkenjen a műtrágya-kijuttatás, ezáltal csökkentve az ammónia-emissziót. A karbamid műtrágyák beforgatással vagy inhibitorral való kijuttatásának előírása pedig közvetlenül csökkenti az ammónia emissziót.

Az intézkedés kimeneti célértéke **2.500.000 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **202.125.000 EUR/év**.

Az **agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (AKG)** általános előírásai közül több is kiterjed a fenntartható tápanyag-gazdálkodásra (talajvizsgálaton és levélanalízisen alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése, nitrogén hatóanyag kijuttatás korlátozása, szerves trágya alkalmazása) és a talajvédő gazdálkodásra (forgatás nélküli talajművelés, erózióvédelmi intézkedések, talajvédő vetésszerkezet stb.) hozzájárulva ezzel a mezőgazdasági terület bruttó tápanyagmérlegének javításához, a talajzsarolás csökkentéséhez, valamint a talajok szervesanyag-készletének helyreállításához. Az **ökológiai gazdálkodás** támogatása a gazdálkodási mód során alkalmazott, az ökológiai termelésre vonatkozó uniós jogszabályokban megfogalmazott elvek és szabályok következtében közvetlenül hozzájárul a mezőgazdasági terület bruttó tápanyagmérlegének javításához, a talajzsarolás csökkentéséhez, valamint a talajok szervesanyag-készletének helyreállításához.

Az **AKG** intézkedés kimeneti célértéke **961.324 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **373.253.570 EUR/év**.

Az **ökológiai gazdálkodás támogatása (RD20 G02 ORT 70)** intézkedés évenkénti kimeneti célértéke **134.564 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **98.632.794,63 EUR/év**.

Az **agro-ökológiai nem termelő beruházások (RD21 G04 LCI 73)** és az azok fenntartását szolgáló **agro-ökológiai földhasználat-váltást ösztönző kifizetés (RD22_G05_LCP_70)** a jelenleg a gazdaságosság határán művelt szántóterületek földhasználat váltását hivatott előmozdítani többek között gyeptelepítéssel, illetve vizes élőhelyek kialakításával elősegítve így a földhasználat szénmegkötés szempontjából kedvező irányba történő változását, a szén-dioxid talajban és biomasszában történő tárolását, a talajok szerves szénkészletének növelését.

A beruházási intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **1451 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **19.854.465,78 EUR**.

A fenntartási intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST utolsó kifizetési évében **14.500 ha**, teljes időszakra vonatkozó indikatív pénzügyi allokáció **34.242.833,33 EUR**.

Az **erdőtelepítések és fásítások (RD38_F05_AFI_73)** kialakítását és fenntartását segítő beavatkozás egyik kiemelt célja a földhasználat megváltoztatásával a klímaváltozás hatásainak csökkentése és a szén-dioxid jelentős mértékű megkötése.

Az intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **20.000 ha**, a teljes indikatív pénzügyi allokáció **63.350.137 EUR**.

Az **erdőgazdálkodás környezeti fenntarthatóságát szolgáló beruházások (non-profit) (RD41_F08_INN_73)** célja többek közt a fokozódó és egyre szélsőségesebbé váló abiotikus környezeti károsító körülmények és események (mint pl. vízhiány és aszály következtében kialakuló erdő- és vegetációtüzek, fagykárok és viharkáro) továbbá új biotikus kórokozók és károkozók elterjedésének ellensúlyozása mind az erdőpotenciálban keletkező károk lehetséges megelőzésével, mind azok ellenállóbb irányú helyreállításával. Továbbá kiemelt cél az erdők hosszú távú minőségi megújítása, szerkezetátalakítása, klímarezisztens szaporítóanyaggal történő felújítása is. Az erdők szerkezet-átalakítása

által javítható az erőállományok korstruktúrája, elegyessége és biodiverzitása, így javul az erdei ökoszisztémák ellenálló képessége és szénmegkötő-kapacitása.

Az intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **2000 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **4.778.588 EUR**.

Az **együtműködések** keretében az *Erdőtüzek megelőzésének és kockázatcsökkentésének együtműködés alapú támogatása (RD37_F04_FRC_77)* intézkedéssel támogatni kívánunk olyan önkéntes összefogásokat, melyek az erdőgazdálkodók és szakértő állami szervezetek összefogása által a korszerű, fenntarthatóságot elősegítő, az erdőtüzek megelőzésének és hatásainak mérséklésének területi kiterjedésű, több gazdálkodót érintő komplex tervezése és megvalósítása céljából jönnek létre. Az erdőtüzek megelőzésével csökkenthető a ÜHG, illetve légköri terhelést jelentő gázok kibocsátása, illetve megőrizhető az erdőállományok szénegyensúlya és elősegíthető klímaadaptív megújulásuk.

Az intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **10 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **7.290.698 EUR**.

A KAP AKIS intézkedések minden eleme (tájékoztatási szolgáltatás, tanácsadás, képzés, innováció és digitalizáció) közvetlenül hozzájárul az egyes környezeti szükségletek megoldásához, melyet hatékonyan támogat a kibővített KAP hálózat innovációs és zöld támogató egysége. A Zöld Támogató Egység fő feladata a KAP Stratégiai Terv I. és II. pillér zöld beavatkozásainak segítése, amely hozzájárul a termelők emissziócsökkentő gazdálkodói gyakorlatának kialakulásához is és a szemléletformálásához.

9. A 2009/28/EK irányelv a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról; és

10. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2018/2002 IRÁNYELVE (2018. december 11.) az energiahatékonyságról szóló 2012/27/EU irányelv módosításáról, valamint

11. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2018/1999 RENDELETE (2018. december 11.) az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról, valamint a 663/2009/EK és a 715/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 94/22/EK, a 98/70/EK, a 2009/31/EK a 2009/73/EK, a 2010/31/EU, a 2012/27/EU és a 2013/30/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv, a 2009/119/EK és az (EU) 2015/652 tanácsi irányelv módosításáról, továbbá az 525/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

9.1. Nemzeti környezetvédelmi és éghajlati tervek kapcsolódó célkitűzései

Nemzeti Energiastratégia 2030

1.A megújulóenergia-felhasználás bővítése és az energiahatékonyság javítása

Nemzeti Energia- és Klímaterv

1. A megújulóenergia-felhasználás bővítése és az energiahatékonyság javítása

9.2. KAP Stratégiai terv hozzájárulása a hosszú távú nemzeti célkitűzésekhez

A **Mezőgazdasági üzemek zöld beruházásainak támogatása (RD01c_E01_FRM_73)** és a **Mezőgazdasági termékek értéknöveléséhez kapcsoló zöld beruházások (RD04b_E03_FOF_73)** beavatkozások egyik célja a mezőgazdasági, illetve élelmiszer-feldolgozó üzemek energia önellátásának növelése és az energiafüggőség csökkentése, melynek keretében az energiahatékonyság javításán és a megújuló energiaforrások támogatásán keresztül támogatni kívánja a mezőgazdasági és feldolgozó üzemekben a szén-dioxid kibocsátás, valamint az energiafelhasználás csökkenését. A beavatkozás olyan körkörös biomassza alapú gazdaság modellt követő projektek végrehajtását is ösztönzi, melyek a lokális biomasszaforrások felhasználására épülnek és a képződő melléktermékek hasznosítása is fontos szempont (pl.: talajjavítás). Az ország geológiai adottságai alapján kifejezett cél a geotermikus hőenergia-potenciál kiaknázása, amelyhez a beavatkozás a mezőgazdasági üzemek fejlesztéseinek támogatásával járul hozzá

például az üvegházak fűtése kapcsán. A beavatkozás kiterjed a mezőgazdasági és feldolgozó üzemekben az energiafelhasználás csökkentésére az ágazat által okozott környezetterhelés csökkentése érdekében: elsősorban épületenergetikai, épületgépészeti és energiaellátást érintő korszerűsítések, felújítások által javítja az állattartó gazdaságok és a kertészeti üzemek energiafelhasználásának hatékonyságát. Magyarország a bruttó végső energiafogyasztásban 2030-ig legalább 21%-os megújuló energiaforrás részarányt szeretne elérni. A beavatkozás hozzájárul Magyarország ezen célkitűzésének teljesítéséhez is.

Az *RD01c E01 FRM 73* intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **4180 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **26.744.186 EUR**.

Az *RD04b E03 FOF 73* intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **334 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **13.380.057 EUR**.

Az **együttműködések** keretében támogatni kívánunk olyan önkéntes összefogásokat (*RD52_R12_BIC_77 - Vidékfejlesztési együttműködés a biomassza alapú gazdaság fejlesztéséért*), melyek során a lokális eredetű biomassza-alapanyagot előállító erdő- vagy mezőgazdálkodók és a helyi közszolgáltatásokat nyújtók hosszú távú megoldást találnak az adott közszolgáltatást nyújtó infrastruktúrában az import fosszilis tüzelőanyag kiváltására a lokális biomassza-alapanyag felhasználásával a legjobb elérhető technológiák (BAT) alkalmazása mellett.

Az intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **21 művelet**, teljes indikatív pénzügyi allokáció **1.274.302 EUR**.

Az **erdőtelepítések és fásítások** (*RD38_F05_AFI_73*) beruházási támogatásával növekszik a lokális biomassza alapú megújuló energiaforrás biztosítása, amely által az import fosszilis energiaforrástól való függőség csökkenthető.

Az intézkedés kimeneti célértéke a KAP ST teljes időkeretében **20.000 ha**, a teljes indikatív pénzügyi allokáció **63.350.137 EUR**.

A KAP AKIS intézkedések minden eleme (tájékoztatási szolgáltatás, tanácsadás, képzés, innováció és digitalizáció) közvetlenül hozzájárul az egyes környezeti szükségletek megoldásához, melyet hatékonyan támogat a kibővített KAP hálózat innovációs és zöld támogató egysége. A Zöld Támogató Egység fő feladata a KAP Stratégiai Terv I. és II. pillér zöld beavatkozásainak segítése, amely hozzájárul a termelők energiahatékony gazdálkodói gyakorlatának kialakulásához is és a szemléletformálásához.

12. Az Európai Parlament és a Tanács 2009/128/EK irányelve (2009. október 21.) a peszticidek fenntartható használatának elérését célzó közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról;

12.1. Nemzeti környezetvédelmi és éghajlati tervek kapcsolódó célkitűzései

Nemzeti Növényvédelmi Cselekvési Terv

1. Előírásoknak megfelelő növényvédőszer-felhasználás, okszerű, a megfelelő időben és módszerrel végzett (kémiai, biológiai, agrotechnikai) növényvédelem, a növényvédőszer-használatból adódó kockázatok mérséklése

2. Integrált növénytermesztési technológia bevezetése

A biológiai sokféléség megőrzésére vonatkozó, 2021-2030 közötti időszakra szóló nemzeti stratégia (jóváhagyás előtt álló tervezet 2021)

1. A mezőgazdaságban használt termés és teljesítménynövelő szerek által okozott környezetterhelés jelentős csökkentése.

12.2. KAP Stratégiai terv hozzájárulása a stratégiai célok eléréséhez

A kondicionalitás előírásai közül közvetlenül az SMR 8 (fenntartható növényvédőszer-használat) járul hozzá a növényvédő szerek fenntartható használatához, továbbá a GAEC 7-ben szereplő vetésváltási szabályok, mint az IPM egyik alapelemei, segítik a kultúrnövény optimális fejlődését, ezáltal a károsítók elleni kompetícióját.

A fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jövedelemtámogatás (*DP01_E01_BISS_16*) keretében az évenkénti tervezett célterület nagysága **5.000.000 ha, 789.700.000 EUR/év** forrásallokáció mellett.

Az agro-ökológiai program (*DP17_G01_ECOS_16*) választható előírásai közül több is kapcsolódik a fenntartható növényvédőszer-használatához, mint pl. a méhekre kifejezetten vagy mérsékelten veszélyes, illetve kockázatos növényvédőszer használatának korlátozása, illetve az ökológiai gazdálkodásban engedélyezett biológiai ágensek alkalmazásának ösztönzése. A nem termelő elemek fenntartása segíti a hasznos élő szervezeteket, melyek részét képezik az integrált növényvédelemnek.

Az intézkedés kimeneti célértéke **2.500.000 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **202.125.000 EUR/év**.

Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (*AKG (RD19_G01_AEC_70)*), valamint az ökológiai gazdálkodás támogatása esetében alapkövetelmény az IPM alkalmazása. Ennek megfelelően az AKG támogatást úgy hoztuk létre, hogy az alapkövetelményeken túlmutató követelmények révén hozzájáruljon többek közt a növényvédőszer kijuttatásának csökkentéséhez.

A konkrét előírások szintjén ez a hozzájárulás az alábbiak szerint mutatható be:

Az MTÉT (Magas Természeti Értékű Területek) szántó területekre vonatkozó tematikus előírás csoport kötelező jelleggel előírja legalább 6 méter széles, peszticid mentes szegélyek kialakítását. Ez az előírás megjelenik a horizontális szántó Tematikus Előírás csoport választható előírásai között is, ahol a szegélyeket 3 vagy 6 méter szélességben kell kialakítani a kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területek kerületének legalább 25%-án, tartós zöldugar vagy méhlegelő telepítésével. Ezen növényvédőszer mentes szegélyeket tartósan (legalább 2 vagy 3 évig) fent kell tartani, így azok hosszabb távon is hozzájárulnak a peszticid használat csökkentéséhez.

Az AKG hozzájárul a peszticid használatból adódó környezeti szennyezés kockázatának csökkentéséhez is, azáltal hogy valamennyi, az intézkedés alá vont szántó és ültetvény területen korlátozza a felhasználható peszticid-hatóanyagok körét. Tilos olyan növényvédőszer-hatóanyagot felhasználni, amely nem környezetkímélő, a nem alkalmazható szerek listáját az illetékes hatóság minden naptári évben felülvizsgálja és közzéteszi.

Az előírások az MTÉT szántó esetén a peszticidek felhasználását időben is korlátozzák, csökkentve ezzel a szerhasználatból eredő kockázatot. MTÉT szántó területeken április 15. és július 1. között nem megengedett peszticidek kijuttatása évelő növénykultúrák, kalászos gabonák, és zöldugar termesztése során.

A kezelések számának csökkentése és az okszerű peszticidhasználat érdekében az intézkedés támogatja növényvédelmi szakirányító bevonását a gazdálkodásba, valamint növényvédelmi előrejelzési rendszer működtetését, mely jelentősen csökkenti a peszticid használat környezeti kockázatát.

Mind horizontális, mind MTÉT gyepterületek estén az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással. Az előírást tekintve fontos, hogy pontos, cseppmentes és célirányos vegyszer-kijuttatással szükséges a védekezés, csökkentve ezzel a felesleges növényvédőszer kijuttatást.

Az intézkedés kimeneti célértéke **961.324 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **373.253.570 EUR/év**.

Az ökológiai gazdálkodás támogatása (*RD20_G02_ORT_70*) esetében célunk az ökológiai termelésbe vont területek növelése, összhangban az uniós elvárásokkal. A támogatásba bekapcsolódó gazdálkodóknak meg kell felelniük a 834/2007/EK Tanácsi rendeletnek, illetve 2022. január 1-jétől az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/848 rendeletek megfelelő hazai jogszabályokban foglaltak követelményeknek.

Az ökológiai gazdálkodás támogatásának célja a biológiai sokféleség fenntartása és növelése, a természetes önszabályozó folyamatok erősítése, a talaj biológiai állapotának védelme és javítása, a növényvédőszer

szakszerűtlen használatából és a helytelen tápanyag-gazdálkodásból eredő kedvezőtlen környezeti hatások csökkentése és az élelmiszerbiztonság garantálása. A támogatás célja továbbá a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, illetve az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása. A támogatás során szigorú ellenőrzés mellett és szoros nyilvántartással lehet bármilyen vegyszerhasználatot elvégezni. A növényvédelmi kezeléssel szemben a gazdálkodási napló egyéb rögzítendő elemeivel. A növényvédőszer-használatra vonatkozó minimumkövetelményt az ökológiai gazdálkodás előírásai mellett kötelezően be kell tartani, tehát többek között gondoskodni kell a növényvédelmi tevékenység során kiürült csomagoló burkolatok, göngyölegek szakszerű összegyűjtéséről, kezeléséről, megsemmisítéséről (pl.: növényvédő szer csomagolóeszköz más célra még tisztított állapotban sem használható).

Fentiekén túl a mezőgazdasági üzemek fenntartható és digitális fejlesztése, valamint a zöldség-gyümölcs ágazati beavatkozások közül az éghajlatváltozás mérséklését és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást szolgáló intézkedések mind lehetőséget adnak olyan beruházások támogatására, amelyek hatékonyan csökkenthetik a mezőgazdasági termelők növényvédőszer felhasználását.

Az intézkedés évenkénti kimeneti célértéke **134.564 ha** mezőgazdasági terület támogatása, az évenkénti teljes indikatív pénzügyi allokáció **98.632.794,63 EUR/év**.

A **KAP AKIS intézkedések** minden eleme (tájékoztatási szolgáltatás, tanácsadás, képzés, innováció és digitalizáció) közvetlenül hozzájárul az egyes környezeti szükségletek megoldásához, melyet hatékonyan támogat a kibővített KAP hálózat innovációs és zöld támogató egysége. A Zöld Támogató Egység fő feladata a KAP Stratégiai Terv I. és II. pillér zöld beavatkozásainak segítése, amely hozzájárul a gazdálkodók fenntartható növényvédőszer-használatának fejlesztéséhez és a szemléletformálásához

3.1.5 Adott esetben a KAP hozzájárulása a LIFE-projektekhez

3.2 A generációs megújulásra vonatkozó stratégia áttekintése

1. Stratégiai megközelítés szükségessége a helyzetelemzés alapján

Az elmúlt évek közvetlen és vidékfejlesztési támogatásai, valamint a nemzeti hatáskörben elfogadott számos beavatkozás ellenére, az induló fiatal gazdák jövedelmi viszonyai és szakképzettsége még mindig nem megfelelő. Az egyes specifikus célkitűzések (de különösen az SO7, és a SO8 és a CCO) tekintetében elvégzett SWOT-elemzések és azonosított szükségletek rávilágítanak arra, hogy Magyarországon is – az európai tagállamok többségéhez hasonlóan – gyorsuló ütemben előregedő a gazdatársadalom, ezért a generációs megújulás az egyik legfontosabb társadalompolitikai kérdés. Teljesség igénye nélkül a szükségletelemzésben megjelenő elvárások: SO7: Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási vállalkozások indításának ösztönzése a fiatalok körében; Agrárvállalkozások generációk közötti átadás-átvétele adminisztratív terheinek csökkentése; A mezőgazdasági pálya vonzóvá tétele a fiatal generációk számára. SO8: Munkavállalási célú elvándorlás csökkentése CCO: Tudásátadás a mezőgazdasági és erdőgazdasági generációváltás gyorsítása érdekében.

Az SO7 kapcsolatos elemzés megállapítása, hogy az elmúlt években a gazdálkodók részére biztosított közvetlen és vidékfejlesztési támogatások mérséklék a vidéki térségek népességfogyásának ütemét, azonban a gazdálkodói korstruktúra javulását eddig nem sikerült elérni. Az elemzés rávilágít, hogy a digitalizáció térnyerésével párhuzamosan vonzóbbá válhat az agrárpálya a fiatalok számára. A társadalmi konzultációk tapasztalatai, a SWOT elemzés megállapításai, valamint az abból levezetett szükségletek egyaránt azt vetítik előre, hogy a 2023-2027 közötti időszakban elengedhetetlen a szakpolitikai eszközök továbbfejlesztése.

2. Magyarország stratégiai megközelítése a generációs megújulás tekintetében

A mezőgazdasági generációs megújulással az Agrárminisztérium 2018 óta kiemelten, szakpolitikai program szintjére emelve foglalkozik, amelyet a KAP Stratégiai Tervezés elemzési és társadalmassági folyamata hatékonyan támogatott. 2019 év végéig négy intézkedési tervet dolgoztunk ki:

- Családi gazdálkodást és a gazdaságátadást könnyítő jogszabályok
- Szemléletformálás kibővítése
- Képzések megerősítése
- Támogatások bővítése (3. pont alatt kifejtve).

A generációváltást közvetetten, de jelentős mértékben támogatja a digitalizáció, Magyarország Digitális Agrár és Élelmiszeripari Stratégiával (DAS és DÉS) is rendelkezik. Mindkét ágazati digitalizációs stratégiában kiemelt szerepe van a képzettség és utánpótlás fejlesztésének, ezért a stratégiák végrehajtása közvetlenül szolgálja a generációs megújulási célt is. Továbbá mindkét stratégia alapjául szolgált és kiegészíti a KAP Stratégiai Tervünk beavatkozásait. Magyarország digitalizációval kapcsolatos stratégiai megközelítésének és beavatkozásainak részleteit a 8. fejezet tartalmazza.

A Központi Statisztikai Hivatal (a továbbiakban: KSH) 2020. évi gazdaságszerkezeti összeírásának adatai alapján mind az egyéni gazdálkodók, mind a gazdasági szervezetek irányítóinak korösszetétele kedvezőtlen, többségük az idős korosztályhoz tartozik. A legfrissebb adatok alapján az egyéni gazdaságok száma 231.351 ezer fő, 645 ezer állategység állatállománnyal gazdálkodnak, még a gazdasági társaságok száma 9.651 db.

Az egyéni gazdálkodók 36%-a 65 éves vagy idősebb (82.406 fő), további 25%-uk 55 és 64 év közötti (56.686 fő); a gazdasági szervezetek irányítóinak 22%-a volt legalább 65 éves (2.153 fő), további 27%-uk pedig 55 és 64 év közötti (2.637 fő). Ugyanakkor az egyéni gazdálkodók között a 40 év alattiak aránya 10% (23.150 fő); a gazdasági szervezetek irányítóinak pedig 12%-a 40 év alatti (1.157 fő).

Hasonló a Vidékfejlesztési Program pályázataiban belépési küszöbként azonosított 6 ezer euró standard termelési értéknél (STÉ) nagyobb, tehát az életképes gazdasági egységek irányítóinak korösszetétele, amely az alábbiak szerint alakult:

A Vidékfejlesztési Program pályázataiban belépési küszöbként azonosított 6 ezer euró standard termelési értéknél (STÉ) nagyobb, tehát az **életképes gazdasági egységek** irányítóinak korösszetétele alapján, az egyéni gazdaságok irányítóinak 28 százaléka volt 65 éves, vagy idősebb, 25 százaléka pedig 55 és 64 év közötti. A 40 év alattiak aránya 2020-ban 13 százaléka volt. A gazdasági szervezetek irányítóinak korösszetételét vizsgálva megállapítható, hogy 22 százaléka legalább 65 éves (1.632 fő), 27 százaléka 55 és 64 év közötti volt (1.986 fő), a 40 év alattiak aránya 13 százaléka (942 fő) volt

	40 év alatti	40 és 55 év közötti	55 és 64 év közötti	65 éves vagy idősebb
Az egyéni gazdaságok irányítói	13%	34%	25%	28%
A gazdasági szervezetek irányítói	13%	38%	27%	22%

Leginkább az elmúlt két programozási ciklus fiatal gazda támogatásainak köszönhető, hogy az 54 év alatti korosztály adja az életvitelszerűen mezőgazdasággal foglalkozó termelők 47%-át. Ezen támogatások nélkül vélhetően sokkal nagyobb különbség lenne az 55 évesnél idősebbek és fiatalabbak között.

Összességében elmondható, hogy a KSH gazdaságszerkezeti összeírásának 2016-os és 2020-as adatainak összevetésében, mindkét csoport korösszetétele romlott, másrészt a probléma nagyobb súllyal jelentkezik az egyéni gazdaságok körében, mivel számosságukban több személyt érint, rosszabbak az adatok,

továbbá esetükben a társas vállalkozásokkal (gazdasági szervezetekkel) szemben nincsenek meg a gazdaságátadás kiépített jogi lehetőségei.

Az agrárium fiatal termelőinek mintegy 90 %-a elsősorban működő gazdaságot vesz át. A sikeres nemzedékváltás jelentős részben a gazdaságok minél hatékonyabb átadásán múlik. A hazai mezőgazdaság történelmi sajátosságainak eredményeként a rendszerváltáskor indult gazdaságok alapítóinak generációja nagyrészt most éri el azt az életkort, amikor természetes módon felmerül a gazdaság átadása a fiataloknak. Szerencsés esetben ez családon belül történik meg. Sem a családon belüli, sem a családon kívüli nemzedékváltásnak ugyanakkor nincsenek meg a hazai hagyományai, bejáratott rendje.

Az elmúlt időszak felméréseinek eredményeit tekintve a megkérdezett érintettek számára – saját megítélésük szerint – a legnagyobb nehézséget a gazdaság átadásánál-átvételénél az adminisztrációs feladatok jelentik. Ezért a generációs megújítás folyamatában következő lépésként, annak érdekében, hogy még a gazdálkodók életében végbemenő gazdaságátadások megvalósulhassanak, az átadáshoz kapcsolódó adminisztrációs terhek könnyítését céloztuk meg, mivel ebben a kérdésben szakmai-társadalmi konszenzus tapasztalható.

Mivel az agráriumban gazdálkodók meghatározó többségét a mezőgazdasági őstermelők és egyéni vállalkozók alkotják, ezért a generációs megújulást elősegítő intézkedések első lépését a családi gazdaságokról szóló **2020. évi CXXIII. törvény** hatályba lépése jelentette, amely rendezte a mezőgazdasági őstermelők, az őstermelők családi gazdaságának jogállását és a családi mezőgazdasági társasági minősítés elnyerésének feltételeit. A kedvezőbb szabályozás és adózás 2021. évtől életbe lépett, amelynek igénybe vételére év végéig 66 ezer családi gazdaság jelentkezett, úgy véljük ez az a gazdálkodói kör, amely a legfontosabb bázisát képezi a generációs megújulásnak. Az elmúlt időszak felméréseinek eredményeit tekintve a pénzügyi okok után a legnagyobb nehézséget a gazdaság átadásánál-átvételénél az adminisztrációs terhek jelentették. Ezért következő lépésként, annak érdekében, hogy még a gazdálkodók életében végbemenő gazdaságátadások megvalósulhassanak, új egykapus ügyintézészt szolgáló, speciális mezőgazdasági gazdaságátadási szerződést dolgoztunk ki. Az új jogintézményét és a hozzá kapcsolódó kedvezményeket az agrárgazdaságok átadásáról szóló, december végén megjelent **2021. évi CXLIII. törvény** tartalmazza, amely 2023. január 1-től segíti a magyar mezőgazdaság generációs megújulását. Az új szabályozásokhoz illeszkedően terveztük a KAP Stratégiai Terv által biztosított beavatkozásokat.

Fontos, hogy **folyamatos kampányokkal formáljuk a gazdálkodók szemléletét** annak érdekében, hogy tudatosan tervezzék meg és készüljenek fel a gazdaság átadására abban az esetben is, ha azt nem is véglegesítik életükben. A gazdaságátadás az emocionális kérdésekkel és az adminisztratív feladatokkal összességében egy hosszú folyamat, amely során az első lépések, azaz az átadásról való döntés meghozatalának elmaradása vezet a nem kellőképpen megtervezett, és ezért a gazdaság feldarabolásával vagy működtetésének megszüntetésével, tehát kudarccal végződő átadáshoz. A fiatal generációk számára a mezőgazdasági pálya vonzóvá tételét hátráltatja az agrár- és élelmiszeripari szakmák kifejezetten alacsony presztízse. A fiatal generáció megszólítása, szemléletformálása fontos, amelyben kiemelt szerepet játszanak a különböző szakmai érdekképviseleti szervezetek által szervezett ifjúsági programok. Az egyetemistákat megszólító programok közül kiemelkednek a NAK TechLab innovációs (<https://www.naktechlab.hu/>) és az Agrovirtus (<https://agrovirtus.hu/>) innovációs versenyek. A Covid járvány után, reményeink szerint a jelenleginél is intenzívebb kommunikációs és szemléletformáló kampány indítását tervezzük, ebben továbbra is kiemelten számítunk az MNVH aktív szerepvállalására, természetesen bevonva a korábban említett legfontosabb ágazati szereplőket.

Fontos feladatok állnak előttünk a gazdálkodók képzése tekintetében is. Az ágazatot már a pályaválasztás során vonzóbbá kell tennünk, ezt a célt is szolgálja a **magyarországi középfokú és felsőfokú képzési rendszer 2020 és 2021 évi átalakítása**. Mind a közép, mind a felsőfokú agrárképzésben növekedett a beiratkozott hallgatók létszáma az elmúlt években. A szakképzés esetében a duális képzés hangsúlyossá vált azáltal, hogy az ágazati alapvizsgát követően a tanulók növekvő képzési időt töltenek mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozásoknál, ezzel is segítve a generációváltást és a munkaerőhiányos agráriumot. A korszerű képzésekben erősíteni szükséges a digitalizáció nyújtotta előnyöket, meg kell ismertetni a tanulókkal az elérhető legjobb technológiát, mivel a technológiai fejlődés és innováció révén a fizikai

munkavégzés háttérbe szorulása várható, ami által javulhat a mezőgazdasági szakmák fiatalok és képzett munkakeresők általi megítélése is. A digitalizációval kapcsolatos tervezett beavatkozásokat részletesen a 8. fejezetben fejtjük ki, azonban két a generációs megújuláshoz közvetlenül tartozó beavatkozást itt is kiemelünk. A középiskolai korosztály megszólítását 2021-től a jánosalmi mezőgazdasági szakképző iskolában kialakított virtuális valóság oktató terem és program szolgálja, amely az MNVH támogatásával valósult meg. További fontos lépés lesz, a 2022-ben a Vidékfejlesztési program keretében tervezett bemutatóüzem fejlesztési pályázat, amely a közép- és felsőfokú agrárképző intézmények tangazdaságainak digitalizációját célozza. Ezzel a tervezett új pályázattal már az új KAP AKIS beavatkozások háttérét szeretnénk kialakítani, hiszen a modernizált tangazdaságok a köznevelésben résztvevő diákok mellett a fiatalgazda felnőttképzés számára is vonzó gyakorlati képzési helyet biztosítanak.

3.KAP Stratégiai terv emelt ambíciószintű hozzájárulása a kitűzött cél eléréséhez

Amint azt az 1. fejezet szerinti stratégiai nyilatkozatban is rögzítettük, Magyarország elkötelezett a sikeres agrár generációváltás elősegítése mellett. A KAP Stratégiai Tervben tervezett beavatkozások közül öt támogatja közvetlenül a 6. cikk (1) bekezdésének g) pontját a mezőgazdasági pálya vonzóvá tétele a fiatal mezőgazdasági termelők és az új mezőgazdasági termelők számára és e termelők ágazatban tartása, valamint a fenntartható vállalkozásfejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben. Az adminisztratív terhek csökkentése, a szemléletformálás és a képzések mellett kiemelten fontos a generációs megújulást szolgáló támogatások szintjének emelése, hiszen a családok döntését leginkább mégiscsak a biztos megélhetés lehetősége befolyásolja.

Az **I. pillérben** - a Stratégiai terv rendelet 30. cikkének alkalmazása tekintetében - a következő alapvetések kerültek rögzítésre (DP03_B01_YFS_16 beavatkozás):

- A 30. cikk (2) bekezdése alapján, lehetőséget biztosítunk a 2023 előtt induló fiatal gazdák számára az ötéves támogatási időszak teljes kihasználására az új, kedvezőbb feltételek mellett;
- 2023-tól a korábbi 1% helyett a közvetlen **támogatások 1,4%-át fordítjuk** az I. pillérből a fiatal gazdák induló területalapú támogatására, ami évi 18 690 804 EUR/év összeget jelent;
- Az emelt forráskeret egyaránt lehetőséget ad a fajlagos támogatás 67-ről 157 EUR/ha összegre, valamint a területkorlát 90-ről 300 hektárra történő emelésére;
- A szakképzettség terén mutatkozó hiányosságok kezelése érdekében az I. pillérben is lesz egy minimálisan elvárt releváns mezőgazdasági képzettségi küszöb és/vagy mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó feltétel;
- Tekintettel arra, hogy a fiatal gazdák rendelkezésére álló terület az első kérelem benyújtásakor átlagosan 15 hektár körül alakul, ezért a 29. cikk szerinti újraelosztó (redisztributív) támogatás kis és közepes méretű gazdaságok támogatását emelő hatása révén a fiatal gazdák átlagos támogatási szintje azon beavatkozás révén is emelkedhet.

A fiatal mezőgazdasági termelők támogatása, ennek megfelelően a **II. pilléres vidékfejlesztési beavatkozásoknál** a következő alapvető támogatási célok kerültek rögzítésre. A 69. cikkben megfogalmazott vidékfejlesztési pillér keretei között, továbbra is hangsúlyos elemként jelenik meg a generációs megújulás kérdése, a 75. cikk fiatalgazda támogatása és a 73. cikk beruházásainak dedikált részével teljesítjük a **közvetlen támogatások 1,6%-ának** forrásallokációs értékét. A közvetlenül ható beavatkozások esetében a tervezett keretösszegek is feltüntetésre kerültek, a közvetetten hatók esetében azonban nem.

A 75. cikk (2) bekezdése a) pontja alapján támogatást nyújtunk **fiatal mezőgazdasági termelőknek tevékenységük megkezdéséhez**. A mezőgazdasági tevékenység hatékony elindításának, továbbfejlesztésének előfeltétele az alapvető szakismeret, valamint a termelési potenciál megléte, amelyek alapul szolgálhatnak az üzleti tervében megfogalmazottak elérése céljából az induló fiatal gazdálkodók számára. Ezért ezeket a támogatáshoz való jutás jogosultsági kritériumaként határozzuk meg. Cél, hogy tevékenységüket a fiatalok hosszú távon fenntartsák, ezt szolgálják a meghatározott kötelezettségvállalások, például a kötelező beruházás megvalósítása (RD05_B01_YFS_75, a korábbi

időszakban is alkalmazott beavatkozás, 93 millió euró tervezett keretösszeggel, ami +68% növekedést jelent a 2014-2020 időszakhoz képest).

A 75. és a 77. cikkek alapján támogatási lehetőséget biztosítunk **működő gazdaságok átvételére, illetve a gazdaságátadásra** az előző esetében egy vállalkozás-indítás jellegű támogatással, míg utóbbi egy együttműködés típusú támogatás lenne. A versenyképes mezőgazdaság fenntartásának hatékony eszközeként tekintünk a működő, jól teljesítő üzemek továbbműködtetésére és fejlesztésére. A működő üzemek átadása elősegíti a generációs megújulást, amely során a nyugdíjkorhatárhoz közel álló, tevékenységük megszüntetését tervező termelők üzezeit fiatalabb gazdálkodók veszik át. A 75. cikk alapján a működő gazdaság átvevőjét támogatjuk induló támogatás formájában, míg a 77. cikk alapján a gazdaság átadóját egy együttműködési támogatásban részesítjük 10 és 100 ezer EUR közötti mértékben. A generációváltás – benne a gazdaságátadás – támogatása alapvetően a mezőgazdasági termelők korszerkezetének javítását célozza, de ugyancsak fontos célkitűzés, hogy a jól működő, versenyképes üzemek ne kerüljenek bezárásra, ezáltal is biztosítva a vidéki foglalkoztatás szinten tartását, hozzájárulva a vidék népességmegtartó erejének növeléséhez (RD06_B02_YFY_75, RD07_B03_YFO_77, új beavatkozások, együtt 87 millió euró feletti tervezett keretösszeggel).

A mezőgazdasági vállalkozásokhoz hasonlóan az erdőgazdálkodók esetében is jellemző az elöregedés. Az erdőgazdálkodás rendkívül hosszú megtérülési ideje és a racionális üzemméret eléréséhez szükséges tőke és hitel-ellátottság rendkívül nehézkes az ágazati szakemberek számára. Ennek megfelelően szükséges a 75. cikk alapján a **fiatal erdőgazdálkodó szakemberek önálló vállalkozásindításának** célzott ösztönzése, támogatásuk fő célja az, hogy az erdőgazdálkodásban is kialakult kedvezőtlen korstruktúra javuljon. Járulékos cél a gazdálkodó nélküli erdők lehetőség szerinti újra gazdálkodásba vonása. A fiatal erdőgazdálkodó szakemberek vállalkozás-indításának elősegítését speciális lump sum jellegű támogatással kívánja Magyarország elérni (RD08_B04_BIS_75; új beavatkozás ~9,5 millió euró tervezett keretösszeggel, mivel a beavatkozás az erdészetén kívül más induló vállalkozások támogatását is célozza, így csak a keretösszeg felét jelenítettük meg itt).

Fentiekén kívül – kapcsolódva a generációs megújulás ösztönzéséhez – lehetőséget biztosítunk vidéki, a helyi szükségleteket kiszolgáló árutermelő vagy szolgáltató **vállalkozások elindítására és a fejlődőképes mezőgazdasági kisüzemek** fejlesztésére is (RD08_B04_BIS_75, RD09_B05_SML_73).

A fiatal mezőgazdasági termelők üzeleinek fejlesztéséhez nyújtott megemelt támogatási intenzitás sikeres eszköznek bizonyult a Vidékfejlesztési Program keretében, az előző programozási időszakban kiírt beruházásokat támogató pályázatok esetében. Ezért a fiatal mezőgazdasági termelők a 73. cikk alapján, a **mezőgazdasági üzemek fejlesztéséhez** nyújtott beruházási támogatások kapcsán továbbra is számíthatnak a megemelt támogatási mérték lehetőségére, ráadásul a korábbihoz képest magasabb, 15%-os mértékben (RD01_E01_FRM_73, RD02_D01_FRM_73, RD03_E02_FON_73).

A 78. és 75. cikk alapján tervezett **AKIS beavatkozások** mindegyike szolgálja a fiatal gazdákat (tájékoztatási szolgáltatás, tanácsadási szolgáltatás, képzés, innováció). A legközvetlenebbül a képzések és bemutató üzemi programok beavatkozás, amelynek keretében a II. pilléres fiatal gazda támogatásokat igénybe vevők számára – a jelenlegi időszakhoz hasonlóan – kötelező és választható képzéseket is tervezünk biztosítani, 100%-os támogatásintenzitás mellett (RD54_A01_TRA_78, RD57_A04_ADG_78, RD58_A05_EIP_77).

Magyarország a KAP Stratégiai Tervében a vidéki családok stratégiai döntésének megkönnyítéséhez a 2014-2020 időszagnál jelentősen több és nagyobb forrással rendelkező közvetlen hatású beavatkozást tervezett. Így a generációs megújulást segítő beavatkozások a szakmai szempontok mellett, pénzügyileg is teljesítik a jelentősen magasabb ambíciószintet az előző programozási időszakhoz képest. Szakmai megfontolások alapján, a fiatal gazdálkodókat képviselő érdekvédelmi szervezetekkel együttműködve döntöttünk az I. (EMGA) és II. (EMVA) pilléres beavatkozásainak tartalmáról, valamint az ezekhez rendelt forrásokról.

3.2.1 Adott esetben a KAP hozzájárulása a Erasmus-projektekhez

KAP forrást nem terveztünk Erasmus projektek finanszírozására.
Ugyanakkor az Erasmus pályázatok által kínált lehetőségeket kiemelt jelentőségűnek tartjuk.
Ezért terveink szerint a KAP Hálózat Vidékfejlesztést (MNVH), valamint Innovációt és digitalizációt (EIP) támogató egységének egyaránt feladata lesz a fiatal gazdálkodók, valamint a közép- és felsőfokú agrárképzésért felelős intézmények tájékoztatása és segítése a pályázásban.

3.3. Annak ismertetése, hogy a III. cím II. fejezete 3. szakaszának 1. alszakasza szerinti termeléstől függő jövedelemtámogatás keretében végzett beavatkozások hogyan vannak összhangban a vízügyi irányelvvel (2000/60/EK irányelv)

I. A víz keretirányelvvel való összhangra biztosítékot jelentő nemzeti jogszabályi környezet bemutatása Magyarországon

A bemutatást egyrészt a vízhasználati engedélyezés, másrészt pedig a vízminőségre potenciális kockázatként megjelenő intenzív állattartó telepekre vonatkozó szabályrendszer ismertetésén keresztül tesszük meg.

Álláspontunk szerint a víz keretirányelvvel való összhangot nem a CIS jogcímek jogosultsági feltételein keresztül kell megteremteni. Az öntözési célú vízkivételre, illetve például az intenzív állattartó telepek létesítésére, működtetésére (kiemelten a trágyatárolásra), esetleges bővítésére vonatkozó engedélyezési, ellenőrzési folyamat eseti alapon működik, figyelembe véve a víz keretirányelvben foglalt szempontokat. Célunk a szabályozási környezet bemutatásán keresztül igazolni, hogy ez horizontálisan biztosítja az összhangot, ezért nem szükséges a jogosultsági feltételek szintjén további szabályokat beépíteni.

Tények a mezőgazdasági célú öntözés magyarországi helyzetéről

	EU	Magyarország
Öntözött mezőgazdasági területek aránya	8%	2,4%
Dinamikusan rendelkezésre álló felszíni vízkészletek kihasználtsága	80%	30%
Vízpótló-rendszerek kiépítettsége	8-9%	1-2%

Forrás: AKI, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

Mára Magyarországon is súlyos problémát jelent az aszályosodás, amelyre már rövidtávon megoldásokat kell találni. A KAP stratégiai terv több oldalról is igyekszik pozitív hatást elérni. Ezek közé tartozik a minősített szaporítóanyag használat előírása, a precíziós beruházások vagy az öntözési fejlesztések (például: a meglévő elavult rendszer elemeinek cseréje: új korszerű (víz - és energiatakarékos) gépek, berendezések és szerelvények telepítése vagy tározó terek vízzáró szigetelése). Emellett szorgalmazzuk a fenntartható vízgazdálkodási közösségek alakulását, ami megkönnyítheti az öntözéses beruházások megvalósítását, és a régebben öntözött területek újra öntözhetővé válnak. Ahogy a táblázatban is látható, az öntözés elterjedtségében, lefedettségében Magyarország jelentősen elmarad az uniós átlagtól.

A vízhasználati engedélyezés folyamatának bemutatása

Jogszabályi hierarchia

- A vízjogi engedélyezési eljárások szabályozása a kormányzati munkamegosztás szerint a belügyminiszter feladatkörébe tartozik.
- Magyarországon a felszíni- és felszín alatti vizekbe történő beavatkozás, a bejelentéshez kötött tevékenységektől eltekintve vízjogi engedély köteles tevékenység. (*Vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. tv.*).
- A vízhasználatokon belül, az öntözési célú vízhasználat engedélyezésének eljárásjogi szabályai: *A vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet.*
- Az öntözés anyagi jogi szabályai: *A vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet.*
- Az öntözővíz kivett mennyiségének mérését előíró jogszabályok: *A vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról szóló 30/2008. (XII. 31.) KvVM rendelet; A vízkészletjárulék kiszámításáról szóló 43/1999. (XII. 26.) KHVM rendelet.*

A vízjogi engedélyezés formái

Fontos alapvetés, hogy a mezőgazdasági öntözési célú vízkivétel minden esetben hatósági kontroll mellett történik. Az egyes eljárásokat az alábbi összefoglalókban mutatjuk be.

Előzetes bejelentés

Tartósan vízhiányos időszak alatti rendkívüli öntözési célú vízhasználat, rövid ideig tartó, csak felszíni vízből történő öntözésre. Ebben az esetben is jogszabály határozza meg a vízkivétel paramétereit. A jogszabályi előírások szerint rendkívüli öntözési célú vízhasználat a vízhasználó bejelentése alapján, egy alkalommal lehetséges vízjogi engedély nélkül. Az öntözés nem felszín alatti vízből, hanem közvetlenül felszíni vízből, ideiglenes szivattyúállással, legfeljebb 120 mm/hektár (1200 m³/hektár) vízmennyiség kijuttatásával történhet, legfeljebb 100 hektáros területen, legfeljebb megszakítás nélkül egy hónap időtartamig.

A vízkivétellel érintett felszíni víz kezelője a hozzájárulását kizárólag akkor adja meg, ha a vízkivétel nem veszélyezteti a vízkivétellel érintett felszíni víz ökoszisztémáját és a jogszabályban meghatározott vízgazdálkodási érdekeket, továbbá a hozzájárulásában megállapíthatja a vízkivétel feltételeit.

Bejelentés

Azon mezőgazdasági öntözési célú kutak létesítésére és fennmaradására vonatkozik, amelyek:

- 50 méternél nem mélyebbek,
- csak talajvizet használnak,
- nem érintenek vízbázis védőterületet (*kijelölt vízbázisok azok, amelyek ivóvíz célú vízellátást biztosítanak*),
- csak saját tulajdonban lévő területet öntöznék,
- digitális kútvízmérővel felszereltek.

A hatósági feladatokat a Nemzeti Földügyi Központ (a továbbiakban: NFK) látja el. Az eljárás során vizsgálja, hogy a bejelentett kút a törvényi feltételek alapján az engedélyezési vagy a bejelentési kategóriába tartozik-e. Majd azt is megvizsgálja, hogy megfelel-e a bejelentés feltételeinek és **megkeresi a területileg illetékes Vízügyi Igazgatóságot, mivel az érintett víztest mennyiségi és minőségi állapotáról a vízügyi igazgatóságok rendelkeznek adatokkal.** A vízkivétel lehetőségéről a területileg illetékes Vízügyi Igazgatóság szakvéleményt készít.

Az eljárás a Vízügyi Igazgatóság szakvéleményében foglaltaktól függően, illetve a vízbázis állapotára, valamint a tervezett kútnak a vízbázisra gyakorolt hatására tekintettel hatósági határozatba foglalt jóváhagyással, vagy elutasítással zárul.

Fontos kitétel, hogy az üzemeltető ebben az esetben is felelős azért, hogy a felszín alatti vizet csak olyan mértékben vegye igénybe, hogy a vízkivétel és a vízutánpótlódás egyensúlya minőségi károsodás nélkül megmaradjon, és teljesüljenek a vizek jó állapotára vonatkozó célkitűzések elérését biztosító követelmények.

Engedély

A vízügyi hatóság adja ki a fenti kategóriákba nem tartozó, egyéb vízálléshelyekre. A vízügyi hatósági feladatokat „házi” kutak esetében a jegyző, mezőgazdasági öntözési célt szolgáló kutak esetén az NFK, egyéb esetekben a területileg illetékes Katasztrófavédelmi Igazgatóság látja el. **Az eljárás vízjogi engedély kiadásával vagy elutasítással zárul.** Az engedély lehet elvi (továbbtervezésre jogosít), létesítési (építésre jogosít), üzemeltetési (működtetésre jogosít), megszüntetési (meglévő létesítmény elbontására jogosít), fennmaradási (meglévő létesítmény fennmaradására és további működtetésére jogosít).

A tervezői jogosultsággal rendelkező tervező által összeállított terv, és a szükséges mellékletek beadása után az illetékes engedélyező hatóság (NFK vagy Katasztrófavédelmi Igazgatóság) a dokumentációt formai és tartalmi szempontokból átvizsgálja, a bevonandó szakhatóságokat megkeresi, illetve a szükséges hiánypótlást kiírja.

Az eljárás során az engedélyező hatóság minden olyan hatóságot megkeresi, akinek szakterületét a terv érinti. Az engedélyezési dokumentáció kötelező része a területileg illetékes Vízügyi Igazgatóság jóváhagyása a vízkivétel tekintetében, anélkül az engedély nem adható ki.

A szakhatósági állásfoglalások és a hiánypótlás beérkezése után, amennyiben az engedély kiadható, az engedélyező hatóság összeállítja a határozatot, megfogalmazza benne, hogy pontosan milyen műszaki tartalommal, és milyen feltételek mellett járul hozzá a létesítéshez, üzemeltetéshez, megszüntetéshez vagy fennmaradáshoz. Amennyiben az engedély nem adható ki, vagy a hiánypótlás nem teljesül, a hatóság az engedélyt elutasítja.

A vízminőség megőrzését biztosító szabályrendszer az állattartó telepek létrehozása és működése szemszögéből

A. Állattartó telepek létesítését megelőző hatósági engedélyezés

A nemzeti jog értelmében egy jelentősebb beruházás megkezdése előtt a környezeti hatások vizsgálatának ki kell terjednie a tevékenység környezeti elemekre (föld, levegő, víz, élővilág, épített környezet), ezek rendszereire, folyamataira, szerkezetére (különösen a tájra, településre, az éghajlatra), az érintett népesség egészségi állapotára, valamint a társadalmi, gazdasági helyzetükre (életminőség, területhasználat feltételeire) várhatóan gyakorolt hatásainak meghatározására.

Engedélyezési eljárások

Jelentős környezetterhelést okozó, vagy potenciálisan jelentős környezetszennyezést okozó tevékenységek végzéséhez a *környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról* szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: Korm. rendelet) meghatározott alábbi eljárás/eljárások lefolytatása szükséges:

- 1) előzetes vizsgálat,
- 2) környezeti hatásvizsgálat,
- 3) egységes környezethasználati engedélyezési eljárás.

1) Előzetes vizsgálati eljárás

A Korm. rendelet által meghatározott tevékenységek esetében a környezethasználó előzetes vizsgálatot köteles kezdeményezni a környezetvédelmi hatóságnál. Az eljárás célja azt eldönteni, hogy a tevékenység

olyan környezeti igénybevételt jelent-e, amely indokolja részletes környezeti hatásvizsgálati eljárás, illetve egységes környezethasználati engedély iránti eljárás lefolytatását.

Már az előzetes eljárásban szempontként merül fel a víz kérdése: (4. sz. melléklet)

„a telepítéshez és a megvalósításhoz szükséges szállítás, raktározás, tárolás, vízrendezés, a tevékenység telepítése, működése, felhagyása során az egyes környezeti elemekre várhatóan gyakorolt **hatások előzetes becslése, figyelembe véve a befolyásoló tényezőket is, különösen**

...
ff) **a felszíni és felszín alatti víztesteket, valamint a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló kormányrendelet szerinti, az ivóvízkivételre kijelölt és megkülönböztetett védelem alatt álló területeket érintő hatások a vízgyűjtő-gazdálkodási tervben foglaltak figyelembevételével;**

g) az f) pont ff) alpontja alapján azonosított - a vizek állapotromlását okozó - kedvezőtlen környezeti hatások csökkentése érdekében javasolt intézkedések;”

Az **előzetes vizsgálat eredményeként** az illetékes hatóság határozatában:

- megállapítja, hogy a tervezett tevékenység megvalósításából származhatnak-e jelentős környezeti hatások:
 - jelentős környezeti hatás feltételezése esetén: megállapítja a környezeti hatástanulmány, és adott esetben az egységes környezethasználati engedély iránti kérelem tartalmi követelményeit,
 - ha nem feltételezhető jelentős környezeti hatás: tájékoztatást ad arról, hogy a tevékenység mely egyéb engedélyek birtokában kezdhető meg;

·Ha az előzetes vizsgálati dokumentáció több változatot tartalmazott, megjelöli azt a változatot/változatokat, amelyekkel kapcsolatosan a létesítést lehetségesnek tartja;

·Amennyiben az előzetes vizsgálat során a tevékenység engedélyezését kizáró ok merült fel, akkor az adott tevékenység kérelem szerinti megvalósítására engedély nem adható;

·Ha valamely Natura 2000 területre jelentős környezeti hatás várható, akkor a környezeti hatástanulmány tartalmi követelményeit a Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció tartalmát meghatározó előírások figyelembevételével írja elő.

·A határozat jogerőre emelkedését követő két éven belül kérhető a környezetvédelmi vagy egységes környezethasználati engedély kiadása, amely határidő egy ízben legfeljebb egy évvel hosszabbítható.

Példák az előzetes vizsgálatban hozott döntéstől függően környezeti hatásvizsgálatra kötelezett tevékenységekre:

- Mezőgazdasági és egyéb nem belterületi vízrendezés,
- Öntözőtelep,
- Intenzív mezőgazdasági célú földhasználatra való áttérés művelés alól kivettként nyilvántartott területeken,
- Nyílt felszínű öntöző-főcsatorna,
- **Intenzív állattartó telep:**
 - **Szarvasmarhatartás: hígrágyás technológia alkalmazása esetén 200 számosállattól;**
 - **Szarvasmarhatartás: vízbázis védőövezetén (ha a tevékenység megkezdését a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízállásmentesítések védelméről szóló jogszabály a védőövezeten nem zárja ki), védett természeti területen, Natura 2000 területen, barlang védőövezetén 50 számosállattól;**

2) Környezeti hatásvizsgálati eljárás

A Korm. rendelet besorolása alapján egyes tevékenységeknél minden esetben környezeti hatásvizsgálat eljárás lefolytatására van szükség, míg más esetben a hatóságnak egyedileg kell döntést hoznia arról, hogy a projekt járhat-e olyan jelentős környezeti hatással, amely alapján ilyen eljárás lefolytatására van szükség. Az eljárás célja a tervezett beruházás környezeti hatásainak meghatározása és a környezethasználat feltételeinek megállapítása.

A környezeti hatásvizsgálat szükségességének megállapításakor a hatóság többek között a következőket vizsgálja:

„az érintett természeti erőforrások relatív szűkössége, minősége, megújulási képessége, víztest érintettsége esetén az érintett víztest állapota a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló kormányrendelet szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervben és a felszín alatti vizek vizsgálatának egyes szabályairól szóló miniszteri rendelet, valamint a felszíni vizek megfigyelésének és állapotértékelésének egyes szabályairól szóló miniszteri rendelet szerint elvégzett monitoring mérések alapján” (Korm. rendelet 5. sz. melléklet)

Az eljárás keretében benyújtott **környezeti hatástanulmány tartalmi elemei** között pedig az alábbiak érdemelnek különös figyelmet a víz szempontjából: (Korm. rendelet 6. sz. melléklet)

4. A várható környezeti hatások becslése és értékelése

...

ah) a vizeket érő hatások következtében a vizek - a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló kormányrendelet szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervben meghatározott - állapotában bekövetkező változás értékelése, valamint a tervben az érintett víztestekre és védett területekre meghatározott környezeti célkitűzés elérésének ütemezése”

A **környezeti hatásvizsgálati eljárás eredményeként** a hatóság határozatot hoz a benyújtott környezeti hatástanulmány tartalma, a saját és szakhatóságok megállapításai és az érintett ügyfelek észrevételei alapján. **A hatóság dönthet a környezetvédelmi engedély kiadásáról, vagy a kérelem elutasításáról.** A környezetvédelmi engedély megadására irányuló kérelem elutasításra kerül, ha:

-a tervezett tevékenység gyakorlása akadályozná a Nemzeti Környezetvédelmi Programban meghatározott környezeti célállapotok elérését *(Ebben a dokumentumban külön fejezet foglalkozik a vizek védelméről és fenntartható használatáról, különös tekintettel a víz keretirányelvben foglalt célok elérésére.);*

-Magyarország nemzetközi szerződésben vállalt környezet- vagy természetvédelmi kötelezettségeinek teljesítését;

A sikeres környezeti hatásvizsgálati eljárás során a környezetvédelmi engedély kiadásra kerül, amelyben elő vannak írva azok az intézkedések, amelyek a káros környezeti hatások elkerülésére, csökkentésére és megszüntetésére vonatkoznak, valamint a hatóság hatáskörébe tartozó egyéb engedélyek megadásra kerülnek, ha annak feltételei fennállnak.

Példák a környezetvédelmi engedély köteles tevékenységekre (meghatározott küszöbértékek, feltételek teljesülésével):

Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halászat:

- Intenzív állattartó telep,
- Erdő igénybevétele,
- Vadaspark,
- Haltenyésztés intenzív ketreces vagy medencés haltermelő üzembe,
- Halastó vagy tórendszer (ha több, mint 30 hektáron fed országos jelentőségű védett természeti területet).

3) Egységes környezethasználati engedélyezési eljárás (IPPC engedély)

Az egységes környezethasználati engedély a Korm. rendelet 2. számú mellékletében szereplő tevékenységek engedélyeként kerül kiadásra. (A termeléshez kötött támogatások szempontjából releváns intenzív tejelő szarvasmarha tartás nem tartozik ebbe a mellékletbe sorolt tevékenységek közé.)

Példák az egységes környezethasználati engedély kötelees tevékenységekre (meghatározott küszöbértékek, feltételek teljesülésével):

- Élelmiszeripar
 - Vágóhidak.
 - Élelmiszer, vagy takarmány előállítását szolgáló kezelés és feldolgozás (állati, vagy növényi nyersanyagokból kiindulva).
 - Tej kezelése és feldolgozása.
- Állati anyagok feldolgozása (állati tetemek vagy állati melléktermékek ártalmatlanítása vagy újrafeldolgozása).
- Nagy létszámú állattartás (intenzív baromfi- vagy sertéstenyésztés).

Az egységes környezethasználati engedély jelentős különbsége a környezetvédelmi engedélytől, hogy az engedélynek **az elérhető legjobb technika (BAT) alkalmazására vonatkozó rendelkezéseket is tartalmaznia kell.**

A környezetvédelmi hatóság az egységes környezethasználati engedélyre vonatkozó határozatában többek között a víz szennyezésének megelőzése, illetve a hulladékok környezetkímélő kezelése céljából intézkedéseket, környezetvédelmi követelményeket, valamint kibocsátási határértékeket, azok teljesítésére pedig határidőt határoz meg.

Környezetvédelmi felülvizsgálat

Környezetvédelmi felülvizsgálat elvégzése szükséges többek között, ha a környezetvédelmi engedély lejár, egységes környezethasználati engedély kötelees tevékenység folytatása során ötévente, az engedélyezett tevékenység jelentős módosítása esetén.

Részleges és teljes körű környezetvédelmi felülvizsgálat elvégzése válhat szükségessé, amely környezetvédelmi felülvizsgálati dokumentáció formájában kerül benyújtásra az illetékes környezetvédelmi hatóság részére.

A környezetvédelmi felülvizsgálat során a felülvizsgálandó létesítményt és alkalmazott technológiát mélységeiben meg kell ismerni, ellenőrizni és elemezni szükséges a tevékenység 5 éves adatsorait.

B.Trágyakezelés

Magyarországon a **trágyatárolás általános szabályait** a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet határozza meg. A kormányrendelet:

- Kijelöli a nitrátérzékeny területeket, ahhoz rendszeres felülvizsgálati kötelezettséget rendel.
- Megtiltja az állattartó telepek létesítését és bővítését a hullámtereken, a vízbázisok védőterületén, az árvízi tározók, illetve a parti és a védősávok területén.
- Ezeken felül trágyatároló nem létesíthető vízjárta területeken, felszíni víztől számított 100 méteren belül és a bányatavak 300 méteres parti sávjában sem.
- Rendelkezik arról, hogy a szabályok betartását a vízvédelmi és a talajvédelmi hatóság ellenőrzi, a meg nem felelés súlyosságától függően pedig a gazdaság tevékenységét felfüggesztheti, korlátozhatja vagy megtilthatja.
- A vizekben a nitrát szennyezettséget, továbbá a felszíni vizek eutrofizációs állapotát országos monitoring keretében ellenőrzik.

A **trágya tárolásának részletes szabályait** a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet (továbbiakban: nitrát rendelet) határozza meg. A nitrát rendelet területi hatálya csak a nitrátérzékeny területekre terjed ki, azaz Magyarország területének közel 70%-án szabályozza részleteiben a trágya tárolását.

Tárolás - Intenzív tartási rendszerek

Alapszabály, hogy vízbázisvédelmi területen trágyatároló nem létesíthető.

a) Istállótrágya:

A nitrát rendelet értelmében állattartó telepeken, azaz a magánszemélyek háztartási igényeit meghaladó mértékű állattartásra szolgáló létesítményben képződött **istállótrágyát** szivárgásmentes, szigetelt alapú, a trágyalé összegyűjtésére is alkalmas gyűjtőcsatornával és aknával ellátott trágyatárolóban kell tárolni. Az istállótrágya-tároló kapacitásának elegendőnek kell lennie legalább 6 havi istállótrágya tárolására.

b) Hígtrágya, trágyalé:

Hígtrágya, trágyalé kizárólag műszaki védelemmel ellátott tartályban vagy medencében tárolható. A tárolótartály vagy medence anyagát úgy kell megválasztani, hogy az a korrózióknak ellenálljon és élettartama legalább 20 év legyen. A hígtrágyatároló kapacitását 6 havi hígtrágya befogadására kell alkalmassá tenni.

A trágyatárolók kapacitásának méretezéséhez szükséges irányszámokat, illetve a kialakításának minimális műszaki paramétereit a nitrát rendelet külön melléklete állapítja meg.

Tárolás - Extenzív állattartás

Mélyalmos, valamint extenzív legeltetéses állattartás esetén nem szükséges trágyatárolót építeni, amennyiben biztosított a felhalmozódott trágya 6 hónapig történő tárolása az istállóban vagy az ideiglenes szálláshelyen, és a képződött trágya közvetlenül termőföldre kerül. Az alkalmazott technológiának azt is biztosítania kell, hogy ne történjen kijuttatás a trágyázásra nem alkalmas időszakban.

Legeltetéses állattartás esetén az istállótrágya-tároló kapacitását az istállózott időszak hossza alapján kell megállapítani.

Elszivárgás elleni védelem nélküli ideiglenes trágyakazal nem létesíthető:

- mezőgazdasági táblán a felszíni vizek partjától mért 100 méter távolságon belül.
- vízjárta, pangóvízes területen, valamint alagcsövezett táblán,
- november 30. és február 15. között mezőgazdasági művelés alatt álló táblán, valamint fagyott, vízzel telített, összefüggő hótakaróval borított talajon.

Ideiglenes trágyakazalban a trágya maximum 2 hónapig tárolható.

További szabályok

a) Trágyakijuttatás

A felszíni vizek védelme érdekében – a vonatkozó Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat előírásainak megfelelően - a nitrát rendelet meghatározza a műtrágya, szerves trágya és hígtrágya kijuttatás szigorú szabályrendszerét.

Nem juttatható ki:

- műtrágya felszíni vizek partvonalának 2 méteres sávjában;

szervezetrágya

1.

- tavak partvonalától mért 20 méteres sávban;
- egyéb felszíni vizektől mért 5 méteres sávban;
- forrástól, emberi fogyasztásra, illetve állatok itatására szolgáló kúttól mért 25 méteres körzetben;

A mezőgazdasági területen a tápanyag-gazdálkodás tervezése során a kijuttatandó tápanyagok mennyiségének meghatározásakor figyelembe kell venni a talaj tápanyag-ellátottságát, a természetett növénynek a termőhely adottságaihoz igazított termésszintjéhez tartozó tápanyagigényét. A kijuttatandó tápanyagok mennyiségének kiszámításánál az alkalmazott értékek nem haladhatják meg a rendeletben szereplő értékeket.

Az öntözött terület talaját, valamint – amennyiben a talajvízszint 5 méteren belül elérhető – a talajvíz szintjét és minőségét 5 évente az öntözéshez vízjogi engedéllyel rendelkezőnek ellenőriztetni kell. A talajvédelmi terv részeként a talajvédelmi hatóság részére beérkező, a talajvíz minőségére vonatkozó adatokat, vízvizsgálati eredményeket évente meg kell küldeni a vízvédelmi hatóság részére.

b) Nyilvántartás vezetési kötelezettség

Az érintett mezőgazdasági termelőknek a tevékenységük ezen viszonylatáról is folyamatos nyilvántartást kell vezetniük, a Gazdálkodási Napló tápanyag-gazdálkodásra, trágyázásra, parcella művelési adatokra, valamint állattartásra vonatkozó lapjain. Ezt a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) ellenőrzi.

II. KAP Stratégiai terv kondicionalitással kapcsolatos előírásainak hatása a termeléshez kötött támogatások víztakarékosságára

A megerősített környezeti kondicionalitás 2023-tól a termeléshez kötött támogatások esetében is a támogatásokhoz való hozzáférés alapvető feltételei közé kerül. Ennek megfelelően ezen beavatkozások jogosultjai a 2021/2115/EU rendelet III. mellékletében szereplő minden olyan előírást is betartanak, amelyek közvetlenül vagy közvetve a víz, mint kiemelt jelentőségű természeti erőforrás védelmét szolgálják. Ez a következők:

- GAEC 2 (A vizes élőhelyek és a tőzegláp védelme): Magas kötöttszéntartalmú talajok védelme;
- GAEC 4 (A vízfolyások mentén védelmi sávok kialakítása): A vízszennyezés elleni védelem, a vízkészletek kimerülésének megelőzése;
- JFGK 2 (A Tanács 91/676/EGK irányelve a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről)

A kondicionalitás 2023-tól érvényes elemei között emellett a JFGK 1 konkrét alap előírást fogalmaz meg a víz-keretirányelv egyes elemeinek végrehajtását illetően, amely a kondicionalitás ellenőrzési és szankciórendszerén keresztül a termelőkön szintén számon kérhető. Az irányelv 11. cikk (3) e) és h) pontjai egyúttal minden vízgyűjtő-gazdálkodási terv kötelező alapintézkedései közé tartoznak. Az előírás megfelelő nemzeti végrehajtása és ellenőrzése ezáltal kapcsolatot teremt az öntözési célú vízkivételre vonatkozó engedélyezési eljárások és a KAP keretében érkező kifizetések folyósítása között.

III. A termeléstől függő jövedelemtámogatás (CIS) és a víz keretirányelv közötti összhangot erősítő további garanciák

A hazai vízhasználati, vízjogi engedélyezési rendszert megfelelő garanciákat tartalmaz a víz keretirányelvben foglalt célkitűzések elérésére. **Az esetleges illegális, illetve az engedélyben foglaltaktól eltérő vízkivételek kiszűrésére a már meglévő hatósági ellenőrzés mellett, 2023-tól bevezetésre kerül egy új, célzott ellenőrzés. Ez az ellenőrzés a termeléshez kötött támogatások esetében további garanciákat jelent arra vonatkozóan, hogy abban érdekelt termelők mezőgazdasági tevékenységük során fenntartható módon bánnak a vízzel, mint kiemelt erőforrással.**

Az új ellenőrzési szint a következők szerint épül majd fel:

1. A termeléshez kötött támogatási jogcímekben kérelmet benyújtó gazdálkodók az egységes kérelem benyújtása során nyilatkoznak arról, hogy a támogatással érintett kultúrák termesztése során végeznek-e öntözést vagy sem. Az így előállt információ összevetésre kerül a vízügyi hatóság által vezetett, a vízjogi engedélyeket tartalmazó adatbázissal, amely adminisztratív ellenőrzés keretében megerősítené, hogy a kérelmezők valóban rendelkeznek-e vízhasználati engedéllyel.
2. Amennyiben a vízügyi hatóságok tudomást szereznek az engedélyben foglaltaktól lényegesen eltérő gyakorlatról – ami ezáltal súlyosan veszélyezteti az irányelv egyes célkitűzéseit -, a hatóság megküldi ezen megállapításokat a Kifizető Ügynökség részére.
3. A kérelmek feldolgozása során a Kifizető Ügynökség a kapott információk alapján megvizsgálja, hogy a jelzett gyakorlat az öntözött, termeléshez kötött támogatással érintett kultúra termesztésével összefüggésben valósul-e meg. Ennek igazolása esetén kizárja az érintett kérelmezőt az adott jogcím tárgyevi kifizetéséből.
4. A 3. pontban jelzett visszacsatoláson túl, annak érdekében, hogy a termeléshez kötött támogatások esetében célzottabb ellenőrzésekre is sor kerüljön, a Kifizető Ügynökség helyszíni ellenőrzés keretében vizsgálja, hogy az öntözést végző gazdálkodók a vízjogi engedélyükben foglaltaknak megfelelően járnak el. Az ellenőrzési minta nagysága 3%-ban kerül meghatározásra. Az ellenőrzési minta a víz keretirányelv teljesülése szempontjából releváns jogcímek (cukorrépa, rizs, szántóföldi zöldség, ipari zöldség, intenzív és extenzív gyümölcs) azon kedvezményezettjeiből kerül kijelölésre, ahol a támogatással érintett kultúra jónál rosszabb állapotú víztesthez köthető. Amennyiben a helyszíni ellenőrzés során olyan szabálytalanságot találnak, amely nem felel meg az engedélyben foglaltaknak - ezáltal súlyosan veszélyezteti az irányelv egyes célkitűzéseit -, a kérelmek feldolgozása során a Kifizető Ügynökség kizárja az érintett kérelmezőt az adott jogcím aktuális kifizetéséből.
5. A tejhasznú tehen támogatásban résztvevő gazdálkodók esetében az új ellenőrzési szint azt vizsgálja, hogy a tevékenységet a környezetvédelmi engedélyben foglaltaknak megfelelően végzik-e. Amennyiben a talajvédelmi, vízügyi hatósági ellenőrzés, vagy a Kifizető Ügynökség által végzett helyszíni ellenőrzés során a környezetvédelmi engedélyben foglaltaktól eltérő, így a víz minőségére súlyos kockázatot jelentő gyakorlatra derül fény, az adott évben termeléshez kötött támogatás az érintett jogcímen nem fizethető. A víz minőségi védelmét szolgálja emellett az is, hogy a kondicionalitás elemei között szerepel a diffúz szennyezésről szóló JFGK 1, illetve a nitrát irányelv betartására vonatkozó JFGK 2 előírás.

Az említett többlet ellenőrzési szinten túl, az új KAP rendszeréről szóló széleskörű kommunikációs kampányba beépítésre kerül egy olyan elem, amely „a vízzel, mint erőforrással való körültekintő bánásmódrá” hívja fel a figyelmet. Ennek keretében különös figyelem fordul majd a jogszabályi környezet legfontosabb elemeire (pl. vízkivételi monitoring).

IV. KAP Stratégiai Terv egyéb beavatkozásai, amelyek segíthetik a termeléshez kötött támogatások felhasználóit a Víz keretirányelvnek történő megfelelésben

Kiegészítő információként pedig megjegyezhető, hogy a KAP Stratégiai Terv II. pillérből finanszírozott beruházási konstrukciókon keresztül jelentős forrásokat tervezünk fordítani az irányelvnek való jobb megfelelést elősegítő **mezőgazdasági üzemek fenntarthatósági fejlesztésére**, amelyből további állattartó telepek modernizációja valósítható meg (beavatkozás kódja: RD01_E01_FRM_73) Magyarországon az állattartó telepek korszerűsítésére a 2015-2022 közötti ciklusban jelentős pályázati források álltak rendelkezésre. A víz minőségi szempontból történő megóvása kiemelt cél, így a trágyatárolás és kihelyezés is a nitrát irányelv előírásaival összhangban történjen.

A KAP Stratégiai Terv II. pillérében tervezett beavatkozással a **precíziós gazdálkodás** minél szélesebb körű térnyerését is szeretnénk ösztönözni, amely elősegíti a természeti erőforrások (köztük a víz) ésszerűbb és fenntartható használatát az egyes ágazatokban (beavatkozás kódja: RD02_D01_FRM_73). Továbbá jelenleg és a jövőben is támogatni tervezzük a **víztaókarékos öntözési technológiák** bevezetését, az öntözőrendszerek vízfelhasználásának optimalizálását, a víztaókarékos öntözési infrastruktúra és a kapcsolódó műtárgyak fejlesztését, az energiataókarékos öntözési technológiák bevezetését. Továbbá célunk a digitális technológiák alkalmazásának elterjesztése, a termelők digitalizációs átállását segítő beruházások támogatása. A korszerű és szakszerű öntözéses gazdálkodás, az optimalizált, precíziós öntözésstechnológia növeli a vízfelhasználás hatékonyságát. Az ilyen technológiák beszerzése, kialakítása jelentős többletköltségekkel járhat a termelők számára, de hozzájárul a vízzel és ezzel együtt az energiával történő taókarékossághoz, a túlöntözés elkerüléséhez. A célzott, precíziós öntözéses módszerek elterjesztése, amelyben a vízmennyiség pontosan mérhető, az elszívárgás és a kimosódás csökkenthető, hozzájárul a hatékonyság növeléséhez (beavatkozások kódja: RD02_D01_FRM_73; D12_W01_WTO_74; RD15_W04_COP_77).

KIEGÉSZÍTÉS

Miként veszi figyelembe a magyarországi vízjogi engedélyezés a középtávú klímaforgatókönyveket?

A vízjogi engedélyezés során a vízkivétel engedélyezéséhez a Vízügyi Igazgatóságok hozzájárulása szükséges. A Vízügyi Igazgatóságok felelősek a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elkészítéséért, amelyek tartalmazzák a víztestek állapotfelmérését. A víztestek mennyiségi állapotának megfelelően, kizárólag az **ökológiai vízigény biztosításának feltételével** engedélyezhető a vízkivétel mind a felszín alatti, mind a felszíni vizek tekintetében.

Az ökológiai vízigényt komoly garanciák védik az engedélyezés során. Ez tehát nem egy a számos vizsgálati/mérlegelési szempont közül, hanem rendező elv. A hatóság által kiindulási pontnak tekintett mennyiségi állapot – a Víz Keretirányelv logikájának megfelelően – nem azt mondja meg, hogy sok vagy kevés a szabad vízkészlet a vízhálózat valamely pontján, hanem azt, hogy a már engedélyezett **vízhasználatok okoznak-e az ökológiai vízmennyiséget érintő vízelvonást**. Egy kisvízfolyás például lehet, hogy jó mennyiségi állapotú, mert nem terheli vízkivétel, ugyanakkor hasznosítható vízkészlete egészen jelentéktelen, amely érdemi vízkivételre nem nyújt fedezetet, mivel a korábbi felszíni vízkivételek, illetve a felszín alatti (talaj)vízszint süllyedése miatt már kiszáradt, vagy időszakos vízfolyássá vált, mert a süllyedő tendenciával rendelkező felszín alatti vízkészlet nem képes a vízfolyás alaphozamát sem biztosítani. Az öntözéses beruházás tervezése során **a vízkivétel nagyságát úgy kell tehát meghatározni, hogy a vízelvonással érintett rendszer ökológiai vízigénye is biztosított maradjon**.

Magyarországon az öntözéses beruházások megkönnyítésére fenntartható vízgazdálkodási közösségek alakulását szorgalmazzuk, akik a beruházáshoz szükséges vízjogi engedély megszerzéséhez **környezeti körzeti tervek** (KKT) készítését igényelhetik, mely terveket az *öntözéses gazdálkodásról* szóló 2019. évi CXIII. törvény 10. § (1) bekezdése alapján a Nemzeti Földügyi Központ, mint öntözés igazgatási szerv készítet el szakértőkkel a részükre, megkönnyítve ezzel a vízjogi engedélyeztetési eljárás folyamatát.

A fenntartható vízgazdálkodási közösségek működési területe az öntözési körzet, a KKT-k ezekre az öntözési körzetekre készülnek el. Az **előzetes vizsgálati dokumentáció** (EVD) kötelező eleme a környezeti körzeti terveknek. A *környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról* szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 4. számú mellékletében meghatározza az EVD és a konzultációs kérelem tartalmát. A kormányrendelet alapján az EVD **kötelező eleme a tervezett tevékenységek/beruházás egyes környezeti elemekre gyakorolt hatásának bemutatása**, melynek során több ponton is szerepet kap az éghajlatváltozás kérdésköre:

1. a beruházás **éghajlatváltozással szembeni érzékenységre** vonatkozó elemzése;
2. egyes **éghajlati tényezőkre vonatkozóan a lehetséges hatások** elemzése;
3. tervezett tevékenységre vonatkozóan az **éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás** bemutatása;
4. annak bemutatása, hogy a tervezett tevékenység hogyan hat a feltételezhető hatásterület **éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képességére**.

Egyértelmű célja tehát a magyar hatóságoknak az, hogy a vízjogi engedélyezés szempontrendszerén keresztül a fenntartható vízgazdálkodást elterjessze. Ennek következtében az öntözött területek növekedése nem eredményezi a vízhasználat (kiöntözött vízmennyiség) szükségszerű vagy egyenes arányú növekedését. Az öntözéses gazdálkodás esetén azokat a műszaki megoldásokat kell előtérbe helyezni, amelyek figyelembe veszik a felszíni és felszín alatti vízkészletek szűkösségét, és ennek megfelelően maximális víztakarékossággal járnak.

Azon jogszabályok listája, amelyek közvetlenül határozzák meg a vízjogi engedélyezés egyes szakaszaiban a környezeti tényezők és az éghajlatváltozási szempontok vizsgálatának kötelezettségét:

-A *környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról* szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet

-A *vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról* szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet

-A *vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól* szóló 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet

-A *vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről* szóló 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet

-A Kormány 1242/2022. (IV. 28.) sz. határozata *Magyarország 2021. évi vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről* (VGT3)

-A *környezet védelmének általános szabályairól* szóló 1995. évi LIII. törvény

Fentiek alapján összefoglalható, hogy az engedélyezési eljárásban a környezetvédelmi és éghajlatváltozási szempontok érvényesülését szakhatósági közreműködés keretében vagy szakkérdésként kell vizsgálni. Ha jogszabály közigazgatási hatósági eljárás során környezetvédelmi (adott esetben a vízvédelmi) szakkérdés vizsgálatát írja elő, az eljárást lezáró döntés rendelkező részének tartalmaznia kell a szakkérdés vizsgálatának tényét, eredményét és az annak alapján meghatározott egyedi előírásokat, valamint az indokolási részében rögzíteni szükséges a szakkérdés vizsgálata során tett részletes megállapításokat.

3.4 A jövedelemtámogatás méltányosabb elosztása, valamint kedvezményezettjei hatékonyabb és eredményesebb megválasztása céljának áttekintése

1. Stratégiai megközelítés szükségessége a helyzetelemzés alapján

Az egyes specifikus célkitűzések (de különösen az SO1, SO3, SO9) tekintetében elvégzett SWOT-elemzések, valamint az azonosított szükségletek rávilágítanak arra, hogy Magyarországon – a globális társadalmi és gazdasági változásoknak megfelelően – a vidéki kistermelői életforma egyre kevésbé vonzó és fenntartható. Teljesség igénye nélkül a szükségletelemzésben megjelenő elvárások: SO1: Kiszámítható alapjövedelem a gazdálkodóknak; Természeti (időjárás) és piaci kockázatokból fakadó jövedelemingadozások csökkentése; Kisgazdaságok jövedelmezőségének javítása; SO3: Rövid ellátási

lánccok fejlesztése, Helyi együttműködések fejlesztése a termék-előállítás, forgalmazás és értékesítés területén; SO7: On-farm/off-farm diverzifikáció segítése, több lábon álló vidéki vállalkozások kialakítása céljából; SO9: Fogyasztói tudatosság erősítése.

2. Magyarország stratégiai megközelítése a kisgazdaságok erősítése kapcsán (targeting)

Meggyőződésünk, hogy a magyar és az európai kultúra alapvető eleme a sokszínűség, nem csak a biológiai alapok, hanem az élelmiszerrendszerek esetében is. Az élelmiszerrendszerek sokszínűségének fenntartásának érdekében a lehető legtöbb eszközzel szükséges támogatnunk a kistermelői és élelmiszer-előállítói réteget, amely ennek a sokszínűségnek a legfőbb letéteményese. A szükségletek felmérése és a szakmai és társadalmi konzultációk tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a 2015–2022-ben alkalmazott támogatási rendszert tovább kell fejleszteni, amelyhez a KAP Stratégia Terv beavatkozásai jó lehetőséget biztosítanak.

A magyar szakpolitikai döntések célzottabb közvetlen támogatási rendszert eredményeznek. Így a 2015–2022-es időszakhoz képest **sokkal erőteljesebb jövedelem átcsoportosítás** irányul majd a kis- és közepes méretű gazdaságok felé (10%, szemben a 2020-as 3%-nál alacsonyabb értékkel). Fent kívánjuk továbbá tartani az érzékeny ágazatok **termeléstől függő támogatását** is, mivel ez a SWOT-elemzések megállapításai, a partnerekkel folytatott konzultációk, valamint a felmerülő szükségletek és tapasztalatok alapján kulcsfontosságú:

- A vidéki lakosság munkahelyteremtés révén történő megőrzéséhez.
- A jövedelembiztonsághoz (SO1 1.1.1. alszükséglet: Kiszámítható alapjövedelem a gazdálkodóknak; SO1: 1.1.3 alszükséglet: Kisgazdaságok jövedelmezőségének javítása).
- A diverzifikált mezőgazdasági termelési struktúra és az exportpotenciál fenntartásához, valamint a környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos célkitűzések eléréséhez, a megerősített kondicionalitás, az agroökológiai program és a víz-keretirányelvvel való összhang révén (SO5 – 2. Fő szükséglet: A felszíni és a sekély felszín alatti vizek ökológiai és kémiai állapotának javítása).

3. KAP Stratégiai terv emelt ambíciószintű hozzájárulása a kitűzött célok eléréséhez

Az (EU) 2021/2115 rendelet 147. cikkében biztosított lehetőséggel élve az érzékeny ágazatok támogatása érdekében továbbra is fenntartjuk az átmeneti nemzeti támogatást, azok fokozatos kivezetése mellett. A célzottság javítása érdekében élünk a referencia-időszak 2018-ra történő módosításának lehetőségével. Annak biztosítása érdekében, hogy a közvetlen kifizetések formájában megvalósuló beavatkozások hatékonyan elősegítsék az azonosított szükségletek kielégítését, a pillérek közötti rugalmasság révén **alapvető fontosságú a közvetlen kifizetésekre rendelkezésre álló pénzügyi források növelése**. Ez nem veszélyezteti a vidékfejlesztési beavatkozások finanszírozását, mivel a II. pillérben a maximális 80%-os nemzeti társfinanszírozás áll majd rendelkezésre.

Ennek fényében 2023-tól kezdődően az **I. pilléres közvetlen kifizetések rendszerét a következő alapvető elemek mentén tervezzük végrehajtani:**

- A pillérek közötti átcsoportosítás révén az EMVA-források 25%-át csoportosítjuk a közvetlen kifizetésekre;
- A fenntarthatóságot elősegítő alap jövedelemtámogatást (BISS) területi megkülönböztetés nélkül, de a támogatható hektár meghatározásának kiterjesztésével vezetjük be (DP01_E01_BISS_16).
- A forrásoknak a kis- és közepes méretű gazdaságok irányába történő átcsoportosításával, beleértve a közvetlen kifizetések méltányosabb elosztását 2023-tól azzal segítjük elő, hogy az újraelosztó jövedelemtámogatást (redisztribúció, CRISS) alkalmazzuk a mezőgazdasági kistermelőknek nyújtott támogatás (korábbi SFS), valamint a degresszió és capping alkalmazása helyett (DP02_E02_CRIS_16).

- Nem élünk derogációval, az újraelosztó támogatást (CRISS) a közvetlen támogatás 14%-ának mértékéig tervezzük alkalmazni.
- Az agro-ökológiai program (AÖP) végrehajtását oly módon dolgoztuk ki, hogy az ambiciózus kötelezettségvállalások lehetővé tegyék a kisméretű gazdaságok részvételét és a kiegészítő támogatás igénybevételét (DP17_G01_ECOS_16).
- A fiatal gazdáknak nyújtott I. pillér szerinti támogatás esetében a pénzügyi források, a támogatás fajlagos mértéke és a területi korlát egyaránt jelentősen növekszik, ugyanakkor lehetővé tesszük, hogy a 2023 előtt induló fiatal mezőgazdasági termelők teljes mértékben kihasználhassák az ötéves támogatási időszakot (DP03_B01_YFS_16).
- A termeléstől függő jövedelemtámogatás (CIS) elérhető marad az érzékeny ágazatok számára, amelyek nagyszámú, főként a gyümölcs- és zöldségágazatban vagy az állattenyésztésben tevékenykedő kisüzemet céloznak meg (DP04_E03_CISB_16- DP16_E15_CISP_16).
- Kihasználva a stratégiai terv rendeletben biztosított lehetőséget, az érintett érzékeny ágazatoknak nyújtott átmeneti nemzeti támogatásokat fokozatos kivezetés mellett fenntartjuk, a referencia-időszak 2018-ra történő frissítése mellett.

A II. pillérben a mezőgazdasági kisüzemeket célzó intervenciót tervezzük a 2021/2115/EU rendelet 73. cikke szerinti átalánytámogatás formájában. E beavatkozás célja a kisüzemek fejlesztésének támogatása. Célkitűzések: a piac stabilizálása és fejlesztése, a termékszerkezet korszerűsítése és diverzifikálása, a hagyományos, kézműves termékek előállításának és feldolgozása, a termelési módszerek korszerűsítése, a környezeti hatékonyság növelése, a hozzáadott érték növelése és a digitalizáció (RD09_B05_SML_73).

Fontos elem a turisztikai fejlesztések megvalósítása, a vidéki térségek támogatásai között a falusi turizmust fejlesztő támogatások is helyet kaphatnak (RD51_R11_TUC_77). A KAP Stratégiai Terv hozzájárulása a turisztikai szolgáltatások fejlesztéséhez alapvető jelentőségű, hiszen a helyi termékrendszerek fejlesztése, a biológiai sokféleség megőrzése, az ökoszisztéma-szolgáltatások gyarapítása és a tájak védelme mind a turisztikai attrakciók és szolgáltatások alappillérei.

Együttműködésen alapuló megközelítéssel segíteni kívánjuk az ellátási lánc rövidítését, a termelők és fogyasztók rövid ellátási láncban való részvételét (RD49_R09_SCC_77). Hangsúlyt fektetünk a társadalmi innovációt megvalósító együttműködések, a társadalmi vállalkozások, így a szociális szövetkezetek támogatására (RD50_R10_SEC_77). A digitalizációt előtérbe helyező fejlesztések is kiemelt szerephez jutnak, mivel a digitális átállás a vidéki térségekben és a mezőgazdaságban egyaránt fontos annak érdekében, hogy a térségek fel tudjanak zárkózni (RD56_D03_SVC_77). A LEADER beavatkozáson keresztül – a korábbi tapasztalatok figyelembevételével - a vidéki térségek és közösségek területileg kiegyensúlyozott fejlesztésében jelentős szerepet vállaló, az ország térségeiben már működő vagy megalakuló helyi akciócsoportok számára biztosítunk támogatást (RD57_R15_LDR_77).

A támogatások célzottabbá tételét segíti, hogy az egyes beavatkozások kiválasztási elvei között olyan szempontok jelennek meg – részben a korábbi időszak eredményei, tapasztalatai alapján - mint a térségi szempontok érvényesítése, amellyel előtérbe tudjuk helyezni azon pályázókat, akik hátrányosabb adottságú vidéki térségben kívánnak fejleszteni. Előnyben részesíthetők a roma felzárkóztatási program keretében megvalósuló fejlesztések is, amelyek az átlagosnál jóval elmaradottabb térségekben valósulnak meg.

KIEGÉSZÍTŐ INFORMÁCIÓK

A redisztribúciós stratégia fókusza

A redisztribúciós stratégiánk fókuszában elsősorban a kisgazdaságok állnak. Fontos kiemelni, hogy a CRISS beavatkozás végrehajtásának vizsgálata önmagában nem ad teljes képet az ez irányú ambícióinkról. A stratégiai terv különböző elemeinek hozzájárulása a kisgazdaságokra történő fókusz erősítéséhez:

- Magyarország a közvetlen támogatások 14%-át a CRISS beavatkozás finanszírozására fordítja, derogációt sem az alkalmazott eszközök, sem pedig a kiadási arány tekintetében nem kérünk.
- A stratégia eredményeként, az R.6 indikátor értéke 100-ról 112% fölé emelkedik.
- A CRISS kifizetés emelt összegű fajlagos összegét a közvetlen támogatásban részesülő termelők 62%-a (~104 ezer termelő) a teljes területére megkapja, mivel legfeljebb 10 hektáron tevékenykedik.
- A közvetlen támogatások igénybevételének minimumkövetelményei (1 hektár vagy 100 EUR) úgy kerültek kidolgozásra, hogy azok ne szűkítsék a potenciális támogatottak körét a kisméretű gazdaságok kárára.
- Ugyanezen elvek mentén, a termeléshez kötött támogatások állattenyésztési jogcímeinél a minimális támogatható állatlétszám 1 állatban került meghatározásra, éppen azért, hogy a legkisebb szereplőket is bevonhassuk a támogatási rendszerbe. Ezt a Bizottsággal való egyeztetéseknek megfelelően az összes állattenyésztési jogcímre egységesítjük a tervben.
- A kisgazdaságok adminisztratív terheinek csökkentése érdekében:
 - A GAEC 7 és GAEC 8 előírásoknak való megfelelés alól a legfeljebb 10 hektár szántóterülettel rendelkező termelők mentességet kapnak.
 - Élni kívánunk az egyszerűsített ellenőrzési rendszer bevezetésének lehetőségével, a 2021/2116/EU rendelet 83. cikke értelmében 5 hektáros birtokméretig.
 - A kisgazdaságok pályázatait egyszerűsített eljárás keretében kerülnek elbírálásra, amely jelentősen csökkenti a döntéshozatali időt.
- A II. pillérben szintén indítunk a kisebb gazdaságokat célzó beavatkozást, a mezőgazdasági kisüzemek fenntarthatóságát segítő fejlesztéseire fókuszálva, a 2021/2115/EU rendelet 73. cikke szerint.

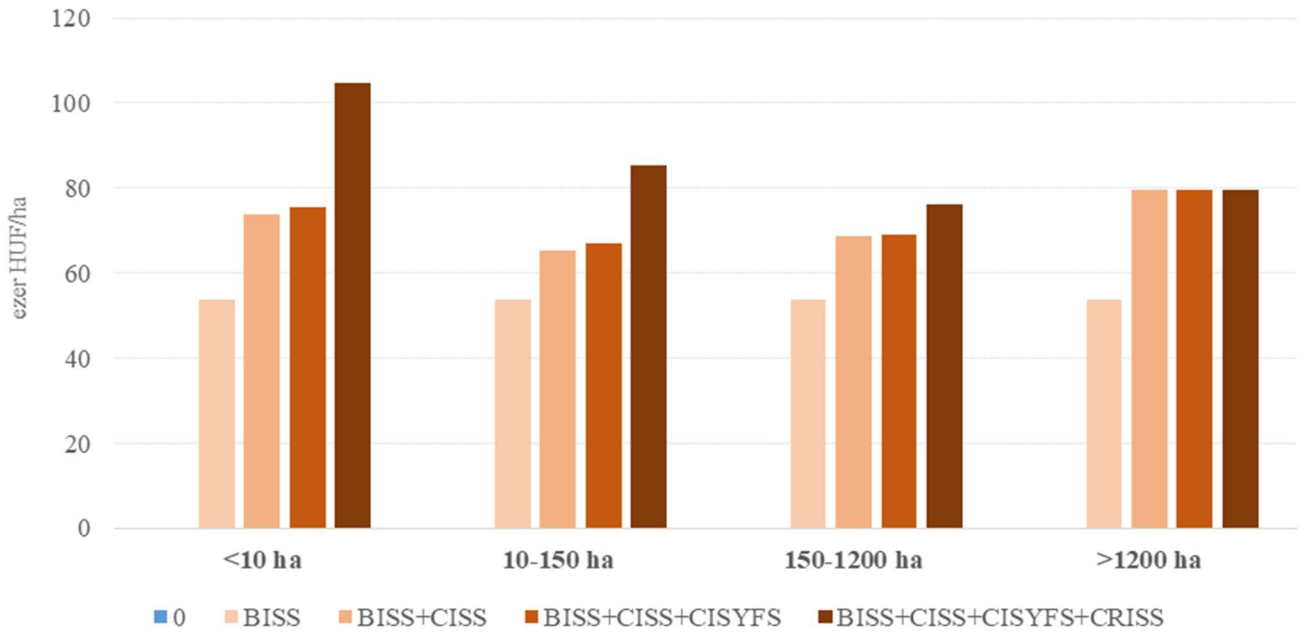
A közvetlen támogatási jogcímek együttes hatása az igazságosabb forráseloszlásra

Fontos kiemelni, hogy nem a CRISS az egyetlen olyan beavatkozás, amely a kisgazdaságok célzott támogatását segít megvalósítani. Éppen ezért egyetértünk a Bizottság azon megjegyzésével, miszerint a közvetlen támogatási elemek együttes hatását is érdemes megvizsgálni. Ezt az alábbi ábrákon keresztül mutatjuk be.

A fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott kiegészítő jövedelemtámogatás (CIS-YF) és több termeléshez kötött támogatási jogcím (CIS) (elsősorban a gyümölcs- és zöldségfélék) esetében a kedvezményezettek többsége a kis-, valamint a kis-közepes gazdaságnak megfelelő területen gazdálkodik.

1.ábra: A közvetlen támogatási jogcímek együttes hatásának vizsgálata (hektárra vetítve)

Ha-ra vetített nettó hozzáadott érték változása üzemméret és közvetlen támogatási jogcímek szerint

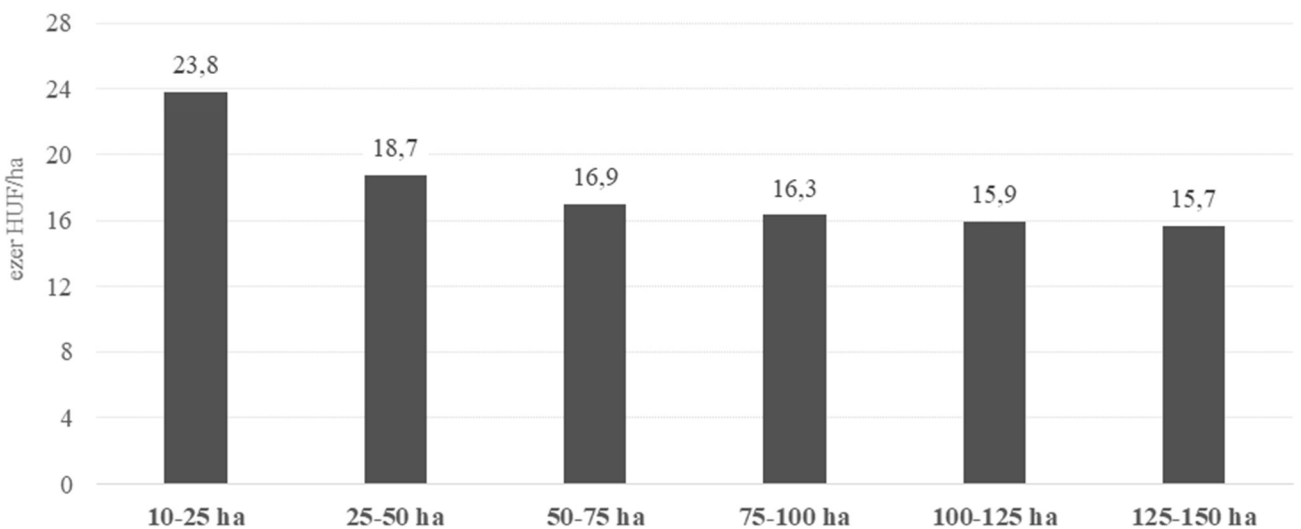

Forrás: Tesztüzemi (FADN) adatok alapján, AKI kalkulációk

Magyarázat: Ahogy az ábrán is jól látható, a javasolt modell alkalmazása mellett a területegységre vetített fajlagos nettó hozzáadott érték a <10 ha méretkategória esetében nőne a legnagyobb mértékben, míg a többi méretkategória esetében körülbelül azonos szinten alakulna. Az *eco-scheme* kifizetések nem szerepelnek a kalkulációban, tekintettel arra, hogy jelentős bizonytalanság övezi a támogatásért cserébe többletvállalásokra hajlandó termelők nagyságrendjét, és azok üzemméretét.

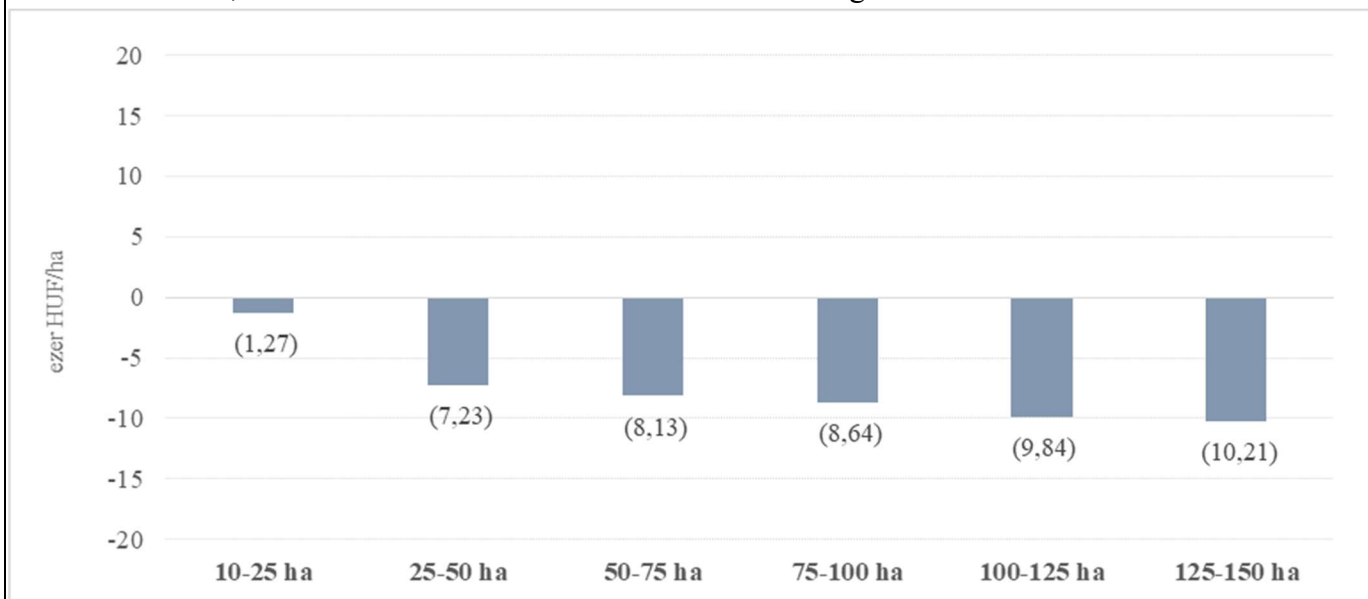
2.ábra: A CRISS hatása a 10-150 hektáros kategóriában

Ha-ra vetített nettó hozzáadott érték változása **csak a CRISS** hatására üzemméret szerint a 10-150 ha közötti kategóriában

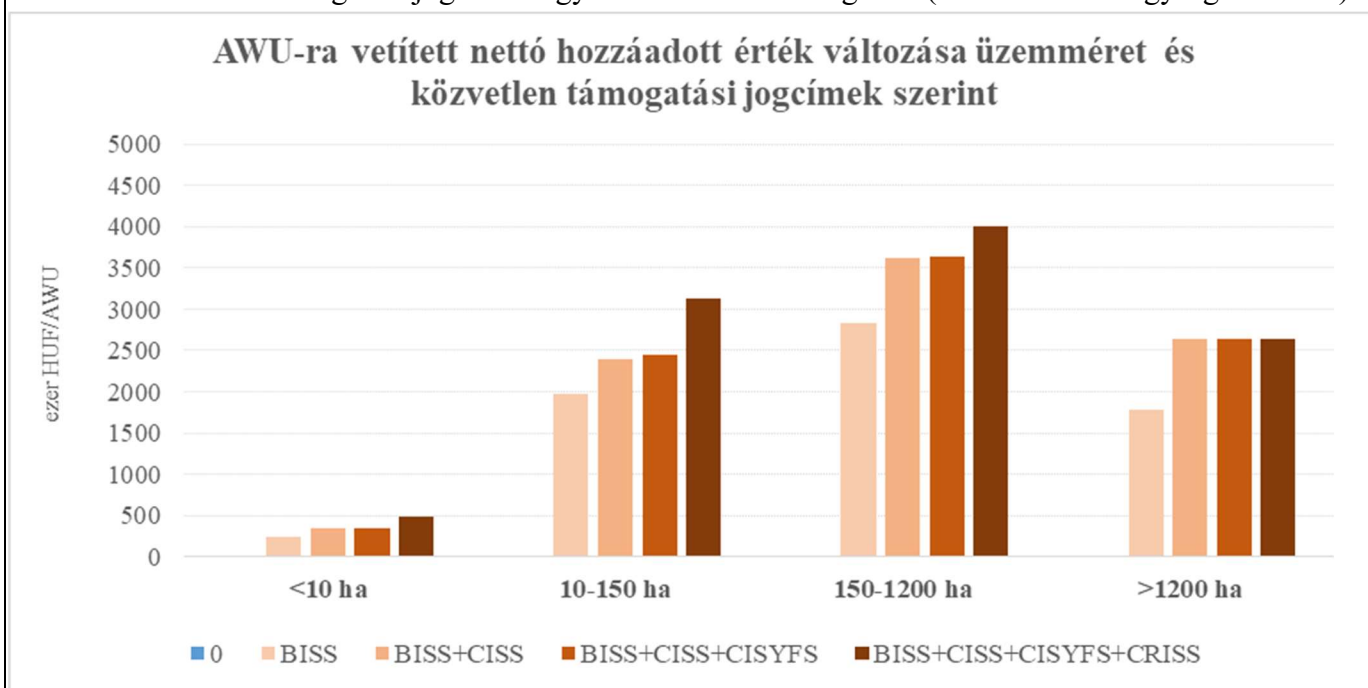
Forrás: Tesztüzemi (FADN) adatok alapján, AKI kalkulációk

3.ábra: Hektárra vetített nettó hozzáadott érték változása a 2023-2027 (*eco-schemes nélkül*) vs. 2014-2020 összevetés esetén, üzemméret szerint a 10-150 hektár közötti kategóriában

Forrás: Tesztüzemi (FADN) adatok alapján, AKI kalkulációk

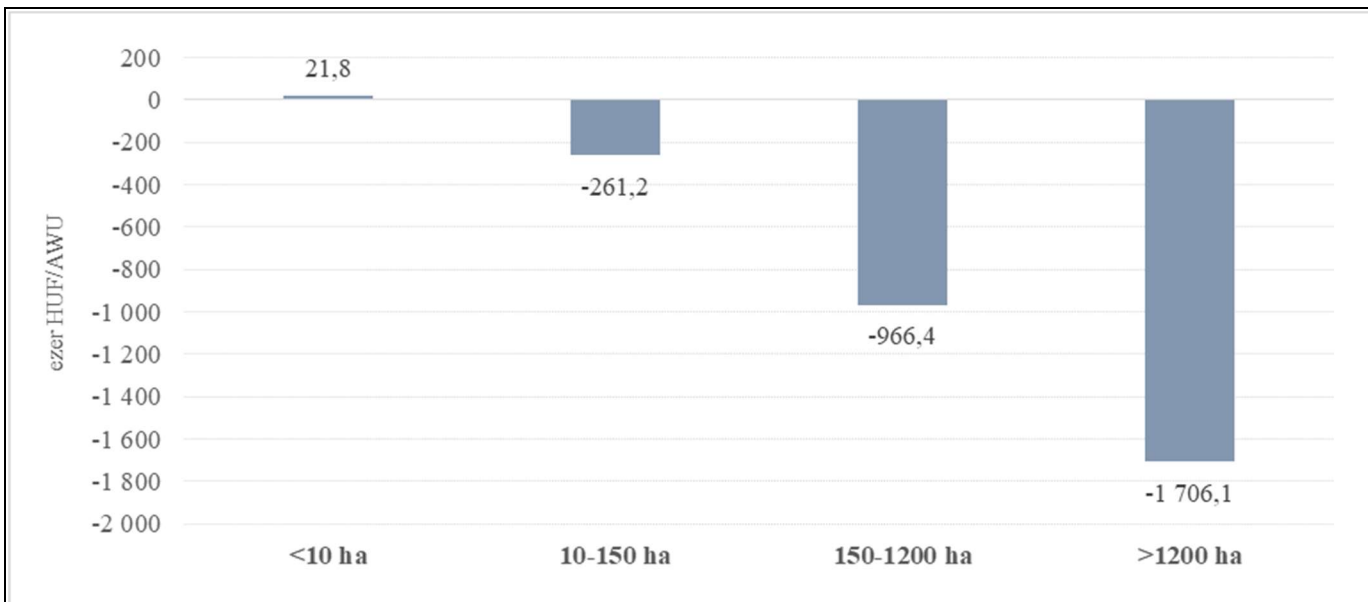
4.ábra: A közvetlen támogatási jogcímek együttes hatásának vizsgálata (éves munkaerőegységre vetítve)

Forrás: Tesztüzemi (FADN) adatok alapján, AKI kalkulációk

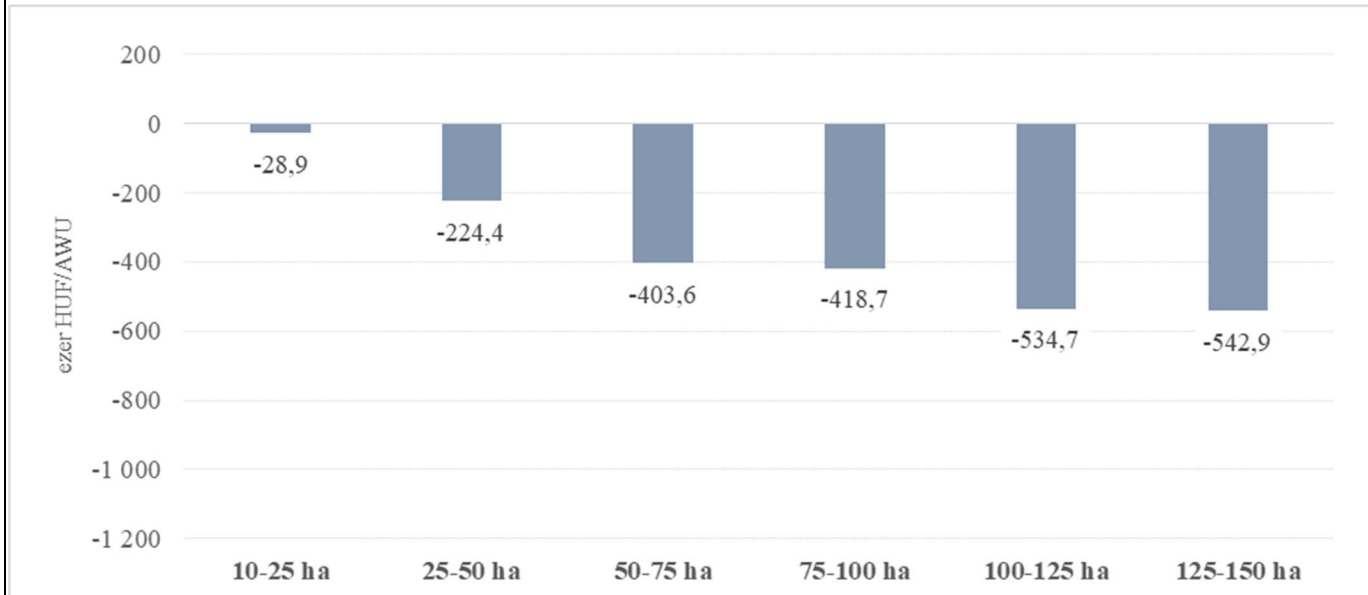
Magyarázat: Ahogy az ábrán is látható, az éves munkaerőegységre vetített fajlagos nettó hozzáadott érték a 10-150 ha méretkategória esetében nő a legnagyobb mértékben, míg a 10 hektár alatti méretkategóriában kisebb mértékű előrelépést eredményezne. Az adatok torzulását az okozza, hogy a nagyobb gazdaságok esetében a többlettámogatás alacsonyabb munkaerő felhasználással érhető el. Az *eco-scheme* kifizetések ebben a kalkulációban sem szerepelnek.

5.ábra: AWU-ra vetített nettó hozzáadott érték változása a 2023-2027 (*eco-schemes nélkül*) vs. 2014-2020 összevetés esetén üzemméret szerinti bontásban

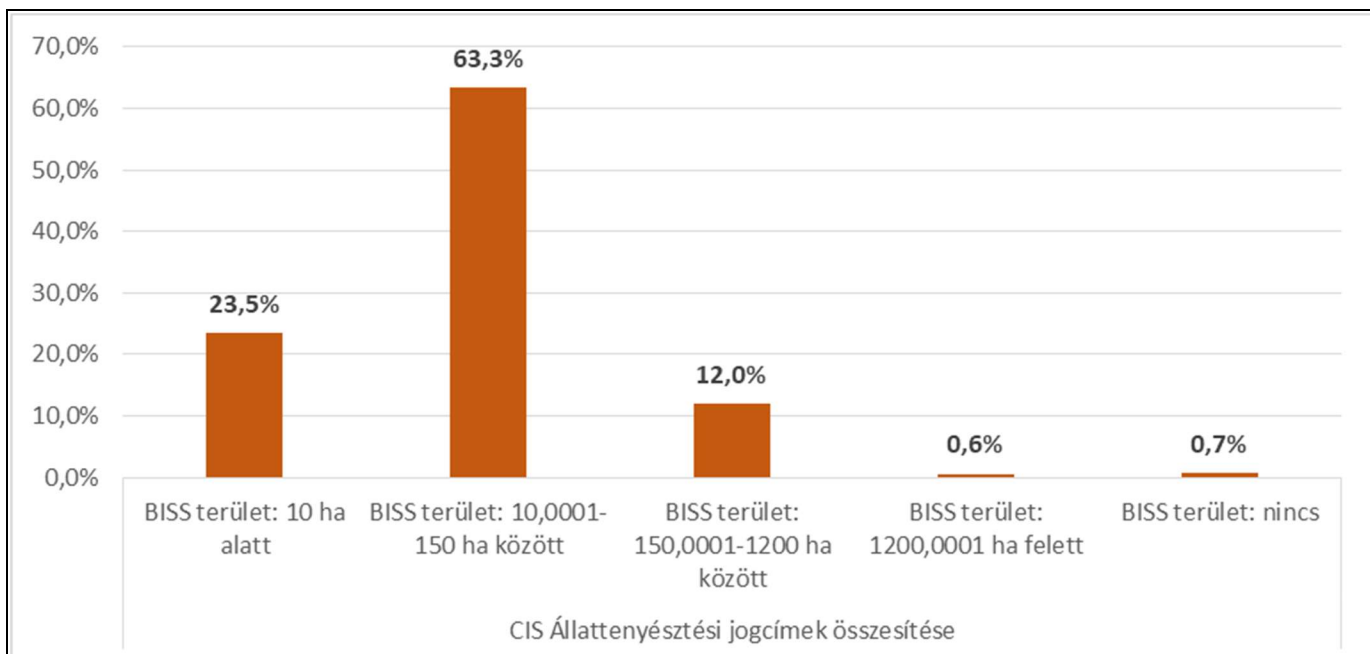
Forrás: Tesztüzemi (FADN) adatok alapján, AKI kalkulációk

6.ábra: AWU-ra vetített nettó hozzáadott érték változása a 2023-2027 (*eco-schemes nélkül*) vs. 2014-2020 összevetés esetén, üzemméret szerint a 10-150 hektár közötti kategóriában

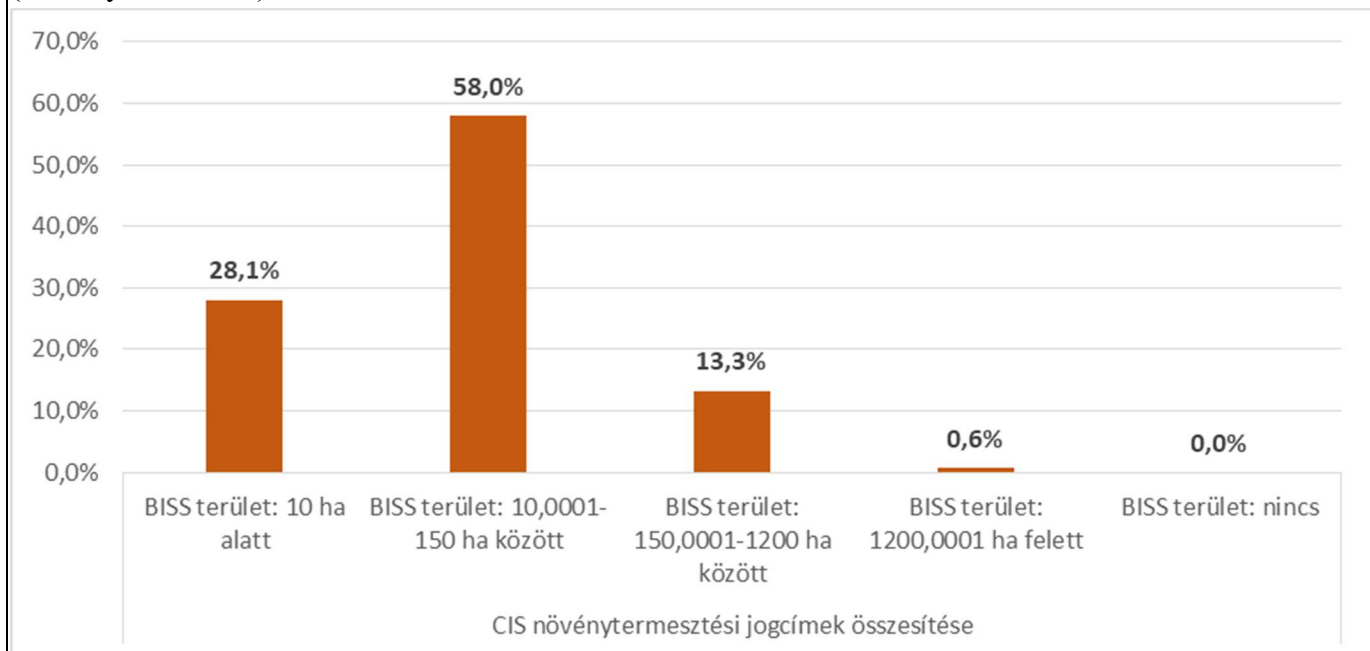
Forrás: Tesztüzemi (FADN) adatok alapján, AKI kalkulációk

7.ábra: A termeléshez kötött támogatások kedvezményezettjeinek megoszlása, méretkategóriánként (Állattenyésztési jogcímek)

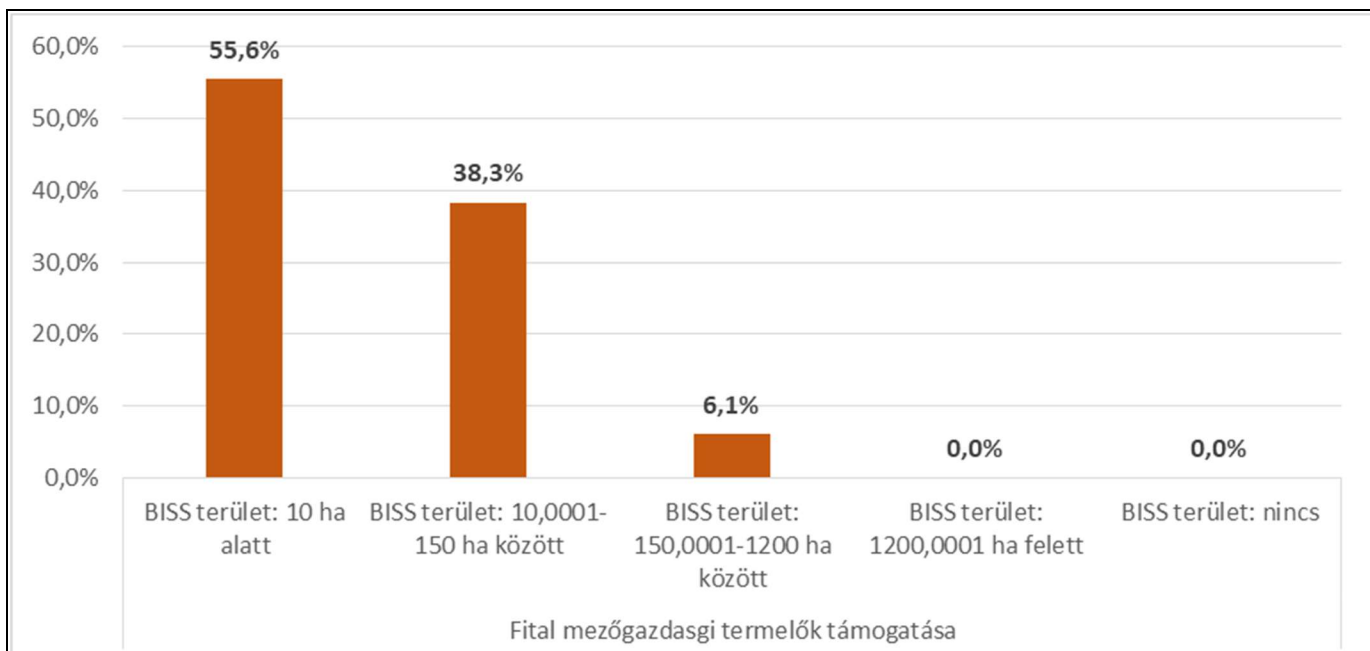
Forrás: Tesztüzemi (FADN) adatok alapján, AKI kalkulációk

8.ábra: A termeléshez kötött támogatások kedvezményezettjeinek megoszlása, méretkategóriánként (Növénytermesztés)

Forrás: Tesztüzemi (FADN) adatok alapján, AKI kalkulációk

9.ábra: A fiatal gazdák kiegészítő jövedelemtámogatásának kedvezményezettjei, méretkategóriánként

Forrás: Tesztüzemi (FADN) adatok alapján, AKI kalkulációk

A közepes gazdaságok jelentősége a magyar mezőgazdaságban

- A magyar üzemszerkezet évtizedeken át meglehetősen polarizált képet mutatott, ahol rengeteg önellátó, kiegészítő tevékenységként termelő kisgazdaság a mezőgazdasági területek kis részarányát műveli, és van egy nagygazdasági kategória, ahol viszonylag kevés szereplő a terület jelentős részét műveli. Az elmúlt évtized szakpolitikai döntéseinek eredményeként kialakult és folyamatosan erősödik egy közepes, árutermelő, családi gazdasági réteg.
 - A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint a mezőgazdasági terület jelentős része (39,7%) az 5–150 hektárral rendelkező, közepes méretű, árutermelő gazdaságok használatában van, akik a szőlő- és gyümölcssterület közel háromnegyedét, a szántóterület 40%-át, a gyepterület 55%-át használják. Ez a csoport a földterülettel rendelkező gazdálkodók mintegy egyharmadát (31%) tette ki 2020-ban.
 - A birtokkoncentráció eredményeként a gazdaságok száma 2010 és 2020 között összességében 31,3%-kal csökkent. Ezzel egy időben ugyanakkor az 5 és 150 hektár közötti gazdaságok száma 6,4%-kal (+4515 darab) emelkedett. Ezen idő alatt az 5 és 150 hektár közötti gazdaságok által művelt terület 17,3%-kal emelkedett. Hektárban kifejezve az 5 és a 150 hektár közötti gazdaságok térnyerése meghatározó volt (+287,9 ezer hektár), 2020-ban ezek a közepes méretű gazdaságok művelték a mezőgazdasági terület mintegy egyharmadát.
- A közepes vagy kis-közepes üzemkategória támogatásának elvetése ellentétes lenne a magyar mezőgazdaság versenyképességének és hatékonyságának javítására vonatkozó célunkkal, mivel jelentősen visszavetné a nettó hozzáadott érték termelést.
- A gazdaságok mesterséges feldarabolásának kockázata éppen ezért jelentősen megnőne a 2. fajlagos érték eltörlése miatt. A csökkentett fajlagos érték ezért fontos szerepet játszik a lehetséges küszöbérték-hatás („*threshold effect*”) enyhítésében.
- Fontos látni, hogy a XXI. század technológiai viszonyai és az erősödő nemzetközi verseny feltételei között a szántóföldi növénytermesztés esetében egy 150 hektáros gazdaság nem tekinthető nagyknak.
- A kis-közepes családi gazdaságok mellett, hogy aktívan részt vesznek a vidéki munkaerő foglalkoztatásában, a vidéki életminőség javításában, valamint képesek hozzájárulni környezeti céljaink eléréséhez, kiemelt szereppel bírnak az élelmiszer ellátás biztosításában is. Az orosz-ukrán konfliktus drasztikus hatást gyakorol a globális élelmiszer ellátási láncre, éppen ezért

minden korábbinál fontosabb szempont a termelés színvonalának fenntartása, és ennek uniós és nemzeti forrásból történő támogatása.

A redisztribúciós stratégia megfelelése

Az új teljesítési modell keretében a stratégiai tervekben bemutatott tagállami elképzelések szükségszerűen eltérnek egymástól, a tagállamok vállalásai nehezen összehasonlíthatóak. Ennek oka, hogy eltérő üzemszerkezet, eltérő kiindulási helyzet, emiatt pedig eltérő szükségletek adódnak az elemzésekből. Úgy gondoljuk, hogy a 2023-tól induló KAP részben eltérő válaszokat ad majd a tagállami igényeknek megfelelően, mégis közös eszközöket alkalmaz. Az összehasonlítást azonban ebben a helyzetben is megfelelően tudja segíteni a megerősített indikátorrendszer, amely egységes módszertan alapján mutatja ki a tagállami modellek eredményét.

Az igazságosabb forráseloszlás tekintetében irányadó R.6 indikátorra vonatkozó előzetes számításaink szerint, a javasolt végrehajtási módszer egyértelműen javíthatja a közvetlen kifizetések igazságos elosztását. Az R.6 becsült értéke 112% fölé emelkedik, szemben a 2019-re elért ~100%-os adattal. Ez bizonyítja, hogy a választott végrehajtási mód megfelelő az uniós szinten meghatározott célkitűzés eléréséhez.

Az R.6 értéke a jelenlegi ciklusban és a jelenlegi végrehajtási modell hatására lassú, egyenletes emelkedést mutatott (lásd lenti táblázat). Ehhez képest a 2023-tól tervezett végrehajtási modell már az első évtől jelentős ugrást eredményez. Tekintettel arra, hogy az R.6 mutató értékére hatás gyakorló egyéb beavatkozások érdemben nem változnának, ezért egyértelműen azt a következtetést lehet levonni, hogy a capping és degresszió, valamint a kistermelők egyszerűsített támogatása meg sem közelítette azt a redisztribúciós hatást, amit a stratégiai tervben ismertetett modell hozhat. Az R.6 értékének kiugró növekedése mögött a közvetlen támogatások igazságosabb elosztását elősegítő redisztribúciós modell változása áll.

Év	R.6 értéke (%)
2015	97,7
2016	98,8
2017	99,6
2018	99,9
2019	100,3

A degresszió és capping alkalmazásától való eltekintés magyarázata

Szakmai megfontolások

A kis- és közepes méretű gazdaságok kiemelt kezelése már a 2015-2022 közötti időszakban is meghatározta az uniós agrártámogatási források felhasználásával kapcsolatos magyar döntéseket. Ennek eredményeképpen Magyarország uniós viszonylatban a legszigorúbb elvonást alkalmazta az alaptámogatási elem (SAPS) 176 ezer eurót meghaladó összegének teljes elvonásával. Ezt egészítette ki a kistermelők egyszerűsített támogatása (*Small farmers scheme*), amely azonban a szabályozási környezet tökéletlensége miatt csak részben tudta beváltani a hozzáfűzött reményeket. Ezzel együtt az egyszerűsítés valódi és kézzelfogható eszközét láttuk benne. A magyar álláspont a reform tárgyalások során azt a célt szolgálta, hogy a bemutatott modellnél nagyobb ambíciószintű rendszert hozhassunk létre, amely továbbviszi a capping, a degresszió és a kistermelői támogatás termelők által már ismert intézkedéseit, ugyanakkor szabályozási oldalról rugalmasabbá téve, forrásoldalról pedig jelentősen megerősítve a kistermelői támogatást.

Tekintettel arra, hogy az alap jogi aktus végső formája nem tette lehetővé ezt az utat, a fókusz a redisztributív kifizetés (CRISS) irányába fordult, amely az elemzéseink szerint a rendeletben meghatározott

minimális kiadási arány teljesítésével nem csak kiváltja, hanem érdemben magasabb szintre emeli az ez irányú törekvéseinket. Ez pedig az R.6 indikátor értékén is egyértelműen kimutatható, amely 2023 előtt nem tudott 100% fölé nőni, míg az új feltételek mellett már a 2024-es pénzügyi évben 112%-ot érhet el.

A SWOT-elemzések (kiemelten az SO1 és SO8), a szükségletek felmérése (közülük is kiemelten a 1.1.3. számú szükséglet) és a partnerekkel folytatott konzultációk tapasztalatai alapján megállapítható, hogy erős igény mutatkozik a közvetlen kifizetések gazdaságmérettel ellentétes irányú átcsoportosítására.

Az előzetes elemzéseink során megállapítást nyert, hogy a 2021/2115/EU rendelet 17. cikkében rögzített feltételek mellett a részleges (*degresszió*) vagy teljes elvonást (*capping*) csak egy rendkívüli bürokratikus rendszer működtetése mellett lehetett volna a magyar birtokszerkezethez igazodó módon végrehajtani. A döntés meghozatalában emellett az is szerepet játszott, hogy a munkabér kompenzáció alkalmazásával egyenlőtlen feltételek alakultak volna ki a magasabb fokon gépesített növénytermesztési és a több munkaerőt igénylő állattenyésztési ágazatok között.

A tervben szereplő alaptámogatás (BISS) fajlagos értéket alapul véve a 100 ezer eurót meghaladó rész teljes elvonása azt jelentené, hogy az - munkabér kompenzáció nélkül – már ~630 hektáros üzemmérettől belépne, amely az életképes árutermelő üzemek jelentős részének gazdálkodását lehetetlenítené el Magyarországon. Éppen azon réteget, amely az elmúlt évtized során meghozott szakpolitikai döntések eredményeképpen megerősödött. Egy szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó gazdaság esetében pedig ezen a munkabér kompenzáció sem segítene érdemben.

Tekintettel ugyanakkor a korábbi 176 ezer eurós felső korlátra, a legnagyobb gazdaságok (1 200 hektár feletti gazdaságok) kizárásra kerülnének a CRISS jogcímből.

Egyszerűsítési, gyakorlati szempontok

A javasolt végrehajtási modellt kidolgozásakor az egyszerűsítésre is figyelemmel voltunk, a következő szempontok mentén:

- A redisztributív kifizetési jogcím (CRISS) alkalmazása mind a termelők, mind pedig a Kifizető Ügynökség szintjén egyszerűsíti a támogatási rendszert. A CRISS a degresszió, a capping és a kistermelői támogatás helyébe lép, egyetlen beavatkozásként.
- Könnyíti a CRISS végrehajtását, hogy a BISS összegét egészíti ki, jogosultsági feltételei szinte teljesen megegyeznek a BISS-szel.
- Az elvont források nagyságának előzetes becslése (*estimated product of reduction*) bizonytalan, amely egyaránt kockázatot jelenthetne az I. pillérben (amennyiben az elvont összeg a BISS vagy CRISS borítékba kerül visszaosztásra) és a II. pillérben (amennyiben az elvont források átcsoportosításra kerülnének, és ott dedikáltan valamely beavatkozás forrását növelné).
- A legkisebb gazdaságok esetében megszűnik a kistermelői támogatási rendszer rugalmatlan szabályai miatti bizonytalanság.
- A kistermelői támogatással ellentétben, ebben a rendszerben a kisméretű gazdaságoknak is lehetőségük lesz többet vállalkozni tenni az agár-ökológiai alapprogramban.

Összefoglalóan elmondható, hogy a tervben bemutatott redisztribúciós végrehajtási modell szakpolitikai, valamint egyszerűsítési szempontok alapján került kialakításra, a szabályozási lehetőségeket kihasználva. Fontos hangsúlyozni ugyanakkor, hogy az uniós szinten meghatározott célkitűzés (igazságosabb forráselosztás) teljesítése tekintetében nem követel áldozatot, sokkal inkább érdemi előrelépést, emelt ambíciószintet képvisel. Ezt pedig egyértelműen alátámasztja az R.6 indikátor tervezett alakulása.

A 29. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséhez és a 98. cikkhez kapcsolódó eltérés indoklása

Magyarország nem kíván élni a 29. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében szereplő lehetőséggel. A közvetlen támogatások igazságosabb eloszlását a CRISS beavatkozáson keresztül kívánjuk megvalósítani, ehhez pedig a közvetlen támogatások 14%-át allokáljuk. Így sem az alkalmazott beavatkozás, sem pedig a minimális kiadási arány tekintetében nem kívánunk eltérni.

3.5 Az ágazati kapcsolódású beavatkozások áttekintése

3.5.1 Gyümölcs- és zöldségfélék

1. Stratégiai megközelítés szükségessége a helyzetelemzés alapján

A zöldség és gyümölcságazat szembeesik mind a piaci árak meghatározásában jelentős szerepet játszó, nagymértékben koncentrált kiskereskedelmi és diszkontláncoktól eredő erős nyomással, mind pedig a jobb minőséget viszonylag alacsony árakkal kombináló és gyorsan növekvő piaci részesedéssel rendelkező, harmadik országokból származó termékek támasztotta kíméletlen versennyel. Az ágazat szereplői jellemzően mikro-, kis-és közepes vállalkozások, ezért a sokkal koncentráltabb élelmiszer-kereskedelemmel és a feldolgozóiparral szemben viszonylag gyenge az alkupozíciójuk.

Az ágazat export-import egyenlege jelenleg még pozitív, de a belső fogyasztás egyre nagyobb része származik importból. Ma már nem csupán a déligyümölcsök vagy a választékbővítés céljából történő behozatal a jellemző, a kínálatban megerősödtek azok a nálunk is nagy tömegben termesztett mérsékelt égövi gyümölcsök és zöldségek, amelyek jelentős versenytársává váltak a hazai kínálatnak. A zöldség-gyümölcs termelőinek a hazai piacokon is egyre erősödő versenyben kell megküzdeniük a fizetőképes keresletért. A megtermelt termékmennyiség mintegy fele kerül friss fogyasztásra, a többi terméket pedig a hazai élelmiszeripar dolgozza fel.

A beszerzési oldalon, a beszállítókkal szemben a koncentrációt tovább növelik azok a beszerzési társulások, amelyeket az élelmiszer-kiskereskedelmi vállalatok horizontális stratégiai partnerekként alakítottak meg. E társulások működtetésével a résztvevők összehangolják keresletüket, így alkupozíciójuk tovább javul a beszállítókkal szemben. A nagy volumenű árubeszerzéssel a fajlagos költségek csökkenését érik el. A kereskedelem koncentráltága így gyenge alkupozíciót eredményez az oda beszállító termelők számára, ezért a zöldség-gyümölcs ágazat termelői nagy részének létkérdés a kínálat koncentrálására hivatott szervezetekbe tömörülni. A termelői szervezetek és operatív programjaik a gyümölcs-és zöldségkínálat csoportosításának kulcsfontosságú elemei voltak az elmúlt időszakban is.

2. Magyarország stratégiai megközelítése a zöldség-gyümölcs ágazat kapcsán

A nemzetközi és a hazai tapasztalatok alapján is még mindig a termelői szervezetek a legeredményesebbek a nagymértékben koncentrált kiskereskedelmi és diszkontláncokkal való együttműködésben. Továbbra is cél, hogy a termelői szerveződések minél nagyobb mértékben vállalják át a piac szervezését, a kereslet és a kínálat, valamint a termelők érdekeinek megfelelő képviselését, ezáltal is tovább javítva piaci alkupozíciójukat. A hatékonyság növelése érdekében egyes területeken tovább kell ösztönözni újabb termelői szerveződések létrejöttét, újabb termelő tagok beintegrálását, illetve a kisebb szervezetek ésszerű összeolvadását. A termelés hatékonyságának növelése érdekében további segítségnyújtásra van szükség az ágazat szereplőinek tevékenységeihez.

A magyar zöldség-gyümölcs termelés stratégiájában továbbra is első helyen szerepel a termelői szervezetek megerősítése, hiszen rajtuk keresztül növelhető az ágazat technikai és technológiai színvonala, létrehozható az ágazati szaktanácsadás. A termelői szervezetek igényei alapján megerősödhet a piaci szemléletű alkalmazott kutatás és szakemberképzés. Általuk erősíthető az östermelői tevékenység sajnálatosan alacsony szintű átláthatósága és kialakítható az ágazat specifikus marketingtevékenység. A termelői szervezetek megerősödése nem csak az egyre növekvő friss piac fejlődését segítené, hanem a –jelenleg többségi külföldi tulajdonban lévő –feldolgozóipar érdekeltiségét is növelnék a magyar termékek iránt.

A piacorientált termelésfejlesztés kulcskérdése, hogy a klímaváltozáshoz alkalmazkodó technikai-és technológiai fejlesztés, az oktatás és kutatás, valamint a szaktanácsadás összhangját meg kell teremteni, valamint az ehhez szükséges források rövid-és hosszútávon rendelkezésre kell bocsátani. A fő cél a

termékek fogyasztói elvárásoknak megfelelő, jobb piaci értékesülése által a termelők megfelelő jövedelmének biztosítása.

A nem megfelelő minőségű és mennyiségű áruk piaci zavarokat okozó megjelenésének megszüntetéséhez rövidtávon válságkezelési intézkedéseket kell alkalmazni és ezeket meg kell ismertetni a nem szervezett termelőkkel is, hosszabb távon pedig meg kell teremteni a korszerű termelés és áruvá készítés feltételeit, valamint a célirányos ágazat specifikus termékmarketing kialakítását.

Magyarország környezeti tényezői kiválóan alkalmasak a legjobb minőségű zöldség-gyümölcs előállításához. A mezőgazdasági termelő tevékenység során, illetve a termelői szervezetek tevékenysége során azt a célkitűzést kell szem előtt tartani, amely alapján a környezet terhelését csökkentjük, miközben azt a gazdasági növekedéstől elválasztjuk. A mezőgazdaságban különösen fontos, hogy a szennyezést annak forrásánál szüntessük meg. Ebben a témában is kulcsfontosságú a termelői szervezetek szerepe, hiszen a fenti területek mindegyikére hatékony beavatkozásokat kell meghatározni, amelynek segítségével a kitűzött célt, a környezeti terhelés csökkentését, annak gazdasági növekedéstől való elválasztását eredményesen végrehajtsák.

3.KAP Stratégiai terv beavatkozásainak hozzájárulása az ágazat fejlesztési céljaihoz

A megfogalmazott helyzetértékelésből következő szükségletek alapján **az operatív programok** keretében az ágazati célkitűzések megvalósítása érdekében alkalmazott beavatkozás az intézkedések a **zöldség-gyümölcs ágazatban működő elismert termelői szervezetek** és elismert termelői szervezetek társulásai. A beavatkozás előzménye a fenntartható operatív programok nemzeti stratégiájának keretében alkalmazott a zöldség-gyümölcs termelői szervezetek működési alapjának támogatása. A beavatkozás célja a termelés megtervezésének és a kereslethez való hozzáigazításának biztosítása, a kínálati oldal koncentrációja, a kereskedelmi áru értékének és minőségének növelése, valamint a tagok által előállított termékek népszerűsítése és forgalomba hozatala. Továbbá a gyümölcs- és zöldségtermékek fogyasztásának növelése, a versenyképesség javítása a modernizáció révén, a termelési költségeknek és a termelői áraknak a stabilizálása. Továbbá a fenntartható termelési módszerek fejlesztése, ideértve a kártevőkkel, betegségekkel, éghajlatváltozással szembeni ellenálló képesség növelését, az éghajlatváltozás mérsékléséhez való hozzájárulás, a környezetkímélő termesztési gyakorlatok és termelési technikák előmozdítása, válság- és kockázatkezelés, valamint a foglalkoztatási feltételek javítása.

A támogatás tervezett mértéke a referencia időszak forgalmazott termék értékének 4,1%-a a termelői szervezetek esetén, 4,5%-a a termelői szervezetek társulása esetén és 5%-a transznacionális termelői szervezetek és társulások esetén. További 0,5% vehető igénybe, ha azt kizárólag a fenntartható termelési módszerek kutatására, fejlesztésére, a környezetkímélő technikák előmozdítására, a környezetvédelmére, az éghajlatváltozás mérséklésére, a termékek kereskedelmi értékének és minőségének növelésére, a termékek népszerűsítésére és forgalmazására fordítják. Az uniós támogatás mértéke nem haladhatja meg a tényleges kiadások 50%-át. A rendeletben meghatározott feltételek teljesülése esetén azonban a felső korlát a 60%-ra, 80%-ra, ill. 100%-ra emelhető. A támogatás 15%-át kötelezően legalább három tevékenységből álló klíma és környezetvédelmi intézkedésekre, 2%-át pedig kutatásfejlesztésre kell fordítani. Az EU/2021/2115 rendelet 47. cikk (2) bekezdésének f), g) és h) pontjában említett beavatkozás típusokhoz tartozó beavatkozásokra fordított kiadások nem haladhatják meg az össze kiadás egyharmadát. Az uniós támogatáson felül a termelői koncentráció alacsony mértékére tekintettel nemzeti pénzügyi támogatást is nyújtunk a forgalmazott termék értékének 10%-áig, de legfeljebb a termelői szervezet vagy a tagjai által befizetett hozzájárulás 80%-áig (beavatkozások kódja: SC11_A03_FVA_47, SC12_A04_FVT_47, SC13_G01_FVO_47, SC14_B01_FVE_47, SC15_E10_FVP_47, SC16_E11_FVQ_47, SC17_E12_FVC_47, SC18_G02_FVL_47, SC19_I01_FVF_47, SC20_I02_FVV_47, SC21_I03_FVS_47, SC22_I04_FVR_47, SC23_I05_FVW_47, SC24_I06_FVG_47, SC25_I07_FVN_47, SC26_I08_FVH_47, SC27_I09_FVM_47, SC28_E01_FVI_47, SC29_I10FVC_47).

Figyelemmel a zöldség-gyümölcs ágazat alacsony szervezetségi szintjére a szektorális beavatkozások mellett az egyes termékpályák működésére meghatározó jelentőséggel bír az I. pillér másik beavatkozás csoportjának, a **termeléshez kötött támogatásoknak** a rendszere is, amely a nem szerveződött termelők részére is elérhető és céljában is eltérő a szektorális beavatkozásoktól. A tagállami keret 13%-át lehetett erre fordítani, ezen felül a fehérjenövények esetében is lehetővé vált a magyar keret további 2%-át termeléshez kapcsolt támogatás formájában a termelőkhez juttatni. A szektorális beavatkozással érintett termékkörökben a következő termeléshez kötött támogatási beavatkozásokat tervezzük: zöldség, ipari zöldség, ipari olajnövény, extenzív gyümölcs, intenzív gyümölcs. A beavatkozásokat azért tervezzük fenntartani, mert a zöldség- és gyümölcs termesztésével foglalkozó termelők és családjaik számára kiemelt fontosságú, hogy a valódi termelést célzottan támogató termeléshez kötött kifizetés az alaptámogatással együtt valódi biztonsági hálót alkosson, amely az említett időjárási és piaci kockázatokból eredő jövedelemingadozások esetén is biztosít egy elvárt szintű ellenálló képességet. A beavatkozások fajlagos támogatási értékét a megváltozott piaci viszonyoknak megfelelően módosítottuk (beavatkozások kódja: DP06_E05_CISV_16, DP07_E06_CISI_16, DP08_E07_CISO_16, DP09_E08_CISE_16, DP10_E09_CISF_16).

A II. pillér beavatkozásai közül elsősorban a **mezőgazdasági üzemek** fenntarthatósági fejlesztése és a mezőgazdaság digitális átállása, valamint a vízfelhasználás hatékonyságát javító beavatkozások mind lehetőséget adnak olyan **beruházások** támogatására, amelyek a versenyképesség növelése mellett a zöldség-gyümölcs ágazat fenntarthatóbb működéséhez is hozzájárulnak. Ezen beavatkozások jó része jelenlegi is ismert és népszerű, ezért az ambíciószint növekedést elsősorban a megnövelt forráskeret és az így növekvő kedvezményezett szám révén tervezzük elérni (beavatkozások kódja: RD01_E01_FRM_73, RD02_D01_FRM_73, RD12_W01_WTO_74, RD15_W04_COP_77).

Az **AKIS intézkedések minden eleme** (tájékoztatási szolgáltatás, tanácsadás, képzés, innováció és digitalizáció) közvetlenül hozzájárul a zöldség-gyümölcs ágazat kihívásainak kezeléséhez. Az új időszakban a forráskeret emelése mellett a másik fontos ambíciószint növelési tervünk, hogy az ágazati programok AKIS jellegű intézkedéseit végrehajtó szakértőket és szervezeteket a jelenleginél jobban bevonjuk a tudáshálózatba. Ebben a munkában komoly szerepet szánunk az AKIS koordinációs egységnek és a KAP Hálózatnak (beavatkozások kódja: RD02_D01_FRM_73 RD58_A01_TRA_78, RD59_A02_INF_78, RD60_A04_ADP_78, RD61_A05_EIP_77).

3.5.2 Méhészeti termékek

1. Stratégiai megközelítés szükségessége a helyzetelemzés alapján

A természeti adottságok alapján Magyarország teljes területe alkalmas a méhészkedésre. A méhsűrűség (12 méhcsalád/km²) Európában kiemelkedő. A termelés mennyisége évről-évre változó, de szinte minden évben több a méztermés, mint amit a lakosság elfogyaszt, ezért jelentős mennyiség exportra kerül, döntő mértékben a magas élelmiszeripari minőséget megkövetelő Európai Unió tagállamaiba.

Az ágazat szükségleti igénye azonban az eddigi sikeres méhészeti programok időszakához képest megváltozott. Mivel méhészeti termékeink számára döntő fontosságúak a külföldi piacok, az utóbbi években különösen nagy problémát jelent, hogy a magyar termékek hagyományos uniós exportpiacain, ahová méztermelésünk 80%-át exportáljuk, jelenleg a harmadik országokból származó, lényegesen olcsóbb vagy alacsonyabb minőségű termékekkel kell versenyezniük.

Az ágazat napjainkra szokatlan gyorsasággal elmélyülő válságba került, mert a tradicionális EU-s mézpiacainkra egyre nagyobb mennyiségben érkezik az EU-n kívüli országokból a gyengébb minőségű, de olcsó méz. Ennek következtében a kiváló minőségű, ám magasabb előállítási költségű magyar mézre drasztikusan lecsökkent a kereslet az elsősorban profitorientált európai nagy mézfeldolgozók részéről.

A mézfeldolgozók elfordulásának oka, hogy a sorozatos nehézségek hatására az európai fogyasztói piac is az árérzékenység irányába mozdult el, a minőségi termékek hátrányára.

A mézpiaci versenyben az unión kívüli termékeknek kétoldalú megállapodásokban biztosított árelőnyt a minőségi uniós termékek előállítására, a feldolgozottsági szint javítása, valamint a promóciós és marketing tevékenység fokozása sem képes kompenzálni.

A méhészeti eszközök ára ez idő alatt jelentősen nőtt. Ebben a helyzetben lényegesen csökkent az ágazatba történő beruházási kedv.

Tekintettel arra, hogy főállású méhészek számára egyre nehezebb a megélhetés, egy részük lassanként elhelyezkedik a munkaerőpiacon, és a méhészet, mint kiegészítő tevékenység járul hozzá jövedelméhez. A beruházási kedv ilyen hirtelen visszaesése miatt a méhállományok eladhatatlanok, viszont a kiegészítő tevékenységként végzett méhészkedés eseteiben nem jut idő a méhek gondos kezelésére. Utóbbi elmondható a hobbi méhészek egy részéről is. A bevétel elmaradása, a tevékenységre fordítható idő csökkenése valamint állomány értékesíthetőségének hiánya a kezelések elhanyagolását eredményezi.

Mivel az EU-ban Magyarországon az egyik legnagyobb a méhsűrűség, ilyen feltételek mellett a többi méhészet számára fokozott kockázata van egy állategészségügyi járványnak. Mindez a többi méhészet számára a forgóeszközök gyakoribb, fokozott felhasználását teszi kötelezővé, úgymint a gyógyhatású készítmények, vivőanyagok, kijuttatási eszközök, védőfelszerelések, keretléc és viaszcsere. Mindemellett az említett forgóeszközök ára az utóbbi években megkétszereződött.

Összefoglalva: az ágazat szükséglete a termelés, feldolgozás minőséget és költséghatékonyságot elősegítő beruházásai helyett – a megfelelő piac hiányában – a méhállomány egészségének megőrzése, mint az ágazat megmaradásának kulcsa irányába mozdult el, a mézpiaci helyzet rendeződéséig tartósan ígérkező kedvezőtlen időszak átvészelésére törekedve.

2. Magyarország stratégiai megközelítése a méhészeti ágazat kapcsán

A méhészeti ágazat a korábbi évtizedekben jellemzően melléktevékenység volt. Az európai uniós csatlakozás (2004) előtti években 16-17 ezer méhészet működött, mintegy 850 ezer körüli méhcsaláddal. A fajlagos hozam 18-20 kg körül alakult méhcsaládonként, alacsony élőkommunikáció-hatékonyság mellett. Az ágazat 10-15 ezer tonna körüli méztermést produkált, melynek kétharmada exportra került.

Az európai uniós csatlakozás (2004) óta a magyar mezőgazdaság részeként a magyar méhészeti ágazat – a társadalmi és gazdasági ráhatások következtében – mind formájában, mind tartalmában számottevő változásokon ment keresztül.

A méhészek és méhcsaládok száma jelentősen megnövekedett. A méhészek száma a 2017. évi 22 ezres csúcs után némileg csökkent, jelenleg is 20 ezer fölötti. A méhcsaládok száma hasonlóan alakult, a 2017. évi közel 1,3 millió db csúcst követően jelenleg 1,1-1,2 millió között van.

Az ágazati fejlődés bekövetkeztével kettévált a méhésztársadalom. Megjelentek az intenzív árutermelő, főállású méhészek, emellett megmaradtak a melléktevékenységként méhészkedők. A méhészenkénti átlagos méhcsaládszám 50-60 közötti. A főállású, legalább 150 méhcsaláddal rendelkező professzionális méhészek aránya nem éri el a 7%-ot, ugyanakkor a méhcsaládok mintegy harmadát kezelik.

A méhésztársadalom átlagéletkora meglehetősen magas, 45-50 év feletti.

A méhészeti ágazat az utóbbi években válságba került, mely egyrészt a klimatikus változások miatti hozamsökkenésnek, de főként a mézpiaci anomáliáknak köszönhető. A válságos időszakban a méhégészségügyi helyzet romlása veszélyeztet, ezért kiemelt figyelmet kell fordítani a méhcsaládok egészségi állapotának megőrzése érdekében tett erőfeszítések támogatására.

A méhészek nagy többsége méhész egyesületi tag. Mintegy 110 méhészegyesület működik az országban, 13 ezer fölötti tagsággal. A méhész egyesületeket az Országos Magyar Méhészeti Egyesület fogja össze, mint a méhészek fő érdekképviseleti szerve, szakmaközi szervezet.

A méhészegyesületek területi alapon szerveződő demokratikus szakmai szervezetek. Anyagi lehetőségeik alapján önálló jogi személyként tagszervezetei az OMME-nak, avagy az OMME helyi szervezetei.

Az OMME és az Agrárminisztérium stratégiai együttműködési megállapodás keretében közösen keresi a megfelelő megoldási lehetőségeket a szakmai kihívásokra.

A szervezeti élet működésének elősegítése nagyban hozzájárul az ágazati célkitűzések megvalósulását támogató gyakorlatorientált ismeretátadáshoz. Az ágazatspecifikus szaktanácsadási és szolgáltató rendszerek bővítik a gazdálkodói ismereteket a mezőgazdaság környezetre gyakorolt hatásairól, segítenek a természet közeli gazdálkodás megismertetésében, a biológiai sokféleség és az ökoszisztéma szolgáltatás jelentőségének népszerűsítésében.

A méhésztársadalom számára fontos az elméleti ismeretek és a technológia fejlesztése, lehetőség szerinti egységesítése. A méhsűrűség a méhlegelőkön az átlagnál is nagyobb, amely méhegészségügyi kockázatot jelent. Ezért nagy jelentőségű a gyógyhatású készítmények, az őshonos fajtatiszta méhanyák beszerzésének támogatása. A méhészeti ágazat jelenlegi nehézségei miatt várhatóan a fő állású méhészek egy része más foglalkozást kénytelen keresni, míg a nagyszámú méhcsaládok értékesítésére nincs reális kereslet, ezért megemelkedik a helytelenül kezelt méhcsaládok száma. Ez a többi állomány esetében többlet beavatkozást igényel a méhcsaládok egészségi állapotának megőrzése érdekében.

Az európai uniós csatlakozást (2004) megelőző mintegy 10-15 ezer tonna körüli méztermés évente hektikus módon, de jelentősen megnövekedett, a jó évjáratok átlagát tekintve kijelenthető, hogy megduplázódott. A negatív rekordot 2020. és 2021. jelentette a 14 ezer tonna mézterméssel, míg 2022-ben 25 ezer tonna méz keletkezett. A fajlagos mézhozam 2020-2021-ben mindössze 11-12 kg volt méhcsaládonként, míg 2022-ben 21 kg. A fő mézfajtáink a napraforgó (35-50 %), az akác (30-45 %, a repce (5-15 %), a vegyes virágméz (5%) és egyéb fajtamézek (2-10 %).

A magyar méhészeti termékek forgalmazási szerkezete többcsatornás. A méz közvetlen termelői értékesítési ára és a nagybani kereskedelmi felvásárlási ára között lényeges különbség mutatkozik a közvetlen értékesítés javára. A fogyasztók számára történő közvetlen értékesítés azonban mindössze 30 %. A legnagyobb mértékű a felvásárlóknak ömlesztett módon történő értékesítés (64-66 %). Kiskereskedőknek, üzleteknek továbbértékesítés céljából mindössze 3-5 %, míg édesipari felhasználóknak (mézeskalács, édesség) mindössze 1% kerül értékesítésre.

Az európai uniós csatlakozáskori eredményhez képest az exportra kerülő mézmennyiség a jó évjáratokban csaknem megduplázódott (20-22 ezer tonna/év; 2018 - 22 ezer tonna; 2019 - 21 ezer tonna). Az utóbbi években azonban a mézpiac erőteljesen beszűkült a hagyományos európai piacainkon az unióba EU-n kívüli országokból érkező olcsó, sokszor gyenge minőségű mézek miatt. Így 2022-ben már csak 12 ezer tonna, 2023. első félévében mindössze 4,5 ezer tonna mézet sikerült exportálni.

A romló értékesítési kondíciók ellenére Magyarország a méhtartási kedv fenntartására továbbra is törekszik, tekintettel a méhészeti ágazat beporzásban betöltött szerepére, amely az ágazat jövedelemtermelő képességén túlmutató jelentőségű az élelmiszertermelés biztonsága, illetve a biodiverzitás fenntartása szempontjából. Az ágazati szükséglethez igazodva a méhállomány egészségügyi kondíciójának megőrzése elsődleges jelentőségű. Emellett a tudásátadás, marketing és korszerűsítés, valamint minőségfejlesztés támogatása is fontos szempont. Ezért amennyiben a következő években az exportpiaci helyzet javul, az aktuális trendnek megfelelően a változó szükségleteknek megfelelően a beavatkozások súlyozásának felülvizsgálása válhat indokolttá.

Bízva az erősségeinkben, mint az évszázados méhészeti hagyományok, egyedülálló méhlegelő és sokszínű méhészeti technológia, melyek már más nehéz időszakokban is segítettek átvészelni az ágazat problémáit, igyekszünk túllendülni a jelenlegi piaci anomália veszélyhelyzetén. Szem előtt tartva, hogy a méhészet érzékeny ágazat, nagy kitettséggel a klimatikus és piaci viszonyoknak, szilárd szándékunk a méhészeti ágazat fenntartása a közvetlen gazdasági hasznán felüli GDP hozzájárulása és ökológiai szerepe miatt. Azonban tagállami lehetőségünk korlátozott, a helyzet javulása összeurópai megoldással lehetséges. Rövid

távon nem számolunk javulással, tekintettel arra, hogy az Európai Unióhoz történt csatlakozásunk óta kérjük a méz eredetjelölésének szigorítását. 2017-ben a Bizottság "Mézjelentés"-e elfogadásra került, mely szintén szükségesnek ítélte e törekvést, 2023-ban nyilvánosságra került az Európai Bizottságnak a „Kaptárakból” elnevezésű mézvizsgálatának az eredménye, amely igazolta, hogy az EU-ban forgalmazott méz közel 50 %-a nem felelt meg az EU mézelőírásainak. Ennek eredményeként született döntés szerint több év alatt ki kell dolgozni a mézminősítés újabb szabályait. E szabály kidolgozása és bevezetése túlmutat a KAP Stratégiai Terv 2022-2027. végrehajtási időszakán. Ezért jelenleg a méhállomány egészségügyi állapotának megőrzése a prioritás, amely egyben lehetőség a méhészeti ágazat megmentésére, a jövőbeli fejlődés lehetőségének biztosítására.

3.KAP Stratégiai terv beavatkozásainak hozzájárulása az ágazat fejlesztési céljaihoz

A megfogalmazott helyzetértékelésből következő szükségletek alapján az ágazati célkitűzések megvalósítása érdekében a KAP Stratégiai Terv **I. pillérének** finanszírozásában három célzott beavatkozást tervezünk az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/2115 rendeletének 55. cikk (1) bekezdés a), b) és f) pontjainak megfelelően.

A méhészeti nemzeti program eddig jól működő intézkedéseinek folytatására kerül sor a KAP szektorális intézkedései révén, kiemelten kezelve azokat a területeket, amelyek a méhegészségügy irányába hatnak. A figyelem az ismeretterjesztés, a korszerű technológiák, az élelmiszerbiztonság, a méhegészségügy, a hatékony vándorlás, a minőségi genetikai alapok, a marketing és termékfejlesztés területekre irányul.

A KAP Stratégiai Terv I. pillérének **méhészeti tudásátadás és technikai segítségnyújtás beavatkozás célja** a szakmai szervezetek, valamint szaktanácsadó, illetve szolgáltató hálózat működtetése, amely hozzájárul az ágazat összehangolt működéséhez, az ismeretek gyarapításához, az innováció terjedéséhez és az ágazat korszerűsítéséhez. A nemzetközi és regionális szakmai rendezvények, szakmai tanulmányutak, valamint a méhészeti képzések és egyéb módon történő ismeretterjesztés (szakmai újság, film, kiadványok stb.) az ismeretek gyarapítását és megosztását szolgálja. A képzés és szervezeti támogatás az ágazat rezilienciáját növeli, amely az élelmezésbiztonságot is segíti. A méhegészségügyi és környezetterhelési vizsgálat feltárja a mezőgazdasági technológiák hibás gyakorlatát. A monitoring eredményéről éves kiadvány készül az ismeretek gyarapítása és megosztása céljából. Az új időszakban az ágazati programok **AKIS jellegű intézkedéseit** végrehajtó szakértőket és szervezeteket a jelenleginél jobban **bevonjuk a tudáshálózatba**. Ebben a munkában komoly szerepet szánunk az AKIS koordinációs egységnek és a KAP Hálózatnak (beavatkozás kódja: SC02_A01_BE_A_55).

Az ágazat válsága miatt várhatóan csökken az érdeklődés a méhészeti edukáció iránt, így a tudásátadási támogatásnak kisebb szerepe lesz az elkövetkező időszakban, így a forrástervezés során ezt figyelembe kellett venni.

A KAP Stratégiai Terv I. pillérének **méhészeti marketing** beavatkozásának célja a piaci termékek ellenőrzése, a promóciós és marketing tevékenységek folytatása a fogyasztói bizalom növelése, a fogyasztók ismereteinek gyarapítása, a piacorientáltság, illetve a vásárlói tudatosság fokozása érdekében.

A méhészeti termékek értékesíthetőségének válságos időszakában a marketingre, promócióra nagy szükség van, de a visszaeső kínálat miatt, illetve a méhészeti számának csökkentésnek eredményeképpen kisebb forrásmennyiség szükséges.

A **méhészeti ágazat versenyképességének fejlesztése, a méhállomány egészségügyi és genetikai állapotjavítása, valamint a vándorméhészkedés racionalizálása** beavatkozás célja a technológia folyamatos újítása, piacorientált fejlesztése a tevékenység hatékonyságának növelése, versenyképességének fokozása érdekében, továbbá a méhkártevők és –kórokozók elleni gyógykészítményes, alternatív, illetve preventív intézkedések, valamint ellenőrzött tenyészanyag beszerzésének támogatása a méhcsaládok számának és egészségének fenntartása, az őshonos génállomány megőrzése, az ökoszisztéma szolgáltatás fenntartása érdekében.

A méhészeti ágazat jelenlegi válsága miatt várhatóan egyrészt megemelkedik a helytelenül kezelt méhcsaládok száma, másrészt ez a többi állomány esetében többlet beavatkozást igényel a

méhcshaladók egészségi állapotának megőrzése érdekében. A fentiek alapján a KAP Stratégiai Terv tervezésekor, illetve az ágazat számára meghatározott stratégiai kialakítása során figyelembe vettük, hogy az ágazat válsága miatt a közeljövőben várhatóan a méhészeti eszközökbe történő beruházások visszaszorulnak, míg a méhállomány egészségügyi állapotának megfelelő szinten tartása jelentős pótlólagos költségeket indukál. Az ágazat túléléséhez a járványveszély kezelése vált prioritássá, amely jelentős pótlólagos forrásokat emészt fel a kezeléssorozatok számának szükséges növelése és a hatékonyabb készítmények beszerzésének szükségessége miatt. E forrásokat a beavatkozásokon belül a támogatott méhészeti eszközök körének és a támogatások számának szűkítésével biztosítjuk.

A méhállomány egészségi állapotának megőrzésére irányuló fokozott törekvés az SO6 célkitűzés elérésének feltétele, ugyanis ha a méhállomány nagy része elpusztul, az az érintett területek biológiai sokféleségének jelentős csökkenését okozza.

E beavatkozás (beavatkozás kódja: SC03_E02_BEI_55) elemeit úgy alakítottuk ki, hogy azokat kiegészítheti a II. pillér innovációs együttműködési (EIP) beavatkozása (beavatkozás kódja: RD61_A05_EIP_77), valamint a kisüzemek beruházási támogatása (beavatkozás kódja: RD09a_B05_SML-73), illetve a méhészeti ágazat állatjóléti támogatása (beavatkozás kódja: RD33_G15_AWB_70).

A kettős finanszírozás elkerülése érdekében az I. és II. pillér támogatási céljai vagy eltérőek, vagy a pályázati felhívás szintjén történik annak kizárása, hogy más forrásból egyidejű finanszírozás történhessen. A kifizető ügynökség figyelemmel kíséri a vonatkozó adatbázisokat a kettős finanszírozás lehetőségének kiszűrésére. A méhészeti szektorális beavatkozások során nem támogatjuk méhészeti termékekkel kapcsolatos kutatási programok végrehajtását. Ezért a II. pillér innovációs együttműködési támogatásával végrehajtott kutatási programok kettős finanszírozása kizárt. A II. pillér kisüzemek beruházási támogatása célú pályázati felhívásában jogosultságot kizáró ok a szektorális méhészeti beavatkozások igénybevétele egyazon beruházás esetén. A II. pillér méhészeti ágazat állatjóléti támogatásához kötelezettség teljesítése van hozzárendelve. A kötelezettség megkövetelése más célt szolgál, mint a méhészeti szektorális beavatkozás méhegészségügyi és genetikai állapotjavítása. A II. pillér követelménye rövid távú, az egyes méhészek állományát érintően adott helyen a méhlegelő szegény időszak átvészelését szolgálja, míg az I. pillér beavatkozása hosszú távú célt szolgál, azaz a teljes méhállomány méhegészségügyi és genetikai állapotának javítását célozza.

A méhészet **társadalmi funkciója** a vidék népességmegtartó képességének erősítésében, valamint a kiváló minőségű méhészeti termékekkel történő ellátásban is megnyilvánul. A méhészeti intézkedéseknek minden esetben illeszkedniük kell a mezőgazdasági, erdészeti, vidékfejlesztési előírásokhoz, így figyelembe kell venni a biodiverzitásra irányuló elvárásokat, a szántóföldi növénytermesztés és a kertészet minél szélesebb körű megporzásra való igényét, valamint a méznek és egyéb méhészeti termékeknek a rövid ellátási láncban (REL) és a falusi turizmusban (mézutak) való megjelenését (beavatkozások kódja: RD49_R09_SCC_77, RD51_R11_TUC_77).

Továbbá az **I. és II. pillér zöld beavatkozásainak** legtöbbje legalább közvetetten segíti a méhészet és méhek helyzetét a növényvédőszer használat csökkentésével és a méhek számára kedvező tájelemek kialakításával. Ilyen tervezett megerősített ambíciószintű beavatkozások elsősorban a kondicionalitás, az agro-ökológiai program, az AKG, Öko, Natura, földhasználatváltást elősegítő nem termelő beruházások és fenntartásuk (beavatkozások kódja: DP17_G01_ECOS_16, RD19_G01_AEC_70, RD20_G02_ORT_70; SC13_G01_FVO_47, RD21_G04_LCI_73, RD22_G05_LCP_70).

Az EMGA-ból finanszírozott támogatás 50-50 %, míg az EMVA-ból finanszírozott támogatás 43-57 % EU-HU társfinanszírozási arányú.

A 2023-as költségvetés abban eltér a további évek költségvetésétől, hogy a 2023. évi KAP keretből kerül finanszírozásra a korábban EMGA-ból finanszírozott méhészeti program 2022. évi meghosszabbított időszaka. Ezen átmeneti időszakban keletkező támogatási igények kielégítésére tervezett 689 200 EUR levonásra kerül a 2023. évi KAP keretből, az indikátorok arányos csökkentése mellett.

A tagállamok területén található, minden év szeptember 1. és december 31. között telelésre felkészült méhkaptárak számának meghatározásához használt bevált, megbízható módszer leírása év

A méhkaptárak számának kiszámítási módszere

A tagállamok területén található, telelésre felkészült méhkaptárak számát minden év szeptember 1. és december 31. között ki kell számítani a KAP stratégiai tervekben leírt, megbízható módszer segítségével.

Első módszer:

Méhészet létesítéséhez az illetékes megyei állategészségügyi hatóság (megyei Kormányhivatal) általi nyilvántartásba vétel szükséges. Magyarországon a tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről szóló 119/2007. (X. 18.) FVM rendelet szabályozza a méhtartók nyilvántartását. A rendelet 4. § (1) bekezdés g) pontja alapján minden méhészetet, a méhek állandó tartási helyével az állattartónak be kell jelenteni és az Országos Adatbázisban nyilván kell tartani. Az Országos Adatbázis közhiteles nyilvántartás, melyet a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, mint állami állategészségügyi és nyilvántartás-vezető hatóság vezet. A méhészetek méhtartó tenyészetként kerülnek regisztrálásra az ügyfél kérelme alapján, a méhek tartójának (aki nem feltétlenül a méhek tulajdonosa) és a méhek tartási helyének adatai alapján. A regisztráláskor meg kell adni a méhcsaládok számát is. Minden változásról (növekedés, csökkenés, megszűnés) értesíteni kell a nyilvántartást vezető hatóságot.

Második módszer:

Az állategészségügyi hatóság irányításával – a méhállományok védelméről és a mézelő méhek egyes betegségeinek megelőzéséről és leküzdéséről szóló 70/2003. (VI. 27.) FVM rendelet alapján – a hatósági állatorvos munkáját segítő méhegészségügyi felelősök az évenkénti szeptember 30-i fordulónappal elvégzett kötelező őszi méhegészségügyi vizsgálat során minden méhcsaládot teljes körűen ellenőriznek. Az ellenőrzés eredményéről a méhegészségügyi felelős és a méhész által aláírt hivatalos dokumentumként jegyzőkönyv készül, mely a megvizsgált méhészet telelésre felkészített méhcsaládjainak számára és a kaptártípusra is kiterjed, több kaptártípus használata esetén típusonként összesítve a méhcsaládszámot.

Az első és a második módszer adatai az állategészségügyi hatóságnál összeérnek. A 119/2007. (X. 18.) FVM rendelet szerinti változásbejelentési kötelezettséget a 70/2003. (VI. 27.) FVM rendelet monitoring időpontjára helyezték. A 70/2003. (VI. 27.) FVM rendeletben foglalt őszi méhegészségügyi vizsgálat a teljes hazai méhállományra kiterjedő, hatósági vizsgálat sorozat, így ennek eredménye alapján az országos adatok igen nagy pontosságúak.

A méhcsaládok megállapítására szolgáló két módszer közül a második az első módszer alapján megadott adatok ellenőrzésére alkalmas s az esetleges korrekció alkalmazásával, az egymással összefüggő eredmények alapján kerül megállapításra a méhcsaládok száma. Az első módszer esetében a tényleges tevékenységet végző méhész a bejelentő ügyfél. Nincs akadálya annak, hogy a méhész béreljen méhállományt, vagy megállapodás alapján kezelje a méheket, ezért nem minden esetben azonos a méhállomány tulajdonosa és a tevékenység folytatását bejelentő méhész. Az utóbbi az országos adatbázisban ügyfélként szerepel, a méhészeti tevékenység gyakorlójaként. A nemzeti szabályozási környezet nem a termelő tőke tulajdonosát, hanem a mezőgazdasági tevékenység tényleges gyakorlóját támogatja.

3.5.3 Bor

1. Stratégiai megközelítés szükségessége a helyzetelemzés alapján

Magyarország egy hagyományos szőlő-bor termelő ország. Magyarország az Európai Unió 7. legnagyobb bortermelő országa. A magyar szőlészet és borászat, valamint a magyar szőlő- és bortermelők közös munkájának eredménye, azaz a magyar bor jelentősége messze túlmutat önmagán: a magyar mezőgazdaság identitásképző tényezője, és fontos országimázsalkotó és -teremtő erő is. A vidéki területeink jelentős része

érintett valamilyen formában a szőlőtermesztéssel, borkészítéssel. A szőlőterület mintegy 65 ezer hektár, több éves átlagban a bortermelés eléri a 3 millió hektolitert. Az ágazat mintegy 100 000 ember megélhetését biztosítja. Egy Hegyközségek Nemzeti Tanácsa megbízásából elvégzett 2017-es piackutatása alapján Magyarországon a 18 év feletti népesség mintegy 22%-a (kb. 1,7 millió ember) fogyaszt bort legalább egyszer egy héten, további 26% (2 millió ember) legalább egyszer havonta.

2. Magyarország stratégiai megközelítése a bor ágazat kapcsán

A Hegyközségek Nemzeti Tanácsa az Agrárminisztériummal közösen elkészítette az ágazat stratégiáját, amelyben az alábbi célokat megfogalmazza az ágazat. A Hegyközségek Nemzeti Tanácsa szakmaközi szervezet és egyben a legnagyobb, az ágazati szereplők szinte egészét tömörítő szakmai szervezet is.

A magyar borágazat versenyképességét alapvetően meghatározó tényező a termőalapok (ültetvények) állapota, kora, szerkezete és fajtaösszetétele, valamint az arra épülő borászati feldolgozó kapacitás korszerűsége. Az elavult infrastruktúra korszerűsítése meghatározó jelenleg is a piaci szereplők részéről, amelyet jól mutat a szőlőültetvények szerkezetátalakítási és átállítási támogatása iránti töretlen igény, valamint a jelentős borászati üzemek korszerűsítésére vonatkozó támogatások népszerűsége. Az elmúlt évtized fejlesztéseinek köszönhetően a magyar borászati termékek versenyképessége nőtt, ami az exportadatokon is mérhető módon látszik. Az Európai Unión belüli tájékoztató kampányok, illetve az Európai Unió kívüli promóciós tevékenységek támogatása nélkül azonban piacainkat megőrizni, bővíteni, értékben növelni nem tudjuk. Jelentős lemaradást kell behoznunk a marketing és termékkommunikáció területén, hiszen a belpiaci fogyasztás stagnál. Szükséges növelni az egy liter borra jutó exportárat, hogy az ágazat jövedelemtermelő képessége javuljon, a következő nemzedék számára is biztosítson vonzó megélhetési formát a szőlőtermelés és a borkészítés.

A folyamatosan változó piaci igények szükségessé teszik az innováció, mint új beavatkozás alkalmazását. A borágazati innováció keretében olyan új, vagy Magyarországon még nem alkalmazott technológiák, eljárások bevezetésének támogatását biztosítjuk, amely lehetővé teszi az ágazat szereplőinek, hogy új piacokon, fogyasztókon keresztül hatékonyságukat növeljék, költségeiket csökkentsék, ezzel fenntarthatóbb, versenyképesebb működést érhessenek el. Az innováció keretében lehetőség van olyan technológiai megoldások kifejlesztésére illetve piaci bevezetésére is, amely környezetkímélő, hozzájárul az ágazat környezeti terhelésének csökkentéséhez. A fogyasztói igények változása, a növekvő környezettudatosság, az Európai Unióban tapasztalt fogyasztáscsökkenés szükségessé teszi Magyarországra számára is az innováció alkalmazását, az innovatív megoldások bevezetésének elősegítését a borágazatban.

3.KAP Stratégiai terv beavatkozásainak hozzájárulása az ágazat fejlesztési céljaihoz

A fentiekre alapozva szükséges folytatni a termelés üzemi és üzleti hatékonyságának növelését, a modern termelői kapacitások létrehozását a választott beavatkozások segítségével. A KAP Stratégiai Terv **I. pillérében a borágazat** esetében választott hét beavatkozás nagymértékben hozzájárulhatnak a magyar szőlő- és borágazat versenyképes növekedéséhez, a munkahelyek megőrzéséhez, a vidéki élet színvonalának emeléséhez azáltal, hogy a szőlőültetvényektől az innováción át értékesítésig segíti az értéknövelést, a piaci igényekhez igazodást, az értékesítési feltételek és lehetőségek javítását.

A KAP I. pillérének **tájékoztatás a tagállamokban beavatkozását** 2020-tól alkalmazza Magyarország a borágazat Nemzeti Támogatási Programján belül. A támogatás feltételei jóval célzottabbá tették a támogatás felhasználását már az első alkalmazástól kezdve.

A beavatkozás esetében a következő feltételeket határoztuk meg annak érdekében, hogy a bemutatott célkitűzéseket hatékonyan elérhessük:

- kulcsszerepet kapott a kialakított egységes borarculat használatának szerepe,
- az egyes borszégekben dolgozó ágazati szereplők igényeinek figyelembe vétele a régiós promóciós tervek alkalmazásán keresztül.

Ezzel a kommunikáció hatékonyságát, szinergikus hatásait jobban ki lehet használni. A tagállami tájékoztató kampány nagyban hozzájárul a magyar borágazat versenyképes növekedéséhez. Magyarország kormánya kiemelt figyelmet fordít a munkahelyek megőrzésére és teremtésére. A vidéki térségek lakosságának megőrzése, a helyi foglalkoztatási lehetőségek védelme és fejlesztése ezért fontos szerepet játszik. Magyarországon nő az idegenforgalmi bevétel és a turistaforgalom. A bor fontos turisztikai attrakció, ezért a borfogyasztók ismereteit bővítenünk kell, tájékoztatást adva a különböző földrajzi jelzések értékéről, a felelős borfogyasztásról.

Támogatható kedvezményezettek: A meghatározott kedvezményezettek megegyeznek az EU 126/2022 felhatalmazáson alapuló rendeletének 40. cikkében szereplő kedvezményezettekkel.

(beavatkozás kódja: SC09_E08_WIN_58)

A KAP I. pillérének **promóció harmadik országokban** beavatkozását 2012-től alkalmazza Magyarország a borágazat Nemzeti Támogatási Programján belül. A támogatás feltételei jóval célzottabbá tették a támogatás felhasználását a beavatkozás első alkalmazásához képest. A beavatkozás esetében a következő feltételeket határoztuk meg annak érdekében, hogy a bemutatott célkitűzéseket hatékonyan elérhessük:

- kulcsszerepet kapott a kialakított egységes borarculat használatának szerepe,
- az egyes borrégiókban dolgozó ágazati szereplők igényeinek figyelembe vétele a régiós promóciós tervek alkalmazásán keresztül.

Ezzel a kommunikáció hatékonyságát, szinergikus hatásait jobban ki lehet használni. A harmadik országokban történő promóció nagyban hozzájárul a magyar borágazat versenyképes növekedéséhez. Magyarországnak új piacokat kell kiépítenie harmadik országokban, hogy új fogyasztókat érjen el, az export mennyiségét és értékét növelni tudja az EU területén kívül.

Támogatható kedvezményezettek: A meghatározott kedvezményezettek megegyeznek az EU 126/2022 felhatalmazáson alapuló rendeletének 40. cikkében szereplő kedvezményezettekkel.

(beavatkozás kódja: SC10_E09_WIP_58).

A KAP I. pillérének **szőlőültetvények szerkezetátalakítására és átalakítása** beavatkozását 2008-től alkalmazza Magyarország a borágazat Nemzeti Támogatási Programján belül. A szerkezetátalakítási támogatás fontos beavatkozás, amely hozzájárul a versenyképes termőalapok megteremtéséhez.

A beavatkozás esetében a következő feltételeket határoztuk meg annak érdekében, hogy a bemutatott célkitűzéseket hatékonyan elérhessük:

- Fontosnak tartjuk olyan fajták telepítését, amelyek leginkább kötődnek a borvidék talaj- és éghajlati adottságaihoz, szőlőtermesztési hagyományaihoz, és amelyekre hosszú távú kereslet mutatkozik,

- céljaink között szerepel a szerkezetátalakítási támogatás megvalósítása a legjobb termelőhelyeken és területeken; ezért előnyben részesítjük azokat a termelőket, akiknek területe a szőlőkataszter szerint átlag feletti pontszámmal rendelkezik,

- előnyben részesítjük azokat a termelőket, akik biztos felvevőpiaccal, felvásárlási szerződéssel vagy olyan termelői szervezeti háttérrel rendelkeznek, amelyen keresztül a megújult ültetvényekről származó szőlőtermés hasznosítása hosszú távon biztosított

A meghatározott kedvezményezettek megegyeznek az EU 126/2022 felhatalmazáson alapuló rendeletének 40. cikkében szereplő kedvezményezettekkel.

(beavatkozás kódja: SC05_E04_WIR_58).

A KAP I. pillérének **zöldszüreti intézkedés** beavatkozását 2019-től alkalmazza Magyarország a borágazat Nemzeti Támogatási Programján belül. A kereslet-kínálat egyensúlyának fenntartása érdekében bizonyos piaci intervenció eszközök alkalmazhatók. A zöldszüret hatékony eszköze a kínálati oldal azonnali csökkentésének, amelyet egy adott évben, a krízis jelentkezése esetén kívánunk alkalmazni. A beavatkozás esetében a Terv célkitűzéseivel történő hozzájárulás feltételeit a jelentkező válság nagyságának és területi érintettségének ismeretében tudjuk csak meghatározni.

A meghatározott kedvezményezettek megegyeznek az EU 126/2022 felhatalmazáson alapuló rendeletének 40. cikkében szereplő kedvezményezettekkel.

(beavatkozás kódja: SC07_E06_WIG_58)

A KAP I. pillérének **melléktermék-lepárlás beavatkozását** 2008-tól alkalmazza Magyarország a borágazat Nemzeti Támogatási Programján belül. A melléktermék-lepárlás beavatkozás a melléktermékek ellenőrzött kivonását szolgálja, ezzel is segítve az ezt alkalmazó termelőket. A melléktermék lepárlás beavatkozás elősegíti a borászati melléktermékek költséghatékony és környezetkímélő kivonását. Az intézkedés megalkotása során alaposan átgondolták a költséghatékonyt és a melléktermékek biztonságos ártalmatlanítását a rendelkezésre álló kivonási módokat és azok elérhetőségét, rendelkezésre állását.

A beavatkozás esetében a következő feltételeket határoztuk meg annak érdekében, hogy a bemutatott célkitűzéseket hatékonyan elérhessük:

-bizonyos üzemméret felett kötelező a borseprő lepárlás útján történő megsemmisítése.

A meghatározott kedvezményezettek megegyeznek az EU 126/2022 felhatalmazáson alapuló rendeletének 40. cikkében szereplő kedvezményezettekkel.

(beavatkozás kódja: SC07_E06_WIG_58).

A KAP I. pillérének **beruházások a borágazatban** beavatkozását 2010-től alkalmazza Magyarország a borágazat Nemzeti Támogatási Programján belül. A bor ágazat célzott beruházási támogatást igényel, amely tervszerűen hosszú távra biztosít forrást. A szőlővel beültetett területek megújításával párhuzamosan ösztönözni kell a bortermelő kapacitás korszerűsítését is. A megfelelő piaci eredmények eléréséhez az ágazat minden elemének fejlesztése szükséges, hogy a folyamatosan változó fogyasztói igényeknek a termelők meg tudjanak felelni, képesek legyenek a legújabb technológiákat alkalmazni.

A beavatkozás esetében a következő feltételeket határoztuk meg annak érdekében, hogy a bemutatott célkitűzéseket hatékonyan elérhessük:

-csak új, még használatban nem lévő gépek és berendezések vásárlására van lehetőség az intézkedésen belül,

-borászati termékek előállításához, minőségellenőrzéséhez és forgalmazásához kapcsolódó gépek és berendezések beszerzése támogatható.

A meghatározott kedvezményezettek megegyeznek az EU 126/2022 felhatalmazáson alapuló rendeletének 40. cikkében szereplő kedvezményezettekkel.

Ezt a beavatkozást kiegészítik a KAP II. pilléréből **biztosított beruházás típusú beavatkozások**, mint a mezőgazdasági üzemek fenntarthatósági és digitális átállásának támogatását, a hozzáadott-érték növelését, valamint a vízfelhasználás hatékonyságát javító támogatások (beavatkozás kódja: RD01_E01_FRM_73, RD02_D01_FRM_73, RD03_E02_FON_73, RD04_E03_FOF_73, RD12_W01_WTO_74, RD15_W04_COP_77).

A KAP I. pillérének **innovációra vonatkozó** beavatkozását a borágazatban Magyarország eddig még nem alkalmazta. A KAP reform, a tapasztalható fogyasztáscsökkenés azonban olyan változásokat hozott a borágazat tekintetében, amelyhez a magyar borágazatnak is alkalmazkodnia kell, új, innovatív megoldásokat kell keresnie az új elvárásokra, kihívásokra. A KAP reform során módosult a 1308/2013/EU rendelet, amely lehetővé tette az alkoholcsökkentett és az alkoholmentesített borászati termékek előállítását és forgalmazását. Az ilyen termékek iránti jelentősebb piaci igény lehetőséget jelent az ágazati szereplők számára az ilyen termékek készítését és forgalmazását illetően.

A beavatkozáson keresztül támogatni kívánjuk:

-új technológiák kifejlesztését alkoholesökkentett és alkoholmentesített borászati termékek előállításához,

-a borászati ágazatban új, környezetbarát csomagolás használatával kapcsolatos kutatásokat,

-Magyarországon még nem használatos új technológiai és informatikai (IT) megoldások kifejlesztését és alkalmazását.

A beavatkozás részeként tehát nem nyújtható támogatás a beruházási intézkedésben támogatható gépekre, berendezésekre, technológiai és informatikai megoldásokra. A beavatkozás kódja: SC04_A01_WIIN_58.

Az **AKIS intézkedések minden eleme** (tájékoztatási szolgáltatás, tanácsadás, képzés, innováció és digitalizáció) közvetlenül hozzájárulhat a bor ágazat kihívásainak kezeléséhez. Az új időszakban a forráskeret emelése mellett a másik fontos ambíciószint növelési tervünk, hogy az ágazati programok AKIS jellegű intézkedéseit végrehajtó szakértőket és szervezeteket a jelenleginél jobban bevonjuk a tudáshálózatba. Ebben a munkában komoly szerepet szánunk az AKIS koordinációs egységnek és a KAP Hálózatnak (beavatkozások kódja: RD02_D01_FRM_73, RD58_A01_TRA_78, RD59_A02_INF_78, RD60_A04_ADP_78, RD61_A05_EIP_77).

3.5.4 Komló

A magyar stratégiai terv nem tartalmaz a komlóágazatot célzottan támogató beavatkozást, így a kiegészítő jelleg bemutatása nem releváns ebben az esetben.

3.5.5 Olívaolaj és étkezési olajbogyó

A magyar stratégiai terv nem tartalmaz a komlóágazatot célzottan támogató beavatkozást, így a kiegészítő jelleg bemutatása nem releváns ebben az esetben.

3.5.6. Marha- és borjúhús

A marha- és borjúhús ágazat számos jogcímen keresztül jut támogatásokhoz, amelyek a húshasznú szarvasmarhatartás különböző részterületeit hivatott segíteni. Ezeket az alábbiakban mutatjuk be.

Általánosságban elmondható, hogy az átmeneti nemzeti támogatások célja, hogy kiegészítő jellegével az azonosított szükségletek teljesítésén keresztül hozzájáruljon az SO1 célkitűzéseinek eléréséhez. Ez a kiegészítő jelleg azonban fokozatosan gyengül, tekintettel arra, hogy az ágazati borítékok lehetséges maximális mérete évről-évre csökken.

1. Hízott bika támogatás

A hízott bika tartás esetében a jövedelemtámogatások két forrásból, az uniós forrású termeléshez kötött támogatásokból, valamint a nemzeti forrásból finanszírozott átmeneti nemzeti támogatásokon keresztül érkeznek. Míg az uniós láb termeléshez kötött, addig az átmeneti nemzeti támogatási jogcím termeléstől elválasztott formában működik, így a jogosultak köre nem mutat teljes átfedést. Ezen részben javít majd a referencia időszak módosítása. A két jogcím közül az uniós forrás tervezhető biztosabban (54,35 EUR), az átmeneti nemzeti támogatás fajlagos értéke az aktuális nemzeti költségvetési lehetőségek függvényében változik, az elmúlt 2 évben 60 EUR körül alakult jogosultságonként. Ez azonban jelentősen elmarad az indikatív 101,07 EUR-tól. A jóváhagyott pénzügyi boríték kihasználása nem közelíti a jóváhagyott maximális értéket, az elmúlt években 80% alatt alakult.

Ahogy a hízott bika támogatás bemutatásánál is jeleztük, a bika hizlalással foglalkozó gazdák és családjaik számára kiemelt fontosságú, hogy a valódi termelést célzottan támogató termeléshez kötött kifizetés és az átmeneti nemzeti támogatás együttesen valódi biztonsági hálót alkosson, amely az időjárási és piaci kockázatokból eredő jövedelemingadozások esetén is biztosít egy elvárt szintű ellenálló képességet.

Erre épül rá a termeléstől elválasztott formában nyújtott, szarvasmarha extenzifikációs átmeneti nemzeti támogatási jogcím, amelynek összege az aktuális nemzeti költségvetési lehetőségek függvényében változik, az elmúlt 2 évben 60 EUR körül alakult jogosultságonként. Ennek kiegészítő jellege ugyanakkor inkább ágazati szinten értelmezhető, hiszen a hús marhátartó gazdaságoknak csak egy része tartja extenzíven az állományát.

2. Anyatehéntartás támogatása

A húshasznú anyatehéntartás esetében a jövedelemtámogatások két forrásból, az uniós forrású termeléshez kötött támogatásokból, valamint a nemzeti forrásból finanszírozott átmeneti nemzeti támogatásokon keresztül érkeznek. Mindkét jogcím termeléshez kötött formában működik, ennek ellenére a jogosultak köre nem egyezik meg. Ennek az az oka, hogy az átmeneti nemzeti támogatás esetében korlátként működik a támogatható állatok száma, amely 117 000 egyedben van maximalizálva. A stratégiai terv rendeletben szereplő lehetőséggel élve a jogosult állatlétszám felső korlátja a 2018-ban a termeléstől függő önkéntes támogatási rendszer keretében anyatehén támogatásban részesült állatlétszám mértékére (229 215) emelkedik, amely segítségével a jogosultak köre jelentős mértékben közelít majd egymáshoz. A két jogcím közül az uniós forrás tervezhető biztosabban (~140 EUR), az átmeneti nemzeti támogatás fajlagos értéke az aktuális nemzeti költségvetési lehetőségek függvényében változik, és az említett frissítés okán a felére (30 EUR körüli szintre) csökken.

Ahogy az anyatehéntartás támogatás bemutatásánál is jeleztük, a húshasznú anyatehén tartással foglalkozó gazdák és családjaik számára kiemelt fontosságú, hogy a valódi termelést célzottan támogató termeléshez kötött kifizetés és a javuló célzottságú átmeneti nemzeti támogatás együttesen valódi biztonsági hálót alkosson, amely az időjárási és piaci kockázatokból eredő jövedelemingadozások esetén is biztosít egy elvárt szintű ellenálló képességet.

Erre épül rá a termeléstől elválasztott formában nyújtott, szarvasmarha extenzifikációs átmeneti nemzeti támogatási jogcím, amelynek összege az aktuális nemzeti költségvetési lehetőségek függvényében változik, az elmúlt 2 évben 60 EUR körül alakult jogosultságonként. Ennek kiegészítő jellege ugyanakkor inkább ágazati szinten értelmezhető, hiszen a hús marhát tartó gazdaságoknak csak egy része tartja extenzíven az állományát.

Összefoglalóan elmondható, hogy a marha és borjúhús ágazat helyzetének javítása a magyar KAP stratégiai tervben tehát komplex módon, több beavatkozáson keresztül történik. A közvetlen támogatások célzott, termeléshez kötött forrásai több jogcímen segítik az ágazatban tevékenykedők jövedelemhelyzetének javítását, valamint a fenntarthatóság előmozdítását. Ezt fokozatosan csökkenő mértékben, de kiegészítik az átmeneti nemzeti támogatás kapcsolódó jogcímei, részben termeléshez kötött, részben termeléstől elválasztott formában. A marha- és borjúhús ágazat esetében a bemutatott támogatások mellé nem párosul piaci beavatkozás.

3.5.7. Tej és tejtermékek

A tejhasznú tehéntartás esetében a jövedelemtámogatások két forrásból, az uniós forrású termeléshez kötött támogatásokból, valamint a nemzeti forrásból finanszírozott átmeneti nemzeti támogatásokon keresztül érkeznek. Míg az uniós láb termeléshez kötött, addig az átmeneti nemzeti támogatási jogcím termeléstől elválasztott formában működik, így a jogosultak köre nem mutat teljes átfedést. A referencia időszak felülvizsgálatával élve a két jogcím kedvezményezettjei közötti átfedés javul. A két jogcím közül az uniós forrás tervezhető biztosabban (~317 EUR), az átmeneti nemzeti támogatás fajlagos értéke az aktuális nemzeti költségvetési lehetőségek függvényében változik. Az összehasonlítást/kiegészítő jellegének kimutatását nehezíti, hogy a termeléshez kötött támogatás állatalapon, az átmeneti nemzeti támogatás pedig egy kalkulált tej kilogramm alapon kerül kifizetésre.

Általánosságban elmondható, hogy az átmeneti nemzeti támogatások célja, hogy kiegészítő jellegével az azonosított szükségletek teljesítésén keresztül hozzájáruljon az SO1 és részben az SO8 célkitűzések eléréséhez. Ez a kiegészítő jelleg azonban fokozatosan gyengül, tekintettel arra, hogy az ágazati borítékok lehetséges maximális mérete évről-évre csökken.

Ahogy a tejhasznú tehéntartás támogatás bemutatásánál is jeleztük, a tejtermeléssel foglalkozó gazdák és családjaik számára kiemelt fontosságú, hogy a valódi termelést célzottan támogató termeléshez kötött

kifizetés és az átmeneti nemzeti támogatás együttesen valódi biztonsági hálót alkosson, amely az időjárás- és piaci kockázatokból eredő jövedelemingadozások esetén is biztosít egy elvárt szintű ellenálló képességet.

A beavatkozás célja a tejtermelés jövedelmezőségének szinten tartásával az ágazat által nyújtott gazdasági, társadalmi és környezeti szolgáltatások fenntartása, közvetetten pedig a magyarországi tejfeldolgozás alapanyaggyártás történő ellátása ésszerű szállítási távolságon belül.

Kiemelendő még, hogy a tejelő tehenet tartó gazdaságok támogatását már 2023 előtt is kiegészítette egy állatjóléti beavatkozás a II. pillérben, ahol állatjóléti többletvállalások teljesítése esetén további kifizetést igényelhetnek. Ez a KAP stratégiai terv keretében tovább folytatódik.

Összefoglalóan elmondható, hogy a tej ágazat helyzetének javítása a magyar KAP stratégiai tervben tehát komplex módon, több beavatkozáson keresztül történik. A közvetlen támogatások célzott, termeléshez kötött forrásai segítik az ágazatban tevékenykedők jövedelmhelyzetének javítását, valamint a fenntarthatóság előmozdítását. Ezt fokozatosan csökkenő mértékben, de kiegészíti az átmeneti nemzeti támogatás, termeléstől elválasztott formában. Az azonosított szükségletek komplex kezelése érdekében pedig állatjóléti intézkedések is segítik az ágazati szereplőket. A tej ágazat esetében a bemutatott támogatások mellé nem párosul piaci beavatkozás.

3.5.8. Juh- és kecskefélék

Az anyajuh-tartás esetében a jövedelem-támogatások két forrásból, az uniós forrású termeléshez kötött támogatásokból, valamint a nemzeti forrásból finanszírozott átmeneti nemzeti támogatásokon keresztül érkeznek. Mindkét jogcím termeléshez kötött formában működik, így a jogosultak köre gyakorlatilag megegyezik. A két jogcím közül az uniós forrás teszi ki a nagyobb részt (28,4 EUR), az átmeneti nemzeti támogatás fajlagos értéke elenyésző, mindössze 0,05 EUR állatonként. Érdemes megemlíteni, hogy a tejtermelésben részt vevő anyajuhok esetében a fajlagos érték alacsonyabb (0,04 EUR), azonban a juhtejet előállító termelők a II. pillérben, állatjóléti többletvállalások teljesítése esetén további kifizetést igényelhetnek.

Ahogy az anyajuh támogatás bemutatásánál is jeleztük, az anyajuh-tartással foglalkozó gazdák és családjaik számára kiemelt fontosságú, hogy a valódi termelést célzottan támogató termeléshez kötött kifizetés és az átmeneti nemzeti támogatás együttesen valódi biztonsági hálót alkosson, amely az időjárás- és piaci kockázatokból eredő jövedelemingadozások esetén is biztosít egy elvárt szintű ellenálló képességet.

Általánosságban elmondható, hogy az átmeneti nemzeti támogatások célja, hogy kiegészítő jellegével az azonosított szükségletek teljesítésén keresztül hozzájáruljon az SO1 és részben az SO8 célkitűzések eléréséhez. Ez a kiegészítő jelleg azonban fokozatosan gyengül, tekintettel arra, hogy az ágazati borítékok lehetséges maximális mérete évről-évre csökken.

Erre épül rá a termeléstől elválasztott formában nyújtott, kedvezőtlen adottságú területeken tartott állatok után megállapított kiegészítő átmeneti nemzeti támogatási jogcím, amelynek fajlagos összege 4,83 EUR. Ennek kiegészítő jellege ugyanakkor inkább ágazati szinten értelmezhető, hiszen az anyajuh-tartóknak csak szűk köréhez jut el.

Az említett három jogcímen érkező támogatás az ágazat gazdasági és környezeti értelemben vett fenntarthatóságát, a törzskönyvezett apaállat használat előírásával pedig a minőségi árualap biztosítását hivatott elősegíteni.

Összefoglalóan elmondható, hogy a juh ágazat helyzetének javítása a magyar KAP stratégiai tervben tehát komplex módon, több beavatkozáson keresztül történik. A közvetlen támogatások célzott, termeléshez kötött forrásai segítik az ágazatban tevékenykedők jövedelmhelyzetének javítását, valamint a fenntarthatóság előmozdítását. Ezt fokozatosan csökkenő mértékben, de

kiegészíti az átmeneti nemzeti támogatás. Az azonosított szükségletek komplex kezelése érdekében pedig állatjóléti intézkedések is segítik az ágazati szereplőket. A juh ágazat esetében a bemutatott támogatások mellé nem párosul piaci beavatkozás.

3.5.9. Fehérjetakarmányok

A szemes és szálas fehérjetakarmány növények termesztoi számára kizárólag a termeléshez kötött támogatás áll rendelkezésre, így a kiegészítő jelleg nem releváns.

3.5.10. Cukorrépa

A cukorrépa termesztoi számára kizárólag a termeléshez kötött támogatás áll rendelkezésre, így a kiegészítő jelleg nem releváns.

3.5.11. Egyéb ágazatok

A rizstermesztoi számára kizárólag a termeléshez kötött támogatás áll rendelkezésre, így a kiegészítő jelleg nem releváns.

A kiegészítő jelleg a dohánytermesztés esetében kevésbé értelmezhető, tekintettel arra, hogy célzott támogatást az ágazat a KAP stratégiai terv keretében kizárólag az átmeneti nemzeti támogatásokon keresztül kap. A referencia időszak frissítése ugyanakkor lehetőséget teremt arra, hogy a kapcsolat javuljon a jogosultságok tulajdonosai, valamint a valóban dohánytermeléssel foglalkozó gazdák sokasága között.

3.6 Adott esetben annak vázolása, hogy melyik beavatkozás járul hozzá az egységes és integrált kockázatkezelési módszer biztosításához

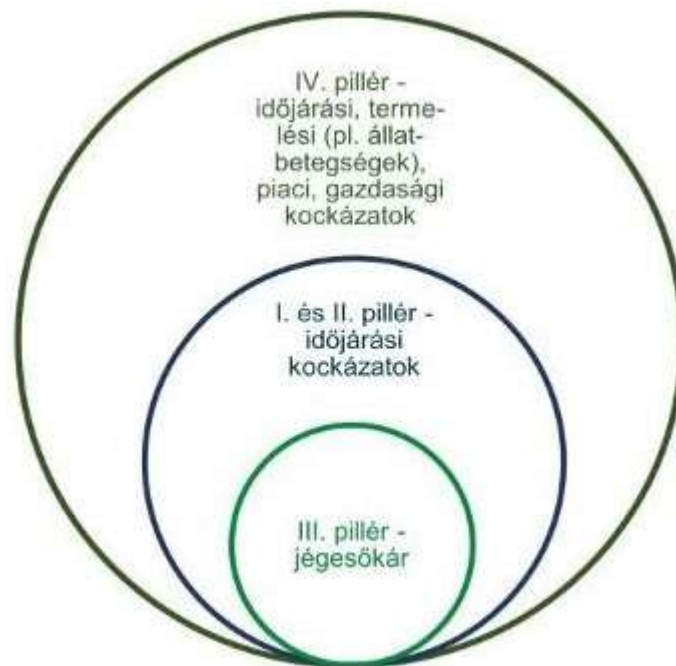
Magyarországon az időjárási kockázatok kezelése a 2012-ben bevezetett kockázatkezelési rendszer keretében történik. A kezdetben 2 pillérral (agrár-kárenyhítési rendszer, biztosítási díjtámogatás) elindult rendszer a 2021-es évre négy pillére bővült:

- I. pillér: az Európai Bizottságnál notifikált, nemzeti forrásból finanszírozott agrár-kárenyhítési rendszer;
- II. pillér: az uniós társfinanszírozású, mezőgazdasági biztosítási díjtámogatás (növénybiztosításokra);
- III. pillér: az uniós forrásból kialakított, nemzeti forrásból működtetett országos jégkarmérséklő rendszer (JÉGER),;
- IV. pillér: mezőgazdasági krízisbiztosítási rendszer.

A 2023. évi tervmódosítás az I. pillért jelentős mértékben érinti, hiszen a korábban termelői hozzájárulásból és azzal legalább megegyező mértékű nemzeti költségvetési forrásból finanszírozott rendszer a 2024-es évben kölcsönös kockázatkezelési alappá történő átalakulásával immáron uniós pénzforrásokat is használ. Az intézkedés hosszútávú pénzügyi fenntarthatósága érdekében szükségesnek látjuk – tekintettel az utóbbi néhány évben tapasztalt gyakoribbá és kárösszegben súlyosabbá váló természeti károokra – az uniós pénzforrások bevonását is. Az új intézkedés bevezetésével nagyobb pontossággal lehet tervezni a károk enyhítésére szolgáló kárenyhítő juttatás összegét, valamint a termelői károkat a korábbinál várhatóan nagyobb mértékben lehet kompenzálni.

A veszélynek közül a jégeső, téli-, tavaszi- és őszi fagy, vihar, aszály, mezőgazdasági árvíz és felhőszakadás okozta veszteségeket az I. és a II. pillér is kezeli illetve mérsékli, viszont az agrárkárenyhítés/agrárkár-enyhítési kockázatkezelési alap mindezen veszélynemeken túl a belvízkárok kezelésére is kiterjed (1. ábra). A fenti kockázatkezelési eszközöket egészítik ki a Vidékfejlesztési Programban meghirdetett, az éghajlat-változásból eredő és időjárási kockázatok (eső-, jégeső-, tavaszi fagykár) megelőzését szolgáló termelői beruházási pályázatok.

1. ábra: A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer pillérei által lefedett kockázatok

Forrás: Készült az AKI Pénzügykutató Osztályán

A mezőgazdasági üzemek fennmaradását biztosító jövedelem és reziliencia támogatása az Európai Unióban az élelmezésbiztonság fenntartása érdekében megnevezésű 1. sz. specifikus célkitűzéshez a természeti (időjárás) és piaci kockázatokból fakadó jövedelemingadozások csökkentése megnevezésű 2. sz. főszükséglet kapcsolódik, amely indokolja a beavatkozás 2023-2027. időszakban történő továbbvitelét. Az 1. sz. specifikus célkitűzéssel összefüggésben megfogalmazott három főszükséglet közül a 2. Természeti (időjárás) és piaci kockázatokból fakadó jövedelemingadozások csökkentése az, amelyhez tartozó alszükségletekre a kockázatkezelési eszközök hatást tudnak gyakorolni.

A 2. sz. főszükségleten belül az alszükségletek egyike a 2.1 kedvezőtlen időjárási jelenségek és a klímaváltozás okozta termelési károk kezelése a mezőgazdaságban (növénytermesztés, állattenyésztés, kertészet). A kockázatkezelési rendszer három pillére a növénytermesztő ágazatok időjárási kockázatok, ezáltal a klímaváltozás elleni védelmet szolgálja, amelyet a SWOT analízis erősségként azonosított be (E.3. Jól működő mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer és annak folyamatos fejlesztése). A kockázatkezelési eszközök iránti növekvő igényt jelzi – alátámasztva ezzel a szükségletet – az agrárkár-enyhítés által évente biztosított kárenyhítő juttatások növekvő volumene, valamint az önkéntesen köthető díjtámogatott növénybiztosítások fedezetbe vont területének, a díjtámogatás lehetőségével élő termelők számának és a díjjállományának a 2012. évi bevezetés óta tartó töretlen növekedése. Az állattenyésztési ágazatok védelmét az időjárási kockázatok ellenében (is) a 2021-től új eszközként az EU-ban elsőként bevezetett mezőgazdasági krízisbiztosítási rendszer (IV. pillér) teszi lehetővé.

A 2.3 Piaci kockázatok ellensúlyozása, hatásának mérséklése alszükséglethez a SWOT analízisben beazonosított gyengeségek közül a Gy.6. Időjárási kockázatokon kívüli egyéb kockázatok kezelésének hiánya, állatbiztosítások kis aránya, derivatív piaci kockázatkezelési eszközök kihasználatlansága kapcsolódik, amely jelzi, hogy a már régebb óta működő mezőgazdasági kockázatkezelési eszközök nem jelentenek védelmet a nem időjárási kockázatok ellen. A 2021-től bevezetett krízisbiztosítási rendszer nyújt erre lehetőséget, amelynek hatásai, valamint a beazonosított szükséglet kezelése – a működésből fakadóan – először 2022-től válik érzékelhetővé a rendszerhez csatlakozott tagok számára. Ugyancsak a krízisbiztosítás növekvő elterjedése jelenti a megoldást a SWOT analízisben megállapított Gy.2. Jövedelmek erős ingadozása több mezőgazdasági ágazatban (pl. egyes zöldség- és gyümölcsfélék, sertéshizlalás, bikahizlalás stb.) gyengeségre, valamint a választ az F.1. Klímaváltozás, időjárási szélsőségek fokozódó előfordulása, új kórokozók, kártevők megjelenése, zoonózisok terjedése, valamint ebből fakadóan a költségek növekedése és a jövedelmek csökkenése fenyegetésre.

A 2.4 Mezőgazdasági biztosításkötés (öngondoskodás) ösztönzése alszükséglet egyfelől a növénybiztosítási díjtámogatás formájában valósul meg, melynek mértéke a megfizetett díj akár 70%-át is elérheti. A 2.4.-es alszükséglet másfelől a mezőgazdasági krízisbiztosításon keresztül is teljesül, ahol a termelői hozzájárulásokhoz képest (amelyek az összes forrás 30 százalékát jelentik) lényegesen magasabb összeg áll rendelkezésre a jövedelem-ingadozások kompenzálására.

KAP támogatott kockázatkezelő eszközök

A II. pillér azok számára kínál díjtámogatott biztosítást, akik az agrárkár-enyhítési kockázatkezelési alap által nyújtott védelemnél nagyobb mértékben szeretnék mérsékelni a mezőgazdasági termelést sújtó időjárási kockázataikat. A díjtámogatott biztosítások intézkedés keretében legfeljebb 70 százalékos támogatási intenzitás mellett (2019-ig 65 százalék volt a díjtámogatás maximuma) köthetnek biztosítást a termelők háromféle („A”, „B” és „C”) biztosítási típus formájában. Az „A” biztosítás csomagbiztosítás, amely az előzőekben említett nyolc kockázat ellen nyújt egyszerre védelmet, és amelyet szántóföldi növénykultúrákra, illetve ültetvényekre (2019-től kiegészülve a csonthéjas kultúrákkal) vehetnek igénybe a termelők. A „B” és a „C” biztosítás egyedi biztosítás, amelyek (2019-től) ugyancsak valamennyi kockázatra külön-külön is köthetők. A „B” biztosítás a zöldség- és ültetvénykultúrák esetében választható, a „C” biztosítás csak szántóföldi kultúráknál, kivéve a szántóföldi zöldségeket. A II. pillérben való részvétel önkéntes, ugyanakkor az I. pillérhez szorosan kapcsolódva a termelő a neki járó kárenyhítő juttatás felére jogosult, amennyiben nem rendelkezik az adott növénykultúrára jellemző káreseményre biztosítási szerződéssel. A biztosítással rendelkező termelő részére fizethető kárenyhítő juttatás összegébe bele kell számítani a biztosító által kifizetett kártérítési összegét is.

A díjtámogatott növénybiztosítások jelentősége, hogy azok 2012. évi bevezetésével lehetővé vált több olyan korábban nem biztosított kockázat kezelése, mint az aszály, a felhőszakadás, a tavaszi fagy, vagy a mezőgazdasági árvíz, illetve szélesedett a biztosítható növénykultúrák köre, bővült a kockázatközösség. A díjtámogatott biztosítást kötő termelők száma a rendszer bevezetése óta folyamatosan nő: míg 2012-ben mindössze 3 piaci biztosító kínált díjtámogatott biztosításokat, addig 2021-ben már 4 piaci biztosító és 7 nonprofit biztosító egyesület. A díjtámogatott növénybiztosítások állománya a 2014. évi 5 679 millió forintról növekedve 2020-ra meghaladta a 14 000 millió forintot. 2020-ban közel 21 ezer termelő vette igénybe ezt a kockázatkezelési eszközt, és a biztosítások által lefedett terület meghaladta az 1650 ezer hektárt, amely a vetésterület több mint 40 százaléka. A növekvő igények fedezésére a rendelkezésre álló forráskeret többször emelésre került: 2018-as évtől 5 milliárd, 2020-ban 7 milliárd, 2022-ben pedig már 14,3 milliárd forint használható fel erre a célra. A beavatkozás finanszírozása 2025. év végéig a Vidékfejlesztési Program keretéből, majd az ezt követő években a ST keretéből fog megtörténni.

Magyarország az EU azon kevés tagországai közé tartozik, ahol az agrárbiztosítási piacon viszonylag sok (13 biztosító illetve biztosítóegyesület) szereplő szereplő található.

Az intézkedés nemzetközi viszonylatban is rendkívül sikeresnek mondható, amelyet az is alátámaszt, hogy arról az Európai Számvevőszék is pozitívan nyilatkozott a jelentésében.

Az is igaz, hogy Magyarországon nem érhető el díjtámogatott biztosítás az állattenyésztési ágazat részére. Ennek oka kettős:

- az uniós feltételek szerinti 20%-os kárküszöb olyan nagymértékű kárkifizetést eredményezne, amelyet a piaci alapon működő biztosító-társaságok – megtérülés hiányában – nem vállalnak fel,
- az állatbiztosítások Biztosítási feltételeiben az igazán nagy veszteséget okozó járványok jellemzően nem minősülnek biztosítási eseménynek (kizárások között szerepelnek)

A magyar KAP Stratégiai Tervben azonban megtalálhatóak az állatjóléti támogatások (RD31_G12_AWC_70; RD32_G12_AWC_70; RD33_G15_ANB_70). A támogatási körbe vont megelőző egészségügyi intézkedések, kezelések az állatállományok általános **egészségi és higiéniai** állapotának javulásához vezetnek. Ez **csökkenti a megbetegedések számát**, ezáltal a gyógykezelések, köztük az antimikrobiális szerek, antibiotikumok adásának szükségességét. Ezáltal **mérséklődik az antimikrobiális**

rezisztencia kialakulásának, terjedésének **kockázata** is. Ezen kockázatcsökkentő megoldások mellett **külön beavatkozást** hoztunk létre, amely az **antimikrobiális rezisztencia elleni küzdelem kompenzációs kifizetését** célozza. A támogatási program ellentételezi az uniós szinten megállapított követelményeken túlmutató, az antimikrobiális rezisztencia visszaszorítására vonatkozóan tett kötelezettségvállalások következtében felmerülő többletköltségeket az élelmiszertermelő állattartó telepeken.

A különböző **járványos állatbetegségek** állattartó telepeken történő megjelenésének kockázata számos **technológia alkalmazásával csökkenthető**. Az állattartó telepek ilyen típusú fejlesztéseit is tervezi Magyarország támogatni a KAP Stratégiai Tervének RD01e_E01_FRM_73 - Állattartó telepek járványvédelmi beruházásainak támogatása, sertéságazat esetén a farokkurtítás visszaszorításával című beavatkozással.

Az állattenyésztési ágazat jövedelem-kiesésének kockázatát a **mezőgazdasági krízisbiztosítási rendszer** (RD17_I02_IST_76) kezeli, amely intézkedés az állatbiztosítások alacsony mértékét is ellensúlyozza.

A fent előadottak ellenére azonban piaci alapon – néhány biztosító társaságnál – köthető állatbiztosítás. Ezeket a biztosításokat főként a nagyobb értékű tenyészállatokra kötik az állattartók.

A IV. pillér, a mezőgazdasági krízisbiztosítási rendszer túlmutat a többi pilléren a lefedett kockázatok terén, a jövedelemingadozást mérsékli, függetlenül attól, hogy az milyen okból következett be. A krízisbiztosítási rendszer nemcsak az időjárási, de valamennyi termelési, piaci, gazdasági kockázat hatását ellensúlyozza. Másik jelentősége, hogy a mezőgazdasági ágazat egésze számára elérhető, beleértve az állattenyésztést is, ahol piaci feltételek között a kockázatkezelési eszközök kevésbé terjedtek el.

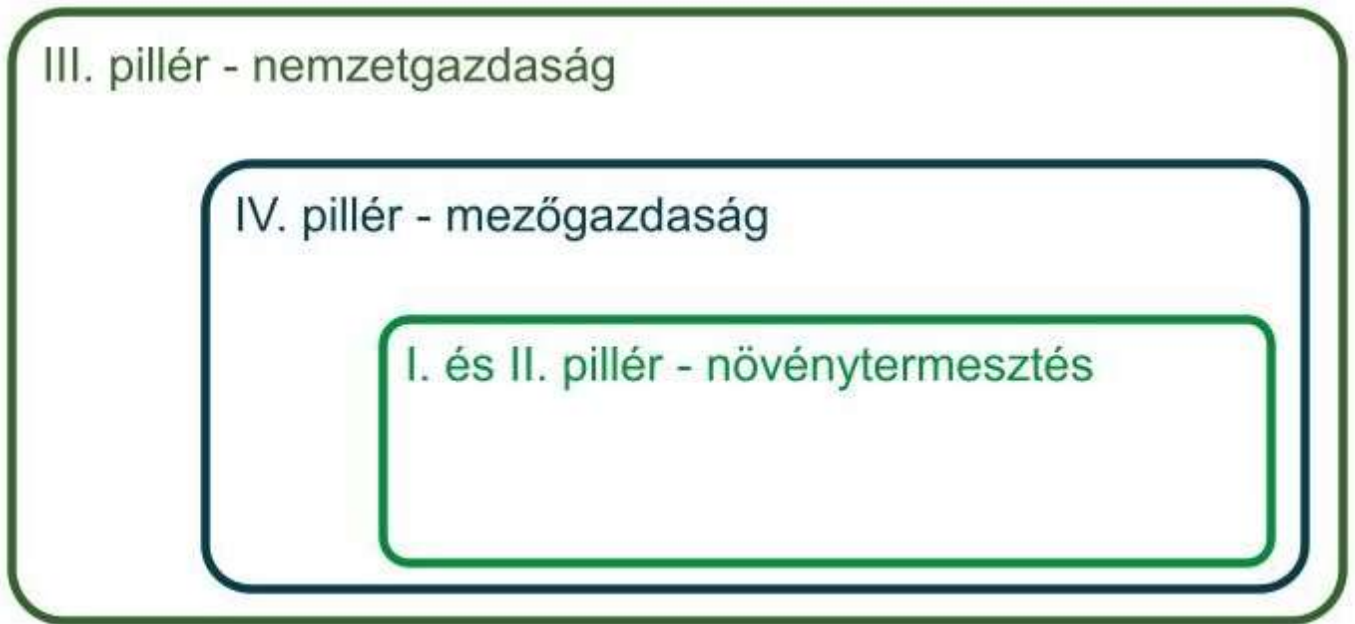
A rendszerhez önkéntesen csatlakozó tagok a krízisbiztosítási hozzájárulás megfizetésével a korábbi évek átlagához képest 30 százalékot meghaladó jövedelemkiesés esetén részesülnek kompenzációban, amelynek összege a kiesés legfeljebb 69,9 százaléka. A térítések forrása 30 százalékból a tagok által megfizetett hozzájárulás, 70 százalékból EMVA támogatás. A krízisbiztosítási rendszer finanszírozása 2026. év végéig a VP, 2027 és 2028. évben pedig az ST forrásokból történik majd 2-2 milliárd tervezett keretösszeg erejéig. A jövedelemkiesés meghatározásakor a kockázatkezelési rendszer I. és II. pillérének térítései figyelembevételre kerülnek.

Nem KAP támogatott kockázatkezelő eszközök

Az agrárkár-enyhítési rendszer/agrárkár-enyhítési kockázatkezelési alap (I. pillér) tagjai a befizetett kárenyhítési hozzájárulás megfizetése mellett a növénykultúra szintjén 30 százalékot meghaladó hozamcsökkenés, illetve 15 százalékot meghaladó hozamérték-csökkenés esetén kárenyhítő juttatásban részesülhetnek. A kárenyhítő juttatás legfeljebb a hozamérték-csökkenés 80 százaléka lehet, amennyiben megfelelő növénybiztosítással rendelkezik a termelő (annak hiányában csupán 40 százalék). A károk fedezetét a Agrárkár-árEnyhítési Kockázatkezelési Alapban rendelkezésre álló források jelentik, amelyek termelői befizetésekből, a legalább a termelői befizetés összegével megegyező mértékű nemzeti költségvetési kiegészítésből és uniós pénzforrásból áll. Az Agrárkár-enyhítési Kockázatkezelési Alapban való részvétel bizonyos mérethatárok (10 hektár szántóföldi növény, 5 hektár szántóföldi zöldség, 1 hektár ültetvény) felett kötelező. A jelzett területméretek alatt önkéntes csatlakozásra van lehetőség. A kockázatközösségekben részt vevők száma az I. pillér 2012. évi elindulása óta 72-78 ezer fő között alakult, a lefedett terület nagysága 2019-ben 3722 ezer hektár volt, amely a vetésterület 92,7 százaléka.

Az MKR III. pillére az országos jégkár-mérséklő rendszer (JÉGER), amely a Magyarországon egyik leggyakrabban előforduló veszélynem elleni védekezést segíti. A 2018 májusától elindított rendszer kialakítása keretében mintegy ezer talajgenerátor telepítésével az ország egész területe lefedésre került. A beruházás a Vidékfejlesztési Program keretében valósult meg, a működtetés éves finanszírozását a fedezi. A talajfelszínen működő berendezésekből elpárologtatott ezüst-jodid csökkenti a kialakuló jégzemcsék méretét. A technológia jelentősen mérsékli a jégcsapásokat, amelynek volumene a rendszer indítása óta elmaradt a bevezetést megelőző évekhez képest. A III. pillér nem kizárólag a mezőgazdaságot védi a jégcsap kártételei ellen, hanem ágazattól függetlenül a nemzetgazdaság egészében csökkenti a jégcsap okozta veszteségeket (2. ábra).

2. ábra: A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer előnyei által potenciálisan érintettek köre

Forrás: Készült az AKI Pénzügykutató Osztályán

A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer az Agrárminisztérium folyamatos monitoringja mellett működik, amely lehetővé teszi a jogszabályi keretek folyamatos módosítását a működési tapasztalatok függvényében.

Kapcsolódva a kockázatkezeléshez a vidékfejlesztési beavatkozás-típusok keretében támogatást biztosítunk különféle – például a kiszámíthatatlan időjárási viszonyokból eredő – káros hatásokat mérséklő vagy megelőző beruházások megvalósítására. Ezek ugyanis közvetlenül érintik a mezőgazdaságból élőket: sorozatosan jelentkező tavaszi fagyokkal, aszályos időszakokkal, vagy éppen szélsőséges mennyiségű csapadékkal kell számolniuk. A kihívásoknak a gazdák akkor tudnak megfelelni, ha modernizálják termelési rendszereiket, a káros hatások mérséklését vagy elkerülését lehetővé tevő technológiai fejlesztéseket hajtják végre. A 73., illetve a 74. cikkek alapján lehetőséget biztosítunk a különféle időjárási kockázatok (pl.: jégesőkáros, fagykáros, esőkár) megelőzését szolgáló beruházások végrehajtására, a víz visszatartás és eljuttatás létesítményeinek kialakítására, illetve a melioráció és a vízfelhasználás hatékonyság javítására.

A klimatikus viszonyokon túli kockázatok az alábbiak szerint kerülnek bemutatásra:

Kockázat: Jövedelmek erős ingadozása, Piaci kockázatok

Beavatkozás kódja	Beavatkozás neve	Kezelt kockázat
DP01_E01_BISS_16	A fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jövedelemtámogatás	Jövedelembizonytalanság A fenntarthatóságot elősegítő, alapszintű jövedelemtámogatás a mezőgazdasági termelők jövedelembiztonságát megteremtő közvetlen támogatási rendszer elsődleges alappillére.
DP02_E02_CRIS_16	A fenntarthatóságot elősegítő, átcsoportosítással nyújtható kiegészítő jövedelemtámogatás	Jövedelembizonytalanság

		A redisztributív támogatás célja a kis- és közepes gazdaságok első hektárjaira kiegészítő támogatás nyújtása, elismerve a méretükből adódó nehézségeiket, hátrányaikat, egyúttal pedig biztosítani számukra egy elvárt jövedelemszintet.
DP04_E03_CISB_16; DP05_E04_CISR_16; DP06_E05_CISV_16; DP07_E06_CISI_16; DP08_E07_CISO_16; DP09_E08_CISE_16; DP10_E09_CISF_16 DP16_E15_CISP_16 DP11_E10_CISS_16 DP12_E11_CISC_16 DP13_E12_CISM_16 DP14_E13_CISD_16 DP15_E14_CISG_16	Cukorrépa termesztés támogatása; rizstermesztés támogatása; Zöldségnövény termesztés támogatása; Ipari zöldségnövény termesztés támogatása; Ipari olajnövény termesztés támogatása; Gyümölcsstermesztés támogatása (Extenzív); Gyümölcsstermesztés támogatása (Intenzív); Szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása; Szálas fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása, Anyajuhtartás támogatása; Anyatehéntartás támogatása; Hízott bika támogatás; Tejhasznú tehéntartás támogatása;	Jövedelembizonytalanság Az érintett növénytermelők és állattartókvalamint családjaik számára kiemelt fontosságú, hogy a valódi termelést célzottan támogató termeléshez kötött kifizetés az alaptámogatással együtt valódi biztonsági hálóat alkosson, amely az időjárási és piaci kockázatokból eredő jövedelemingadozások esetén is biztosít egy elvárt szintű ellenálló képességet.
SC19_I01_FVF_47	kölcsönös kockázatkezelési alapok - zöldség-gyümölcs;	Piaci kockázatokból eredő vesztségek kezelése
SC20_I02_FVV_47; SC21_I03_FVS_47	beruházások, amelyek hatékonyabbá teszik a forgalomba kerülő mennyiségek kezelését, közös tárolását; termékek közös tárolása, ezen belül szükség esetén a termékek kollektív feldolgozása	Értékesítési kockázatok kezelése
SC24_I06_FVG_47	zöldszüret, azaz az olyan, nem forgalmazható éretlen termékek egy adott területen végzett teljes betakarítása, amelyek sem éghajlati okokból, sem betegség	Piaci kockázatok kezelése

	miatt, sem egyéb okokból nem károsodtak a zöldszüret előtt	A beavatkozás célja, hogy mérsékelje a borszőlő iránti keresletnél jóval nagyobb mennyiségű szőlőtermés piacra kerülését, ezáltal megelőzze a szüreti piaci feszültségek kialakulását
SC25_I07_FVN_47	be nem takarítás - zöldség-gyümölcs	Piaci zavarok kezelése
SC27_I09_FVM_47	figyelemfelhívást és a fogyasztók tájékoztatását célzó kommunikációs tevékenységek - zöldség-gyümölcs	Értékesítési kockázatok kezelése
RD17_I02_IST_76	Mezőgazdasági krízisbiztosítási rendszer	A krízisbiztosítási rendszer az időjárásból/klimatikus viszonyok változásából eredő kockázatokon túli kockázatokat is (pl.: piaci árak változásából eredő kockázatok; állategészségügyi-növényegészségügyi kockázatok) kezeli.

A mezőgazdasági termelőket pedig az alábbi intézkedésekkel ösztönözzük a klimatikus viszonyokból eredő kockázati kitettségük csökkentésére:

A klímaváltozás egyre fokozódó hatásaira, ezzel párhuzamosan a szélsőséges időjárási események további felszaporodására kell számítani a közeljövőben. A változó időjárási körülmények között a különféle káresemények elleni védekezés szerepe felértékelődik, ezért, továbbá az élelmiszerbiztonság miatt is fontos, hogy a növénytermesztéssel foglalkozó gazdálkodók rendelkezzenek olyan technológiákkal, eszközökkel, amelyekkel mérsékelhetik az időjárás kedvezőtlen hatásainak való kitettségüket. Magyarország a KAP Stratégiai Tervének "**Mezőgazdasági üzemek fenntarthatósági fejlesztése**" című beavatkozásán (RD01_E01_FRM_73) keresztül kívánja támogatni a mezőgazdasági termelők **kármegelőző beruházásait**. A beavatkozás alapján a gazdák támogatást nyerhetnek el többek között **tavaszi fagykár, esőkár, jégkár** elleni védekezést szolgáló technológiák, eszközök megvásárlásához.

A gazdálkodók kitettségét az időjárási kockázatok ellen számos egyéb beavatkozással kívánjuk kezelni. A vidékfejlesztési terület- és állatlétszám alapú támogatások mind azt a célt szolgálják, hogy a klímaváltozás negatív hatásait ellensúlyozni lehessen. Az **Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések** (RD19_G01_AEC_70), valamint az **Ökológiai gazdálkodás támogatása** (RD20_G02_ORT_70) a 2014-2020-as időszakban már működő klímaadaptációt segítő, valamint a klímaváltozás hatásainak csökkentését eredményező intézkedések a KAP Stratégiai Tervben tovább folytatódnak megerősített feltételrendszerrel és az Agrár-ökológiai programmal (DP17_G01_ECOS_16) összehangolt előírásokkal. Szerepel a tervben továbbá **környezeti szempontból előnyös beruházások támogatása** is: Mezőgazdasági üzemek zöld beruházásainak támogatása, Mezőgazdasági üzemek fejlesztése az ammónia-kibocsátás csökkentés érdekében, Mezőgazdasági termékek értéknöveléséhez kapcsoló zöld beruházások támogatása a mezőgazdasági üzemen belül (RD03_E02_FON_73), Mezőgazdasági termékek értéknöveléséhez kapcsoló zöld beruházások támogatása a mezőgazdasági üzemen kívül (RD04_E03_FOF_73). Továbbá kiemelendők az agro-ökológiai nem termelő beruházások és az azok fenntartását szolgáló agro-ökológiai földhasználat-váltást ösztönző kifizetések (RD21_G04_LCI_73, RD22_G05_LCP_70) is.

A felsorolt beavatkozások támogatni kívánják a mezőgazdasági üzemekben a szén-dioxid és ammónia kibocsátás, az energiafelhasználás csökkenését, továbbá a megújuló energiát hasznosító technológiák telepítését.

Az **agro-ökológiai program** választható előírásai közül a téli talajtakarás, a forgatás nélküli talajművelés, a talajkondicionálók, mikrobiológiai készítmények alkalmazása, az ültetvények sorközének takarása, a terménydiverzifikáció, valamint a magasabb arányú nem termelő terület fenntartása (pl. parlag, nitrogénmegkötő növények telepítése, másodvetésű zöldtrágya növények termesztése) betartása segíti elő a talajpotenciál megőrzését és javítását, a talajszerkezet és a talaj biodiverzitásának védelmét és javítását, a talajok vízmegtartó képességének növelését, valamint az erózió elleni védelmet (beavatkozás kódja: DP17_G01_ECOS_16).

Az **erdőgazdálkodás környezeti vagy klíma célú többéves kötelezettségvállalásainak fenntartására** (beavatkozás kódja: RD32_F02_FEC_70) irányuló intézkedés az erdészeti hatóság által erdőtervben meghatározott kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalásokkal (*folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódra történő átállás, folyamatos szerkezetátalakítás vagy javított felújítás, intenzíven terjedő idegenhonos fa és cserjefajok visszaszorítása, tisztások visszaalakítása, az erdőállományok kézimunka igényes ápolása, illetve a természetkímélő anyagmozgatás*) hozzájárul a meglévő erdők természetességi állapotának javításához a Natura 2000 erdőterületeken is. Az **erdők klíma és környezeti teljesítményének javító beruházások** az erdőszerkezet átalakításával, az elegyesség növelésével hozzájárulnak a meglévő erdők természetességi állapotának javításához a Natura 2000 erdőterületeken is az érintett erdőrészletre vonatkozó hatóság által jóváhagyott erdőterv alapján. (beavatkozás kódja: RD38_F08_INN_73)

Vízfelhasználás hatékonyságát javító mezőgazdasági üzemben belüli beruházás vízvisszatartás létesítményeinek támogatása fenntartható vízkészlet-gazdálkodás biztosítását támogató célterülete a művelés alatt álló területekről a túrheterónél nagyobb károkat okozó csapadékvizek összegyűjtéséhez és későbbi hasznosítását megelőző tározásához szükséges műszaki megoldásokat kívánja támogatni. A többletvizek elvezetése és hasznosítása által hozzájárulva a mezőgazdasági termelés hozamingadozásának csökkentéséhez, a vízkárelhárítás megvalósításához és a víztakarékos, fenntartható vízkészlet-gazdálkodás biztosításához. (beavatkozások kód: RD12_W01_WTO_74)

A **minősített szaporítóanyag felhasználásának** előírásán keresztül a termeléshez kötött támogatás képes hozzájárulni az EU környezet- és klímavédelmi célkitűzéseire. Az előírás azt a célt szolgálja, hogy a termelők a klímaváltozás negatív hatásait kezelni képesek, ellenálló fajtákat termesszenek, ezzel is elősegítve a mezőgazdaság klíma-adaptációját. A termeléshez kötött növénytermesztési jogcímekek közül ötben került előírásra a minősített szaporítóanyag használat. (beavatkozások kódja: DP06_E05_CISV_16; DP07_E06_CISI_16; DP08_E07_CISO_16; DP15_E14_CISG_16; DP16_E15_CISP_16)

Országos mezőgazdasági jégkarmérséklő rendszer digitális átállása című beavatkozás a 2018-ban kiépült országos jégkarmérséklő rendszer további fejlesztését támogatja. Az országos szinten kiépült – ezüst jodid légtérbe történő kijuttatásán – alapuló jégkárelhárító rendszer ugyancsak a természetbiztonságot hivatott támogatni és egyúttal a szélsőséges klimatikus viszonyokhoz történő adaptációt is erősíti. (beavatkozási kód: RD18_I03_JGR_73)

A Magyarországon működő komplex, **négypilléres mezőgazdasági kockázatkezelési rendszeren** (MKR) belül a díjtámogatott mezőgazdasági biztosítások (MKR II. pillér) és a mezőgazdasági krízisbiztosítási rendszer (MKR IV. pillér) ugyancsak a termelői öngondoskodás fokozását szolgálják. Továbbá az előbb említett beavatkozások ugyancsak megtalálhatóak a Stratégiai Terv szektorális beavatkozásai között is. (beavatkozások kódja: RD16_I01_INS_76; RD17_I02_IST_76; SC26_I08_FVH_47; SC19_I01_FVF_47)

Magyarország **AKIS rendszere** segítséget nyújt a zöld átálláshoz kapcsolódó-, valamint a klímaadaptációs tevékenységek támogatásához. A **gazdálkodók klímavédelmi, klímaadaptációs ismereteinek bővítéséhez a képzés, a tanácsadás és az innováció területeire** tervezett beavatkozások (kódok: RD58_A01_TRA_78, RD60_A04_ADP_78, RD61_A05_EIP_77) és azokon belül is az adott kiemelt tématerületek járulnak hozzá. Ezen felül a nemzeti **KAP Hálózat keretében** (lásd Stratégiai Terv 4.4 fejezet) létrehozott **Zöld támogató egység** is felügyeli, koordinálja e tevékenységeket a képzők, tanácsadók képzésének is teret adva, amely biztosítja az, hogy a tudásmegosztási platformokon a legfrissebb információt közvetíthessék a gazdálkodók felé.

3.7 A nemzeti és a regionális beavatkozások közötti kölcsönhatás ismertetése

3.7.1 Adott esetben a nemzeti és a regionális beavatkozások közötti kölcsönhatás ismertetése, ideértve a pénzügyi allokáció beavatkozásokénti és alaponkénti elosztását

Nem releváns.

3.7.2 Adott esetben, ha a KAP stratégiai terv egyes elemeit regionális szinten határozzák meg, annak leírása, hogy a beavatkozási stratégia hogyan biztosítja a nemzeti szinten elkészített KAP stratégiai terv elemeivel való koherenciájukat és összeegyeztethetőségüket

Nem releváns.

3.8 Annak áttekintése, hogy a KAP stratégiai terv hogyan járul hozzá az állatjólét javítására és az antimikrobiális rezisztencia csökkentésére vonatkozó, a 6. cikk (1) bekezdésének i) pontjában meghatározott célkitűzéshez, beleértve az alapfeltételeket, valamint a kiegészítő jelleget

A Stratégiai Terv állatjóléti beavatkozás-típusai az állatjóléti feltételek javítását és az állategészségügyi problémák megelőzésére irányuló intézkedések ösztönzését tűzik ki célul. A haszonállatok természetes igényeinek kielégítése, a tartáskörülmények javítása, az általános higiéniai feltételek javítása és az állategészségügyi problémák megelőzése elengedhetetlen az állatok jólétének biztosításához.

A 2014-2020-as időszakban a vidékfejlesztési támogatások esetében a tejhasznú szarvasmarha ágazat, illetve a tejhasznosítású kiskérődző ágazat (juh és kecske) részesült állatjóléti támogatásban. A Stratégiai Terv alapján meghirdetendő állatjóléti támogatásokkal még szélesebb kört szeretnénk megcélolni, így Magyarország a méhészeti, a teljes szarvasmarha és kiskérődző, valamint a baromfi ágazat esetében tervezi bevezetni állatjóléti intézkedéseket.

A KAP Stratégiai Terv esetében vidékfejlesztési támogatásból részesülnek olyan állatfajták is, amelyek korábban a nemzeti támogatás keretein belül részesültek állatjóléti támogatásban. A kettős finanszírozás elkerülése érdekében a legtöbb állatfaj a vidékfejlesztési forrásokból részesül állatjóléti támogatásban. Fontos kihangsúlyozni, hogy Magyarország 80%-os mértékű nemzeti forrás kiegészítés alkalmazása mellett döntött, így valamennyi támogatási forma, köztük az állatjóléti támogatások is magasabb támogatásban részesülhetnek, ezáltal nagyobb környezeti hozzáadott értéket tudnak képviselni, illetve az állatjólét mint támogatási forma népszerűbb lesz és jelentős javulással fog számolni.

A beavatkozások az állattartás fejlesztését célozzák meg azáltal, hogy támogatást biztosítanak az állatok javát szolgáló szigorú állatjóléti, higiéniai és takarmányozási körülmények, feltételek megvalósításához.

A mezőgazdasági haszonállatok tartása az utóbbi évtizedekben jelentősen megváltozott. Ezek a tenyésztés-, tartás- és takarmányozás-technológiai változások éreztetik módosító hatásukat az állatok egészségi állapotában és fitness tulajdonságaikban. Továbbá a fogyasztók részéről az egészséges élelmiszerek felhasználásán túl a fenntarthatóság és az állatok jóléte is előtérbe került, azonban ezek többletköltségét nehéz a kész termékekben realizálni. Ezért célszerű azon állattartókat támogatni, akik vállalják, hogy az állatoknak szigorúbb higiéniai-, takarmányozási- és tartási körülményeket biztosítanak. A támogatási körbe vont megelőző egészségügyi intézkedések, kezelések az állatállományok általános egészségi és higiéniai állapotának javulásához vezetnek. Ez csökkenti a megbetegedések számát, ezáltal a gyógykezelések, köztük az antimikrobiális szerek, antibiotikumok adásának szükségességét. Ezáltal mérséklődik annak kockázata, hogy antibiotikum rezisztens patogén baktériumtörzsek alakuljanak ki, és terjedjenek el a hazai állományokban. Az AMR monitoring adatok alapján az élelmiszertermelő állatokból származó szövetekben

jelentős a rezisztens zoonotikus és kommenzalista kórokozók előfordulása. A leggyakrabban alkalmazott antibiotikum csoportok, valamint gyógyszerformák valószínűsítik, hogy a ma felhasznált antibiotikum-tömeg jelentős része preventív célból kerül alkalmazásra, és a tartástechnológiai hibák ellensúlyozását célozza, volumenében ez a sertés- és a baromfiágazatban a legjelentősebb. 2022. január 28-tól minden tagállamban közvetlenül alkalmazandó új Unió szabályozás kerül bevezetésre. Az állatgyógyászati készítményekről szóló 2019/6/EU, továbbá a gyógyszeres takarmányokra irányadó 2019/4/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletek kiemelten kezelik az AMR témakörét, és számos intézkedést és szigorítást tartalmaznak a felelős antibiotikum-használat elősegítésére az állategészségügyben.

A nemzetközi irányvonalakkal összhangban 2018 áprilisában nemzeti állategészségügyi intézkedési terv került kidolgozásra az AMR csökkentésére, mely többek között célul tűzte ki a 128/2009. (X. 6.) FVM rendelet módosítását is. Az idén augusztusban bevezetett új hazai rendelkezések az antibiotikum felhasználás csökkentését és a körültekintő, felelős antibiotikum felhasználást segítik, az állat- és közegészségügy közös védelmének szem előtt tartásával, összhangban a nemzeti szakmapolitikai törekvésekkel.

Legfontosabb változások:

- antibiotikumot kizárólag vényen írhat fel állatorvos (megrendelő nem alkalmazható), legfeljebb hétnapos kezelésre elegendő mennyiségben
- a humánegészségügyi szempontból ún. kritikusan fontos hatóanyagok megelőző célú alkalmazása tilos, terápiai célra kizárólag rezisztencia vizsgálat elvégzését követően használhatóak
- 2022 januárjától az antibiotikum-felhasználást a jelenleginél bővebb adattartalmú gyógykezelési naplóba kell rögzíteni, elindul a Nébih online rendszerében történő adatszolgáltatás

Az élelmiszerlánc-felügyeleti szervek, hatóságok a célzott ellenőrzésekkel, az antimikrobiális készítmények engedélyeinek felülvizsgálatával, a szakmai szervezetekkel való intenzív kapcsolattartással, a vonatkozó nemzetközi feladatok ellátásával, valamint útmutatók kiadásával, képzésekkel járul hozzá a felelős antibiotikum-alkalmazáshoz.

Az állatjólét előírásainkat úgy alakítjuk ki, hogy azok a hazai (A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet) és az Európai Unió által alkotott jogszabályok előírásain (A Tanács 2008/119/EK irányelve, A Tanács 2008/120/EK irányelve, A Tanács 2008/98/58/EK irányelve) túlmútsanak.

A méhészeti állatjólét esetében kiemelten a méz visszahagyására vonatkozó előírásra fókuszálunk, mivel ez az előírás fejleszti legjobban a méhcsaládok ökoszisztéma-szolgáltató képességét azáltal, hogy méhcsaládok egészsége, kiegyensúlyozott fejlődése, avagy nyugalma elősegítésével a méhcsalád jobban ellenállhat a betegségeknek, így az egészséges méhcsalád ökoszisztéma-szolgáltatása fokozódik, és ezen keresztül a megtermelt méz minősége is jobb lesz.

Általánosságban az állatjóléti előírások betartásának előnyeiről elmondható, hogy a csökkenő stressz hatás miatt a betegségek (hiánybetegségek és fertőző betegségek) kialakulásának kockázata csökken, ezáltal a gyógyszer és antibiotikum felhasználás is csökken, aminek következtében mérséklődik az antibiotikum rezisztens patogén baktériumtörzsek kialakulásának esélye. Ezekon kívül a csökkenő gyógyszerfelhasználás miatti, csökkenő termelési költségek, és ezen keresztül az állattenyésztési ágazatok hatékonyságának növekedése várható. Ezek a hatások mind az állatjóléti előírások betartásából származó pozitív hatások, amik végső soron a hazai mezőgazdasági termelés egyik legfontosabb ágazatának, az állattenyésztési ágazat negatív externáliáinak csökkenéséhez vezetnek.

A állatjóléti beavatkozások kidolgozása során olyan kötelezettségvállalások kidolgozására törekszünk, amelyeknek alapvető célja a környezetkímélőbb és az állatok jólétét előtérbe helyező állattartás elősegítése:

-A takarmányozásra vonatkozó kötelezettségvállalás alatt többnyire ásványi anyag kiegészítést értünk: juhok esetében szelénos nyalósót. Az előírástól a hiánybetegségek kialakulásának megelőzését, valamint a reprodukciós problémák elmaradását várjuk,

-Az állatsűrűségekre vonatkozó előírásoknál a kötelező előírásokon túlmutató férőhelyet írunk elő, ettől a stressz csökkenését, a betegségek kialakulásának megelőzését és ennek következményeként csökkenő és felelős gyógyszer és antibiotikum használatot várjuk.

-Az előírások fontos eleme a preventív védekezés, ez állhat a fajspecifikus betegségek előrejelzéséből, a higiénia biztosításából, és a tényleges gyógykezelésből. A prevencióra vonatkozó kötelezettség vállalástól szintén a gyógyszer és antibiotikum használat csökkenését várjuk!

-Nagyon fontos eleme az állatjóléti előírásainknak a gondozói felügyeletre vonatkozó kötelezettség, amely által még az előtt észlelhetőek az esetleges problémák, mielőtt stresszt vagy betegséget okoznának!

A 2023-ban bevezetésre kerülő „Állatjóléti támogatások a húshasznú szarvasmarha ágazatban ” (RD31_G14_AWC_70) c. beavatkozás általános célja a hazai húshasznosítású szarvasmarha állományok általános jólétének javítása, amelynek keretében a több gondozói felügyelet biztosításával, a belső és külső élősködők elleni védekezéssel, az ásványi anyag kiegészítés alkalmazásával, a csülökápolás és a többlet almozás biztosításával, valamint a több élettér, legelő biztosításával kívánjuk elősegíteni a tartási körülmények javítását. A támogatási körbe vont megelőző egészségügyi intézkedések, kezelések, szükséglet kielégítések a húsmarha állományok általános szaporodásbiológiai, egészségi, higiéniai állapotának és kondíciójának javulásához vezetnek, miközben csökken az állattartás fajlagos környezetterhelése (kevesebb gyógyszer felhasználás, hatékonyabb termelés), ami összhangban van az EU Zöld Megállapodás, a Metánstratégia és a Termőföldtől az Asztalig stratégia céljaival.

3.9 Egyszerűsítés és az adminisztratív terhek csökkentése

Magyarország elkötelezett híve az egyszerűsítésnek, valamint az adminisztratív terhek csökkentésének. Az elmúlt időszakban aktív résztvevői voltunk az ez irányú uniós kezdeményezéseknek. A KAP végrehajtása nehéz, összetett feladat, mindemellett kiemelt helyen kezeljük a gazdálkodók életének könnyítését.

A Magyar Államkincstárral egyetemben egyik legfontosabb feladat a sokrétű támogatás-igénylési rendszerben a gazdálkodók folyamatos segítése, a kérelmek azonnali felülvizsgálata, továbbá a kérelembenyújtás folyamatának egyszerűsítése és az adminisztratív terhek csökkentése a kérelembenyújtástól egészen a támogatás folyósításáig.

A Kincstár elkötelezett a kérelmek minőségét javító fejlesztések iránt, ezért a gazdálkodók érdekében alfanumerikus és térinformatikai eszközökkel végzett ellenőrzések ezreit futtatja a benyújtott adatokra vonatkozóan, és visszajelzést ad az esetlegesen feltárt hibákról, hiányosságokról. Sok területen már azt is jelzi a kérelmezőnek, ha egy-egy adat elírásának akár csak a lehetősége fennáll.

Fentiek érdekében – többek között – az alábbi, az ügyfelek terheit csökkentő fejlesztések, funkciók, adatszolgáltatások kerültek bevezetésre az elmúlt években, melyek jelenleg is megkönnyítik a termelők kérelmezési folyamatát:

1. Hatóságok közötti adatátadás: Az ügyfeleket nem terheli a Magyar Államkincstár felesleges adatszolgáltatással, hanem a közreműködő hivatalok adják át egymásnak a szükséges adatokat. További cél, hogy az adatátadás teljesen automatizáltan valósulhasson meg. Példa (A termeléshez kötött közvetlen támogatások igénybevételének szabályairól szóló 9/2015. (III. 13.) FM rendelet 11. § (4) és 13. § (5) bekezdésein, valamint az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egységes területalapú támogatás, valamint az ahhoz kapcsolódó átmeneti nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2015. (II. 19.) FM rendelet 14. § (1a) bekezdése értelmében: „A tenyészetben lévő állomány gümőkór-, brucellózis- és leukózismentességére vonatkozó adatokat a tenyészet szerint illetékes élelmiszerlánc-biztonsági és állat-egészségügyi hatáskörében eljáró megyei kormányhivatal a mezőgazdasági termelő egységes kérelme alapján a Kincstár megkeresésére, a megkereséstől számított hatvan napon belül megküldi a Kincstár részére”.)

2. Előzetes ellenőrzés: A Magyar Államkincstár 2016. óta folyamatosan, bővülő tartalommal alkalmazza az Egységes Kérelem előzetes ellenőrzésének jogintézményét, melynek keretében ügyfélkapura kiküldött levélben értesíti a gazdálkodókat, ha potenciális problémát találnak, hibát valószínűsítene. A termelők az értesítésekben szereplő kérdésekben még javíthatják a kérelmeiket, így elkerülhetik a későbbi szankciókat. 2020-ban az előzetes ellenőrzés újabb vizsgálattal bővült: az Európai Űrügynökség által finanszírozott Sentinel műholdcsalád által készített nagyfelbontású műholdfelvétel-idősorok felhasználásával, elemzésével. Ez a vizsgálat pilot jelleggel vezetett be egyes olyan ellenőrzéseket, amik a későbbiek folyamán a monitoring rendszerben is használatosak lesznek. Az ország területéről átlagosan 5 naponta elérhető felvételeket 2020. év őszétől kezdődően az Államkincstár összegyűjti és automatizált képfeldolgozási technológia alkalmazásával megállapítja a lehetséges parcellahatárokat, valamint a parcellákhoz tartozó növénykultúrát. Ennek segítségével az előzetes ellenőrzésről szóló végzésben információt tudnak adni a gazdálkodók számára, ha az elemzés alapján felmerül annak a lehetősége, hogy:

- a gazdálkodó nem a valóságban a parcellán jelen levő növény hasznosítását adta meg a kérelemben;
- a parcella elhelyezkedése, határai nem megfelelően kerültek bejelölésre az EK térképi felületén.

3. Mobilalkalmazás: A Kincstár 2021-ben új mobilalkalmazást fejlesztett ki az agrár-és vidékfejlesztési támogatásokat kérelmezők számára. A mobilGAZDA néven futó applikáció a kérelem beadásban érintett felek számára előnyös, gyorsítja és könnyíti az ügyintézt.

Az applikáció célja, hogy használatával a gazdálkodók valós időben és közvetlenebb kommunikációs csatornán keresztül informálódhassanak a támogatásaik kapcsán jelentkező lehetőségekről és kötelezettségekről. Az alkalmazás használata fokozza az információcserét, a kérelmek pontosabbá válhatnak, ami elősegíti a gördülékenyebb kérelemkezelést, a támogatási döntés hamarabbi meghozatalát és a gyorsabb kifizetést. A dinamikusabb ügyintézésen túl kevesebb helyszíni ellenőrzést is jelenthet a gazdálkodók számára az applikáció megfelelő használata.

A felhasználók számára számos funkció elérhető. Az alkalmazás segítségével a Kincstár gyorsan és egyszerűen tud információt szolgáltatni az ügyfeleknek, továbbá a gazdálkodók is könnyen és gyorsan tudnak adatokat megosztani a Kincstárral.

Az alkalmazásban jelenleg különféle ügyfél-szolgálati (időpontfoglalás, elérhetőségek, kérdés-válasz felület), ügyfél-nyilvántartási (adatok megtekintése, hatósági bizonyítvány igénylése), ügyfél-tájékoztatási és az egységes kérelemhez kapcsolódó kérelem-benyújtási (másodvetés és agrotechnika bejelentése, vis maior bejelentés, területadatok megtekintése) funkciók találhatók.

4. Mepar Böngésző: A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MePAR) egyik nyilvánosan elérhető platformja, a MePAR Böngésző weboldal 2021. év elején átfogó átalakításon ment keresztül, melynek során új felhasználói felületet kapott (MePAR Portál), valamint funkcionalitásában is bővült. A megújult MePAR Portál segítségével a gazdálkodók eredményesebben követhetik a MePAR adatok változásait, érhetnek el a parcelláikhoz kapcsolódó MePAR fedvényekről információt, és így hatékonyabban vehetnek részt akár parcelláikkal kapcsolatos ügyintézésben is. A MePAR portál új kialakítása mindezekon felül megalapozza a további fejlesztési lehetőségeket a növekvő és sokrétű adatigény közvetlen kiszolgálása érdekében.

A korábban működő nyilvános MePAR Böngésző weboldalhoz képest a felhasználók egy modernebb, a kor kihívásainak megfelelő grafikai elemekkel bővített felületet látnak maguk előtt belépéskor. A megjelenés kialakítása során a nyers funkcionalitás kiszolgálásán túl szempont volt a felhasználói élmény javítása is. A könnyebben navigálható, átláthatóbb kereső funkció segítségével a felhasználó gyorsabban megtalálja az érintett területet, hamarabb választ talál a felmerülő kérdéseire.

Az okostelefonok terjedésével párhuzamosan, szem előtt tartottuk, hogy a honlapokat a felhasználók már nem csak számítógépen, illetve laptopon, hanem egyre gyakrabban mobil eszközön, okostelefonon vagy tableten keresztül látogatják. Az új weblap kialakítása során a mobilbarát felhasználást is szem előtt tartottuk, így az új weblap mobil eszközön is áttekinthetően használható.

A térkép fedvények kezelése kézenfekvővé vált és kiegészült az évente eltérő, a Kincstárnál rendelkezésre álló légifelvételek megválasztásának lehetőségével. A hossz-, terület-, és sugár mérések megújult formában érhetőek el, szintén világos kezelhetőséggel. Az új böngésző segítségével egyszerűen meghatározhatóak

koordináták WGS, valamint EOV formátumban is. Egy korábban nem elérhető, azonban nagyon hasznos funkció az aktuális térkép nézet nyomtatása. Ezzel az eszközzel a felhasználók lehetőséget kapnak hagyományos "képernyőfotó" eszközök használata helyett egy professzionális megjelenésű térkép kinyerésére.

5. Elektronikus kapcsolattartás: Az Államkincstár egyre nagyobb figyelmet fordít az elektronikus kapcsolattartásra, ezzel is támogatva az időbeni és pontos benyújtásokat, bejelentéseket. Az egységes kérelem, valamint a Vidékfejlesztési Program intézkedésein túl egyre több jogcímen történik meg elektronikus felületen (ENTER) a kérelmek, észrevételek, avagy adatszolgáltatások benyújtása, dokumentumok beküldése. Növekvő esetszámban tudunk áttérni a papír alapú levelezésről a döntések és adatbekérések elektronikus úton történő közlésére is. Mindezekkel az eljárási lépések átfutási ideje lerövidül, a benyújtott adatok átfogó ellenőrzése szükség szerint a benyújtás pillanatában már megtörténik.

3.10 Feltételeesség

3.10.1 Fő téma: Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás

3.10.1.1 1. sz. GAEC: Az állandó gyepterület fenntartása az állandó gyepterületnek a mezőgazdasági területhez viszonyított aránya alapján

3.10.1.1.1 A mezőgazdasági kötelezettségek összefoglalása (pl. előzetes engedélyezési rendszer és visszaalakítási kötelezettség)

Gazdaság szintű kötelezettség nincs, országos szinten kell megőrizni az állandó gyepterületeket a referenciaarányhoz képest. Ez az arány legfeljebb 5% -kal csökkenhet a 2018-as referenciaévhöz képest.

A visszaállítási kötelezettségre azon gazdálkodók kötelezhetők, akik az állandó gyepterület arányának már nem megengedett arányú csökkenésének évét megelőző két naptári évben benyújtott egységes területalapú támogatási kérelmük alapján olyan földterülettel rendelkeznek, amely állandó gyepterületként vagy állandó legelőként használt földterületből valamilyen más célú földterületté lett átalakítva, feltörve.

Amennyiben erdőtelepítés történt az állandó gyepterületen, akkor azon terület után nem keletkezik visszaállítási kötelezettség. Ez alól kivételt képez, ha az erdősítés során karácsonyfa-ültetvény vagy energetikai faültetvény telepítésére került sor, ugyanis ez esetben is visszaállítási kötelezettség keletkezik.

A gazdálkodó visszaállítási kötelezettségének mértékét a feltört állandó gyepterületnek minősülő földterületek méretével arányosan kell megállapítani.

A Kifizető Ügynökség (Magyar Államkincstár) a tárgyév december 31-ig meghozott döntésben állapítja meg a gazdálkodót terhelő visszaállítási kötelezettséget, valamint a visszaállítási kötelezettség határidejét, amely határidő nem lehet hosszabb a következő évi egységes kérelem benyújtására előírt határidőnél. A visszaállítási kötelezettséget nem csak a feltört terület visszaállításával, hanem más terület gyepterületté alakításával – kivéve erdőterület – is, vagy meglévő ideiglenes gyepterület állandó gyepterületté alakításával is lehet teljesíteni. Amennyiben viszont a feltört terület környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterületnek minősül, úgy a visszaállítást ugyanezen a területen kell végrehajtani. A visszaállítást egyenként legalább 0,25 hektárnyi kiterjedésű mezőgazdasági területen kell elvégezni. Az állandó gyepterületté visszaalakított vagy állandó gyepterületként létrehozott területek a visszaalakítás, illetve létrehozás első napjától kezdve állandó gyepterületnek minősülnek és azokat a visszaállítás vagy létrehozás időpontjától számított öt évig fenn is kell tartani. Meglévő ideiglenes gyepterület állandó gyepterületté alakításának esetében a fenntartási kötelezettség az ideiglenes gyepterület telepítésétől számított öt évig áll fenn.

A gazdálkodónak a következő évi egységes kérelemben kell nyilatkoznia arról, hogy eleget tett a visszaállítási kötelezettségnek. Meg kell jelölnie az állandó gyepterületei közül azokat a területeket, amelyeket az előző évi visszaalakítási kötelezettség miatt alakított ki. Ideiglenes gyepterület állandó gyepterületté alakítása esetében ezen felül a gazdálkodónak arról is nyilatkoznia kell, hogy hány évre visszamenőlegesen minősül a szóban forgó terület ideiglenes gyepterületnek.

Amennyiben a gazdálkodó a környezetileg érzékeny állandó gyepterületet feltöri, vagy átalakítja, visszaállítási kötelezettsége keletkezik. A gazdálkodóknak a területileg illetékes természetvédelmi hatóság küld hivatalos értesítést a visszaállítási kötelezettségről, melyben haladéktalanul elrendeli a feltört, vagy átalakított gyepterület visszaállítását. Az értesítés pontos utasításokat ad a visszaállítás módszerére vonatkozóan. A visszaállítási kötelezettségnek való megfelelést a természetvédelmi hatóság helyszíni ellenőrzés keretében ellenőrzi. A kötelezettség csak a terület teljes visszaállításával teljesíthető, részleges teljesítés nem elfogadható.

A 94/2015. (XII. 23.) FM rendeletben foglalt általános vis maior szabályok nem alkalmazhatóak a környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterület engedély nélküli feltörése esetén.

3.10.1.1.2. Területi hatály (nemzeti, regionális, gazdaságok szintje, mezőgazdasági üzemek csoportja)

Nemzeti szint

3.10.1.1.3 A referenciaarány értéke (a számítási módszerrel együtt)

Arány **14.41**

Magyarázat

Magyarország referencia aránya 14.41%, mely a Bizottság 2021/2289/EU végrehajtási rendeletének I. melléklete 3.1. e) pontjának i. alpontja, valamint a Bizottság 2022/126/EU felhatalmazáson alapuló rendelete 48. cikk (1) bekezdésében előírt referenciaarány kiszámítási módszer – a rendelet 1. cikkével együttesen értelmezve – alapján került megállapításra.

A Bizottság 2022/126/EU felhatalmazáson alapuló rendelete 48. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy:

*(1) Az állandó gyepterületnek az (EU) 2021/2115 rendelet III. mellékletében említett 1. sz. GAEC-előírás szerinti fenntartása érdekében a tagállamok biztosítják, hogy az állandó gyepterületek mezőgazdasági területekhez viszonyított aránya ne csökkenjen 5 %-ot meghaladó mértékben az egyes tagállamok által a KAP stratégiai tervükben megállapítandó **referenciahányadoshoz képest, amely úgy számítható ki, hogy az állandó gyepterületek méretét elosztják a teljes mezőgazdasági terület méretével.** Az első albekezdésben említett referenciahányados megállapítása érdekében:*

a) „állandó gyepterület”: a közvetlen kifizetésben részesülő mezőgazdasági termelők által 2018-ban az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (16) 72. cikke (1) bekezdése első albekezdésének a) pontjával összhangban bejelentett állandó gyepterület, amelyet a 640/2014/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (17) 2. cikke (1) bekezdésének 23. pontjában említettek szerint határoztak meg, és amelyet szükség esetén a tagállamok kiigazítanak valamely esetleges változás hatásának figyelembevételére érdekében, különös tekintettel a gyepterületnek az (EU) 2021/2115 rendelet 4. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerinti, tagállamok általi meghatározásában bekövetkezett változás hatására;

b) „teljes mezőgazdasági terület”: a közvetlen kifizetésben részesülő mezőgazdasági termelők által 2018-ban az 1306/2013/EU rendelet 72. cikke (1) bekezdése első albekezdésének a) pontjának megfelelően bejelentett mezőgazdasági terület, amelyet a 640/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikke (1) bekezdése második albekezdésének 23. pontjában említettek szerint határoztak meg, és amelyet szükség esetén a tagállamok kiigazítanak, különösen a mezőgazdasági területnek az (EU) 2021/2115 rendelet 4. cikkének (3) bekezdése szerinti, tagállamok általi meghatározásában bekövetkezett esetleges változás hatásának figyelembevételére érdekében.

Mindezeket figyelembe véve Magyarország számítási módszertana a következő:

A 2018-ban bejelentett állandó gyepterületet (PP) elosztjuk a 2018-ban bejelentett összes mezőgazdasági területtel (AA). Eme osztás eredményeként 14,41 százalékos referencia arányt kapunk.

Képlettel kifejezve: $709\,159,12\text{ ha} / 4\,921\,538,45\text{ ha} = 0,14409298$ azaz **14,41%**.

Ezt a referencia arányt tekintjük az alap jogi aktusban rögzített 5 százalékos tolerancia alapjának.

3.10.1.1.4. Az érintett mezőgazdasági termelők típusa (valamennyi állandó gyepterülettel rendelkező mezőgazdasági termelő)

Minden területalapú támogatásra jogosult termelő

3.10.1.1.5 A GAEC-előírás fő célkitűzéséhez való hozzájárulás ismertetése

Az állandó gyepterületek segítik a szén-megkötést, részt vesznek helyi klímarendszerek szabályozásában, elősegítik a talajok erózió elleni védelmét, illetve élőhelyként és tájképi elemként hozzájárulnak a biológiai sokféleség védelméhez, az élőhelyek és tájak megőrzéséhez.

3.10.1.2 2. sz. GAEC: A vizes élőhelyek és a tőzegláp védelme

3.10.1.2.1 A mezőgazdasági gyakorlat összefoglalása

A MePAR-ban vizenyős területként lehatárolt objektumok fenntartása kötelező.

Fenntartási szabályok:

Általános szabály, hogy a fedvényel érintett területen tilos szántást végezni, a vizet levezetni, és meg kell akadályozni a veszélyes gyomnövények és az inváziós növények megtelepedését. A víz levonulása vagy elszívárgása után a területen mezőgazdasági termelőtevékenység végezhető.

További fenntartási szabály szántóterületen: szántóterületen lévő HMKÁ 2 szerint védett területen tilos szántást és 25 cm-nél mélyebben bármilyen talajművelést végezni.

További fenntartási szabály gyepterületen: amennyiben gyepterületen kerül lehatárolásra HMKÁ 2 szerinti védett terület, akkor azt tilos szántóvá átalakítani.

A támogathatóság feltétele minden esetben a jogszerű földhasználat.

3.10.1.2.2 A GAEC alkalmazásának éve

Válassza ki az évet: **2025**

Indokolás

Magyarország élni kíván a 2021/2115/EU rendelet III. mellékletben felkínált lehetőséggel, miszerint a GAEC 2 előírást csak 2025-től alkalmazzuk. A későbbi bevezetés megalapozott indokai a következők.

Magyarország földrajzi adottságaiból adódóan az ország mezőgazdasági területeinek jelentős része valamilyen szempontból vízjárta terület, vagy legalábbis közvetlenül szomszédos ilyen területekkel.

Az ilyen területek megfelelő kezelése a MePAR-ban kihívást jelent a tagország számára, hiszen a vizes élőhelyek környezetében nem csak a különböző évek között, hanem éven belül is jellemző, hogy a mezőgazdaságilag időszakosan még hasznosítható, illetve az ilyen élőhelyekre jellemző természetes növényzettel és/vagy vízzel folyamatosan borított területek közötti határvonal változik (mintegy 31 000 fizikai blokkban található ilyen változékony állapotú és határú terület).

Ennek a folyamatos változásnak a lekövetése, illetve kezelése a MePAR-ban speciális módszertan kialakítását kívánta meg, amelynek fejlesztése évekig tartó folyamat volt. A módszertan lényege az, hogy a MePAR felújítási ciklusának éveire vonatkozó úrfelvétel-idősorok alapján kerülnek meghatározásra azok a területek, amelyek tartós vizenyőségük – pontosabban ebből következően mezőgazdasági hasznosításra való alkalmatlanságuk – miatt már „SAPS nem támogatható” kategóriába kell, hogy kerüljenek. Az ezen módszertan kialakításával és alkalmazásával kapcsolatos tapasztalatok alapján tudjuk, hogy **a jelenlegi eljárás aktuális KAP reformmal kapcsolatos átalakítása, fejlesztése csak hasonlóan megalapozott módon történhet meg.** A megvalósításhoz ezért mindenekelőtt szükségesnek látjuk a JRC SEPLA projekt végeredményeiből várható ajánlások megismerését, valamint annak módszeres beépítését térinformatikai rendszereinkbe. Mivel a 2023-as KAP Stratégiai Terv indításához számos kulcsfontosságú fejlesztést szükséges végrehajtani a MePAR rendszerben – például a területi monitoring rendszer (AMS) bevezetésének érdekében –, a JRC SEPLA projekt végeredménye nem volt bevárható.

A MePAR KAP Stratégiai Terv által megkövetelt fejlesztésének első fázisban is szerepel olyan feladat, amely előkészíti a 2025-ös bevezetést azzal, hogy a MePAR-ban jelenleg alkalmazott módszertan szerint, monitorozási célból korábban megjelölt, változékony határral rendelkező vizenyős területeket és azok közvetlen környezetét, pufferzónáját felülvizsgálja és a felülvizsgálat eredményeként ezeket a továbbiakban egységes fedvényben fogja kezelni, amelyet a kérelmezésben és annak ellenőrzésében is alkalmazni fog.

A MePAR fejlesztés következő ütemében, 2023 tavaszától az első ütemben már lehatárolt vizenyős területeken felül a további hasonló területek beazonosítása is megtörténik. A vizes élőhelyek teljes körű beazonosításához távérzékelési (képelemzéses) eljárásokat is alkalmazunk. Végül teljes körű vizuális

interpretációs felülvizsgálat során fogjuk lehatárolni e területeket. A lehatárolás a JRC SEPLA projekt végeredményéből következő ajánlások figyelembe vételével kialakításra került módszertan szerint fog megtörténni.

3.10.1.2.3 Területi hatály és kijelölt terület

Az ország egész területén a vonatkozó MePAR fedvény alapján.

A HMKÁ 2 alkalmazása 2025-től:

A HMKÁ 2 MePAR lehatárolási módszertan kialakítása megtörtént, mely lehatárolási módszertant a tervhez mellékletként csatolunk. Ahogy a lehatárolási módszertanból visszatükröződik, három fő szempont szerint kerültek be a területek a fedvénybe: mezőgazdasági területtel való megfelelő mértékű kapcsolódás, az átlagosnál magasabb széntartalom, továbbá a terület vízjárta jellege, időszakos vízzel való borítottsága. A fedvénnyel érintett területekre 2025-től szigorú fenntartási szabályokat írunk elő. Amennyiben a jövőben újabb, pontosabb adatok állnak rendelkezésre, a mindenkori HMKÁ 2 fedvényt frissítjük, kiegészítjük.

3.10.1.2.4 Az érintett mezőgazdasági termelők típusai

Minden területalapú támogatásra jogosult gazdálkodó.

3.10.1.2.5 A GAEC-előírás fő célkitűzéséhez való hozzájárulás ismertetése

A vizenyős területek (beleértve a tőzeglápokat is) megőrzése hozzájárul a magas kötöttszén-tartalmú talajok megfelelő kezeléséhez, ezáltal elősegíti a szénmegkötést és hozzájárul a klímaváltozás elleni küzdelemhez.

3.10.1.3 3. sz. GAEC: A tarlóégetés tilalma, kivéve növényegészségügyi okokból

3.10.1.3.1 A mezőgazdasági gyakorlat összefoglalása

Tarlóégetés tilalma: Tarló, nád, valamint növényi maradvány égetése tilos, kivéve zárlati károsító megjelenése esetén, hatósági határozattal elrendelve.

3.10.1.3.2 Területi hatály

Az ország egész területén

3.10.1.3.3 Az érintett mezőgazdasági termelők típusai

Minden területalapú támogatásra jogosult termelő

3.10.1.3.4 A GAEC-előírás fő célkitűzéséhez való hozzájárulás ismertetése

A tarló, a nád és egyéb növényi maradványok égetésének tilalma segít megőrizni a talaj szervesanyag tartalmát és biológiai állapotát, illetve hozzájárul a légszennyezettség csökkentéséhez.

3.10.2 Fő téma: Víz

3.10.2.1 4. sz. GAEC: A vízfolyások mentén védelmi sávok kialakítása

3.10.2.1.1 A mezőgazdasági gyakorlat összefoglalása

A vízfolyások mentén védelmi sávok kialakítása:

Nem juttatható ki műtrágya, szervestrágya és növényvédőszer, valamint növény-és talajkondicionáló szerek

- a MePAR-ban grafikusán megjelölt egyéb felszíni vízfolyások partvonalától mért 5 méteres sávban, azzal, hogy a védőtávolság 3 méterre csökkenthető, ha a mezőgazdasági művelés alatt álló tábla 50 méternél nem szélesebb és 1 ha-nál kisebb területű.

- a völgyzáró gátas halastavak esetében a partvontól mért 5 méteres sávban,

- a MePAR-ban grafikusán megjelölt 5000 négyzetméter feletti állóvizek partvonalától mért 20 méteres sávban,

A szerveztrágya esetében a meghatározott védőtávolságok nem vonatkoznak a legeltetett állatok által elhullatott trágyára, amennyiben az az itatóhely megközelítése miatt következik be.

3.10.2.1.2. A védelmi sávok minimális szélessége [m]

3

3.10.2.1.3 Területi hatály, beleértve a vízfolyások meghatározását

Az ország egész területén a vonatkozó MePAR fedvény alapján

A GAEC4-ben szereplő vízvédelmi sávok és azok meghatározásához tartozó víztest fedvény kialakításának alapjául az Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF) vízkeretirányelvnek megfelelő víztest (vízfolyás) adatai (2015 környéki adat) szolgáltak.

Az OVF adatai az aktuális ortofotóval összehasonlítva felülvizsgálatra kerültek a MePAR víztest fedvény kialakítása során, de a felülvizsgálat alatt csak adattisztítást, esetlegesen a víztestek határvonalainak, partéleinek pontosítását kell érteni, így kijelenthető, hogy **a MePAR víztest fedvénye átfedésben van az OVF vízkeretirányelv adataival.**

3.10.2.1.4 Az érintett mezőgazdasági termelők típusai

Minden területalapú támogatásra jogosult termelő

3.10.2.1.5 A GAEC-előírás fő célkitűzéséhez való hozzájárulás ismertetése

A vízvédelmi sávokra vonatkozó előírások hozzájárulnak a vízszennyezés elleni védelemhez

3.10.3 Fő téma: talaj (védelem és minőség)

3.10.3.1 5. sz. GAEC: A talajromlás és a talajerózió kockázatát csökkentő talajművelés, ideértve a lejtők dőlésszögének figyelembevételét is

3.10.3.1.1 A mezőgazdasági gyakorlat összefoglalása

A talajromlás kockázatát korlátozó talajművelés vagy más megfelelő agrotechnológia, figyelembe véve a lejtőszöget is:

Erózió korlátozására vonatkozó termőhely-specifikus minimális földgazdálkodással kapcsolatos előírások:
-12%-nál nagyobb lejtésű területen kapás növények - beleértve a kukoricát és a napraforgót is - termesztése, valamint az őszi káposztarepce 24 cm-nél nagyobb sortávolságon való termesztése tilos, kivéve direktvetés, szintvonalas művelés és/vagy a rétegvonalakkal párhuzamos, illetve az eróziós jegyeket mutató lefolyási útvonalakon lefolyást gátló füvesített vagy fás védősávok kialakítása mellett;
-erózió ellen kialakított teraszok megőrzése kötelező szőlőültetvények esetében.

3.10.3.1.2 Területi hatály (beleértve az erózió által veszélyeztetett területeket és a lejtők dőlésszögét)

Az ország egész területén a vonatkozó MePAR fedvény alapján a 12%-nál nagyobb meredekséggel rendelkező lejtőkre (szántóterületek és ültetvények).

A GAEC 5 előírás a 2021-es adatok alapján Magyarország egységes kérelemben bejelentett mezőgazdasági területének 32,98%-át lefedi.

3.10.3.1.3 Az érintett mezőgazdasági termelők típusai

Minden területalapú támogatásra jogosult termelő.

3.10.3.1.4 A GAEC-előírás fő célkitűzéséhez való hozzájárulás ismertetése

Az erózió elleni intézkedések hozzájárulnak a talajromlás elkerüléséhez, a talajkészletek megőrzéséhez.

3.10.3.2 6. sz. GAEC: Minimálisan megkövetelt talajborítás a fedetlen talaj elkerülésére a legérzékenyebb időszak(ok)ban

3.10.3.2.1 A mezőgazdasági gyakorlat összefoglalása (az érintett időszakot is beleértve)

Minimális talajtakarás a legérzékenyebb időszak(ok)ban és területeken:

Szántóterületeken fenn kell tartani a minimális talajborítást legalább július 15 - szeptember 30-ig:

- a tárgyévi termesztett főnövény jelenlétével;

- a nyári és őszi betakarítású kultúrák lekerülése után őszi kultúra vagy másodvetés létesítésével, vagy a tarló megőrzésével vagy legfeljebb sekély tarlólántás és ápolás elvégzésével vagy a talajborítást nem csökkentő, a talaj forgatása/keverése nélkül elvégzett közép mély lazítással az őszi csapadék mélyebb talajrétegbe segítésének céljával.

A 12% feletti lejtőn található ültetvények esetében legalább mulcsozással vagy egynyári növények vetésével gondoskodni kell a sorközök talajtakarásáról.

Minden ültetvény esetében az ültetvény kivágását követően, amennyiben a gazdálkodó újra kívánja telepíteni, a kivágás és az újratelepítés közötti időszakban a területen biztosítani kell a talajtakarást.

Víz alatt álló növénykultúrák (rizs, indiánrizs) termesztésére használt területen nem kötelező a minimális talajborítást fenntartani a pihentetés évében akkor, ha a pihentetést megelőző évben a területen víz alatt álló növénykultúrát termesztettek. A részletes technológiai leírást és érvanyagot mellékletként csatoljuk a Tervhez. Ebből kiderül, hogy a pihentetésnek szánt évben talajvédelmi szempontból fontosabb a talaj többszöri szellőztetése, mint a talajtakarás.

3.10.3.2.2 Területi hatály

Az ország egész területe.

3.10.3.2.3 Az érintett mezőgazdasági termelők típusai

Minden területalapú támogatásra jogosult termelő.

3.10.3.2.4 A GAEC-előírás fő célkitűzéséhez való hozzájárulás ismertetése

A talajtakarás biztosítása véd az erózió ellen, segíti a szénmegkötést és a vízvesztés megelőzését, illetve talajtakaró növény termesztésével hozzájárul a talaj szervesanyag tartalmának növeléséhez, a talajszerkezet és a talajpotenciál javításához.

Magyarországon - figyelembe véve az éves csapadék-eloszlást és a (káros) napsugárzás intenzitásának alakulását - a nyár végi időszak jelenti a legnagyobb kockázatot talajdegradációs szempontból. A talajfelszín fedése ebben a száraz és erős sugárzással terhelt időszakban kritikus.

3.10.3.3 7. sz. GAEC: Vetésforgó a szántóterületeken, kivéve a víz alatt fekvő növényeket

3.10.3.3.1 A vetésforgóval kapcsolatos gazdálkodási gyakorlatok összefoglalása

A 2023-2027 időszakra alkalmazandó vetésváltási és terménydiverzifikációs szabályok Magyarországon a következőképpen alakulnak:

A 7. sz. HMKÁ előírás keretében a mezőgazdasági termelőnek vetésváltást vagy terménydiverzifikációt kell megvalósítania szántóterületein.

I. A vetésváltás szabályai:

Fő szabály az éves vetésváltás szántóterületeken.

Két főnövény között megfelelően vetett másodvetés úgy tekintendő, hogy azzal a vetésváltás teljesül. Az ily módon figyelembe vehető másodvetésnek minősül a tárgyévre az egységes kérelemben bejelentett első növény betakarítása után a következő év első növényének vetéséig betakarított vagy zöldtrágya-növényként talajba forgatott növénykultúra; ahol mind az első főnövény lekerülését követő, mind a második főnövény vetését megelőző talajmunkákra az agronómiailag indokolt időt meg kell hagyni. A másodvetésnek mindkét főnövénytől különböző növénykultúrának kell lennie.

Az alap jogi aktus 13. cikke szerinti rugalmasság keretében a gazdálkodónak lehetősége van arra, hogy:

-tárgyévben gazdaságának a lenti kivételekkel vagy hibridkukorica-termesztéssel nem érintett részében a szántóterület legalább 33,33%-án valósít meg vetésváltást, de

-gondoskodik róla, hogy minden, a lenti kivételekkel nem érintett szántóterületén megvalósuljon a vetésváltás legfeljebb három éven belül úgy, hogy a három évből legalább egyszer különböző főnövényt termeszt, mint a másik két évben.

Önmaga után akkor sem vethetők a következő növények, ha a gazdálkodó él a fent nevezett rugalmassággal: burgonya, napraforgó, káposztarepce, szójabab, cukorrépa, olajtök, valamint dinnye.

Egymás után legfeljebb négy évig termesztethető a vetőmag termesztés céljából vetett hibridkukorica.

II. A terménydiverzifikáció szabályai:

a) a 10 hektár feletti, de legfeljebb 30 hektár szántóterülettel rendelkező mezőgazdasági termelő tárgyévben legalább kétféle szántóföldi növénykultúrát termeszt, azzal, hogy a legnagyobb területen termesztett növénykultúra a szántóterületnek legfeljebb 75%-át foglalhatja el,

b) a 30 hektár feletti szántóterülettel rendelkező mezőgazdasági termelő legalább háromféle növénykultúrát termeszt, azzal, hogy a legnagyobb területen termesztett növénykultúra a szántóterületnek legfeljebb 75%-át foglalhatja el, és a két legnagyobb területen termesztett növénykultúra együttesen nem haladhatja meg a szántóterület 95%-át.

A különböző növénykultúrák arányának kiszámítása során az egységes kérelem benyújtásának évében május 1. napjától szeptember 30. napjáig tartó időszakot kell figyelembe venni.

III. Közös szabályok:

Kivételek:

A 10 hektárnál kevesebb szántót művelő gazdaságok.

Azok a gazdaságok, amelyek esetében a támogatható mezőgazdasági terület több mint 75 %-a állandó gyepterület és azt gyeperület vagy egyéb egynyári takarmánynövény termesztésére vagy az év, illetve a növénytermesztési ciklus jelentős részében vízzel elárasztott növények termesztésére vagy ezek kombinációjára használják.

Azok a gazdaságok, amelyek esetében a szántóterület több mint 75 %-át gyeperület vagy egyéb egynyári takarmánynövény termesztésére, parlagon hagyott földterületként, hüvelyes növények termesztésére vagy e célok közül többre is használják.

Évelő szántóföldi kultúrákkal borított terület.

Árasztásos művelésben (víz alatt) termesztett szántóföldi kultúrák.

Parlagon hagyott terület.

Magyarország a **növénykultúra meghatározásánál** az alábbiakat alkalmazza:

„[...] „növénykultúra” a következők bármelyike:

a) a termények botanikai osztályozásában meghatározott különböző nemzetségek bármely kultúrája, vagy azok keveréke (egy keverék akkor tekinthető különböző kultúrának egy megelőző vagy egy következő kultúrához vagy keverékhez képest, ha annak minden komponense különböző kultúrának tekinthető az előveteményhez és a másodveteményhez képest),

b) a Brassicaceae, Solanaceae és Cucurbitaceae növény családkba tartozó bármely faj kultúrája,

c) a parlagon hagyott földterület,

d) gyeperület vagy egyéb takarmánynövény.”

Továbbá egy másodvetés akkor teljesíti a vetésváltási kötelezettséget, ha mind az első főnövény lekerülését követő, mind a második főnövény vetését megelőző talajmunkákra az agronómiailag indokolt időt figyelembe vették, és a másodvetés a megelőző és a következő főnövénytől különböző növénykultúrához tartozik, azzal, hogy a Brassica napus (takarmányrepce), Sinapis alba (fehértúr), Raphanus sativus (rettek) fajhoz tartozó növények egymás után még keverékben sem vethetőek.

IV. Eltérések:

Eltérés a 2023-as kérelmezési évben:

Magyarország él a 2022/1317/EU végrehajtási rendeletben foglalt eltérés lehetőségével, miszerint mentesíti a gazdálkodókat a vetésváltási kötelezettség alól 2023-ban.

Burgonyát, napraforgót, káposztarepécét, szójababot, cukorrépát, olajtököt, valamint dinnyét 2023-ban sem lehet önmaga után termesztetni.

Továbbá a mentesség nem érinti az Agro-ökológiai Programban és az Agrár-környezetgazdálkodási Programban résztvevő termelők baseline követelmény-szintjét.

Eltérés a 2024-es kérelmezési évben :

Az (EU) 2021/2115 és az (EU) 2021/2116 rendelet 2024. évi egyszerűsítési csomagjának értelmében Magyarország a HMKÁ 7 esetében már a 2024-es igénylési évre alkalmazza az alábbi egyszerűsítési lehetőséget:

A HMKÁ 7 kiegészül a terménydiverzifikációval az alábbiak szerint:

a) a 10 hektár feletti, de legfeljebb 30 hektár szántóterülettel rendelkező mezőgazdasági termelő tárgyévben legalább kétféle szántóföldi növénykultúrát termeszt, azzal, hogy a legnagyobb területen termesztett növénykultúra a szántóterületnek legfeljebb 75%-át foglalhatja el,

b) a 30 hektár feletti szántóterülettel rendelkező mezőgazdasági termelő legalább háromféle növénykultúrát termeszt, azzal, hogy a legnagyobb területen termesztett növénykultúra a szántóterületnek legfeljebb 75%-át foglalhatja el, és a két legnagyobb területen termesztett növénykultúra együttesen nem haladhatja meg a szántóterület 95%-át.

A mentesülő üzem típusok ugyanazok, mint a vetésváltásnál. A különböző növénykultúrák arányának kiszámítása során az egységes kérelem benyújtásának évében május 1. napjától szeptember 30. napjáig tartó időszakot kell figyelembe venni.

3.10.3.3.2 A növénytermesztés diverzifikálásához kapcsolódó gazdálkodási gyakorlatok összefoglalása

Magyarország a kondicionalitás keretében 2024-től alkalmazza a terménydiverzifikációt, mint az egyszerűsítési csomag keretében a vetésváltással egyenértékű, alternatív gyakorlatot.

Mivel a két gyakorlatnak vannak közös szabályai is, a terménydiverzifikáció részletszabályait a vetésváltással együtt, a 3.10.3.3.1 fejezetben mutatjuk be.

3.10.3.3.3 Területi hatály

Az ország egész területén

3.10.3.3.4 Az érintett mezőgazdasági termelők típusai

Minden gazdálkodó, aki rendelkezik szántóterülettel (nincs mentesség)

Vonatkozó mentességek

Amelyek legfeljebb 10 hektár szántóterülettel rendelkeznek (a III. melléklet 5. lábjegyzetének 1.c) pontja)

Amelyek esetében a támogatható mezőgazdasági terület több mint 75%-a állandó gyepterület (a III. melléklet lábjegyzetének 1.b) pontja)

Amelyek esetében a szántóterület több mint 75%-át gyeperület vagy egyéb egynyári takarmánynövény termesztésére, parlagon hagyott földterületként, hüvelyes növények termesztésére vagy e célok közül többre is használják (a III. melléklet lábjegyzetének 1.a) pontja)

3.10.3.3.5 A GAEC-előírás fő célkitűzéséhez való hozzájárulás ismertetése (különösen ha a tagállam a növénytermesztés diverzifikálása mellett döntött)

A vetésváltásra vonatkozó előírások hozzájárulnak a talajpotenciál megőrzéséhez, valamint a helyes növényssorrend kialakításával és a nagyobb diverzitással csökkenthető növényvédőszer felhasználásával.

3.10.4 Fő téma: Biológiai sokféleség és táj (védelem és minőség)

3.10.4.1 8. sz. GAEC: A nem termelési célú területeknek és tájképi elemeknek szentelt szántóterületek szerinti minimálisan előírt aránya, valamint valamennyi

mezőgazdasági terület tekintetében a tájképi elemek megőrzése és a sövények és a fák kivágásának tilalma a madarak költési és fiókanevelési időszakában

3.10.4.1.1 A mezőgazdasági gyakorlat összefoglalása

A minimális részarány standard értéke:

A gazdaságok szintjén a szántóterület legalább 4%-a nem termelési célú terület vagy tájképi elem, beleértve a parlagon hagyott földterületeket is.

Nem termelési célú területek vagy tájképi elemek részaránya (%) a szántóterületen : **4.0%**

A gazdaságok szintjén a szántóterület legalább 3%-a nem termelési célú terület vagy tájképi elem, beleértve a parlagon hagyott földterületeket is, ha a mezőgazdasági termelő vállalja, hogy a 31. cikk (5a) bekezdése szerinti továbbfejlesztett ökoszisztemnek megfelelően a szántóterületének legalább 7%-át nem termelési célú területeknek és tájképi elemeknek szenteli, beleértve a parlagon hagyott földterületeket is.

A gazdaságok szintjén a szántóterület legalább 7%-a nem termelési célú terület vagy tájképi elem, beleértve a parlagon hagyott földterületeket és a növényvédő szerek használata nélkül termesztett köztes növénykultúrákat vagy nitrogénmegkötő növényeket, amelynek 3%-a parlagon hagyott földterület vagy nem termelési célú tájképi elem kell, hogy legyen. A köztes növénykultúrák esetében a tagállamoknak 0,3 értékű súlyozó tényezőt kell használnia.

A nem termelési célú területek, a tájképi elemek, a köztes növénykultúrás és a nitrogénmegkötő növények részaránya (%) a szántóterületen : **7.0%**

A tájképi elemek listája (a minimális részarány kiszámításához figyelembe veendő tájképi elemek és nem termelési célú területek indikatív listája)

Védelmi sávok

Kőhalmok

kulturális elemek

Magyarázat

Kunhalom, gémeskút

Súlyozási tényező: 1

Olyan kunhalmok és gémeskutak fogadhatóak el, amelyek MePAR-ban lehatárolásra kerültek és a HMKÁ-ban védettek. A kunhalmoknak és gémeskutaknak szántóterületen kell elhelyezkedniük. A kunhalmok a MePAR-ban poligonosan vannak feltüntetve a teljes területükkel. A pontszerűen jelölt gémeskutak mindegyike 25 m²-nek megfelelő területtel kerül lehatárolásra.

A gémeskútra vonatkozó HMKÁ előírások szerint a gazdálkodónak fenn kell tartani a gémeskutakat a 2010. évi, a Magyar Államkincstár által felmért állapotnak megfelelően.

A kunhalomra vonatkozó HMKÁ előírások szerint a kunhalom területén semmilyen mezőgazdasági talajmunka nem végezhető. Ez alól kivételt képez a gyeperősítés helyreállítása érdekében történő előkészítő beavatkozás. Továbbá a kunhalom területén végzett fakivágás során tilos a földmű bolygatása.

Árkok

Táblaszegélyek, beékelte földterületek, védelmi sávok

Magyarázat

Ökológiai határsáv:

Súlyozási tényező: 1,5

Természetes fás és/vagy lágyszárú vegetációval borított, minimum három, legfeljebb húsz méter átlagos szélességgel rendelkező, jellemzően sávszerű kiterjedésű földterület, amely

a) a szántóterületen vagy közvetlenül a szántó mellett, a szántóval érintett fizikai blokkon belül helyezkedik el,

- b) mesterséges elem legfeljebb két méter hosszan szakítja meg,
c) a szántóterülettel legalább harminc méter hosszan érintkezik és
d) a teljes elem kerületének kevesebb, mint 30%-a érintkezik állandó gyepterülettel.

A dominánsan fás szárú vegetációval jellemezhető ökológiai határsávok esetében meg kell akadályozni a fás szárú vegetáció számottevő csökkenését. Számottevő csökkenésnek az a legalább 20 százalékos térmérték-csökkenés tekintendő, amit már a Területi Monitoring Rendszer (TMR/AMS) is objektívan érzékelni lesz képes akkor, amikor erre technológiailag alkalmassá válik.

Erózióvédelmi sáv:

Súlyozási tényező: 1,5

Olyan fás- vagy lágyszárú növényzettel borított terület, ami a rétegvonallal párhuzamosan helyezkedik el, s kifejezett rendeltetése a vízerózió megakadályozása, mérséklése.

További tulajdonságai:

- legalább három és legfeljebb húsz méter átlagos szélességgel rendelkezik;
- legalább harminc méter hosszú;
- amennyiben a tábla lejtővel párhuzamos oldalai átlagosan kevesebb mint harminc méterre futnak egymástól, úgy az erózióvédelmi sávnak össze kell kötnie a tábla két szélét.

Sövények, különálló fák vagy facsoportok, fasorok

Magyarázat

Magányosan álló fa:

Súlyozási tényező: 1,5

Olyan magányos fák fogadhatóak el, amelyek a HMKÁ rendeletben védettek és a MePAR-ban lehatárolásra kerültek. Ezek szántóterületen elhelyezkedő, legalább 4 méter átmérőjű lombkoronával rendelkező elszigetelten álló fák. A HMKÁ előírásai szerint a magányos fát kivágni nem lehet. A pontszerűen jelölt magányos fák mindegyike 20 m²-nek megfelelő területtel kerül lehatárolásra.

Fa- és bokorcsoportok

Súlyozási tényező: 1,5

Olyan fa- és bokorcsoportok fogadhatóak el, amelyek a MePAR-ban lehatárolásra kerültek és a HMKÁ rendeletben védettek.

A MePAR-ban azok a fa-, és bokorcsoportok kerülnek lehatárolásra, amelyek 5000 négyzetméternél kisebbek, jellemzően nem vonalaskiterjedéssel rendelkeznek és legalább 50%-ban fás szárú növényekkel borítottak, amelyek legalább 20%-ban, gyepterülettel is történő érintkezés esetén pedig legalább 50%-ban szántóval vannak körülvéve.

A lehatárolt fa- és bokorcsoportok mindenesetben szántón helyezkedhetnek el. A fa- és bokorcsoportok az egységes kérelem beadó felületen megjelenítésre kerülnek, ezzel segítve az EFA területek kijelölését.

A HMKÁ előírásai szerint a fa- és bokorcsoport területén bárminemű mezőgazdasági talajmunka végzése tilos. Ez alól kivételt képez a visszafásítás vagy a gyepterület helyreállítása érdekében történő előkészítő beavatkozás.

Parlagon hagyott földterület

Magyarázat

Súlyozási tényező: 1

A parlagon hagyott terület legrövidebb pihentetési időtartama január 1-jétől augusztus 31-ig terjedő időszak, mely időszak alatt a terület teljes egészén nem használnak növényvédő szert. A pihentetés időszaka alatt gondoskodni kell a talaj takarásáról növényborítottsággal vagy a tarlómaradványok

fennhagyásával. A parlagon hagyott területen a kultúrállapot fenntartása érdekében a mechanikai gyomirtás megengedett.

Az öt évnél hosszabb ideig a HMKÁ 8. előírás keretében parlagon hagyott területként elszámolt területet továbbra is szántóterületnek kell tekinteni.

Eltérés a 2023-as kérelmezési évben:

Magyarország él a 2022/1317/EU végrehajtási rendeletben foglalt eltérés lehetőségével, miszerint engedélyezi a gazdálkodók számára, hogy élelmiszer célú növénykultúrát termesszenek a parlagon hagyott tervezett és ekként elszámolt területen 2023-ban.

Kukoricát és szójababot a nevezett végrehajtási rendelettel összhangban nem engedélyezett termesztési ezeken a területeken. Az élelmiszer célúként elfogadható növénykultúrák listáját az irányító hatóság nemzeti jogszabályban teszi közzé.

Továbbá a mentesség nem érinti az Agro-ökológiai Programban és az Agrár-környezetgazdálkodási Programban résztvevő termelők baseline követelmény-szintjét.

Egyéb

Magyarázat

Nem termelő beruházás keretében, szántóföldön létrehozott erózióvédelmi létesítmény:

Súlyozási tényező: 2

MePAR-ban lehatárolt, nem termelő beruházás keretében, szántóföldön létrehozott erózióvédelmi létesítmény.

Művelés alatt nem álló vízvédelmi sáv szántóterületen:

Súlyozási tényező: 1,5

A MePAR-ban lehatárolt vízvédelmi sávok ismerhetőek el. Felszíni vízfolyások partvonalától mért 5 m, tavak mentén pedig 20 m puffervonal került lehatárolásra a MePAR-ban.

Puffer nem lehetséges a bejelentett szántóterület és a vízvédelmi sáv között. Az elszámolandó vízvédelmi sávokon tilos mezőgazdasági termelést végezni, kivéve a mezőgazdasági kultúrállapot fenntartása érdekében végzett mechanikai gyomirtást. A HMKÁ előírásainak betartása a vízvédelmi sávokon kötelező. A HMKÁ előírások értelmében nem juttatható ki

- műtrágya a MePAR-ban grafikusán megjelölt felszínivizek partvonalától mért 5 méteres sávban;
- szerves trágya;
- növényvédőszer;
- növénykondicionáló szer;
- talajkondicionáló szer.

▶ a MePAR-ban grafikusán megjelölt 5000 m² feletti állóvizek partvonalától mért 20 méteres sávban,

▶ a völgyzáró gátas halastavak esetében a partvonalától mért 5 méteres sávban,

▶ a MePAR-ban grafikusán megjelölt egyéb felszíni vízfolyások partvonalától mért 5 méteres sávban azzal, hogy a védőtávolság 3 méterre csökkenthető, ha a mezőgazdasági művelés alatt álló tábla 50 méternél nem szélesebb és 1 hektárnál kisebb területű.

A szerves trágyára vonatkozó védőtávolság nem vonatkozik a legeltetett állatok által elhullatott trágyára, amennyiben az az itatóhely megközelítése miatt következik be.

Ökológiai jelentőségű másodvetés:

Súlyozási tényező: 0,3

Ökológiai jelentőségű másodvetésként olyan a tárgyév október 1-jéig legalább két faj keverékével bevetett MePAR-ban támogatható terület fogadható el, amelyet zöldtrágyának, vagy téli takarónövénynek

használnak, a vetéstől számított legalább hatvan napig jelen van a gazdálkodó földterületén mely időszak alatt tilos növényvédő szert használni, beleértve a csávázott vetőmag használatát, és amelyet a következő évi első növény vetése előtt beforgatnak. Csak olyan másodvetés fogadható el ökológiai jelentőségűnek, amely a külön nemzeti jogszabályban felsorolt fajokból áll.

Eltérés a 2024-es kérelmezési évben:

Magyarország él a 2024/587/EU végrehajtási rendeletben foglalt eltérés lehetőségével, miszerint a nem termelő területként figyelembe vett másodvetés súlyozási tényezője 1 a 2024-es év tekintetében.

Nitrogénmegkötő növénnel bevetett terület

Súlyozási tényező: 1

Nitrogénmegkötő területként olyan MePAR-ban támogatható terület fogadható el, amely az alábbi listában felsorolt nitrogénmegkötő növény valamelyikével vagy azok keverékével, vagy a fajlistában szereplő nitrogénmegkötő növény és egyéb más nem nitrogénmegkötő növénykeverékével van bevetve, amely keverékben a nitrogénmegkötő növény vetőmag aránya meghaladja az 50%-ot.

Továbbá az egynyári növények esetén a vetéstől a betakarításig, évelő növények esetén az igénylés naptári évének azon részében, amely alatt a növény a területen van, tilos növényvédő szert és csávázott vetőmagot használni, kivéve ha az évelő növénnel bevetett terület a vetést követő évben vagy években kerül elszámolásra.

	Megnevezés	Típus
1	Fehérvirágú somkóró (<i>Melilotus albus</i>)	évelő
2	Szegletes lednek (<i>Lathyrus sativus</i> L.)	egyéves
3	Csicseriborsó (<i>Cicer arietinum</i> L.)	egyéves
4	Tarka koronafürt (<i>Securigera varia</i>)	évelő
5	Keleti kecskeruta (<i>Galega orientalis</i> L.)	évelő
6	Szarvaskerep (<i>Lotus corniculatus</i> L.)	évelő
7	Lucerna (<i>Medicago sativa</i> L.)	évelő
8	Komlós lucerna (<i>Medicago lupulina</i>)	évelő
9	Sárkerep lucerna (<i>Medicago falcata</i>)	évelő
10	Tarkavirágú vagy homoki lucerna (<i>Medicago x. varia</i>)	évelő
11	Baltacim (<i>Onobrychis viciifolia</i> Scop.)	évelő
12	Takarmányborsó (<i>Pisum sativum</i> L.)	egyéves
13	Bíborhere (<i>Trifolium incarnatum</i> L.)	egyéves
14	Vöröshere (<i>Trifolium pratense</i> L.)	évelő
15	Fehérhere (<i>Trifolium repens</i> L.)	évelő
16	Perzsahere (<i>Trifolium resupinatum</i> L.)	egyéves
17	Alexandriai here (<i>Trifolium alexandrinum</i>)	egyéves
18	Korshere (<i>Trifolium hybridum</i>)	évelő
19	Görögszéna (<i>Trigonella foenum-graecum</i> L.)	egyéves
20	Lóbab (<i>Vicia faba</i> L.)	egyéves
21	Pannonbükköny (<i>Vicia pannonica</i> Cr.)	egyéves
22	Tavaszi bükköny (<i>Vicia sativa</i> L.)	egyéves
23	Szója (<i>Glycine max</i> L.)	egyéves
24	Szöszös bükköny (<i>Vicia Vilossa</i>)	egyéves
25	Közönséges vagy veteménybab (<i>Phaseolus vulgaris</i> L.)	egyéves
26	Lencse (<i>Lens culinaris</i>)	egyéves
27	Zöldborsó (<i>Pisum sativum</i>)	egyéves
28	Sárgaborsó (<i>Pisum sativum</i>)	egyéves
29	Mezei borsó (<i>Pisum arvense</i>)	egyéves

Eltérés a 2024-es kérelmezési évben:

Magyarország él a 2024/587/EU végrehajtási rendeletbe foglalt eltérés lehetőségével, miszerint:

A földterületek jó mezőgazdasági és környezeti állapotának 8. sz. HMKÁ előírás első követelményétől eltérve Magyarország úgy döntött, hogy a 2024-es igénylési év tekintetében a mezőgazdasági termelők és az említett előírás hatálya alá tartozó egyéb kedvezményezettek úgy is teljesíthetik az előírás első követelményét, hogy a mezőgazdasági üzemek szintjén a szántóterületek legalább 4 %-át a következőknek szentelik:

– nem termelési célú földterületek és tájképi elemek, beleértve a parlagon hagyott földterületeket is, és/vagy

– nitrogénmegkötő növények, és/vagy

– ökológiai jelentőségű másodvetés.

Az ökológiai jelentőségű másodvetés és a nitrogénmegkötő növények termesztése során mellőzni kell a növényvédő szerek használatát.

Az ökológiai jelentőségű másodvetések esetében 1-es korrekciós együtthatót alkalmazunk.

Eltérés a 2025-ös kérelmezési évtől kezdődően:

Az (EU) 2021/2115 és az (EU) 2021/2116 rendelet 2024. évi egyszerűsítési csomagjának értelmében Magyarország a HMKÁ 8 esetében a 2025-ös igénylési évtől alkalmazza az alábbi egyszerűsítési lehetőséget:

A HMKÁ 8 előírásrendszeréből a nem termelő területek kijelölésének kötelezettsége törlésre kerül azzal, hogy az AÖP-ben (eco-scheme) viszont biztosítunk ilyen előírást, mert ott a termelő esetleges bevételkiesését kompenzálni lehet. A HMKÁ 8-ban marad a védett tájképi elemek megőrzésének kötelezettsége és a sövények és fák kivágásának, metszésének, csonkításának tilalma a költési és fiókanevelési időszakban.

Kis tavak

Magyarázat

Kis kiterjedésű tó

Súlyozási tényező: 1,5

A legalább 0,01 ha és legfeljebb 0,5 ha területű, HMKÁ-ban védett, MePAR-ban lehatárolt, mezőgazdaságilag időszakosan sem hasznosított, vagy nyílt vízfelülettel és maximum 10 méter szélespart menti vegetációval szegélyezett, vagy legalább időszakosan vízjárta, de a száraz időszakokban is állandó, a vizes élőhelyekre jellemző növényzettel borított, mélyebb fekvésű terület minősülhet kondicionalitásban elfogadhatónak.

A kis kiterjedésű tó esetében a figyelembe vehető terület nagyságába a kis kiterjedésű tó partja mentén fekvő, legfeljebb 10 méter széles vegetációs sáv is beszámítható.

A HMKÁ előírásai szerint a HMKÁ-ban védett tavakat a fenti paramétereknek megfelelően meg kell őrizni.

Kis vizes élőhelyek

Magyarázat

Súlyozási tényező: 2

MePAR-ban rögzített vizes élőhely.

A kis vizes élőhelyek lehatárolása a MePAR-ban a gazdálkodó kérelmében szereplő gazdarajz alapján történik, változásvezetéssel.

Mivel szükséges egymástól megkülönböztetni a HMKÁ 8-ban elszámolható "kis vizes élőhelyeket" a HMKÁ 2 szerinti "vizenyős területektől", az utóbbi lehatárolási módszertant ennek megfelelően alakítottuk ki, és 2025-től alkalmazzuk.

A fent említett módszertantól függetlenül a 8. sz. HMKÁ előírás keretében elszámolható a nem termelő beruházások keretében létrehozott vizes élőhely.

Kőfalak

Patakok

Teraszok

Magyarázat

Súlyozási tényező: 2

Olyan legalább 1 méter magas, szántóterületen elhelyezkedő mesterséges tereplépcsők, amelyek a HMKÁ rendeletben védettek és a MePAR-ban lehatárolásra kerültek.

A HMKÁ védetség azt jelenti, hogy az ilyen teraszok megőrzése kötelező.

A teraszok a kérelembeadás során vonalasan kerülnek megjelenítésre, 2 méter szélességgel számolhatóak el kondicionalistásban. Ez azt jelenti, hogy a terasznak minden egyes métere 2 m²-nek felel meg. A gazdálkodó szántóterületén elhelyezkedő terasz minimális hossza 10 méter.

A (megőrzendő) tájképi elemek listája

- **Kis tavak**
- **Sövények, különálló fák vagy facsoportok, fasorok**
- **Teraszok**
- **kulturális elemek**

A sövények és a fák kivágásának tilalma a madarak költési és fiókanevelési időszakában (kötelező)

Kivágási tilalomra vonatkozó előírás: Fát, bokrot és sövényt a március 1. és augusztus 31. közötti költési és fiókanevelési időszakban nem lehet kivágni, metszeni vagy egyéb módon csonkítani.

Az inváziós növények megjelenésének megakadályozását szolgáló intézkedések

A lág- és fásszárú inváziós növényeket gyomnak tekintjük. Ellenük a 4.1.1.2. fejezetben ismertetett módon küzdünk a támogatható területek minimumfeltételei között.

3.10.4.1.2 Területi hatály (a minimális arányra vonatkozó előírás tekintetében alkalmazandó)

Az ország egész területén a vonatkozó MePAR fedvények alapján.

3.10.4.1.3 Az érintett mezőgazdasági termelők típusa

Minden gazdálkodó, aki rendelkezik szántóterülettel (nincs mentesség)

Vonatkozó mentességek

Non Applicable

Amelyek legfeljebb 10 hektár szántóterülettel rendelkeznek (a III. melléklet 5. lábjegyzetének 1.c) pontja)

Amelyek esetében a támogatható mezőgazdasági terület több mint 75%-a állandó gyepterület (a III. melléklet 5. lábjegyzetének 1.b) pontja)

Amelyek esetében a szántóterület több mint 75%-át gyep vagy egyéb egynyári takarmánynövény termesztésére, parlagon hagyott földterületként, hüvelyes növények termesztésére vagy e célok közül többre is használják (a III. melléklet lábjegyzetének 1.a) pontja)

3.10.4.1.4 A gyakorlat/előírás fő célkitűzéséhez való hozzájárulás ismertetése

A nem termelő tájképi elemek és az agro-ökológiai célú, növényvédő-szer mentesen művelt másodvetések, N-megkötő növények hozzájárulnak a biológiai sokféleség védelméhez, az élőhelyek és tájak megőrzéséhez, illetve a talajok védelméhez.

3.10.4.2 9. sz. GAEC: Környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterületként megjelölt gyepterületek átállításának vagy felszántásának tilalma a Natura 2000 területeken

3.10.4.2.1 A mezőgazdasági gyakorlat összefoglalása

A környezeti szempontból érzékeny Natura 2000 gyepterületek átalakítása és felszántása tilos.

Magyarországon valamennyi Natura 2000 állandó gyepterület környezeti szempontból érzékenynek tekintendő.

3.10.4.2.2 Területi hatály

A GAEC hatály alá tartozó, a Natura 2000 területeken található, környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterületek indikatív mérete összesen hektárban: **448119.98**

3.10.4.2.3 Az érintett mezőgazdasági termelők típusai

Minden területalapú támogatásra jogosult termelő.

3.10.4.2.4 A GAEC-előírás fő célkitűzéséhez való hozzájárulás ismertetése

A Natura 2000 gyepterületek hozzájárulnak a biológiai sokféleség védelméhez, az élőhelyek és tájak megőrzéséhez.

3.10.5. Kiegészítő GAEC-előírás (adott esetben)

Kód	Cím	Ismertetés
-	Kiegészítő GAEC előírás	Magyarország nem alkalmaz kiegészítő GAEC-előírást.

4. Több beavatkozáshoz is tartozó közös elemek

4.1. Fogalommeghatározások és minimumkövetelmények

4.1.1. Mezőgazdasági tevékenység

4.1.1.1. A termelés meghatározása

Ezúton megerősítjük, hogy a mezőgazdasági termékek termelése tekintetében továbbra is a 1307/2013/EU rendelet 4. cikk 1. bekezdése c) pontjának i) alpontjában leírtakat alkalmazzuk.

4.1.1.2. A mezőgazdasági terület fenntartásának meghatározása

4.1.1.2.1. Karbantartási kritériumok a szántóterületen

A szántóterület akkor minősül megfelelő állapotban tartottnak, ha azon a tárgyévben mezőgazdasági termelés folyik, vagy ha a tárgyévben mezőgazdasági termelés nem folyik - ide nem értve az eseti tisztító kaszálást, de a gyomok - ideértve a veszélyes gyomnövényeket, valamint a nádat - és a hasznosítás szempontjából nemkívánatos fás szárú növények legfeljebb olyan mértékben vannak jelen, hogy nem áll fenn a szántóterület, nagymértékű, súlyos lágyszárú vagy fás szárú vagy nagymértékű, súlyos és maradandó fás szárú gyomosodása.

Az ideiglenes gyepterület, mint szántóterület abban az esetben támogatható, ha nem áll fenn az ideiglenes gyepterület olyan helytelen legeltetési módból eredő károsodása (túllegeltetés), amelynek során az állományalkotó fűfélék rövidre rágása és taposás következtében a gyeperületben kiritkul, és a talajfelszín legalább 50%-ban fedetlenné válik, és az ideiglenes gyepterületen - amennyiben ott tárgyévben mezőgazdasági termelés nem folyik - a gyeperületet fűfajok - nem beleértve a nádat - és takarmánynövények túlsúlyban vannak, és nem található a tárgyévet megelőző vegetációs időszakból maradt olyan növedék, amelynek szaporító képletei is elnyíltak.

Az a terület, amelyen mezőgazdasági termelés folyik, de nagymértékű, súlyos lágyszárú vagy fás szárú vagy nagymértékű, súlyos és maradandó fás szárú gyomosodás észlelhető, a vizsgált támogatási évben nem támogatható. A nagymértékű, súlyos és maradandó fás szárú gyomosodás esetén a területet a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről szóló miniszteri rendelet értelmében nem támogatható területté kell átsorolni.

Nagymértékű, súlyos, lágyszárú gyomosodás: a lágyszárú gyomnövény bármely szomszédos földterületre történő átterjedése, vagy ha a vizsgált táblán virágzó veszélyes gyom vagy a földterület 50%-át meghaladó mértékű lágyszárú gyomnövény található;

Nagymértékű, súlyos, fás szárú gyomosodás: a fás szárú gyomnövény bármely szomszédos földterületre történő átterjedése, vagy ha a vizsgált tábla esetében a földterületen 100 db/hektárt meghaladó mértékben található olyan fás szárú gyomnövény, amelynek lombkorona alatti területe nem tartalmaz legeltethető vegetációt, vagy a fás szárú gyomnövény eltávolítása az alapkultúra károsodása nélkül nem hajtható végre, és a terület a vegetációs idő alatt mezőgazdasági művelésre alkalmassá tehető;

Nagymértékű, súlyos, maradandó fás szárú gyomosodás: a fás szárú gyomnövény bármely szomszédos földterületre történő átterjedése, vagy ha a vizsgált tábla esetében a földterületen 100 db/hektárt meghaladó mértékben található olyan fás szárú gyomnövény, amelynek lombkorona alatti területe nem tartalmaz legeltethető vegetációt, vagy a fás szárú gyomnövény eltávolítása az alapkultúra károsodása nélkül nem hajtható végre, és a terület a vegetációs idő alatt mezőgazdasági művelésre alkalmassá nem tehető;

Különös szabály a nem termelő tájképi elemekre és az egyéb tájképi elemekre: A nem termelő tájképi elemekként és egyéb tájképi elemekként megjelölt bejelentett területi objektumokon a mezőgazdasági termelőnek meg kell akadályoznia az inváziós növények és a veszélyes gyomnövények megtelepedését. Az inváziós növények jelenléte automatikusan súlyos gyomosodásnak felel meg.

4.1.1.2.2. Karbantartási kritériumok az állandó kultúrákban

Az állandó kultúra akkor minősül megfelelő állapotban tartottnak, ha azon a tárgyévben mezőgazdasági termelés folyik, vagy ha a tárgyévben mezőgazdasági termelés nem folyik - ide nem értve az eseti tisztító kaszálást, de a gyomok - ideértve a veszélyes gyomnövényeket, valamint a nádat - és a hasznosítás szempontjából nemkívánatos fás szárú növények legfeljebb olyan mértékben vannak jelen, hogy nem áll fenn az állandó, nagymértékű, súlyos lágyszárú vagy fás szárú vagy nagymértékű, súlyos és maradandó fás szárú gyomosodása.

A fás szárú gyümölcs- és szőlőültetvények a gyommentesen tartási kritériumon túlmenően akkor minősülnek megfelelő állapotban tartottnak, ha az ültetvényben a térállásból számított hektáronkénti tőszámot alapul véve a hiányzó, kiszáradt vagy más okból termőképtelenné vált egyedek aránya nem haladja meg a 30%-ot.

Az a terület, amelyen mezőgazdasági termelés folyik, de nagymértékű, súlyos lágyszárú vagy fás szárú vagy nagymértékű, súlyos és maradandó fás szárú gyomosodás észlelhető, vagy az ültetvényben a térállásból számított hektáronkénti tőszámot alapul véve a hiányzó, kiszáradt vagy más okból termőképtelenné vált egyedek aránya meghaladja a 30%-ot, a vizsgált támogatási évben nem támogatható.

A nagymértékű, súlyos és maradandó fás szárú gyomosodás esetén a területet a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről szóló miniszteri rendelet értelmében nem támogatható területté kell átsorolni.

Nagymértékű, súlyos, lágyszárú gyomosodás: a lágyszárú gyomnövény bármely szomszédos földterületre történő átterjedése, vagy ha a vizsgált táblán virágzó veszélyes gyom vagy a földterület 50%-át meghaladó mértékű lágyszárú gyomnövény található;

Nagymértékű, súlyos, fás szárú gyomosodás: a fás szárú gyomnövény bármely szomszédos földterületre történő átterjedése, vagy ha a vizsgált tábla esetében a földterületen 100 db/hektárt meghaladó mértékben található olyan fás szárú gyomnövény, amelynek lombkorona alatti területe nem tartalmaz legeltethető vegetációt, vagy a fás szárú gyomnövény eltávolítása az alapkultúra károsodása nélkül nem hajtható végre, és a terület a vegetációs idő alatt mezőgazdasági művelésre alkalmassá tehető;

Nagymértékű, súlyos, maradandó fás szárú gyomosodás: a fás szárú gyomnövény bármely szomszédos földterületre történő átterjedése, vagy ha a vizsgált tábla esetében a földterületen 100 db/hektárt meghaladó mértékben található olyan fás szárú gyomnövény, amelynek lombkorona alatti területe nem tartalmaz legeltethető vegetációt, vagy a fás szárú gyomnövény eltávolítása az alapkultúra károsodása nélkül nem hajtható végre, és a terület a vegetációs idő alatt mezőgazdasági művelésre alkalmassá nem tehető.

4.1.1.2.3. Karbantartási kritériumok az állandó gyepterületen

Az állandó gyepterület akkor minősül megfelelő állapotban tartottnak, ha azon nem áll fenn az állandó gyepterület olyan helytelen legeltetési módból eredő károsodása (túllegeltetés), amelynek során az állományalkotó fűfélék rövidre rágása és taposás következtében a gyeppoltokban kiritkul, és a talajfelszín legalább 50%-ban fedetlenné válik, és az állandó gyepterületen - amennyiben ott tárgyévben mezőgazdasági termelés nem folyik - a gyeppalkotó fűfajok - nem beleértve a nádat - és takarmánynövények túlsúlyban vannak, és nem található a tárgyévet megelőző vegetációs időszakból maradt olyan növedék, amelynek szaporító képletei is elnyíltak.

Az a terület, amelyen nagymértékű, súlyos lágyszárú vagy fás szárú vagy nagymértékű, súlyos és maradandó fás szárú gyomosodás észlelhető, a vizsgált támogatási évben nem támogatható. A nagymértékű, súlyos és maradandó fás szárú gyomosodás esetén a területet a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről szóló miniszteri rendelet értelmében nem támogatható területté kell átsorolni.

Nagymértékű, súlyos, lágyszárú gyomosodás: a lágyszárú gyomnövény bármely szomszédos földterületre történő átterjedése, vagy ha a vizsgált táblán virágzó veszélyes gyom vagy a földterület 50%-át meghaladó mértékű lágyszárú gyomnövény található;

Nagymértékű, súlyos, fás szárú gyomosodás: a fás szárú gyomnövény bármely szomszédos földterületre történő átterjedése, vagy ha a vizsgált tábla esetében a földterületen 100 db/hektárt

meghaladó mértékben található olyan fás szárú gyomnövény, amelynek lombkorona alatti területe nem tartalmaz legeltethető vegetációt, vagy a fás szárú gyomnövény eltávolítása az alapkultúra károsodása nélkül nem hajtható végre, és a terület a vegetációs idő alatt mezőgazdasági művelésre alkalmassá tehető;

Nagymértékű, súlyos, maradandó fás szárú gyomosodás: a fás szárú gyomnövény bármely szomszédos földterületre történő átterjedése, vagy ha a vizsgált tábla esetében a földterületen 100 db/hektárt meghaladó mértékben található olyan fás szárú gyomnövény, amelynek lombkorona alatti területe nem tartalmaz legeltethető vegetációt, vagy a fás szárú gyomnövény eltávolítása az alapkultúra károsodása nélkül nem hajtható végre, és a terület a vegetációs idő alatt mezőgazdasági művelésre alkalmassá nem tehető.

4.1.2. Mezőgazdasági terület

4.1.2.1 Az agrárerdészeti rendszer elemei, amennyiben azok az a mezőgazdasági területen alakították ki és/vagy tartják fenn

4.1.2.1.1. Agrárerdészeti rendszerek elemei a szántóterületeken

Szántóterületen az alábbi hasznosításokat tekintjük agrár-erdészeti rendszernek:

1. szántóföldi növények (beleértve az ideiglenes gyepet) és erdészeti vagy gyümölcstermő fajok egyidejű, köztes termesztése egyazon területen, ahol a fás szárú egyedek párhuzamos sorokban vagy egyéb szabályos geometriai elrendezésben állnak, és számuk nem haladja meg a 250-et hektáronként;
2. szántóföldi növények és rövid vágásfordulójú energetikai ültetvény (short rotation coppice) egyidejű, köztes termesztése egyazon területen, ahol a fás szárú egyedek párhuzamos sorokban vagy egyéb szabályos geometriai elrendezésben állnak, és számuk nem haladja meg a 4000-et hektáronként. A rövid vágásfordulójú energetikai ültetvényekre vonatkozó részletes nemzeti szabályozást ezen agrár-erdészeti rendszerekben is be kell tartani.

4.1.2.1.2. Az agrárerdészeti rendszerek elemei az állandó kultúrákban

Agrár-erdészeti rendszernek tekintjük a következő állandó kultúrákat, amennyiben önálló objektumok, s nem szántó- vagy gyepterület részeként keletkeztek:

1. mezővédő fasorok, mezővédő fás sávok, fa- és bokorcsoportok, továbbá olyan egyéb speciális faültetvények (a rövid vágásfordulójú energetikai ültetvények és a karácsonyfa ültetvények kivételével), amelyek megfelelnek a GAEC 8 szerinti tájélem kritériumainak, s ezáltal támogatható területnek minősülnek;
2. erdészeti és gyümölcstermő fajok elegendővel telepített termelő ültetvények.

4.1.2.1.3. Agrárerdészeti rendszerek elemei az állandó gyepterületeken

Gyepterületen az alábbi hasznosításokat tekintjük agrár-erdészeti rendszernek:

1. fás legelők, ahol a fás szárú egyedek párhuzamos sorokban vagy egyéb szabályos geometriai elrendezésben állnak, és számuk nem haladja meg a 250-et hektáronként;
2. fás kaszálók, ahol a fás szárú egyedek párhuzamos sorokban vagy egyéb szabályos geometriai elrendezésben állnak, és számuk nem haladja meg a 250-et hektáronként.

A fás szárú egyedek minden esetben erdészeti fajokot vagy gyümölcsfákat jelentenek.

4.1.2.2 Szántóterület

4.1.2.2.1 A szántóterület meghatározására vonatkozó egyéb megjegyzések

A szántóterület fogalmába a szántóföldi növénytermesztés céljából megművelt vagy szántóföldi növénytermesztés céljára rendelkezésre álló földterületen, illetve a parlagon hagyott területen kívül az ideiglenes gyepterületet is beleértjük. Ideiglenes gyepterület: olyan gyep vagy egyéb - a herefélék

(Trifolium) és a lucernafélék (Medicago) nemzetségébe tartozó fajok és ezek kizárólagos keverékei alkotta növényállományok kivételével -, a fajlistában (4.1.2.4.1. pont) felsorolt fajokból álló takarmánynövény vetés nélküli vagy vetéssel történő termesztésére használt földterület, amely a telepítéstől számítva öt évnél fiatalabb, és nem az állandó gyepterület visszaállítási kötelezettség okán került telepítésre.

4.1.2.3 Állandó kultúrák

4.1.2.3.1 A faiskolák meghatározása

Faiskolák: olyan területek, amelyeken fiatal fás szárú növényeket nevelnek szabadföldön, későbbi átültetésre:

- szőlőoltványiskolák és alanyszőlő,
- gyümölcsfaiskolák,
- díszfaiskolák,
- kereskedelmi erdészeti faiskolák, kivéve azokat, amelyek az erdőterületen belül találhatóak és az üzem saját szükségleteit elégítik ki,
- olyan faiskolák, amelyekben kertekbe, parkokba, utak mellé és töltésekre szánt fákat és cserjéket (pl. sövénynövények, rózsák és más díszcserjék, tülevelű dísznövények) nevelnek, beleértve minden esetben az alanyt és a magoncot.

4.1.2.3.2 A rövid vágásfordulójú, fás szárú energetikai ültetvény meghatározása

Rövid vágásfordulójú fás szárú energetikai ültetvénynek bizonyos meghatározott alapfafajok és azok erdészeti és energetikai célra engedélyezett fajtaikból álló, legfeljebb 5 éves vágásfordulóval kezelt, sarjaztatásos energetikai célú fás szárú ültetvények minősülnek, melynek telepítési sűrűsége legalább 4.000 db/ha, valamint a Miscanthus nemzetségbe tartozó energianádfajok, olasz nád- és a szilfiumfajok mint lágyszárú energianövények.

Az engedélyezett fafajok listája:

1. Fehér nyár (*Populus alba*)
2. Fekete nyár (*Populus nigra*)
3. Szürke nyár (*Populus x canescens*)
4. Rezgőnyár (*Populus tremula*)
5. Fehér fűz (*Salix alba*)
6. Kosárfonó fűz (*Salix viminalis*)
7. Mézgás éger (*Alnus glutinosa*)
8. Magas kőris (*Fraxinus excelsior*)
9. Keskenylevelű kőris (*Fraxinus angustifolia*)
10. Korai juhar (*Acer platanoides*)

A rövid vágásfordulójú energetikai ültetvények engedélyezésére, telepítésére és művelésére vonatkozó részletes nemzeti szabályozás van hatályban.

4.1.2.3.3 Az állandó kultúra meghatározására vonatkozó egyéb megjegyzések

Az állandó kultúra fogalmába a faiskolán és a rövid vágásfordulójú fás szárú energetikai ültetvényen túl az alábbi kultúrákat értjük bele: szőlő- és gyümölcsültetvények, fás szárú egyéb ültetvények, spárga, fás szárú cserje és félcserje típusú, valamint élő gyógy- aroma- és fűszernövények.

4.1.2.4 Állandó gyepterület

4.1.2.4.1 A gyepek és az egyéb egyényári takarmánynövények meghatározása

Gyepalkotó növények közé a pázsitfűfajok (*Graminaceae*), a pillangósok (*Fabales* rend), és egyéb családbéli növények tartoznak. A herefélék (*Trifolium*) és a lucernafélék (*Medicago*) nemzetségébe tartozó

fajok önálló állományai, illetve az ezek kizárólagos keverékei alkotta növényállományok nem minősülnek gyepterületnek.

Gyepalkotó és egyéb takarmánynövény fajok listája

1. Angol perje (*Lolium perenne*)
2. Réti perje (*Poa pratensis*)
3. Vörös csenkesz (*Festuca rubra*)
4. Olaszperje (*Lolium multiflorum*)
5. Magyar rozsnok (*Bromus inermis*)
6. Nádképű csenkesz (*Festuca arundinacea*),
7. Zöld pántlikafű (*Phalaris arundinacea*)
8. Bíborhere (*Trifolium incarnatum* L.)
9. Vöröshere (*Trifolium pratense* L.)
10. Fehérhere (*Trifolium repens* L.)
11. Perzsahere (*Trifolium resupinatum* L.)
12. Alexandriai here (*Trifolium alexandrinum*)
13. Korcshere (*Trifolium hybridum*)
14. Lódi lóhere (*Trifolium repens* L. var. *Giganteum*)
15. Fonák lóhere (*Trifolium resupinatum*)
16. Lucerna (*Medicago sativa* L.)
17. Komlós lucerna (*Medicago lupulina*)
18. Sárkerep lucerna (*Medicago falcata*)
19. Tarkavirágú vagy homoki lucerna (*Medicago x. varia*)
20. Takarmánylucerna (*Medicago sativa*)

4.1.2.4.2 Határozat a felszántás kritériumnak az állandó gyepterületként besorolt területekhez kapcsolódó használatáról

: **Nem**

4.1.2.4.3 Határozat a talajművelés kritériumnak az állandó gyepterületként besorolt területekhez kapcsolódó használatáról

: **Nem**

4.1.2.4.4. Határozat a különböző fűfélékkel való újravetésre vonatkozó kritériumnak az állandó gyepterületként besorolt területekhez kapcsolódó használatáról

: **Nem**

4.1.2.4.5 Határozat az egyéb, takarmányként szolgáló fajok (például cserjék és/vagy bokrok) támogathatóként való beszámításáról azzal a feltétellel, hogy a gypnek és az egyéb egygyári takarmánynövényeknek kell túlsúlyban maradnia

: **Nem**

4.1.2.4.6 Határozat az olyan egyéb, legeltetés céljára alkalmas és/vagy takarmányként szolgáló fajok (például cserjék és/vagy bokrok) támogathatóként való beszámításáról az olyan legelőterületek tekintetében, ahol a gyepterület és az egyéb egygyári takarmánynövények hagyományosan nincsenek túlsúlyban

Határozat az olyan egyéb, legeltetés céljára alkalmas és/vagy takarmányként szolgáló fajok (például cserjék és/vagy bokrok) támogathatóként való beszámításáról az olyan legelőterületek tekintetében, ahol a gyepterület és az egyéb egygyári takarmánynövények hagyományosan nincsenek túlsúlyban : **Nem**

a) Pozitív válasz esetén: minden tagállamra/régióra vonatkozik? : **Nem**

b) az a) kérdésre adott negatív válasz esetén: az csak a kialakult helyi gyakorlatok részét képező földterületre vonatkozik? : **Nem**

c) az a) kérdésre adott negatív válasz esetén: nem csak a kialakult helyi gyakorlatok részét képező földterületre korlátozódik, illetve csak azokra alkalmazandó? : **Nem**

4.1.2.4.7 Az állandó gyepterület meghatározására vonatkozó egyéb megjegyzések

Nem releváns.

4.1.2.5 Az általános értelemben vett mezőgazdasági terület meghatározására vonatkozó egyéb megjegyzések

Nem releváns.

4.1.3. Támogatható hektár

4.1.3.1 A mezőgazdasági tevékenység dominanciájának megteremtésére vonatkozó kritériumok abban az esetben, ha a területet nem mezőgazdasági tevékenység folytatására is használják

Nem mezőgazdasági célra ideiglenesen használt területnél a mezőgazdasági célokon kívül eső hasznosítás időszakát úgy kell megválasztani, hogy ne veszélyeztesse a mezőgazdasági főtevékenységet, és időtartama ne haladja meg az évi hatvan napot.

Megerősítjük, hogy ez nem lehetetleníti el a mezőgazdasági főtevékenységet.

A nem mezőgazdasági célra ideiglenesen használt területnél a mezőgazdasági célokon kívül eső hasznosítás időszakát úgy kell megválasztani, hogy ne veszélyeztesse a mezőgazdasági főtevékenységet. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az említett legfeljebb 60 nap lejártát követően a mezőgazdasági területnek érdemi előkészület vagy munka nélkül alkalmasnak kell lennie a mezőgazdasági tevékenység végzésére (termelés vagy megfelelő állapotban tartás).

A vonatkozó nemzeti szabály szerint a jogszerű földhasználó köteles a nem mezőgazdasági tevékenység időtartamát és jellegét is bejelenteni a Kifizető Ügynökség részére.

4.1.3.2 A földterületnek a mezőgazdasági termelő számára való rendelkezésre állását biztosító kritériumok

Az ügyfelet a kérelmében megjelölt mezőgazdasági területekre nézve jogszerű földhasználónak kell tekinteni, amíg annak vonatkozásában kétség nem merül fel, vagy ha a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv által lefolytatott ellenőrzési eljárása alapján megállapításra kerül, hogy az ügyfél az alábbiak szerint jogszerű földhasználónak minősül.

A termelőknek többféle lehetőséget biztosítunk, hogy bizonyítsák a földhasználatra való jogosultságukat. Az eljárás részleteit ezúton mutatjuk be:

A Magyar Államkincstárnál regisztrációs számmal rendelkező mezőgazdasági termelő nyújthat be közvetlen támogatási kérelmet arra a földterületre, amelynek vonatkozásában jogszerű földhasználónak minősül. A Kincstár minden termelő esetében vélelmezi a jogszerű földhasználatot.

A termelőnek akkor kell törvényben meghatározott módon bizonyítania, hogy jogszerű használója az általa igényelt földterületnek, ha valamilyen oknál fogva kétség merül fel ennek vonatkozásában (pl. ha kettős igénylés vagy ráigénylés történik az adott területre, vagy ha új belépőként, első alkalommal nyújt be támogatási kérelmet.).

A Közös Agrárpolitikából és a nemzeti költségvetésből biztosított agrártámogatások felhasználásának rendjéről szóló 54/2023. (IX. 13.) AM rendelet 61. § (4) bekezdése részletesen rögzíti, hogy milyen módon tudja a termelő a jogszerű földhasználat tényét bizonyítani. Ezek a következők:

(4) Jogszerű földhasználónak minősül a következő sorrend szerint az a kedvezményezett, aki vagy amely – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a kérelem benyújtására nyitva álló határidő utolsó napjára vonatkozóan, az általa igényelt terület vonatkozásában

a) a földhasználati nyilvántartásba földhasználóként van bejegyezve,

b) a mezőgazdasági őstermelők családi gazdaságáról vezetett nyilvántartásban őstermelők családi gazdaságának képviselőjeként vagy az őstermelők családi gazdaságának alapításáról szóló szerződésben képviselőként szerepel,

c) haszonbérleti, felesbérleti, részesművelési, szívességi földhasználati, rekreációs célú földhasználati vagy alhaszonbérleti szerződés, továbbá – a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény 70. §-a vagy 76. §-a szerinti – használatmegosztásról szóló vagy többlehasználati megállapodás, a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény 18. § (5) bekezdése szerinti megbízási szerződés – ideértve nemzeti park igazgatóság által kötött szerződést is –, a Nemzeti Földalap kezeléséért felelős szervvel kötött mintagazdasági földhasználati szerződés alapján jogosult, valamint az, akit a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 65. §-a szerint a földkényszerhasznosítójaként jelöltek ki, a bíróság ideiglenes intézkedése alapján földhasználó, továbbá honvédelmi rendeltetésű terület, vagy honvédelmi célra feleslegessé nyilvánított terület esetében annak használatára szerződés alapján jogosult,

d) az ingatlan-nyilvántartásba vagyongekezelőként, haszonélvezőként vagy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 5:159. §-a szerinti használat jogának jogosultjaként bejegyzett, valamint a vagyongekezelőként bejegyzett költségvetési szerv költségvetési szervnek minősülő jogutódja,

e) az ingatlan-nyilvántartásba tulajdonosként vagy szövetkezeti földhasználat jogosultjaként bejegyzett,

f) a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 42. § (2) bekezdés c) pontja szerinti esetben az a személy, aki a földhasználati nyilvántartásba bejegyzett földhasználóval kötött írásbeli megállapodással rendelkezik,

g) az osztatlan közös tulajdonban álló földterületen a tulajdoni hányadát meghaladó mértékű területen a tulajdoni hányadát meghaladó mértékű terület vonatkozásában a gazdálkodó tulajdonostárs, ha a földhasználati nyilvántartásba önhibáján kívüli okból nem került bejegyzésre, és rendelkezik a terület adott hányadának használatára jogosító írásbeli megállapodással, és a használat tényét az általa vezetett gazdálkodási napló alátámasztja,

h) osztatlan közös tulajdonban álló földterületen gazdálkodó tulajdonostársnak nem minősülő személy, ha a földhasználati nyilvántartásba önhibáján kívüli okból nem került bejegyzésre, és rendelkezik a terület adott hányadának használatára jogosító írásbeli megállapodással, és a használat tényét az általa vezetett gazdálkodási napló alátámasztja,

i) az a)–h) pont szerinti jogszerű földhasználó közeli hozzátartozója, vagy

j) a jegyző által kiállított és az adott terület használatának tényét igazoló hatósági bizonyítvánnyal rendelkezik.

Bizonyos, kétséget megalapozó körülmények fennállása esetén a Magyar Államkincstár a kérdéses területek/kérelem automatikusan, minden esetben kijelölésre kerülnek jogszerű földhasználat vizsgálatra:

- ha kettős vagy többszörös igénylés kerül megállapításra helyszíni ellenőrzés során,
- ha a kérelemben megadott tábla adatai jelentősen eltérnek a helyszíni ellenőrzésen talált állapottól,
- adategyeztetést követően feloldatlan túligényléssel érintett táblák esetében.

Más, kétségre utaló körülmények fennállása esetén az érintett parcellák kockázatelemzéssel kiválasztott mintáján kerül ellenőrzésre a jogszerű földhasználat:

- a földhasználati nyilvántartással való keresztellenőrzés során észlelt potenciális eltérések esetén,
- ha adott tábla vonatkozásában korábbi évben a jogszerű földhasználat vizsgálat meg nem felelést állapított meg,
- ha az ügyfél nem igényelt még korábban támogatást,
- ha az ügyfél kérelmét késedelmesen nyújtotta be,
- ha kettős vagy többszörös igényléssel érintett a tábla a kérelem alapján,
- ha a táblarajz átfedésben van más ügyfél rajzával.

A fent felsorolt körülmények felmerülését a Kifizető Ügynökség szisztematikusan, folyamatosan és teljes körűen nyomon követi minden kérelmezett parcella esetén, és indokolt esetben jogszerű földhasználat vizsgálatot folytat le – a fent leírt logika mentén.

A vizsgálat részét képezi a kijelölt parcella állományra vonatkozóan, a Közös Agrárpolitikából és a nemzeti költségvetésből biztosított agrártámogatások felhasználásának rendjéről szóló 54/2023. (IX. 13.) AM rendelet 61. § (4) bekezdés a) b) d) és e) pontjaiban meghatározott nyilvántartásokkal történő keresztellenőrzés. Amennyiben ezt követően még nem igazolt a parcella teljes területére a jogszerű földhasználat, úgy az ügyféltől a Kifizető Ügynökség további – a Közös Agrárpolitikából és a nemzeti költségvetésből biztosított agrártámogatások felhasználásának rendjéről szóló 54/2023. (IX. 13.) AM rendelet 61. § (4) bekezdés c) és f)-j) pontjaiban felsorolt - igazoló dokumentumokat kér be, amelyek kiértékelése alapján születik meg a döntés a jogszerű földhasználat vonatkozásában.

4.1.3.3 Az az időszak, melynek során az adott területnek meg kell felelnie a „támogatható hektár” fogalommeghatározásának

A teljes támogatási időszakban

4.1.3.4 Határozat az olyan területeket támogathatóként való beszámításáról, amelyeket csak minden második évben használnak mezőgazdasági tevékenység folytatására

: Nem

4.1.3.5 Határozat az egyéb (a GAEC által nem védett) tájképi elemek támogathatóként való beszámításáról, feltéve hogy azok nincsenek túlsúlyban, és nem akadályozzák jelentősen a mezőgazdasági tevékenység teljesítményét az általuk elfoglalt terület következtében

: Igen

Valamennyi támogatható területként elfogadható tájképi elemnek mezőgazdasági parcellán kell elhelyezkednie.

Fás-bokros gyepterületek speciális támogatható területként történő meghatározása

Ezek a speciális gyepterületek jellemzően mezőgazdasági művelés alatt állnak, de a fás szárú növényzet jelenléte miatt azok művelése eltér a szokványos gyepterület műveléstől, többnyire legeltetéssel történik. Az ilyen típusú gyepterületek sajátos művelése és jellemzői miatt indokolt lenne, hogy speciális támogatható elemként, külön fedvényként kerüljenek kezelésre a MePAR-ban. A megőrzésüknek, fenntartásuk feltételeinek és követelményeinek hazai jogszabályban való megjelenítésével biztosítható a támogatható területen belüli eltérő kezelésük, hosszú távú fenntartásuk.

A leválogatás és felülvizsgálat a maximum 30%-os becsült fás szárú növényzetet tartalmazó területek tekintetében történik meg. A 30% feletti becsléssel érintett területek a nem támogatható kategóriába kell, hogy kerüljenek.

A fás szárú növényzetet tartalmazó, de a 30%-os területi arány korlátját el nem érő gyepes területek külön felszínborítási elemként kerülnek majd meghatározásra, ugyanakkor a jelenleg még 30%-nál magasabb mértékben fás szárú növényzetet tartalmazó gyepterületek átkerülnek a nem támogatható kategóriába.

Ha egy fás-bokros gyepterülettel egybefüggő gyep további területei nem érintettek a fás szárú növényzet jelenlétével, akkor ezek a gyep részek külön felszínborítási elemként kezelendők a fás szárú növényzetet tartalmazó gyepterülettől.

A speciális gyep felszínborítási elemek kialakítása során alsó területi korlát is alkalmazásra kerül majd, amelynek értelmében a 300 négyzetméteres méretet vagy a teljes gyep felszínborítási elem területének 0,5%-át el nem érő, elszórt fás növényzettel borított gyepterületek fedvényelemként történő lehatárolása nem lesz cél. Ennek oka az, hogy az ilyen kis területeken található fás szárú növényzet által a gyepből a

földfelszínen elfoglalt terület jellemzően elhanyagolható az adott teljes gyepterületéhez képest. Az agro-ökológiai területek különleges fenntartási szabályaira vonatkozó nemzeti rendelkezéseket az elszórtan fás vegetációval rendelkező gyepterületeken is be kell tartani.

Nem termelő beruházás keretében létrehozott erózióvédelmi létesítmény:

MePAR-ban lehatárolt, nem termelő beruházás keretében szántóföldön, állandó kultúra területén vagy gyepterületen létrehozott erózióvédelmi létesítmény.

Ökológiai határsáv:

Természetes fás és/vagy lágyszárú vegetációval borított, minimum három, legfeljebb húsz méter átlagos szélességgel rendelkező, jellemzően sávszerű kiterjedésű földterület, amely:

- a) a szántóterületen vagy közvetlenül a szántó mellett, a szántóval érintett fizikai blokkon belül helyezkedik el,
- b) állandó kultúrán vagy közvetlenül állandó kultúra mellett, az állandó kultúrával érintett fizikai blokkon belül helyezkedik el,
- c) gyepterületen vagy közvetlenül a gyepterület mellett, a gyepterülettel érintett fizikai blokkon belül helyezkedik el,
- d) mesterséges elem legfeljebb két méter hosszan szakítja meg.

Ahol fás szárú vegetáció domináns az ökológiai határsávban, ott annak számottevő csökkenését meg kell akadályozni. Számottevő csökkenésnek az a legalább 20 százalékos térmérték-csökkenés tekintendő, amit már a Területi Monitoring Rendszer (TMR/AMS) is objektívan érzékelni lesz képes akkor, amikor erre technológiailag alkalmassá válik.

Erózióvédelmi sáv (a szóban forgó mezőgazdasági parcellán – szántóterület, állandó kultúra, gyepterület - belül található):

Olyan fás- vagy lágyszárú növényzettel borított terület, ami a rétegvonallal párhuzamosan helyezkedik el, s kifejezett rendeltetése a vízerózió megakadályozása, mérséklése.

További tulajdonságai:

- legalább három és legfeljebb húsz méter átlagos szélességgel rendelkezik;
- legalább harminc méter széles;
- amennyiben a tábla lejtővel párhuzamos oldalai átlagosan kevesebb mint harminc méterre futnak egymástól, úgy az erózióvédelmi sávnak össze kell kötnie a tábla két szélét.

Kis vizes élőhely gyeper, szántóterületen vagy állandó kultúra területén: MePAR-ban rögzített vizes élőhely. Akár szántón, akár gyepterületen vagy állandó kultúra területén helyezkedik el, a kis vizes élőhely teljes kiterjedésében a mezőgazdasági parcella részét képezi, s a parcellának legfeljebb 50 százalékát foglalhatja el, továbbá nem akadályozhatja jelentősen a mezőgazdasági tevékenységet. Állandó vagy időszakos vízborítással rendelkezik, illetve a vizes élőhelyekre jellemző növényzet borítja. A kis vizes élőhely határát ott kell megjelölni a táblán belül, ahol a táblán természetesen használnak művelése véget ér.

Vízvédelmi sáv szántóterületen, állandó kultúra területén és gyepterületen:

A MePAR-ban lehatárolt vízvédelmi sávok ismerhetőek el. Felszíni vízfolyások partvonalától mért 5 m, tavak mentén pedig 20 m puffersáv került lehatárolásra a MePAR-ban.

Puffer nem lehetséges a bejelentett szántóterület és a vízvédelmi sáv között. Az elszámolandó vízvédelmi sávokon tilos mezőgazdasági termelést végezni, kivéve a mezőgazdasági kultúrát fenntartása érdekében végzett mechanikai gyomirtást. A HMKÁ előírásainak betartása a vízvédelmi sávokon kötelező. A HMKÁ előírások értelmében nem juttatható ki

- műtrágya a MePAR-ban grafikusán megjelölt felszíni vizek partvonalától mért 5 méteres sávban;
- szervestrágya;

- növényvédőszer;
- növénykondicionáló szer;
- talajkondicionáló szer.

- ▶ a MePAR-ban grafikusán megjelölt 5000 m² feletti állóvizek partvonalától mért 20 méteres sávban,
- ▶ a völgyzáró gátas halastavak esetében a partvonalától mért 5 méteres sávban,
- ▶ a MePAR-ban grafikusán megjelölt egyéb felszíni vízfolyások partvonalától mért 5 méteres sávban azzal, hogy a védőtávolság 3 méterre csökkenthető, ha a mezőgazdasági művelés alatt álló tábla 50 méternél nem szélesebb és 1 hektárnál kisebb területű.

A szerves trágyára vonatkozó védőtávolság nem vonatkozik a legeltetett állatok által elhullatott trágyára, amennyiben az az itatóhely megközelítése miatt következik be.

4.1.3.6 Határozat rögzített csökkentési együtthatók alkalmazásáról a támogathatónak minősülő terület meghatározására a szórványosan nem támogatható tájképi elemeket is tartalmazó állandó gyepterületek tekintetében

: Nem

4.1.3.7 Határozat a korábban támogatható területek támogathatóságának fenntartásáról abban az esetben, ha már nem felelnek meg a „támogatható hektár” fogalom stratégiai tervről szóló rendelet 4. cikke (4) bekezdésének a) és b) pontja szerinti meghatározásának olyan nemzeti rendszerek használatának eredményeként, amelyek feltételei megfelelnek az I. mellékletben fel nem sorolt termékeknek a vizenyős területek művelése révén való termesztését engedélyező horizontális rendelet 63. cikkének (2) bekezdésében említett integrált rendszer hatálya alá tartozó beavatkozásoknak, továbbá amelyek hozzájárulnak a stratégiai tervről szóló rendelet környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzéseéhez

: Nem

4.1.4 Aktív mezőgazdasági termelő

4.1.4.1 A minimális szintű mezőgazdasági tevékenységet végzők azonosításának kritériumai

Az aktív gazda vizsgálat magyarországi végrehajtásának modelljét az alábbiakban mutatjuk be.

I. A modell bemutatása

1. A természetes személyeket automatikusan aktív gazdának tekintjük. INDOKLÁS: Amennyiben teljes állásban mezőgazdasági tevékenységet végeznek, akkor teljesítik a „főtevékenység” kritériumát. Amennyiben nem ez a főtevékenységük - azaz mellékállásban végeznek mezőgazdasági tevékenységet -, akkor pedig a vidéki életforma megőrzése, valamint a vidék elnéptelenedésének megelőzése indokolja, hogy ezen természetes személyeket ne zárjuk ki a közvetlen támogatások kedvezményezettjei közül.
2. A jogi személyek esetében a legalább 10 hektár mezőgazdasági területtel rendelkezőket szintén automatikusan aktív gazdának tekintjük, tekintettel arra, hogy az már egy jelentősebb mezőgazdasági tevékenységnek tekinthető.
3. A 10 hektárnál alacsonyabb mezőgazdasági területtel rendelkező jogi személyek esetében az lenne aktív gazdának tekinthető, amely az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszerben (FELIR), mint mezőgazdasági tevékenységet végző szervezet nyilvántartásba vételre került. A nyilvántartásba vett szervezetek egy ún. FELIR azonosítóval rendelkeznek. Ilyen azonosítóval mindazon szervezetek rendelkeznek, amelyek tevékenységi körében fő- vagy melléktevékenységként szerepel a mezőgazdasági tevékenység. Aki a Stratégiai Terv rendelet 4.

cikk 2. a) pontja szerint mezőgazdasági termelő tevékenységet végez, az az említett nemzeti szabályozás alapján köteles bejelentkezni a FELIR-be.

4. Emellett négy speciális működési formát kiemelnénk, és szintén automatikusan aktív gazdának tekintenénk: az egyházak, az önkormányzatok, az oktatási intézmények és a mezőgazdasághoz köthető non-profit szervezetek. („*pozitív lista*”)
5. Ha egy jogi személy a fenti lépések után sem tekinthető aktív mezőgazdasági termelőnek, bizonyíthatja, hogy mezőgazdasági tevékenysége nem jelentéktelen. Ezt úgy teheti meg, ha igazolja, hogy az előző évi mezőgazdasági árbevétele meghaladja az előző évi éves nettó minimálbér felét. **KIEGÉSZÍTÉS:** A mezőgazdasági árbevételbe természetesen a területalapú támogatások is beleszámítanak.
6. A negatív lista alkalmazásától eltekintünk.

II. A FELIR rendszer rövid bemutatása

- FELIR = Élelmiszerlánc-felügyeleti Információs Rendszer. Ez az adatbázis tartalmazza az élelmiszerlánc és agrárágazati szereplők és tevékenységük közhiteles adatait elektronikus formában.
- A FELIR-t a **Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) működteti**. A FELIR-t törvény hozta létre (*az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény*), működését az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer működéséről szóló 578/2020. (XII. 14.) Korm. rendelet szabályozza.
- A FELIR tartalmazza többek között a törvény hatálya alá tartozó ügyfélre vonatkozóan az ügyfél által végzett tevékenységre vonatkozó adatokat.
- A FELIR adatbázisban szereplők egyedi azonosítója a **FELIR azonosító**. A szereplők az adatbázisban a központi közhiteles adataikkal jelennek meg, amelyet a FELIR azonosító tanúsít. A FELIR azonosító arra szolgál tehát, hogy központilag, közhiteles adatokkal, elektronikusan igazolja az egyes szereplők államilag engedélyezett, nyilvántartásba vett tevékenységeit. Hasonlóan működik, mint az adóazonosító jel, adószám az adójog szempontjából, ugyanazt a funkciót látja el, csak az agrárágazat-élelmiszerlánc területén.
- A FELIR azonosító alapján a **hatóság egyszerűen meg tud győződni arról, hogy egy általa ellenőrzött vállalkozás jogszerűen működik-e**, a vizsgált termék jogszerűen került-e forgalomba. Segítségével az élelmiszerlánc szereplők vagy akár a fogyasztók is könnyen meg tudnak bizonyosodni arról, hogy regisztrált szereplőtől származó terméket vásárolnak-e.

Kiket érint a FELIR regisztráció?

A FELIR adatbázis széles körű, hiszen lefedi az élelmiszerlánc és agrárágazati szereplőket, például: őstermelők, kistermelők, állattartók, növénytermesztők, élelmiszer előállítók, élelmiszer forgalmazók, vendéglátók és közétkeztetők, borászok, vadászok, halászok, horgászok, erdészek, fakereskedők, állatorvosok, növényorvosok, takarmányforgalmazók, állatgyógyszer forgalmazók, növényvédő szer forgalmazók, vetőmag előállítók, egyéb agrár tevékenyekedők.

- Új szereplőként, új tevékenység indításakor a bejelentéssel automatikusan létrejön a FELIR azonosító.
- Azon ügyfeleknek, akik a FELIR nyilvántartásba vételről szóló szabályozás előtt kezdték meg tevékenységüket, a NÉBIH visszamenőlegesen FELIR azonosítót állapított meg.

A FELIR-t működtető NÉBIH honlapján nyilvános FELIR kereső található, ahol megtekinthető az is, hogy milyen tevékenységgel került be valaki az adatbázisba.

FELIR azonosító kötelees tevékenységek

A Kormány rendelet 1. melléklete tartalmazza, melyek között szerepel **többek között (nem teljes lista):**

- élelmiszer-termelési, tenyésztési, kísérleti célból tartott állatok forgalomba hozatala;
- élelmiszer-, takarmánytermelési célból termesztett növény, növényi termék forgalomba hozatala;

- szaporítóanyag előállítása, tárolása, forgalomba hozatala;
- állatorvosként, növényorvosként, segédszemélyzetként folytatott tevékenység;
- az Éltv. szerinti engedélyköteles termék, valamint EK-műtrágya előállítása vagy forgalomba hozatala
- növényvédelmi munkavégzőként folytatott tevékenység;
- növényvédelmi szolgáltatási tevékenység;
- növényvédő szer légi kijuttatása;
- talajvédelmi szakértői tevékenység;
- hígtrágya termőföldön történő felhasználása;
- nem veszélyes hulladék termőföldön történő felhasználása;
- szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszap komposzt termőföldön történő felhasználása;
- faanyag-kereskedelmi lánchoz tartozó tevékenység.

III. A pozitív lista indoklása

- **Egyházak:** Az egyházak esetében a saját tulajdonú mezőgazdasági területen zajló mezőgazdasági termelés nem kerül értékesítésre. A megtermelt áru egyrészt az egyház alkalmazottainak ellátását fedezi, másrészt az egyház által működtetett szociális konyhák és egyéb szociális tevékenységükhöz kerül felhasználásra.
- **Önkormányzatok:** Az önkormányzatok jellemzően saját tulajdonú mezőgazdasági területükön folytatnak mezőgazdasági termelést, és az többnyire nem kerül értékesítésre. A megtermelt árut saját ellátásra, valamint az önkormányzatok által működtetett szociális konyhák és szociális intézmények ellátására fordítják. A mezőgazdasági tevékenység keretében rászorulókat foglalkoztatnak, ami hozzájárul a vidéki foglalkoztatáshoz.
- **Oktatási intézmények:** Az oktatási intézmények esetében jellemzően azon intézmények érintettek a közvetlen támogatásokban, amelyek mezőgazdasághoz köthető képzést nyújtanak, emiatt pedig saját területükön, tangazdaságaikban, gyakorlati képzés keretében, demonstrációs céllal végeznek termelő tevékenységet.
- **A mezőgazdasághoz köthető non-profit szervezetek:** Speciális működési formákat takar, amelynek keretében olyan non-profit szervezetek (például egyesületek, alapítványok) végeznek mezőgazdasági tevékenységet is, amelyek oktatási, tájékoztatási céllal, demonstrációs jelleggel mutatják be és népszerűsítik a mezőgazdaságot, például a hagyományos állattartást.

A FELIR adatok ellenőrzése

A FELIR-ben szereplő, mezőgazdasági termelésre vonatkozó adatokat (vagyis azt a tényt, hogy az adott vállalkozás mezőgazdasági tevékenységet ténylegesen végez) – figyelemmel az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény, valamint az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer működéséről 578/2020. (XII. 14.) Korm. rendelet előírásaira – a megyei kormányhivatalok és a NÉBIH hatósági jogkörükből fakadóan együttesen ellenőrzik.

Az ellenőrzést követően a 578/2020. (XII. 14.) Korm. rendelet 6. és 7. §-a alapján lehetőség van a FELIR azonosító felfüggesztésére és visszavonására.

6. § (1)

A NÉBIH a FELIR azonosítót felfüggeszti, ha

- a) az eljáró szerv rögzíti a tevékenység végzésének megtiltására, engedély visszavonására, nyilvántartásból történő törlésre irányuló hatósági intézkedést a FELIR-ben, és az intézkedés az ügyfél valamennyi tevékenységét érinti,
- b) az ügyfél bejelentése alapján az eljáró szerv rögzíti a FELIR-ben az ügyfél tevékenységének megszüntetését, és a bejelentés az ügyfél valamennyi tevékenységét érinti,
- c) az ügyfél elektronikus úton kezdeményezte a FELIR nyilvántartásba vételt, de 6 hónapon belül nem kezdeményezte a kérelmezett tevékenység engedélyezési eljárását az eljáró szervtől,
- d) az ügyfél tevékenysége tekintetében a FELIR-ben nem történik adatforgalom egy naptári éven belül, és a NÉBIH felszólítása ellenére az ügyfél nem nyilatkozik 30 napon belül tevékenysége aktív állapotával kapcsolatban.

A FELIR azonosító felfüggesztésének megszüntetésére az ügyfél kérelmére, a megfelelő jogosultság igazolása után lehetőség van.

7. § (1)

A NÉBIH a FELIR azonosítót visszavonja, ha bejelentés vagy közhiteles nyilvántartás adatai alapján megállapítja, hogy a FELIR azonosítóval rendelkező

- a) jogi személy megszűnt, vagy
- b) természetes személy elhalálozott.

4.1.4.2 Határozat a nem mezőgazdasági tevékenységek negatív jegyzékének kiegészítő eszközként való használatáról

: Nem

4.1.4.3 Határozat a közvetlen kifizetések azon (5 000 EUR-t meg nem haladó) összegének megállapításáról, amely alatt egy mezőgazdasági termelőt minden esetben aktív mezőgazdasági termelőnek kell tekinteni

: Nem

4.1.5. Fiatal mezőgazdasági termelő

4.1.5.1 Felső korhatár

Felső korhatár: 40

4.1.5.2 Azon feltételek, amelyeknek teljesülniük kell ahhoz, hogy a termelő a „mezőgazdasági üzem vezetőjének” minősüljön

Definíció: Fiatal mezőgazdasági termelő (természetes személy), vagy egy vagy több, a fiatal mezőgazdasági termelő tényleges és hosszú távú ellenőrzése alatt álló jogi személy.

Tényleges és hosszú távú ellenőrzés: a jogi személyben vezető tisztségviselőnek minősülő fiatal mezőgazdasági termelő olyan, irányítási, valamint a haszon és a pénzügyi kockázatok tekintetében történő döntés meghozatalára vonatkozó jogköre, amelyet a szavazati jogok többsége biztosít számára;

Szavazati jogok többsége: a jogi személyben a fiatal mezőgazdasági termelő tényleges és hosszú távú ellenőrzését biztosító szavazatok összessége, amelybe beleszámít

a) a fiatal mezőgazdasági termelő saját szavazata;

b) az a) pont szerinti szavazaton kívül

ba) a szövetkezetnek nem minősülő jogi személyben szintén vezető tisztségviselőnek minősülő, de a fiatal mezőgazdasági termelőnél egyenként több szavazattal nem rendelkező, önállóan a mezőgazdasági termelők részére nyújtandó támogatás igénybevételére vonatkozó szabályok alapján támogatásra jogosult mezőgazdasági termelőnek minősülő természetes személy vagy személyek szavazata, vagy

- bb) szövetkezet esetében a szintén vezető tisztségviselőnek minősülő, mezőgazdasági termeléssel összefüggő személyes közreműködést végző tagok szavazata; valamint
- c) azon természetes személy vagy személyek szavazata, akik a jogi személyben szintén vezető tisztségviselőnek minősülnek, de a fiatal mezőgazdasági termelőnél nem rendelkeznek egyenként több szavazattal, és támogatásra jogosult mezőgazdasági termelőnek minősülő más jogi személyben vagy személyekben maguk is tényleges és hosszú távú ellenőrzést gyakorolnak.

4.1.5.3 Megfelelő képzés és/vagy a szükséges készségek

A fiatal mezőgazdasági termelők esetében elfogadható, releváns mezőgazdasági végzettségek, szakképzések, valamint szakképesítések listáját, vagy azok minimum feltételeit és keretszabályait az alábbi nemzeti jogszabályok tartalmazzák:

- az Országos Képzési Jegyzékről szóló 7/1993. (XII. 30.) MüM rendelet az Országos Képzési Jegyzékről szóló 7/1993. (XII. 30.) MüM rendelet módosításáról szóló 12/1996. (XII. 29.) MüM rendelet
- az Országos Képzési Jegyzékről szóló 7/1993. (XII. 30.) MüM rendelet módosításáról szóló 2/2000. (I. 31.) OM rendelet
- az Országos Képzési Jegyzékről szóló 37/2003. (XII. 27.) OM rendelet
- az Országos Képzési Jegyzékről szóló 37/2003. (XII. 27.) OM rendelet módosításáról szóló 28/2004. (IX. 30.) OM rendelet
- az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzékbe történő felvétel és törlés eljárási rendjéről szóló 1/2006. (II. 17.) OM rendelet
- az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzékbe történő felvétel és törlés eljárási rendjéről szóló 150/2012. (VII. 6.) Korm. rendelet
- a szakközépiskolákban és a szakmunkásképző iskolákban oktatható szakokról, illetőleg szakmákról szóló 18/1986. (VIII. 26.) MM rendelet
- a szakmunkásképzésről szóló 1969. évi VI. törvény végrehajtásáról szóló 13/1969. (XII. 30.) MüM rendelet
- az egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 20/1994. (XI. 10.) MKM rendelet
- a szakközépiskolákban folyó szakmunkásképzésről szóló 14/1976. (XII. 1.) MüM–OM együttes rendelet módosításáról szóló 24/1977. (XII. 28.) MüM–OM együttes rendelet
- a felsőoktatási szakképzések képzési és kimeneti követelményeiről szóló 39/2012. (XI. 21.) EMMI rendelet, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról szóló 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet, valamint a felsőoktatásban szerzhető képesítések jegyzékéről és új képesítések jegyzékbe történő felvételéről szóló 139/2015. (VI. 9.) Korm. rendelet
- az erdészeti szakszemélyzet és az erdészeti szakirányító vállalkozás tevékenységének és nyilvántartásának, valamint az erdészeti szakszemélyzet továbbképzésének szabályairól szóló 244/2020. (V. 28.) Korm. rendelet
- a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet
- 504/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet a mezőgazdasági vagy erdészeti szakirányú képzettségekről
- 65/2021. (XII. 29.) ITM rendelet a felsőoktatásban szerzhető képesítések jegyzékéről és az új képzések létesítéséről
- 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról;

A szakképzés és felnőttképzés esetében az egyes szakmák, továbbá azok képzés kimeneti követelményei és programtervei az Innovatív Képzéstámogató Központ Zártkörűen Működő Részvénytársaság (IKK) felületén érhetőek el, az alábbi weboldalon: <https://akkreditaltvizsgaztatas.ikk.hu/kkk-ptt>

A fiatal mezőgazdasági termelők támogatása során csak olyan képzettség vehető figyelembe melyek a nemzeti jogszabályok által ellenőrzött és akkreditált módon kerülnek meghirdetésre és lefolytatásra. A vonatkozó jogszabályok rögzítik, hogy melyik képzés melyik szakterülethez tartozik. Van olyan jogszabály, amely csak a mezőgazdasági vagy erdészeti szakirányú képzettségekről szól (504/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet. Ezen kívül a horizontális jogszabályok a felsőoktatásban szerzhető képesítések, képzések esetében tudományterületek szerinti, míg a középfokúak esetében szakmacsoportok szerint rendszerezik a képzéseket. Így a mezőgazdasági tudományterületen megjelenő végzettségek – az oktatási területen megjelenő jogalkotói folyamat eredményeként – előredefiniált módon egyértelműen beazonosíthatóak.

A végzettségi előírás minimum 2 év releváns mezőgazdasági szakmai gyakorlattal kiváltható.

4.1.5.4 A fiatal mezőgazdasági termelőkhez kapcsolódó egyéb megjegyzések

Nincs további megjegyzésünk.

4.1.6 Új mezőgazdasági termelő

4.1.6.1 Azon feltételek, amelyeknek teljesülniük kell ahhoz, hogy a termelő első alkalommal a „mezőgazdasági üzem vezetőjének minősüljön”

A magyar stratégiai terv nem tartalmaz releváns beavatkozást.

4.1.6.2 Megfelelő képzés és a szükséges készségek

A magyar stratégiai terv nem tartalmaz releváns beavatkozást.

4.1.7 A közvetlen kifizetések odaítélésének minimumkövetelményei

4.1.7.1 Küszöbérték

Küszöbérték (hektár) 1

Küszöbérték (EUR): 100

4.1.7.2 Magyarázat

A közvetlen támogatások igénybevételének minimumkövetelményei (1 hektár vagy 100 EUR) úgy kerültek kidolgozásra, hogy – erősítve a stratégiai terv célzottságát - azok ne szűkítsék a potenciális támogatottak körét a kisméretű gazdaságok kárára. Ugyanezen elvek mentén, a termeléshez kötött támogatások állattenyésztési jogcímeinél a minimális támogatható állatlétszám 1 állatban került meghatározásra, éppen azért, hogy a legkisebb szereplőket is bevonhassuk a támogatási rendszerbe.

A meghatározott határértékek úgy kerültek kialakításra, hogy a vonatkozó támogatási jogcímek végrehajtása ne eredményezzen túlzott adminisztratív terhet, összhangban a 2021/2115/EU rendelet 18. cikkében foglaltakkal („a kapcsolódó kifizetések kezelése nem okoz túlzott mértékű adminisztratív terhet”). A Kifizető Ügynökségnél a futó költségvetési időszakban szerzett tapasztalatok is bizonyítják, hogy ezek a határértékek nem okozták a területalapú támogatási kérelmek aránytalan emelkedését. Amennyiben a határértékek alacsonyabb szinten kerülnének rögzítésre, egyes jogcímek kezeléséhez köthető költségek meghaladnák a kifizetett támogatási összeget. Célunk értelemszerűen az, hogy az uniós forrásból finanszírozott támogatási rendszer költséghatékonyágának megőrzése érdekében elkerüljünk az olyan helyzeteket, amikor a költségek meghaladják a potenciális előnyöket.

KIEGÉSZÍTŐ ALÁTÁMASZTÁS

1. 100 EUR értékhatár

A 100 EUR értékhatár az állatlétszám alapú közvetlen támogatásokat igénylő állattartók számára adja meg a minimumkövetelményt, akik nem tudnak megfelelni az 1 hektáros minimum követelménynek. Ez a tervezett fajlagos értékek mellett 3-4 anyajuhnak, 1 anyatehénnek vagy 2 hizott bikának felel meg.

A 100 EUR érték alátámasztását azonban más szempontból is meg lehet közelíteni, mégpedig a kérelemkezelés költségei felől. Ehhez a KAP-kiadások irányításához és kontrolljához kapcsolódóan felmerülő tagállami költségek becsléséről szóló 2021. évi jelentést vettük alapul.

Számítási módszertan:

Irányítási és kontrollköltségek támogatási programonként/intézkedésenként = (Az intézmény költségvetése / Személyek száma összesen) * A támogatási program/intézkedés kontrolljában részt vevő személyek száma

Ez a Kifizető Ügynökség esetében, közvetlen támogatásokra vonatkoztatva a következő eredményt adja:

$(172\,467\,479 \text{ EUR}) / (5\,994 \text{ fő}) \times 63,6 \text{ fő} = 1\,829\,985 \text{ EUR}$

A delegált feladatokat végző szervekre vonatkoztatva ez a következő eredményt adja:

$(561\,189\,145 \text{ EUR}) / (50\,041 \text{ fő}) \times 343,8 \text{ fő} = 3\,855\,575 \text{ EUR}$

Összesen:

$1\,829\,985 \text{ EUR} + 3\,855\,575 \text{ EUR} = 5\,685\,560 \text{ EUR}$

Amennyiben ezt az összeget leosztjuk a 2021. évi Egységes Kérelmek számával (5 685 560 EUR / 165 417 darab), akkor megkapjuk, hogy átlagosan 34,37 EUR költsége van egy Egységes Kérelem elbírálásának.

A Kifizető Ügynökség számításai tehát azt jelzik, hogy a 100 EUR minimumkövetelmény csökkentése már azt eredményezhetné, hogy egyes jogcímek kezeléséhez köthető költségek meghaladnák a kifizetett támogatási összeget. Ez pedig ellentétben állna az Európai Unió pénzügyi érdekeivel, a hatékony pénzgazdálkodás elveivel.

2. Az 1 hektáros minimális terület

Az 1 hektáros terület egy önellátó gazdaság belépő szintjét jelenti. Egy egyhektáros területen önellátásra termelhet egy család. Ehhez az alaptámogatás (BISS), a redisztributív támogatás (CRISS), illetve akár fiatal gazda támogatásra is jogosult lehet. Amennyiben például kertészeti tevékenységet folytat, abban az esetben akár olyan mértékű termelő tevékenységet is folytathat, amely a család ellátásán túl egy minimális értékesítést is lehetővé tesz. Ugyanakkor szántó és különösen gyeperő hasznosítás esetén az önellátás és a klasszikus értelemben vett mezőgazdasági tevékenység végzése nem életszerű és gazdaságilag nem racionális.

Magyarországon a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által összeírt gazdaságok nagy része önellátásra, kiegészítő tevékenységként termel, többségük nem vesz igénybe agrártámogatásokat. A 241 ezer gazdaságból 216 ezer művel mezőgazdasági területet, közülük 58,5 ezer rendelkezik 1 hektárnál kisebb területtel.

A Kifizető Ügynökségnél a futó költségvetési időszakban szerzett tapasztalatok bizonyítják, hogy az 1 hektár/100 EUR határértékek nem okozták a területalapú támogatási kérelmek aránytalan

emelkedését. Amennyiben azonban az 1 hektáros értéket csökkentenénk, akkor az említett 58,5 ezer 1 hektárnál kisebb területtel rendelkező termelő egy része bekerülne a közvetlen támogatási rendszerbe, így jelentős mennyiségű kérelemszám növekedés lenne várható. Ez a Kifizető Ügynökség szintjén többlet adminisztrációs terhet jelentene, hiszen nagyobb szakmai apparátusra lenne szükség a kérelemkezelés és a helyszíni ellenőrzés területén. Amennyiben az 1 hektár minimális méret olyan mértékben lecsökkentenénk, hogy a kis területet használó termelők fele legalább egy kérelmet benyújtana, akkor a rendszerfejlesztés és egyéb egyszeri költségek mellett is évente legalább 1 millió EUR többlet működési költséget kellene a Kifizető Ügynökség részére biztosítani, ami az állami források kevésbé hatékony felhasználását jelentené.

4.1.8 A KAP-tervben használt egyén fogalommeghatározások

Cím	Ismertetés
Veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajta	<p>a 188/2019. (VII. 30.) Korm. rendelet 2. § -ában meghatározott definíció alapján olyan, a miniszter által kiadott rendeletben felsorolt, egyedi genetikai értéket képviselő, a hazai tenyésztésben egykoron meghatározó szerepet játszó, nem védett őshonos mezőgazdasági állatfajta,</p> <p>a) amelynek a termelésből való kiszorulása következtében, a génállomány megőrzése érdekében szükségessé vált a védelme,</p> <p>b) amelynek a létszám jelentős csökkenése következtében, a génállomány megőrzése érdekében szükségessé vált a védelme,</p> <p>c) amely nagy létszámban rendelkezésre áll, ugyanakkor a fajta genotípusa és fenotípusa az intenzív szelekció, a megváltozott tartás és takarmányozás, valamint a keresztezések által olyan mértékben módosult, hogy az eredeti típus vagy típusok elkülönített megőrzése, esetleg rekonstrukciója vált szükségessé, vagy</p> <p>d) amely törzskönyvben nyilvántartott formában már nem volt fellelhető, így szükségessé vált a fajta rekonstrukciója</p>
Védett őshonos mezőgazdasági állatfajta	<p>a 188/2019. (VII. 30.) Korm. rendelet 2. § -ában meghatározott definíció alapján olyan, a miniszter által kiadott rendeletben felsorolt, a nemzeti örökség, a mezőgazdasági génbank, valamint a természet- és tájvédelem részét képező állatfajta,</p> <p>a) amelyet a Kárpát-medencében, Magyarország természetföldrajzi környezetében legalább 50 éves múltra visszatekintően tenyésztnek,</p> <p>b) amelyet korábban hazánkban tenyésztettek, de a fajta törzskönyvi nyilvántartása megszűnt, és a fajtát fajtarekonstrukció keretében újra létrehozták, vagy</p> <p>c) amelynek hazai tenyésztését génmentés, fajtamentés keretében újra megkezdték</p>
Standard termelési érték (STÉ)	<p>a BIZOTTSÁG 2020/1652 végrehajtási rendelete alapján a bruttó termelés standard értéke. A standard termelési érték a mezőgazdasági üzemeknek az uniós gazdaságok tipológiája szerinti osztályozására (ahol a gazdálkodás típusát a fő termelési tevékenységek határozzák meg), valamint a mezőgazdasági üzemek méretének meghatározására szolgál.</p>

Állattartó	A tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről szóló FVM rendelet szerinti gazdálkodó
Fajtarekonstrukció alatt álló mezőgazdasági állatfajták	Olyan mezőgazdasági haszonállatfajták, amelyek korábban meghatározó szerepet töltöttek be a hazai állattenyésztésben, de mára törzskönyvi nyilvántartásban meglévő egyedei már nem fellelhetőek, illetve olyan, adott fajtahoz köthető típusok, amelyek használata háttérbe szorult, és melyek esetében jelenleg tervszerű tenyésztői munka zajlik a fajta újbóli létrehozása érdekében
Erdészeti szaporítóanyag	a 110/2003. (X.21.c) FVM rendelet 1. számú mellékletében felsorolt fajok és mesterséges hibridjeik, fajtáik erdészeti célú növények előállítását szolgáló vetőmagja, vegetatív szaporító alapanyaga - , és az ezekből nevelt ültetési anyagok, amelyek megfelelnek a minősítés követelményeinek
Szociális szövetkezet	a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény 14-19. §-okban meghatározott szövetkezet.
Termelői csoport (TCS)	a termelői csoportok elismeréséről szóló 42/2015. (VII. 22.) FM rendelet 1. § (1) bekezdésében valamint a zöldség-gyümölcs termelői csoportokról és termelői szervezetekről szóló 150/2012. (XII. 28.) VM rendelet 1. § o) pontjában meghatározott termelői csoport.
Termelői szervezet (TÉSZ)	a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1308/2013/EU rendeletének 152. cikkben meghatározott, és a tanácsi rendelet 154. és 159. cikkében meghatározott feltételekkel elismert szervezet
Mezőgazdasági termelőkre vonatkozó különleges szabályok a vidékfejlesztési beavatkozásokban	A vidékfejlesztésre irányuló beavatkozás-típusok esetében mezőgazdasági termelő az a természetes vagy jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet, amely Magyarország területén mezőgazdasági termelő tevékenységet végez. Az egyes beavatkozások további jogosultsági kritériumokat is megállapíthatnak

Térségi szempont	<p>Térségi szempontok alapján többletpontban részesülhetnek a kiválasztási folyamat során az alábbi jogszabályokban felsorolt településeken és térségekben megvalósuló fejlesztések (a jogszabályok részbeni alkalmazása is lehetséges az egyes beavatkozások céljainak megfelelően):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A „Magyarország egyes területei közötti gazdasági egyenlőtlenség csökkentése” érdekében szükséges fejlesztési programcsomagról szóló 1403/2019. (VII. 5.) Korm. Határozat 2. A „Felzárkózó települések” hosszú távú programjának megalapozásáról szóló 1404/2019. (VII. 5.) Korm. Határozat 3. A „Felzárkózó települések” és a gazdaságélénkítő program folytatása érdekében teendő további intézkedésekről szóló 1186/2020. (IV. 28.) Korm. Határozat 4. A kedvezményezett járássok besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet 5. A kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet 6. A Mura nemzeti programmal összefüggő feladatokról és azok finanszírozásáról szóló 1362/2016. (VII. 13.) Korm. határozat 7. Az Ős-Dráva nemzeti programmal összefüggő feladatokról és azok finanszírozásáról szóló 1321/2016. (VII. 1.) Korm. határozat 8. A világörökségről szóló 2011. évi LXXVII törvény 9. A turisztikai térségek meghatározásáról szóló 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet 10. A Magyarország egyes területei közötti gazdasági egyenlőtlenség csökkentése érdekében szükséges fejlesztési program, továbbá a „Felzárkózó települések” hosszú távú programjának kiterjesztéséről szóló 1057/2021. (II. 19.) Korm. határozat <p>Beavatkozás specifikus térségi szempont (pl.: az RD40_F07_INP_73 - Versenyképes erdőgazdálkodást szolgáló beruházások (for-profit), valamint az RD41_F08_INN_73 - Az erdőgazdálkodás környezeti fenntarthatóságát szolgáló beruházások (non-profit) beavatkozások esetében az „Erdőgazdálkodó teljes erdőgazdálkodási tevékenységének területe”)</p>
Speciális igényű területek	<p>A KAP Stratégiai Terv vonatkozásában az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet alapján kijelölt és a MePAR-ban lehatárolt Natura 2000 gyep- illetve erdőterületek, valamint a Natura 2000 hálózat részeként nem kijelölt, de a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján kijelölt védett vagy fokozottan védett és 1-4. természetességi mutatóval rendelkező erdőállományok területe.</p>

Kedvezményes díjú intézményi kezességvállalás	Kiegészítő nemzeti finanszírozásként az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány kedvezményes díjú intézményi kezességvállalása vehető igénybe a KAP stratégiai terv keretében támogatott beruházásokhoz kapcsolódó piaci feltételekkel nyújtott, illetve államilag támogatott kölcsön-, hitel-, hitelkeret-szerződéshez, pénzügyi intézményi garanciához, pénzügyi lízing és faktoring ügyletekhez. A kedvezményes díjú intézményi kezességvállalás állami támogatásnak minősül, amennyiben költségvetési viszontgaranciával biztosított kezességvállalás esetén a kezességvállaló intézmény díjkedvezményt nyújt és/vagy a kezességvállaláshoz kezességi díjtámogatás kapcsolódik. A támogatás az összeszámitási szabályok figyelembe vételével a KAP stratégiai terv rendelet szerinti intézkedésen nyújtható.
ENAR	Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszer
TIR	Tenyészet Információs Rendszer
Nem termelő beruházás	Olyan beruházás, amely nem vezet a mezőgazdasági üzem értékének vagy jövedelmezőségének jelentős növekedéséhez
Ültetvény	Olyan terület, amelynek eredményeként a telepített növények legalább egy évnél hosszabb ideig talajhoz, helyhez kötötten a termesztés alapját képezik, és egybefüggő területük eléri vagy meghaladja, gyümölcsfa ültetvény esetében az 1500 négyzetmétert, bogyósgyümölcs és zöldségültetvény esetében az 500 négyzetmétert
Méhcsalád	A méhállományok védelméről és a mézelő méhek egyes betegségeinek megelőzéséről és leküzdéséről szóló 70/2003. (VI. 27.) FVM rendelet 1. § (2) bekezdése rögzíti a méhcsalád fogalmát az alábbiak szerint: „Méhcsalád: a méh lakáson belül, egy légtérben együtt élő anya, kifejlett méhek és a fiasítás.”
Erdőgazdálkodó	az erdészeti hatóság által vezetett erdőgazdálkodói nyilvántartásban szereplő tulajdonos vagy jogszerű használó.
Kollektív beruházás	konzorcium, termelői csoport, termelői szervezet, mezőgazdasági termelők tagságával működő szövetkezet, valamint szociális szövetkezet által végrehajtott projekt (amennyiben a beavatkozás másképp nem rendelkezik).

Konzorcium	több tag által végrehajtott együttműködés a projekt közös megvalósítása céljából.
Jogszerű földhasználó	adott mezőgazdasági hasznosítású földterület viszonylatában hasznosításra jogosult természetes vagy jogi személy

4.2. A közvetlen kifizetéshez kapcsolódó elemek

4.2.2 A közvetlen kifizetések csökkentése

4.2.2.1 A közvetlen kifizetések csökkentésének és/vagy maximalizálásának leírása

Alkalmazza a kifizetések csökkentését? : **Nem**

Alkalmaz maximalizálást (azaz 100%-os csökkentést)? : **Nem**

4.2.2.2 A munkaerőköltségek levonása

Alkalmazza a munkaerőköltségek levonását? : **Nem**

4.2.2.3. A közvetlen kifizetések csökkentésének és maximalizálásának becsült eredménye az egyes évekre vonatkozóan

Igénylési év	2023	2024	2025	2026	2027	Magyarázatok
Pénzügyi év	2024	2025	2026	2027	2028	
Teljes becsült éves eredmény (EUR)	0	0	0	0	0	Nem releváns, mivel Magyarország nem alkalmazza a közvetlen kifizetések csökkentését és maximalizálását.
- felhasználás átcsoportosítással nyújtható támogatásra (EUR)	0	0	0	0	0	Nem releváns, mivel Magyarország nem alkalmazza a közvetlen kifizetések csökkentését és maximalizálását.
- felhasználás közvetlen kifizetések formájában megvalósuló egyéb beavatkozásokra (EUR)	0	0	0	0	0	Nem releváns, mivel Magyarország nem alkalmazza a közvetlen kifizetések csökkentését és maximalizálását.
- átcsoportosítás az EMVA-ba (EUR)	0	0	0	0	0	Nem releváns, mivel Magyarország nem alkalmazza a közvetlen kifizetések csökkentését és maximalizálását.

4.2.3 Alkalmazás a jogi személyek vagy csoportok tagjai szintjén / a kapcsolódó jogi személyek csoportja szintjén (110. cikk)

– A [stratégiai tervről szóló rendeletben] vagy a [horizontális rendeletben] meghatározott küszöbök/korlátok alkalmazása a jogi személyek/csoportok tagjai szintjén:

A stratégiai tervről szóló rendelet 17. cikkének (4) – A támogatások csökkentése

Küszöb alkalmazása : **Nem**

A stratégiai tervről szóló rendelet 29. cikke (6) bekezdésének első albekezdése – Az átcsoportosítással nyújtható kiegészítő jövedelemtámogatás

Küszöb alkalmazása : **Nem**

A stratégiai tervről szóló rendelet 30. cikkének (4) bekezdése – A fiatal mezőgazdasági termelők részére nyújtott kiegészítő jövedelemtámogatás

Küszöb alkalmazása : **Nem**

A stratégiai tervről szóló rendelet 17. cikkének (1) bekezdése – Pénzügyi fegyelem

Küszöb alkalmazása : **Nem**

– Ha a küszöbököt/korlátokat a tagállam határozta meg, akkor ezeket a küszöbököt/korlátokat a jogi személyek/csoportok tagjai szintjén kell alkalmazni:

A stratégiai tervről szóló rendelet 28. cikke – Mezőgazdasági kistermelők részére nyújtott támogatások

Küszöb alkalmazása : **Nem**

A stratégiai tervről szóló rendelet 31. cikke – Ökorendszerek

Küszöb alkalmazása : **Nem**

A stratégiai tervről szóló rendelet 32–34. cikke – Termeléstől függő jövedelemtámogatás

Küszöb alkalmazása : **Nem**

A stratégiai tervről szóló rendelet 70. cikke – Környezet- és éghajlatvédelmi és egyéb gazdálkodási kötelezettségvállalások

Küszöb alkalmazása : **Nem**

A stratégiai tervről szóló rendelet 71. cikke – Hátrányos természeti adottság és egyéb területspecifikus hátrányok

Küszöb alkalmazása : **Nem**

A stratégiai tervről szóló rendelet 72. cikke – Bizonyos kötelező követelményekből eredő területspecifikus hátrányok

Küszöb alkalmazása : **Nem**

A stratégiai tervről szóló rendelet 73. cikke – Beruházások

Küszöb alkalmazása : **Nem**

A stratégiai tervről szóló rendelet 75. cikke – Fiatal mezőgazdasági termelők és vidéki induló vállalkozások tevékenységének megkezdése

Küszöb alkalmazása : **Nem**

– A [stratégiai tervről szóló rendeletben] meghatározott küszöbök/korlátok alkalmazása a kapcsolódó jogi személyek csoportja szintjén:

A stratégiai tervről szóló rendelet 29. cikke (6) bekezdésének második albekezdése – Az átcsoportosítással nyújtható kiegészítő jövedelemtámogatás

Küszöb alkalmazása : **Nem**

4.2.4 Hozzájárulás a kockázatkezelési eszközökhöz

Alkalmazza azt a feltételt, amely a közvetlen kifizetések legfeljebb 3%-át ahhoz a feltételhez köti, hogy ezzel az összeggel egy kockázatkezelési eszközökhöz kell hozzájárulni? : **Nem**

Hány százalékot kell erre a célra fordítani?

Fő elemek

4.3. Technikai segítségnyújtás

4.3.1. Célkitűzések

A Technikai Segítségnyújtás az alábbi, legfontosabb feladatok finanszírozását szolgálja:

- A KAP-stratégiai tervvel összefüggő támogatások eredményes igazgatásához, nyújtásához és végrehajtásához szükséges feladatok és intézkedések
- A monitoring és értékelési feladatok ellátása. Ezek a tevékenységek segítik a folyamatos információszerezést a program végrehajtásának állapotáról, előrehaladásáról, valamint a szükséges módosítások előkészítéséről annak érdekében, hogy a program a lehető leghatékonyabb módon érje el kitűzött céljait. Emellett ezen tevékenységek biztosítják, hogy a Bizottság által elvárt monitoring és értékelési jelentési kötelezettségek teljesüljenek.
- A kibővült KAP Hálózat feladataival és működésével kapcsolatos költségekre. Ezek (többek között): a KAP Stratégiai Tervben belüli és a többi más Uniós pénzügyi alapból finanszírozott Operatív Programmal kapcsolatos információáramlás, legjobb gyakorlatok bemutatása, hazai és nemzetközi együttműködési események, versenyek és díjak, információk kiadványok, rendezvények, multimédiás és közösségi megjelenési formák, stb. költségei.
- A Helyi Fejlesztési Stratégiák (HFS) elkészítéséhez szükséges központi előkészítő funkciók: képzések, tanácsadás, mentorálás.
- Az egyes fenti feladatokhoz vagy témákhoz szükséges, speciális eseti külső szakértelmek beszerzése.

4.3.2. A tevékenységek hatóköre és indikatív tervezése

A KAP Stratégiai Terv Irányító Hatósága a következő feladatokhoz kíván a Technikai Segítségnyújtás keretében külön forrást biztosítani:

- A Technikai Segítségnyújtás célkitűzéseinek finanszírozására továbbra is a KAP-stratégiai terv keretének 4%-át kívánjuk fordítani.
- Technikai Segítségnyújtás célkitűzéseinek megvalósítását és a források felhasználását az Irányító Hatóságon, a Kifizető Ügynökségen és a Közreműködő Szervezeteken, mint intézményeken keresztül valósítjuk meg és finanszírozzuk.
- A fenti intézmények között a 2014-2022 időszakban megvalósuló finanszírozási arányokat kívánjuk fenntartani azzal, hogy a szervezeti változások, illetve egyes feladatok hangsúlyeltolódásával ezek az arányok változhatnak a megvalósulás során.
- A KAP Hálózatok részére biztosított források el kell érjék a program keret 0,9%-át amelyet Irányító Hatóság részére biztosított Technikai Segítség források kerete tartalmaz.
- A források az alábbi feladatok finanszírozását biztosítják:

○

- Intézményrendszer megerősítése, beleértve a KAP Hálózat bővítését, valamint az értékelési kapacitás kiépítésére
- Értékelések, értékelési tevékenységek elvégzésének költsége, szakértői jelentések, statisztikák, tanulmányok készítése, elemzések készítése, menedzsment, monitoring, információcsere és a program végrehajtása, az értékelési módszerek javítására és az értékelési gyakorlatokra vonatkozó információcsere irányuló intézkedések, az értékelésekhez szükséges adatok tervezésének költségénél az adatok definiálásához, összegyűjtéséhez, transzformálásához és átadásához kapcsolódó szakértői munka költsége, értékelési eredmények kommunikálásának költsége.
- Közbeszerzési eljárások lebonyolításának költsége.
- Az ellenőrzési rendszerhez, technikai és adminisztratív segítségnyújtáshoz kapcsolódó feladatok, intézkedések;
- Az irányítást, a nyomon követést, az ellenőrzést és az értékelést szolgáló informatikai rendszerek üzembe helyezése, működtetése és egymással való összekapcsolása.
- Módszertani és technológiai fejlesztések költsége.
- Külső adatforrásokból történő adatvásárlás költsége.
- IT fejlesztések, a különböző intézmények közötti informatikai rendszerek esetleges összekapcsolásának költsége.
- Humán erőforrás kapacitás költsége.
- Képzések, workshopok.
- KAP Stratégiai Terv végrehajtásával kapcsolatos egyéb költségek (kiutazás kétoldalú találkozókra).

Teljes közkiadásra (uniós + hazai társfinanszírozás) vetített TS keret indikatív felosztása:

Lehetséges kedvezményezettek	VP TS keret arányában	KAP ST TS tervezett arány
KAP Támogató Hálózat (NAK)	23,07%	20% - 25%
Kifizető Ügynökség (MÁK)	16,03%	20% - 25%
Közbenső szervezeti delegált feladatok (KH)	21,07%	23% - 26%
KAP ST IH feladatellátás	39,83%	28% - 35%

2014–2022 VP TS keret terhére megkötött, és a KAP ST indulásakor még hatályos szerződések a végrehajtás folyamatosságát biztosítják, lejáratuk legfeljebb 2025.12.31.

A 2014-2022-es Vidékfejlesztési Programmal való lehatárolást akként biztosítjuk, hogy azon feladatok ellátására, melyeket a KAP ST végrehajtásához is biztosítani kell, és melyekre hatályos szerződéssel rendelkezünk, csak annak lejártát követően kötünk új, a KAP ST TS keretét terhelő szerződést.

Tanúsító szervi feladatellátás finanszírozása:

A 1742/2020 (XI.11.) számú, az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap tekintetében a Kifizető Ügynökséggel kapcsolatos tanúsító szervi feladatok, valamint az illetékes hatósági közreműködés keretében az akkreditációs felügyeleti és monitoring vizsgálatok elvégzéséhez szükséges források biztosításáról szóló Kormányhatározat írja elő a tanúsító szervi feladatok ellátását szolgáló források biztosítását a központi költségvetés terhére, valamint engedélyezi a feladatellátást végző minisztérium számára a többéves fizetési kötelezettséggel járó szerződések megkötését is.

4.3.3. Kedvezményezettek

- KAP ST IH – Nemzeti Irányító Hatóság
- Magyar Államkincstár – Nemzeti Kifizető Ügynökség
- Vármegyei Kormányhivatalok – KSZ
- Nemzeti KAP-hálózat
- állami projektértékelői rendszer működtetéséért felelős szervezet,
- közösségi agrármarketing tevékenységhez (beleértve a promóció) kapcsolódó állami feladatok ellátásáért felelős szervezet.

4.3.4 Ráta

Jeljeze, hogy a KAP stratégiai tervhez nyújtott teljes EMVA-hozzájárulás hány százalékát kell a technikai segítségnyújtási intézkedések finanszírozására felhasználni. Egyetlen százalékérték az időszakra vonatkozóan (max 4%/max. 6% Belgium, Dánia, Észtország, Ciprus, Litvánia, Lettország, Luxemburg, Málta, Hollandia, Szlovénia és Svédország esetében) 4

4.4. KAP-hálózat

4.4.1. A nemzeti KAP-hálózat összefoglaló áttekintése és célkitűzései, beleértve az európai innovációs partnerséget és az AKIS-en belüli ismeretáramlást támogató tevékenységeket

A nemzeti KAP Hálózat kialakításának célja

A KAP Hálózat célja az összes érdekelt fél bevonásának ösztönzése a KAP stratégiai terv végrehajtásába, a KAP stratégiai terv végrehajtásának segítése a teljesítményalapú megvalósítási modellre való átállásban, továbbá, hogy a KAP stratégiai terv végrehajtási minőségének javulását ösztönözze. Fontos, hogy a KAP Hálózat szereplői tájékoztassák a nyilvánosságot és a potenciális kedvezményezetteket a KAP-ról és a finanszírozási lehetőségekről. Kiemelt szerepet szánunk az innováció előmozdításának a mezőgazdaságban és a vidékfejlesztésben, és az egyenrangú ("peer-to-peer") tanulás segítésének, valamint az összes érdekelt bevonásának és interakciójának a tudáscsere és tudásépítés folyamatába.

A KAP Hálózat konkrét innováció-orientált hálózati tevékenységeket biztosít, amelyek magukban foglalják és megkönnyítik az összes érdekelt fél közötti interakciót az AKIS-en belüli tudásáramlás növelése és az EIP operatív csoportok létrehozásának ösztönzése, valamint a nemzetközi ismeret áramlásban való részvétel - mint pl. a Horizon Europe (projektek, missziók és partnerségek) és nemzetközi EIP-AGRI tevékenységek - érdekében. A KAP Hálózat a KAP Stratégiai Terv teljes egészére vonatkozóan (I. és II. pillér) különböző tevékenységeket valósít meg. Elengedhetetlen, hogy a KAP Hálózat részét képezze a nyomon követés és értékelés, valamint a KAP Stratégiai Terv eredményeinek terjesztése is.

A nemzeti KAP Hálózat tervezett elemei

A KAP hálózat terveink szerint három összetett és kiemelt területen biztosít támogató egységet, amelyek lefedik a tudás- és innovációs fejlesztések és a digitális kompetenciafejlesztés, a vidék- és térségfejlesztés (ideértve: LEADER, okos falu stratégiák, generációs megújulás), valamint a klíma- és a környezeti követelményeknek való megfelelés elősegítését. A KAP Hálózat egészét, az Agrárminisztérium AKIS koordinációs szervezete felügyeli.

AKIS koordinációs szervezet

Az Agrárminisztérium szervezeti egysége, szakmai- és felügyeleti feladatokat lát el, összefogja nemcsak a nemzeti KAP Hálózat egyes elemeit, hanem az AKIS rendszert is, valamint képviselést és aktív közreműködést biztosít a hazai és nemzetközi szakmai hálózati tevékenységében.

Innovációt és digitalizációt támogató egység

A támogató egység fő feladata a KAP Stratégiai Terv EIP és digitális átállást szolgáló beavatkozásainak, valamint a DAS és DÉS végrehajtásának segítése és a kutatással, innovációval és digitalizációval foglalkozó szereplők hálózatosodásának elősegítése, a DAS végrehajtásának segítésére a zöld monitoring hálózat adatbázisának gondozása.

Vidék- és térségfejlesztést támogató egység

A támogató egység fő feladata a KAP Stratégiai Terv LEADER és egyéb vidékfejlesztési beavatkozásainak, valamint az okos falu és generációs megújulás program végrehajtásának segítése, valamint a vidéki szereplők hálózatosodásának elősegítése. Jelenleg Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat.

Zöld támogató egység

A támogató egység fő feladata a KAP Stratégiai Terv I. és II. pillér zöld beavatkozásainak, valamint a kapcsolódó nemzeti programok végrehajtásának segítése, illetve a zöld szereplők hálózatosodásának elősegítése.

Magyarország a támogató egység által olyan intézkedéseket tud bevezetni, amelyeket a hazai klímaváltozás nyomkövetési rendszerének széttagolt intézményi struktúrája megszüntetése érdekében alkalmazhat, beleértve egy jó adatbázis létrehozását, például a környezeti tudásbázisok egységesítésére.

A KAP-hálózat indikatív finanszírozása és elindításának indikatív ütemezése:

Ütemezés és forrás: A fentiekre a pénzügyi keretek is lehetőséget adnak. A Technikai Segítségnyújtás és a KAP Hálózat teljes pénzügyi kerete: 224 657 534 Euró (incl. TPE+ top-up)

Az AKIS Koordinációs Szervezet az Agrárminisztériumban 2023. november 7-ig feláll.

A KAP Hálózat jogszabályi feltételei megteremtjük 2022. IV. negyedévében, hogy 2023. január 1-jétől az egyes szervezetek már az elfogadott KAP Stratégiai Terv keretében működhessenek.

Elkészült a KAP-hálózat megalakulására vonatkozó jogszabály, amely felsorolja a KAP-hálózat tagjait. A KAP-hálózat a KAP Stratégiai Tervben meghatározott támogató egységekből áll, akikkel a feladataikról szóló egyeztetések 2022. nyarától elkezdődtek.

4.4.2 A nemzeti KAP-hálózat szerkezete, irányítása és üzemeltetése

Innovációt és digitalizációt támogató egység

Az innovációt és digitalizációt támogató egység feladatait a jövőben az Agrárközgazdasági Intézet Nonprofit Kft. (AKI) fogja ellátni. Az AKI az Agrárminisztérium háttérintézményeként Magyarország legjelentősebb agrár-közgazdasági adatbázisokkal és szakpolitikai tapasztalattal rendelkező, köz- és állami feladatokat ellátó tudásközpontja. Az AKI a stratégiai kutatási tevékenységein keresztül széleskörű hazai kapcsolatrendszert alakított ki, mind a gyakorlati szereplőkkel való együttműködések, mind a szerződéses

partneri kapcsolatok formájában a Nemzeti Agrárgazdasági Kamarával, szakmaközi szervezetekkel, a szakiskolákkal, valamint a bankszféra képviselőivel. Az AKI az elmúlt időszakban számos Horizont 2020 projekt megvalósításában vett részt, melyek eredményeinek hazai szereplők felé történő széles körű közzétételében jelenleg is aktív szerepet tölt be. E projektekben való részvételének köszönhetően jelentősen tágult az AKI nemzetközi kapcsolatrendszere. Az AKI az EU KAP hálózat felállítására kiírt EU tender nyertes konzorciumának tagja, melynek köszönhetően az EIP-AGRI Service Point-tal direkt és közvetlen kapcsolata van.

Az innovációt és digitalizációt támogató egység célja, hogy a hazai agrárgazdaság szereplői megismerjék egymást, a szereplők között párbeszéd, valamint rendszeres tudásátadás alakuljon ki, annak érdekében, hogy az érintettek operatív csoportokat/együttműködéseket hozzanak létre, hozzájárulva ezzel az innovatív megoldások kidolgozásához, adaptálásához.

A partnerségek feladata, hogy a mezőgazdasággal, erdőgazdálkodással, vadgazdálkodással, élelmiszeriparral, vidékfejlesztéssel, kutatással, szaktanácsadással foglalkozó különféle szereplők a meglévő tudásukat olyan innovatív megoldásokra és kutatási eredményekre váltsák, amelyek a gyakorlatban is alkalmazhatóak.

Az AKI-ban az innovációt és digitalizációt támogató egység hétéves keretszerződést köt az Irányító Hatósággal. Az adott évi feladatok meghatározása, az Agrárminisztérium AKIS koordinációs szervezettel együtt, éves munkatervek keretében kerül meghatározásra.

Az innovációt és digitalizációt támogató egység minden évben 5 innovációs facilitátor foglalkoztatását tervezi, az AKIS koordinációs szervezet által meghatározott tematikák mentén, akiknek meg van az a képességük, hogy összehangolják a gyakorlati szereplőket egy induló együttműködés létrehozására, ismerik az interaktív innovációs projektek természetét, valamint a szükséges facilitációs technikákat. Az AKI számára a Horizont Europe projektekben (pl.: YouCooperATE, Liaison, Sherpa project) való részvétel, megfelelő háttérrel biztosít ahhoz, hogy az évente kiválasztott facilitátorok számára a szükséges módszertani háttérrel/technikákat megtanítsa/átadja. Az AKI további 5 fő foglalkoztatását tervezi a kialakított innovációt és digitalizációt támogató egységben, akik a rendezvények szervezésével, szinergiák kialakításával, módszertanok kidolgozásával, tartalom készítésével, honlap fejlesztésével és további kommunikációs tevékenységek ellátásával foglalkoznak majd.

A KAP innovációs és digitalizációs támogató egysége innovációt támogató szolgáltatást nyújt majd több tevékenységen keresztül. Az AKIS Koordinációs Testület által definiált, a gazdálkodók körében végzett szükségletfelmérésen alapuló témákhoz illeszkedve innovációs brókeri szolgáltatás kerül kialakításra, hogy az alulról jövő innovatív ötletek azonosítása megvalósuljon. A SWOT is rámutatott arra, hogy az innováció sikerességét nagyban befolyásolja a támogató környezet kialakítása, köztük az innovációs tevékenységet hatékonyan segítő intézményrendszer, innovatív tevékenységet támogató ösztönző rendszer. Ezt erősítette meg a 2021-ben elkészült VP „Innovációs hatás” tematikus értékelés, mely javaslatként fogalmazta meg szakmai segítséget nyújtó szerv felállításának és innovációs szolgáltatás nyújtásának a szükségességét: pályázati feltételekkel kapcsolatos információk nyújtása, az adminisztrációs segítségnyújtás, innovációs brókerek szakmai támogatása, eredménykommunikáció erősítése, honlap kezelése, fejlesztése EIP csoportok mentorálása, segítségük más csoportokkal való kapcsolatfelvételben, jó gyakorlatok megismertetése, nemzetközi szintű projektekben való helytállás érdekében.

Ezen túlmenően a szaktanácsadók számára innovációs brókeri és facilitációs képzési tananyag kerül kialakításra, és rendszeres képzések valósulnak meg, annak érdekében, hogy a szaktanácsadók elsajátítsák azokat a szükséges kompetenciákat, melyek alkalmassá teszik őket, hogy azonosítani tudják az alulról jövő innovatív ötleteket. A képzési módszertan kialakításában a KAP innovációs és digitalizációs hálózatát Támogató Egysége, az Agrárközgazdasági Intézet számára az Innovációt Támogató Szolgálatok (ISS) és a tagállami AKIS-ok kompetenciáinak, eszközeinek és irányítási modelljeinek fejlesztését célzó, 2022-ben elinduló ATTRACTIS projektben való részvétel jelentős hozzáadott értéket fog biztosítani.

A formális együttműködés eredményeként rendszeres információs napok/rendezvények kerülnek megtartásra a tematikákat érintően, így a hazai szereplők és az EIP operatív csoportok is tájékozódhatnak a Horizont Europe kiírásokról, valamint a partnerségek és a Soil Mission által nyújtott lehetőségekről.

Formális együttműködés eredményeként a KAP innovációs és digitalizációs hálózat részéről információs honlap, hírlevél szolgáltatás indul majd útjára, mely tájékoztatást ad a Horizont Europe legfontosabb eseményeiről, projekt eredményekről, valamint átveszi az EIP Support Facility releváns híreit is.

Emellett informális együttműködések kialakítására és megerősítésére is sor kerül, azzal, hogy az operatív csoportok és az érdeklődő magyar szereplők között – beleértve a szaktanácsadókat és a kutatóintézeteket is – napi szintű kapcsolattartás alakul ki, annak érdekében, hogy minél több EIP operatív csoport és hazai AKIS szereplő tudjon bekapcsolódni Horizont Europe konzorciumi munkába. Az Agrárközgazdasági Intézet a saját hálózatán, a BIOEAST hálózaton, valamint az NCP hálózaton keresztül megnyitja az EIP operatív csoportok számára a csatlakozás lehetőségét.

Hazánk az elmúlt időszakban jelentősen növelte a Horizont Európa projektekben való részvételét. Például, hazánk 2022-2027 között megduplázza a delegáltak számát a hazai és nemzetközi ökológiai KFI szakpolitikai érdekképviselésekben, hogy a hazai ökológiai kutatás-fejlesztési érdekek hatékonyan érvényesíthetők legyenek az Európai Unióban (pl. BIOEAST, TP Organics, SCAR AKIS és SCAR AE keretében). Bizottság számára sem ismeretlen, hogy a BIOEAST kezdeményezés milyen eredményeket hozott. A magyar javaslatra 2016 óta működő, és 11 közép-kelet-európai országot összefogó BIOEAST kezdeményezés célja kettős, a fenntarthatóság alapú nemzeti stratégiák létrehozása és az uniós kutatási forrásokhoz való hozzáférésért erőteljes és sikeres lobbitevékenység (<https://bioeast.eu/>).

Maga az Agrárminisztérium is részt vesz az AKIS, a SCAR és a BIOEAST céljait szolgáló Horizon Europe projektben, amely szervezeti egység lesz az alapja az AKIS koordinációs egységnek, így ezt a tudást és hálózatot biztosítja a KAP ST végrehajtása során.

Az EIP beavatkozásunk is lehetőséget ad arra, hogy legfeljebb 1 nemzetközi partner bevonásra kerüljön a csoportba, azonban a felmerülő költségek kizárólag Magyarország területén számolhatók el.

Továbbá a KAP Hálózat számára meghatározott feladatoknál (4.4. és 8. fejezetekben) szerepelt, hogy segít bekapcsolódni az európai tudásmegosztási és innovációs rendszerekbe, mint pl. a Horizon Europe program vagy az Európai Innovációs Partnerség. A formális és informális hazai és nemzetközi kapcsolatok megerősítésével az a célunk, hogy tovább növeljük az Európai Kutatási Térségbe és a Horizont Europe pályázatokba bevont hazai termelők, kutatóhelyek és EIP operatív csoportok számát és pályázati aktivitását. Ennek érdekében az Agrárminisztérium AKIS koordinációs egysége és KAP Hálózat innovációt és digitalizációt támogató egysége formális megállapodást fog kötni a Horizon Europe Nemzeti Kontakt Pontját (NCP) adó Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatallal, az Express Innovation Agency-vel, valamint a BIOEAST kezdeményezéssel. Ezek, a jelenleg informálisan működő kapcsolatok már az elmúlt években is hatékonyan segítették az ágazatunk nemzetközi kutatási együttműködéseinek erősödését.

A tervek szerint a KAP Hálózat innovációt és digitalizációt támogató egységének feladatát az Agrárközgazdasági Intézet Nkft. (AKI) látja el (<https://www.aki.gov.hu/en/societal-challenges-in-the-food-and-rural-economy/>).

A hazai szereplők és az EIP operatív csoportok számának és aktivitásának növelését rendszeres AKIS és Horizon Europe információs napok/rendezvények megtartásával, információs honlap, valamint hírlevél szolgáltatás indításával tervezzük elérni, melyek tájékoztatást adnak a Horizon Europe legfontosabb eseményeiről, projekt eredményekről, valamint átveszik az EU-s EIP Support Facility releváns híreit is.

Emellett informális együttműködések kialakítására és megerősítésére is sor kerül. Az újonnan alakuló és a már működő hazai és nemzetközi EIP operatív csoportok és az egyéb ágazati szereplők között napi szintű kapcsolattartás elérése a cél. Erre az AKI a saját hazai és nemzetközi hálózatát, a BIOEAST hálózatot, valamint az NCP hálózatot is fel kívánjuk használni. Ahogy történt ez 2022. február 28.-án a TOPIC ID: HORIZON-CL6-2022-FARM2FORK-02-04-two-stage kiírásra beadott pályázat esetében is, ahol az, AKI EIP operatív csoport koordinátorral együtt vesz részt a partnerségben.

Az innovációt és digitalizációt támogató egység feladatai az alábbi struktúra mentén értelmezhetőek:

- az együttműködések, valamint tudásátadás ösztönzése
- az együttműködések pályázati előkészítésében való közreműködés

- a pályázást követően, az operatív csoportok előrehaladásának követése
- az együttműködések eredményeinek kommunikációja és közzététele
- szinergiák kialakítása

Az innovációt és digitalizációt támogató egység további kiemelt feladatai:

- digitalizációs törekvések értékelése és a DAS monitoring
- NCP feladatok ellátása, nemzetközi szinten való innovációs és digitalizációs részvétel ösztönzése, pl. Horizon Europe, EDIH, stb.

Az együttműködések, valamint általános tudásátadás ösztönzése meghatározott tematikák mentén

Különböző típusú, előzetesen kialakított módszertan mentén lebonyolított, online és személyes rendezvények szervezése az agrárgazdasági szereplők számára, beleértve a gazdálkodókat, szaktanácsadókat, kutatókat és az AKIS további releváns szereplőit, annak érdekében, hogy az előre meghatározott tematikák szerint, a gyakorlati problémák, valamint a kutatási gyakorlatok, eredmények összehangolása megvalósuljon. A rendezvények lehetővé teszik a szereplők számára, hogy megismerjék egymást és további együttműködések hozzanak létre, akár operatív csoportok formájában, akár egyéb interaktív innovációs együttműködések keretében.

A Támogató egység közreműködik a NAK által nyilvántartott szaktanácsadók számára kialakított képzések (képzők képzése) innovációs tartalmának módszertani kialakításában, annak érdekében, hogy a szaktanácsadók innovációt támogató szolgáltatást tudjanak biztosítani.

Az együttműködések pályázati előkészítésében való közreműködés

Az innovációt és digitalizációt támogató egység tájékoztatási szolgáltatást alakít ki az EIP operatív csoport támogatás pályázati felhívással kapcsolatban, amely online vagy személyes rendezvények keretében valósul meg, együttműködve a NAK-kal, valamint a KAP hálózat további egységeivel.

Az innovációt és digitalizációt támogató egység (írásban és személyesen) konzultációs lehetőséget biztosít a pályázati felhívással kapcsolatban a megalakuló operatív csoportok számára.

Az innovációt és digitalizációt támogató egység, felhasználva a nemzetközi projektből származó módszertani ismereteket képzést biztosít az alakuló operatív csoportok számára, a saját témájuk/ötletük értékelésének kialakítására, modellezve az interaktív innovációs projektek összeállításának menetét és szempontrendszerét.

A pályázást követően az operatív csoportok előrehaladásának követése

Az innovációt és digitalizációt támogató egység szakmai támogatást biztosít az IH számára, azzal, hogy a beérkező EIP operatív csoport pályázatokkal kapcsolatban előminősítési szakvéleményt nyújt. Az előminősítés eljárásrendjét a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) újdonságelemzés-, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatal (SZTNH) vizsgálati eljárása, illetve az innovációs ötlet gyakorlati alkalmazhatóságának elemzése alapján, az abból nyerhető gyakorlati elemek felhasználásával alakítja ki. Az innovációt és digitalizációt támogató egység az előminősítéshez felhasználja az EU szinten működő tudásbázisokból nyerhető információkat (pl.: EU FarmBook; Eureka; Sherpa projekt; EU Dashboard), az innovációs ötlet megfelelő megítélése végett.

Az innovációt és digitalizációt támogató egység a nyertes operatív csoportokról nyilvántartást vezet a velük való kapcsolatfenntartás, valamint további tematikus tudásátadás biztosítása céljából, akár hazai, akár EU-s megközelítésben.

További feladat a nyertes operatív csoportok megjelenítése az innovációt és digitalizációt támogató egység által kialakított honlapon, közösségi média felületeken.

Az együttműködések eredményeinek kommunikációja és közzététele

A nyertes operatív csoportok eredményeinek követése, azok online felületen keresztül történő megosztása/elérhetővé tétele a hazai agrárgazdasági szereplők széles köre számára.

Az AKIS koordinációs szervezet által definiált tematikák mentén, az innovációs eredményekkel kapcsolatos online vagy személyes rendezvények megszervezése/megtartása. A rendezvények a NAK-kal, valamint a KAP hálózat további egységeivel együttműködésben kerülnek megszervezésre.

Szinergiák kialakítása

Az innovációt és digitalizációt támogató egység fő célja, hogy a gazdasági szereplők partnerségek keretében találjanak megoldást a szakmát érintő gyakorlati problémákra, hozzájárulva ezzel a KAP specifikus célkitűzéseinek eléréséhez. Éppen ezért az innovációs teljesítmény tág keretek között, elsősorban hazai viszonylatban értelmezhető.

Az innovációt és digitalizációt támogató egység formális megállapodást köt majd a Horizon Europe, a Partnerségek és a Talaj Misszió Nemzeti Kontakt Pontját adó Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatallal, valamint az Express Innovation Agencyel. Ez az együttműködés lesz az alapja a KAP és Horizon Europe közötti szinergia kialakításának. Továbbá szinergia kialakítása az NKFIH-n belül, a Horizont Europe Cluster 6-ért felelős részleggel (NCP-vel) közös rendezvények, információs napok megszervezése keretében, annak érdekében, hogy az operatív csoportok információhoz juthassanak a többszereplős és tematikus hálózatokhoz kapcsolódó Horizont Europe kiírásokról.

Az innovációt és digitalizációt támogató egység az AKIS koordinációs szervezet által meghatározott tematikák mentén, a Horizont 2020 és a Horizont Europe projektek főbb eredményeit megosztja a hazai szereplőkkel.

Az innovációt és digitalizációt támogató egység aktívan együttműködik, a KAP hálózat további egységeivel, annak érdekében, hogy meghatározott tematikák mentén a szereplők közötti megfelelő tudásáramlás kialakuljon, az EIP operatív csoportok eredményei elérjenek a releváns szaktanácsadókhöz, kutatókhoz és további gyakorlati szereplőkhöz. A szaktanácsadókkal való együttműködés azért is fontos, mert számos gyakorlati probléma rajtuk keresztül azonosítható. A NAK szaktanácsadókat koordináló részlegével való szinergia kialakítása az EIP együttműködések egyik záloga.

Az innovációt és digitalizációt támogató egység együttműködik:

- a Magyarországon létrejött innovációs együttműködésekkel (pl. a NAK TechLab inkubációs programmal, melynek célja, hogy a leginnovatívabb megoldások megtalálják helyüket a hazai agráriumban);
- az EIP-AGRI Service Pointtal;
- a BIOEAST kezdeményezéssel, amely 11 (többnyire szomszédos) tagország közötti együttműködésre épülő aktív agrárgazdasági hálózatot alakított ki, lehetőséget adva akár határon átnyúló operatív csoportok létrehozására.

Vidék- és térségfejlesztést támogató egység

A vidék- és térségfejlesztést támogató egység célja az agráriumban, a vidékfejlesztésben és a tudásátadásban érintett kormányzati, önkormányzati és társadalmi szervezetek, szakmai testületek, gazdálkodó tevékenységet végző szervezetek információs és együttműködési hálózatba szervezése, és tevékenységük összehangolása a vidék társadalmi-gazdasági fejlődése, a felzárkóztatás, valamint a támogatási források hatékony felhasználása érdekében.

A LEADER-t és a vidéki hálózatokat segítő funkciók:

- A LEADER intézkedés keretében a helyi akciócsoportok a KAP Stratégiai Terv és a többi operatív program céljaihoz illeszkedő, a helyi fejlesztési céloknak megfelelő Helyi Fejlesztési Stratégiát dolgoznak ki és hajtanak végre. A LEADER-t és a vidéki hálózatokat segítő

funkciójával a támogató egység a vidékfejlesztési tevékenységben jelentős szerepet vállaló, az ország térségeiben már működő, vagy megalakulás előtt álló Helyi Akciócsoportok, valamint a vidéki térségek vállalkozásai, civil szervezetei számára biztosít támogatást

• A LEADER-hez kapcsolódó kiemelt feladatok:

- A helyi fejlesztési stratégiák kialakításának támogatása (összhangban az okos falu stratégiákkal)
- A helyi fejlesztési stratégiák megvalósításának támogatása kompetenciafejlesztés, mentorálás által
- A helyi akciócsoportok hálózatosodásának elősegítése a megfelelő kommunikációs csatornák biztosítása, közreműködés együttműködések kialakításában határon belül és kívül
- A helyi akciócsoportok és más helyi fejlesztési struktúrák hálózatba szervezése, a bevált gyakorlatok cseréje
- A helyi akciócsoportok adatbázisának létrehozása, kezelése
- A LEADER/CLLD vagy más helyi fejlesztési struktúrák keretében működő helyi akciócsoportok hálózatba szerveződését támogató tevékenységek, beleértve a transznacionális együttműködést

Az okos falu stratégiák kidolgozását segítő funkciók:

- Segítségnyújtás az okos falu stratégiák kidolgozására és megvalósítására létrejött együttműködéseknek. (RD56_D03_SVC_77 Vidékfejlesztési együttműködések a kistelepülések digitális átállásának támogatásért (okos falu) - beavatkozás)
- Segítségnyújtás olyan vidéki együttműködések, amelyek gyakorlati megoldásokat keresnek a helyi gazdasági, társadalmi és/vagy környezeti kihívásokra és törekszenek arra, hogy a digitális technológiák felhasználásával lehető legjobbat adják a helyi lakosságnak. Az okos falvak egy vidéki központhoz is kapcsolódhatnak, amely számos szolgáltatással közelebb hozhatja a rendszer elemeit az emberekhez.

Az okos falu stratégiák kidolgozása során összhangot kell teremteni a helyi fejlesztési stratégiákkal.

Az okos falu stratégiákhoz kapcsolódó kiemelt feladatok:

- Az okos falu stratégiák kidolgozásának támogatása
- Mentorálás, képzők-, szaktanácsadók képzése
- Kreatív, vállalkozóbarát, biztonságos gazdasági, önkormányzati környezet kialakítása, „okos” kommunikációs csatornák kialakítása, működtetése.
- Tudásmegosztás ösztönzése, a felsőoktatási intézmények kapacitásainak bevonása
- A vidék-kutatások során feltárt jó gyakorlatok leképezésének ösztönzése

Kisprojektek megvalósítását segítő funkciók:

Olyan rövid időtartamú, és alacsony költségvetésű kisprojektek megvalósításának ösztönzése, amelyek a vidéki térségek közösségi tevékenységeihez nyújtanak gyors, elérhető forrást, tehermentesítve a Kifizetőügynökség apparátusát.

A kisprojektekhez kapcsolódó kiemelt feladatok

- A vidéki tájak és a régiók sokszínűségének, identitásának, értékvilágának bemutatása
- A civil szervezeteket, tudományos műhelyeket, főként a vidéken élő embereket, a vidékfejlesztésben érdekelt összes szereplőt hálózatban összekötő, egy-egy aktuális témára felfűzött műhelymunkák ösztönzése.
- Szakmai tanulmányutak és csereprogramok ösztönzése, ösztöndíjprogramok, gyakorlati és gyakornoki programok támogatása.
- Generációs megújulást támogató projektek ösztönzése.
- Vállalkozói készségfejlesztés, inkubációs programok.
- Rövid ellátási láncok népszerűsítése.

Induló vállalkozásokat és a generációs megújulást segítő funkciók:

- Az induló vidéki vállalkozások bemeneti szűrése a vállalkozások életképessége, fejlődési lehetőségei és a vállalkozói kompetenciák, motiváltság szemszögéből. Az előszűrést követően a lehetőség-orientált (potenciális) vállalkozások számára versenyképes vállalkozói ismeretek és a gyakorlati tudáshoz, tapasztalatszerzéshez történő hozzáférés biztosítása. Ez megvalósulhat a vállalkozói ismeretek bővítése, a vállalkozói kultúra fejlesztése, a vállalkozók digitális szemléletének elmélyítése, üzleti tudatosságának erősítése útján képzések, tréningek, tanácsadás formájában.
- Tudatos alapokra épített vállalkozások létrehozása, illetve már működő vállalkozások fejlesztése, melyek a közvetlenül számukra elérhető pályázati támogatásokat a jelen programban szerzett tudás birtokában megfelelő hatékonysággal tudják felhasználni.
- Generációs megújulás ösztönzése.
- A generációs megújulás mentorálása, a gazdaságátadások megkönnyítése coachinggal, tudásátadással, jó gyakorlatok bemutatásával
- A generációk közötti kommunikáció ösztönzése, illetve a generációk közötti kommunikáció javítása, vagy ösztönzése: gazdaságátadással, agrár-örökléssel, vállalkozásindítással kapcsolatos fórumok, rendezvények, tréningek szervezése, jó gyakorlatok és példák bemutatása
- A KAP Stratégiai Terv keretében támogatott fiatal gazdálkodók mentorálása a programozási időszak alatt, az induló fiatal gazdálkodók felkészítése, tehetséggondozás
- A fiatal gazdálkodók önszerveződő közösségeinek és szervezeteinek támogatása
- Farm Gyakornoki Program: olyan fiatalok előre meghatározott időtartamú foglalkoztatása, akik a közelmúltban fejezték be az agrárképzést, azzal a feltétellel, hogy a támogatási időszakra gyakorlati képzési terv készüljön, amely a fiatal gazdálkodó gyakorlati gazdálkodási ismereteit bővíti.
- Gyakorlati programok: nyári, őszi, tavaszi gyakorlatok. A duális képzés szélesebb körű alkalmazása. A korszerű gépek, munkakörülmények hiteles és élményszerű bemutatásával közelebb lehet hozni a munkavállalói igényeket a munkaadói elvárásokhoz.
- Belföldi és külföldi szakmai tapasztalatszerék: Hazai és külföldi szakmai tanulmányutak szervezése a gazdálkodók számára, amelynek célja a legjobb gazdálkodási gyakorlatok átvétele, a tapasztalat és tudás transzfer.
- Inkubációs, mentorálási program: a fiatal gazdálkodókat segítik szakmai képzések biztosításával, üzleti tervezéssel, szaktanácsadással, bemutató üzemi programok, gyakornoki lehetőségek szervezésével, teljes körű agrár-vállalkozás indítási és fejlesztési szolgáltatásokkal.
- Kommunikációs és pályaorientációs programok: Az ágazat vonzerejének növelése kommunikációs és pályaorientációs programok segítségével.
- Vállalkozói készségfejlesztő programok: A fiatal gazdaságvezetők között az átlagosnál magasabb a közép- és felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkezők aránya. Ugyanakkor életkori sajátosságukból adódóan a piaci, vállalatvezetési tapasztalatok hiánya is jellemzi őket. A vállalkozói készségek fejlesztését célzó programok jelentősen hozzá tudnak járulni az önálló vállalkozások indításához és sikeres működtetéséhez.

A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat eddigi tevékenysége:

Az MNVH szervezeti rendje

Az MNVH céljainak megvalósításáért a 13 tagú Elnökség felel. Az Elnökség feladatkörében eljárva megalkotja az MNVH Cselekvési Tervét, a Cselekvési Terv végrehajtásához szükséges döntéseket és figyelemmel kíséri azok végrehajtását. Javaslatot tesz az MNVH költségvetési forrásaiból finanszírozandó egyes programokra. Évente beszámolót készít a Cselekvési Terv végrehajtásáról az Irányító Hatóság vezetőjének.

Az elnök személye jeleníti meg a Hálózat és a Partnerek szakmaiságát és egységét.

Ellátja az MNVH képviselőt, vezeti az Elnökség, illetve a Tanács üléseit. Figyelemmel kíséri az Állandó Titkárság munkáját és irányt ad a Cselekvési Terv megvalósítása érdekében.

Az MNVH javaslattevő, támogató szerve a 20 tagból álló Tanács, amely segítséget nyújt az általa ellátandó feladatok prioritásainak meghatározásában, a Cselekvési Terv kialakításában és ellenőrzésében, elősegíti a nyilvánosságot, véleményezi a Cselekvési Tervet és az annak végrehajtásáról szóló beszámolót. Tanácsokkal segíti az Állandó Titkárság munkáját.

Az Állandó Titkárság (ÁT) az MNVH operatív szerveként 2020. április 1-től a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. Kiemelt Programok Igazgatósága alatt működik. Az ÁT rendeletben foglalt feladatai szerint munkája során elkészíti a Cselekvési Tervre vonatkozó javaslatot, ellátja az Elnökség és a Tanács titkársági feladatait és az ehhez kötődő adminisztrációt. Szervezi és részt vesz a nemzetközi kapcsolatok kialakításában, ápolásában. Munkáját a 2017. január 1. napjától érvényes a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózatról szóló 11/2016. (IV.21) MvM rendelet alapján végzi, melyet a 11/2020. (IV.3.) AM rendelet módosított. Eszerint a módosítás szerint az Állandó Titkársági feladatok ellátása a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. útján történik, 2020. április 1. napjától.

A titkárságvezető irányítja az Állandó Titkárság és az MNVH operatív működését, fő feladata a Cselekvési Tervben és Feladattervben megfogalmazottak végrehajtásának felügyelete. Közvetít a Hálózat és Partnerei között, valamint ellátja az elnök általános helyettesítését. Kialakítja az ÁT szervezeti felépítését és személyi összetételét, képviseli az MNVH-t a nemzetközi kapcsolatokban, az Európai Vidékfejlesztési Hálózat (EVH) koordinációs bizottságában, valamint gondoskodik az MNVH képviselőtől az EVH koordinációs bizottságának LEADER albizottságában. Ezen kívül ellátja az MNVH képviselőt az ELARD, az EIP és az ENRD, illetve az ERNA hálózatokban.

A területi felelős hálózat aktívan működik, 2021. december 1-től minden megyében van területi felelős. A kollégák szakmai feladatokkal és vidékfejlesztési információkkal való ellátása folyamatos, tevékenyen részt vesznek az MNVH Cselekvési Tervének megvalósításában, saját megyéjükben és országos szinten egyaránt.

A koronavírus okozta veszélyhelyzet miatt az Állandó Titkárság és a Területi felelősök feladatait át kellett ütemezni. A területi felelősök kevesebb rendezvényen tudtak részt venni személyesen, azonban otthoni munkavégzés, valamint az online tanácsadások, konferenciák során el tudták látni feladataikat. Online formában számos rendezvényen képviselték az MNVH-t és népszerűsítették a Vidékfejlesztési Program nyitva álló pályázati lehetőségeit és eredményeit.

A Vidékfejlesztési Program pályázatainak köszönhetően egyre több beruházás valósult meg, folyamatosan növekszik a gyűjthető és kommunikálható jó gyakorlatok száma több intézkedési területen. Hat jó gyakorlatot a közeljövőben fognak publikálni az ENRD gyűjteményében. A VP eredményeinek kommunikálását kommunikációs referensünk segítette a kormányzati oldalakon megjelent hírek saját honlapunkra való átvételével, ezen kívül a területi felelősök cikkeket, eseménybeszámolókat továbbítottak számunkra, melyek alapján honlapunkon hírek jelennek meg.

Az MNVH törekszik arra, hogy nyomon kövesse az EVH gyakorlatát, összevesse a külföldi tapasztalatokat és a hazai gyakorlatokat, valamint közvetítse az MNVH gyakorlatait az európai hálózatok felé. Az érintett időszakban a Francia és Grúz Vidéki Hálózattal ápolunk partnerségi kapcsolatot, valamint az Albán Vidékfejlesztési Hálózattal dolgoztunk együtt egy V4 projekt előkészítésében. 2021 júniusa és novembere között munkatársaink szakmai tanulmányutakon vettek részt az **ESPRIT** (Erasmus+) projekt keretében, melynek fő célja innovatív megközelítések és tapasztalatok cseréje a vidéki lakosság számára nyújtott szolgáltatások terén.

Az MNVH aktív szavazati jogú tagként vesz részt az Európai LEADER Vidékfejlesztési Szövetség, European LEADER Association for Rural Development (ELARD) munkájában. A nemzetközi egyesülettel való együttműködés célja a vidéki területek életminőségének javítása és a népességfenntartás minőségének támogatása nemzetközi tapasztalatokkal és képzésekkel. Az MNVH együttműködésünk évről évre egyre aktívabb, több képzési programban szakértőként vesz részt az ÁT.

A KAP tervezett Támogató egységeihez kapcsolódóan jelenleg is valósít meg projekteket a **digitális kompetenciafejlesztés** témakörében, területi felelősei Digitális térségfejlesztési referens végzettséggel, 1 fő pedig Digitális térségfejlesztés szakértő végzettséggel rendelkezik.

A **Vidék-és térségfejlesztést támogató egység** működtetése is nagymértékben alapozható a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat jelenlegi humánerőforrására, a területi felelősök körében szinte minden munkatárs (vidékfejlesztési) agrármérnök, több diplomás gyakorló szakember.

Munkatársaink kiterjedt kapcsolatrendszerrel rendelkeznek megyei és országos szinten egyaránt, az alábbi szereplőkkel szoros kapcsolatot ápolnak:

103 Helyi Akciócsoport munkaszervezete, tagsága (magában foglalja az adott térség önkormányzatait, egyes civil szervezeteit, vállalkozásait, egyházi szervezeteket, magánszemélyeket)

Település és megyei önkormányzatok

Civil szervezetek

Gazdálkodók

Magyarországi és országos hatókörű szakmai szervezetek (önkormányzati társulások, natúrparkok, falugondnoki egyesületek, stb.)

Kistermelők, kézművesek, szolgáltatók

Zöld támogató egység

A „zöld” a környezet és klímavédelem területén aktív szereplőkre, illetve a a környezet- és klímavédelem célzó beavatkozásokra használt jelző.

A zöld támogató egység működésének a célja a mezőgazdaság általános környezeti és természeti vonatkozásaiban és különösen a KAP zöld felépítményeinek intézkedéseiben a mezőgazdasági termelők segítése gyakorlati tanácsokkal és az adott gazdaság igényeihez szabott támogatási konstrukciók kialakításával. Ennek érdekében egy ún. zöld tanácsadó hálózatot szükséges létrehozni, illetve a hálózat tanácsadóit folyamatosan naprakész ismeretekkel kell ellátni egy központi tudásbázis felépítésével, képzések szervezésével.

A zöld támogató egységet (5-10 fős központi szervezeti egységet) a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara fogja működtetni, építkezve a meglévő kapacitásokra és szakértelemre, a jól kialakított és működő (képzési) rendszerekre, megvalósítva a zöld ágazati szakértői és hálózati szintű összefogást, előre kiküszöbölve a potenciális párhuzamosságokat.

A már meglévő hálózati kapacitásokra épül a zöld támogató egység, a meglévő kapacitásokat képzésekkel fejleszti, a szakemberek tudását folyamatos tájékoztatással, illetve további képzésekkel naprakészen tartja.

Hasonlóképp, a tudásbázis létrehozását (pl. tananyagokat, videókat, kiadványokat magában foglalva), és a kapcsolódó események, képzések szervezését is több szervezet együttműködésének keretében, a meglévő szakértői kapacitások kiaknázásával, illetve az esetlegesen már meglévő szakmai anyagok felhasználásával (kibővítésével, teljessé tételével) valósítja meg.

A Zöld támogató egység működtetésében potenciálisan együttműködő szervezetek:

- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
- Erdészeti Ágazati Tudásközpont Non-profit Kft.
- az állami természetvédelem területi szervei (nemzeti park igazgatóságok)
- a vadgazdálkodási szakterület területi szervei (pl. tájegységi fővadászok hálózata, kiválasztott vadászatra jogosultak stb.)
- természetvédelmi civil szervezetek (pl. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)
- agrárszervezetek (ÖHGT, MÁSZ, GOSZ, OMME, MOE, MJKSZ stb.)

- az erdészeti szakterület kiválasztott területi szervei
- a környezeti témában jártas kutatóintézetek
- a környezeti témában jártas névjegyzéki szaktanácsadók

A tudásbázis felépítésére és a hálózat működtetésére a partner szervezetek – az általános keretek lefektetésére – együttműködési megállapodást kötnek a támogató egységgel. A konkrét feladatokat vállalkozási szerződések keretében definiálják.

A zöld hálózat munkáját aktív kommunikációs tevékenységgel kell népszerűsíteni. Tájékoztatva a termelőket a tanácsadók elérhetőségéről, a témában szervezett eseményekről és a megjelent kiadványokról, videókról stb., illetve általában a téma jelentőségéről.

A meglévő hálózati kapacitások fejlesztését szem előtt tartva, az elkészült tudástartalmakat (beleértve a részletesebb szakmai anyagokat) elérhetővé tesszük minden – a környezeti témában jelenleg is aktívan működő – tanácsadónak, lehetővé téve számukra a kapcsolódó képzéseken való részvételt is. Emellett figyelmet fordítunk a tanácsadóktól érkező – a rendszerek jobbításának szándékával megosztott – tapasztalatokra, észrevételekre, javaslatokra, amelyeket szintetizálva továbbítunk a szakpolitikai döntéshozók, illetve adott esetben a kutatóintézetek számára.

A Zöld támogató egység feladatai:

Szakértői tevékenység végzése

A KAP Stratégiai Terv környezeti és klímavédelmi fenntarthatóságot célzó (SO4-SO6) hazai beavatkozásai tervezésének és végrehajtásának szakmai támogatása, így – többek között – részvétel a KAP Zöld almunkacsoport, és a témában alakuló egyéb (pl. pályázat előkészítő) munkacsoportok munkájában, továbbá a hazai végrehajtásban érintett szereplők összefogása és a végrehajtási rendszerek fejlesztésének koordinálása. Szükség esetén szakmai anyagok készítése, véleményezése, javaslatok megfogalmazása, kérdőíves felmérések lebonyolítása, különös tekintettel:

- mezőgazdasági eredetű ammónia-kibocsátás csökkentését célzó beavatkozások (trágyatárolás, -kezelés, -kijuttatás, helyes tápanyaggazdálkodás)
- szénmegkötést ill. üvegházhatású gáz kibocsátás csökkenést elősegítő gyakorlatok (földhasználat-váltás, direktvetés, talajtakarás, műtrágya-használat csökkentése, talaj szervesanyag tartalmának növelése, stb.)
- állattartó telepek fejlesztése kibocsátás csökkentés érdekében (takarmányozás, trágyatárolás és kezelés, padozat, szigetelés, légmosó és egyéb kibocsátás csökkentő technológiák, BAT előírások, stb.)
- fenntartható talajgazdálkodás, talajállapot javítása (TCST)
- körkörös biomassa alapú gazdaságot elősegítő projektek megvalósítása
- megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság

A feladat keretében megvalósul a hálózat tagjai felől érkező – a rendszerek jobbításának szándékával megosztott – tapasztalatok, észrevételek, javaslatok szintetizálása és továbbítása is a szakpolitikai döntéshozók számára.

Mindezen túl, a tevékenységek nemzetközi integráltságának a megvalósítása, így kapcsolattartás a többi nemzeti KAP hálózat releváns – a témában illetékes – szakértőivel, illetve más – a témában aktív – külföldi partnerrel; adott esetben bekapcsolódás a KAP Stratégiai Terv végrehajtását segítő, a környezeti és klímavédelmi fenntarthatóságot célzó nemzetközi projektekbe akár saját kapacitásokkal, akár más hazai hálózati szereplők részvételének segítségével.

Részvétel a KAP hálózati egyeztetéseken.

Tudástartalmak fejlesztése és a kapcsolódó tájékoztatási tevékenységek

Tudástartalmak fejlesztése, információ gyűjtésével és szintetizálásával, az alábbi témákban:

- a KAP Stratégiai Terv környezeti és klímavédelmi fenntarthatóságot célzó beavatkozásainak (beleértve a kapcsolódó felhívásoknak) a tartalma, a támogatási rendszer működése
- a KAP Stratégiai Tervhez kapcsolódó – a Termőföldtől az Asztalig és a Biodiverzitás Stratégiákon túlmenő – uniós irányelvek, szabályozások, útmutatók (Fit for 55, RED II., carbon-farming stb.) tartalma
- hazai és nemzetközi (pl. Farmbook-on keresztül elérhető), környezetileg fenntartható gazdálkodási jó gyakorlatokkal, új (innovatív, digitális) technológiákkal (beleértve az EIP-AGRI projektek eredményekkel)

Az elkészített tudástartalmak megjelenítése meglévő csatornákon keresztül a potenciális kedvezményezettek, illetve a támogatások lehívásában közreműködő szakértők és tanácsadók irányába, alkalmazkodva az egyes célcsoportok tudásfelhasználási szokásaihoz. A tájékoztatási tevékenységet figyelemfelkeltő és közérthető módon, az alábbi eszközökkel tervezzük:

- területi, megyei, regionális, országos és nemzetközi online/személyes rendezvények
- kiadványok
- kisfilmek (tájékoztató és oktató videók)
- egyéb információs tartalmak és tevékenységek (pl. sajtóközlemény, NAKlap cikk, portál cikk írása, előadások tartása)
- kalkulátorok

A tájékoztatási tevékenységek során általánosan szem előtt tartott (végső) cél a gazdálkodói szemléletformálás megvalósítása, a környezetileg is fenntartható gazdálkodás ösztönzése.

Szakemberek számára tudásátadás

Szaktanácsadók, falugazdászok, oktatók, egyéb szakértők számára tudásátadás megvalósítása annak érdekében, hogy megfelelő elméleti környezeti és gyakorlati mezőgazdasági ismeretekkel rendelkezzenek, a digitalizációban rejlő lehetőségeket is megismerjék. Mindezzáltal képesek legyenek a helyi gazdálkodási gyakorlathoz és a helyi környezeti elvárásokhoz igazítható tanácsadást nyújtani a KAP Zöld felépítményének potenciális kedvezményezettjei (pl. termelők, erdőgazdálkodók) számára. Cél továbbá, hogy a tudásátadásban részt vett szakemberek sikerrel vegyenek részt a gazdálkodói szemléletformálásban, a környezeti elkötelezettség és motiváció kialakítására, a környezetileg is fenntartható gazdálkodás ösztönzésére.

Zöld szakértői és tanácsadói hálózat működtetése

A hazai zöld szakértői és tanácsadói bázis feltérképezése, a tagjaival való kapcsolatfelvételt lehetővé tevő adatok nyilvánossá tétele. Mindezek alapján a zöld szakértői és hálózati összefogás elősegítése, a szereplők (szakértők, tanácsadók, döntéshozók, kutatók) közötti tudásáramlás ösztönzése, a közösség működtetésének a megkezdése. Az Innovációt és digitalizációt támogató egységgel szoros együttműködés kialakítása, többek között a – téma szempontjából releváns – EIP-AGRI operatív csoportok tagjainak hálózatba történő bevonására, illetve az EIP-AGRI projekt eredmények becsatornázására.

Cél a hálózat nemzetközi integráltságának elősegítése is, beleértve a – téma szempontjából releváns – hazai és külföldi partneri kapcsolódások kialakulásának segítését.

Zöld beavatkozásokkal kapcsolatos monitoring tevékenység támogatása

A KAP Stratégiai Terv zöld beavatkozásainak (beleértve a kapcsolódó felhívásoknak) az előkészítéséhez, illetve a környezeti és klímavédelmi célkitűzések megvalósulásának az értékeléséhez tanulmányok készítése. A zöld beavatkozások keretében (potenciálisan) résztvevő szereplők körében felmérések, adatfelvételezések megvalósítása.

Végső soron a Stratégiai Terv kapcsán elvégzendő monitoring feladatok pontos definiálása, véglegesítése.

A Zöld támogató egység a fentiekben felsorolt feladatok ellátásába bevonja a releváns partner szervezeteket, illetve együttműködik a KAP hálózat további támogató egységeivel, kiküszöbölve így a potenciális párhuzamosságokat, elősegítve a lehetséges szinergiákat.

A KAP hálózatban működő támogató egységek közös működési rendje

1. Menedzsment és tervezés

1.1: A hálózati támogatási eszköz működtetése

A támogató egységeknek fel kell állniuk és meg kell szervezniük a csapatukat. A csapatoknak tapasztalt szakértőkből kell állnia, akik különböző háttérrel és szakértelemmel rendelkeznek a mezőgazdaság, az erdészet és a vidék kutatásában és innovációjában, a gazdálkodási gyakorlatban és tanácsadásban. A csapatoknak tartalmaznia kell elemzőket, hálózati animátorokat, facilitátorokat és kommunikátorokat. A csapatok állandó és nem állandó tagokból állhatnak.

1.2: Hétéves és éves munkaterv

A támogató egységek nyújtják be a hétéves munkatervet a programozási időszak elején és az AKIS koordinációs szervezet ajánlásával az Irányító Hatóság hagyja jóvá.

A támogató egységek nyújtják be az éves munkatervet minden tárgyévvel megelőző év december 31-ig, és azt az Irányító Hatóság hagyja jóvá.

A munkatervnek ki kell terjednie a fő és kiegészítő feladatokra is.

2. Együttműködés más szervezetekkel

A támogató egységeknek konstruktívan kell együttműködniük az AKIS koordinációs szervezet által kijelölt bármely más szervezettel a hálózati szolgáltatások nyújtása érdekében.

A támogató egységek segítséget nyújtanak az Irányító Hatóságnak a KAP hálózatirányítási tevékenységében, és aktívan hozzájárulnak a hálózati tevékenységekhez kapcsolódó programok előkészítésében és a lebonyolításában.

3. Hálózatépítési tevékenységek

A támogató egységek feladata a személyes és/vagy online hálózatépítési tevékenységek előkészítése, tartalomszolgáltatása, lebonyolítása és nyomon követése.

3.1: Tudásépítés: képzők képzése, szaktanácsadók képzése,

3.2: Tudáscsere: Hálózatépítési rendezvények – munkamegbeszélések és szemináriumok.

4: Elemzési és monitoring tevékenység

A támogató egységeknek rendszeresen kell végeznie elemzési és monitoring tevékenységet, amelyek az éves munkatervben rögzítésre kerülnek, valamint az éves munkatervben is megjelennek. Ez a munka a kiemelt tématerületek elemzésére összpontosíthat. A kiemelt tématerületeket az AKIS koordinációs szervezet határozza meg.

4.1: Projektportfólió-elemzés

A támogató egységeknek mérföldkövekhez kötődően gyűjtenie, elemeznie és összesítenie kell a releváns projektekre vonatkozó információkat.

4.2: Kutatási igények a gyakorlatból

A támogató egységek összegyűjtik és elemzik a gyakorlati igényeket a további kutatásokhoz.

4.3: Innovációs potenciál meghatározása

(ahol releváns)

4.4. Monitoring feladatok

KAP Stratégiai terv végrehajtásához és értékeléséhez szükséges adatok kinyerése és elemzése, pl. a beporzók csökkenésének megfordítása.

5: Együttműködés külső szakértőkkel

5.1: Külső szakértők listája

A támogató egységek összeállítják és karbantartják a külső szakértők listáját. Ezeknek a szakértőknek kiváló ismeretekkel kell rendelkezniük a kiemelt tématerületek tevékenységeinek egy meghatározott területén.

5.2: Nemzeti tematikus szakértők listája és hálózata

A támogató egységek létrehozzák és naprakészen vezetik a kiemelt területekkel kapcsolatos szakértők listáját.

5.3: Az adott tématerületeken kapcsolatteremtés külföldi hálózatokkal, a külföldi jó gyakorlatok behozása, meghonosításának ösztönzése.

6: Hálózatépítés az érdekelt felekkel - Információcsere tevékenységek

A támogató egységek proaktív módon kapcsolatokat keresnek azon csoportokkal és szereplőkkel, amelyek a kiemelt területek szempontjából releváns munkát végeznek. Megkönnyítik a rendszeres egyeztetést az érintett csoportokkal és szereplőkkel, valamint az információcsere EU-szinten, ide értve a tevékenységeiből létrejövő eredmények terjesztését is.

6.1: Az érdekelt felek feltérképezése és névjegyzék készítése

6.2: Válaszadás a kérdésekre, információcsere

6.3: Részvétel rendezvényeken

7: Kommunikációs és online hálózati eszközök

A támogató egységek felelősek a kiemelt tématerületekkel kapcsolatos kommunikáció tartalmi és technikai részéért. Az egységek aktívan hozzájárulnak a KAP Hálózat láthatóságának és elérhetőségének biztosításához.

7.1: Tartalom biztosítása kommunikációs termékekhez

7.2: Havi hírlevél tartalmának előállítás

7.3: Médiával kapcsolatos feladatok, beleértve az audiovizuális és a közösségi médiát

7.4: Tartalom és animáció biztosítása a KAP Hálózat webhelyéhez

8: Nyilvántartások vezetése

A támogató egységek indexálják és regisztrálják a birtokukban lévő, a szerződéssel kapcsolatos összes dokumentumot és információt.

9: Részvétel az Európai KAP Hálózat munkájában

10: Kiegészítő feladatok

AKIS koordinációs szervezet számos további feladat végrehajtását kérheti a támogató egységektől, amelyeket az éves munkatervben meghatároznak.

- Konferenciák (előkészítés, tartalomszolgáltatás, támogatás)
- Keresztlátogatások szervezése a projektek között
- Kirándulások, látogatások szervezése innovatív projektekhez és szereplőkhöz fókuszcsoport értekezletei, workshopjai és szemináriumai keretében, vagy önállóan.
- Partnerkeresési (brokerage) tevékenység
- Ad-hoc szakértői találkozók szervezése
- Küldetés a tagállamokba, részvétel rendezvényeken az EU különböző tagállamaiban
- Kiegészítő szakértői munka

- Verseny és díjátadó ünnepség szervezése innovatív projektek / agrár start-upok / okos falu projektek stb. számára
- Tartalom biztosítása kiadványokhoz
- Környezettudatos kompetenciafejlesztés
- Digitális kompetenciafejlesztés

4.5 Az EMVA és a vidéki térségekben működő egyéb uniós alapok közötti koordinációnak és hatáskör-elhatárolásnak, valamint az említett alapok egymást kiegészítő jellegének felülvizsgálata

Az alábbiakban bemutatjuk, hogy az operatív programok és egyéb társfinanszírozott programok milyen módon fejlesztik Magyarország vidéki térségeit, hogyan alkalmazkodnak a Rural Vision 2040 cselekvési területeihez, milyen pontokon kapcsolódnak, egészítik ki a KAP Stratégiai Terv intézkedéseit, illetve milyen formában történik a támogatási konstrukciók elhatárolása, elkerülve a kettős finanszírozás kockázatát.

A támogatáspolitikai programok koordinációjának két alapvető eleme a elhatárolások meghatározása (a potenciálisan átfedő területek kettős finanszírozásának elkerülése érdekében) és a beavatkozások közti lehetséges szinergiák (egymást erősítő hatások) tudatos tervezése.

A elhatárolások lehetnek programszintűek, pályázati felhívás, illetve projekt szinten meghatározottak. A KAP Stratégiai Terv elsősorban a pályázati felhívás és projektszintű elhatárolásokat részesíti előnyben annak érdekében, hogy ne a programszinteken rögzített és így nehezen módosítható, rugalmatlan feltételek határozzák meg egyes felhívások és projektek támogathatóságát, csökkentve annak kockázatát, hogy célcsoportok, fejlesztési igények maradnak finanszírozás nélkül a rugalmatlan szabályok miatt.

A elhatárolások mellett a beavatkozások közti szinergiák azonosítása és tudatos tervezése további lényeges fejlesztéspolitikai feladat. A szinergiák célja a támogatások hatásainak összehangolással történő maximalizálása, vagyis az egységnyi támogatási összegből - a programok közti pozitív externáliákból fakadóan - minél nagyobb hatás elérése.

KEHOP Plusz:

A KEHOP Plusz többek között vízgazdálkodással és katasztrófakockázat-csökkentéssel, környezet- és természetvédelemmel, megújuló energiagazdasággal, klímasemlegességre való igazságos átállással, továbbá körforgásos gazdasági átállással foglalkozik.

Rural Vision 2040:

A többi operatív programhoz hasonlóan a KEHOP Plusz is alkalmazkodik, illetve reflektál a Rural Vision 2040-ben megfogalmazott cselekvési területekre. Jelentős fejlesztéseket tervez és közel 1,6 milliárd euró forrást allokál az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra, ideértve a vízgazdálkodási, vízvédelmi célú beruházásokat, a megújuló energia használatán alapuló beruházásokra, a biológiai sokféleség megőrzésére, természetvédelemre, illetve a vidéki térségekben élő munkavállalók tevékenységének diverzifikációjára.

KEHOP Plusz – KAP Stratégiai Terv:

A KEHOP Plusz 2022.07.22-én a bizottságnak hivatalosan benyújtott verziója alapján az SO2.4 alatt az 1. Vízgazdálkodás és katasztrófakockázat csökkentés prioritás (tervezett keretösszege mintegy 700 MEUR) VÉT és VAV beavatkozásai több olyan vízgazdálkodáshoz kapcsolódó fejlesztést is támogatnak, melyek közvetlenül határosak (komplementerek és szinergikusak, várhatóan kettős finanszírozási probléma nélkül) a KAP Stratégiai Terv tervezett partmenti vízvédelmi sávot, ill. pufferzónát érintő beavatkozásaival (AÖP, AKG és kondicionalitás).

A KEHOP Plusz VÉT és VAV beavatkozások többek között a következő témák fejlesztéseit is támogathatják: víz közeli területek, holtágak és természetes partszakaszok revitalizációja, visszaállítása, árvízvédelmi- és árvíz levezetési beruházások, mederrendezés, hullámterek növelése és revitalizációja, folyó és ártér kapcsolata, vízpartok természetközeli alakítása, meglévő műtárgyak és rendszerek fejlesztése, átalakítása, bontása, újak építése, illetve kiváltása zöldinfrastruktúra elemekkel, védvonalak megerősítése, előírásoknak megfelelő kiépítése, áthelyezése.

Szintén megtalálhatók mindkét programban a biomassza és szennyvíz felhasználással kapcsolatos projektek, melyek esetében a Partnerségi Megállapodás szerint a KEHOP Plusz térségi léptékű beruházásokat, míg a KAP Stratégiai Terv egyedi szennyvízkezelési technológiát biztosít települési szintű projektek számára. A helyi szintű szennyvízkezelés megoldása hasznos részét képezheti a térségi szintű fejlesztéseknek.

A természetvédelemmel összefüggő beruházások esetében a KAP Stratégiai Terv elsősorban mezőgazdasági területekre, míg a KEHOP Plusz természetvédelmi területekre koncentrál, ahol például a Natura 2000 területek között lehetne átfedés, mely azonban projektszinten kezelhető.

Ahhoz, hogy a fentebb leírt beavatkozások egymástól finanszírozási szempontból lehatárolva, mégis egymást kiegészítve és erősítve működhessenek, a majdani felhívások, illetve a projektek tartalmának célszerű igazítása szükséges a felhívás- ill. projektszintű lehatárolás biztosítása és a komplementaritás elősegítése érdekében.

A szinergia lehetőségek erősítésére fókuszálva tervezett:

·A víztározással kapcsolatos vízügyi beruházások és az élőhelyfejlesztések pufferterületeinek előnyben részesítése a környezetbarát földhasználatot támogató KAP önkéntes beavatkozásai között, vagyis, a nem termelő beruházások, illetve az agrárkörnyezetgazdálkodási (AKG) felhívásokban szereplő kiválasztási szempontrendszerben, megfontolva ezek támogatási jogosultsági kritériumként történő szerepeltetését.

·a KAP Stratégiai Terv trágyakezelési beruházásai összekapcsolásra kerülhetnek a KEHOP Plusz biogáz fejlesztéseivel.

·a klímaváltozással kapcsolatos beavatkozások hatékonyságának növelése érdekében előírható a HACS-ok számára, hogy a LEADER HFS felülvizsgálatkor vegyék figyelembe az addig elkészült lokális klímaterveket.

TOP Plusz:

A program Magyarország kevésbé fejlett régióinak és fejlett régiójának számító Budapest területi alapú fejlesztéseit támogatja, kiemelt figyelmet fordítva a legkevésbé fejlett régiók és elmaradott térségek fejlesztésére. Elsősorban helyi önkormányzati fejlesztéseket támogat, fejlesztési tematikája ennek kapcsán kiterjed a gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés és -bővítés, valamint a népességmegtartás és családvédelem térségi és helyi feltételeinek biztosítására, így a helyi gazdaságfejlesztésre és foglalkoztatásra, a helyi turizmusra, a települési infrastruktúra, településüzemeltetés és helyi közszolgáltatások fejlesztésére.

Rural Vision 2040:

Rural Vision 2040 mind a négy cselekvési területének (erősebb, összekapcsolt, virágzó, reziliens vidék) kihívásaira reagál az operatív program több eleme is, közel 4 milliárd euró forrást biztosítva a fejlesztések megvalósítására. A TOP Plusz ezek mentén támogatja:

·az integrált és inkluzív helyi társadalmi, gazdasági és környezeti fejlődést, a kultúra, a természeti örökség, a fenntartható turizmus és a biztonság előmozdításával,

·az aktív befogadás ösztönzését, többek között az esélyegyenlőség, a megkülönböztetésmentesség és az aktív részvétel előmozdításával, valamint a foglalkoztathatóság javítása érdekében, különösen a hátrányos helyzetű csoportok számára,

·helyi gazdasághoz kapcsolódó térségi és helyi közlekedési infrastruktúra és az ezekhez tartozó szolgáltatások fejlesztését,

·az energiahatékonyság előmozdítását és az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését,

·az inkluzív és minőségi szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés javítását az oktatás és az egészségügyi ellátások terén.

TOP+ – KAP Stratégiai Terv:

A korábbi szabályozás, mely szerint 10.000 fő feletti településeket a TOP, 10.000 fő alatti településeket a VP keretében támogatnak a programok, jelenleg nem része a szabályozásnak. A TOP Plusz és a KAP Stratégiai Terv is támogatja a vidéki térségeket. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy a két forrás

összehangolásával az egyes projektek egymás hatását megsokszorozva, a teljes értéklánc mentén biztosított lehessen a fejlesztések finanszírozása.

A szinergia lehetőségek hatékonyabb kihasználása érdekében koordinációs mechanizmust működtetünk a két program között, miszerint a vidékfejlesztési beavatkozások esetében a szinergia helyi szintű megvalósításáért felelős szervezetek, a LEADER HFS-ek felülvizsgálata során kötelezően megvizsgálják az érintett megyék Integrált Területi Programját és saját céljait komplementer módon alakítsák ki, törekedve a szinergiára.

A TOP+-ban rögzítjük, hogy a megyéknek kötelező konzultációs lehetőséget biztosítani a megyében működő LEADER HACS-ok számára azzal a céllal, hogy a tervezett fejlesztéseket összehangolják.

A KAP Stratégiai Terv és a TOP Plusz program közötti lehatárolás:

A KAP ST és a TOP közötti lehatárolást megkönnyíti, hogy két program időbeli csúszása miatt a TOP+ pályázatok legtöbb esetben jóval előbb megjelennek, mint a KAP kiírások, így ritkán fordulhat elő, hogy két kiírás egyszerre, vagy közel egymáshoz nyílik meg.

Általános lehatárolási alapelv, hogy a KAP IH mielőtt megnyitna önkormányzatok számára pályázati lehetőséget, előtte adatszolgáltatást kér a TOP IH-tól az átfedő (alább részletezett) beavatkozások esetében, kiemelten kezelve a település és megvalósítási hely beazonosítását. Továbbá a KAP IH az önkormányzatok számára az átfedő (alább részletezett) beavatkozások esetében a pályázati felhívásban rögzíti, hogy azonos településen azonos fejlesztésre nem ad lehetőséget. E két intézkedésnek köszönhetően a KAP és a TOP+ programszintű lehatárolása valósul meg. Ezen felül, ahogy a jelenleg, úgy a jövőben is a végrehajtás önmagában garantálja a kettős finanszírozás elkerülését, informatikai és eljárásrendi biztosítékokkal.

Ahol átfedés lehetséges, ezért demarkáció szükséges a TOP+ és a KAP ST között:

Helyi piacok és vásárterek létrehozása: A TOP+ és a KAP is támogatja az önkormányzati kedvezményezetteket. A fenti általános lehatároláson túl a pályázó önkormányzatoknak nyilatkozniuk kell, hogy vagy csak a KAP ST-re, vagy csak a TOP+-ra pályáznak.

Helyi közétkeztetés: A TOP+ és a KAP is támogatja az önkormányzati kedvezményezetteket. A fenti általános lehatároláson túl a pályázó önkormányzatoknak nyilatkozniuk kell, hogy vagy csak a KAP ST-re, vagy csak a TOP+-ra pályáznak.

Helyi, térségi turisztikai vonzerőfejlesztés: A KAP esetében az "RD11_B07_DVF_73 - Mezőgazdasági termelők tevékenységének diverzifikációja" beavatkozás kedvezményezettje csak mezőgazdasági termelő lehet, a TOP+-tól így egyértelmű a lehatárolás kedvezményezett alapon. A KAP ST esetében az "RD51_R11_TUC_77 - Vidékfejlesztési együttműködés a térségi aktív-és ökoturisztikai fejlesztésért" beavatkozás egy pilot intézkedés, és kifejezetten az olyan helyi turisztikai együttműködések támogatja, amelyek helyi agrár- és élelmiszer termékekre és előállítókra épülő turisztikai szolgáltatásokat fejlesztenek. Ez utóbbi pilot beavatkozásnál a KAP nem zárja ki az együttműködésben részt venni kívánó önkormányzatokat, viszont ez esetben a fenti általános lehatároláson túl a pályázó önkormányzatoknak nyilatkozniuk kell, hogy azonos célra és megvalósítási helyen TOP+ forrást nem vesznek igénybe.

Közösségi terek, sport és rekreációs terek fejlesztése: A közösségi terek fejlesztésének esetében a KAP és a TOP+ között funkció szerinti lehatárolást alkalmazunk. A KAP esetében a funkciót az "RD43_R02_LOC_73 - Vidéki infrastrukturális fejlesztés kistelepüléseken" beavatkozás leírása, a TOP+ esetében az 1.2.1. Élhető települések pályázati felhívás határozza meg. A KAP az önkormányzati ingatlanok közül a közigazgatási funkciójúakat (pl. temető, házasságkötő terem) támogatja, a TOP+ pedig a közösségi-, sport-, szabadidős tevékenységhez és kultúrához kötődő funkciókat. A sport és rekreációs funkciók esetében a KAP azon funkciók és tevékenységek támogatását hirdeti meg majd a pályázati felhívásában, amelyek esetében a TOP+ IH vállalja a tevékenységek támogatásának felfüggesztését.

Többfunkciós közösségi terek, szolgáltató központok – gyermekvédelem és egészségügyi funkció: Nincs átfedés, a TOP+ támogatja a bölcsődék, óvodák, helyi egészségügyi alapellátás és járóbeteg

szakellátás fejlesztéseit, továbbá a köznevelési intézmények iskolák fejlesztéseit, a KAP ezeket nem támogatja.

Közösségi létesítmények energetikai korszerűsítése: Az önkormányzati kedvezményezetteket főként a TOP+ támogatja. Amennyiben és amikor a KAP IH ezen beavatkozás pályázati meghirdetése mellett dönt, akkor azt a TOP+ IH-val egyeztetve teszi meg (a TOP+ forráshelyezését és indikátor vállalásainak teljesülését nem veszélyeztetve), továbbá a fenti általános lehatároláson túl a pályázó önkormányzatoknak nyilatkozniuk kell, hogy vagy csak a KAP ST-re, vagy csak a TOP+-ra pályáznak. A KAP és a TOP+ IH vállalja, hogy ezen cél esetében a két program indításának tapasztalatait 2023 végén közösen értékelik, és ha szükséges, a KAP ST-t ennek megfelelően módosítjuk.

Okos falu: A KAP program indulásakor az "RD56_D03_SVC_77 - Vidékfejlesztési együttműködések a kistelepülések digitális átállásának támogatásért (okos falu)" beavatkozás az ENRD (European Network for Rural Development) módszertana alapján kialakítandó okos falu stratégiák létrehozását támogatja, 52 település esetében. Ez a tevékenység nincs átfedésben a TOP+ programmal. A KAP IH ezen 52 település esetében egyeztet a TOP+ IH-val az okos falu stratégiák végrehajtásának finanszírozásáról, és annak illeszkedéséről az 1.2.1. Élhető települések pályázati felhíváshoz. Az okos település funkciók esetében a KAP azon funkciók és tevékenységek támogatását hirdeti meg majd a pályázati felhívásában, amelyek esetében a TOP IH vállalja a tevékenységek támogatásának felfüggesztését.

A Partnerségi Megállapodás is tartalmazza, hogy "a szinergiák kialakítását részben a felhívások szabályrendszerének összehangolása, az egymásra épülő projekteket ösztönző projektkiválasztási szabályok és a közös kommunikációs megoldások fogják szolgálni. Ezek kidolgozása a pályázati felhívások előkészítés során az érintett IH-k, szakpolitikai felelősök közös fórumain (pl.: Pályázat Előkészítő Munkacsoport, MB ülések) kerül majd sor."

A Partnerségi Megállapodás alá tartozó programok elkötelezettek abban, hogy – az EMVA vidékfejlesztést szolgáló beavatkozásai mellett – hozzájáruljanak az EU vidéki térségeinek hosszú távú jövőképében foglaltakhoz, az ott megfogalmazott „erősebb, összekapcsolt, rugalmas és virágzó vidéki területek” cselekvési területek mentén.

EFOP Plusz

Az EFOP Plusz prioritások lefedik a köznevelési, az egészségügyi, a társadalmi felzárkózási, szociális, család- és ifjúságügyi, társadalmi innovációs, valamint leginkább rászoruló személyeket támogató intézkedéseket.

Rural Vision 2040

Az EFOP Plusz elsősorban a „társadalmi innováció, a társadalmi reziliencia, illetve a felelősségvállalással rendelkező közösségek” témakörökben támogatja a Rural Vision 2040 cselekvési területeit, közel 1,5 milliárd euró keretet állítva a fejlesztések mögé.

EFOP Plusz- KAP Stratégiai Terv:

Az EFOP Plusz társadalmi felzárkózási prioritási tengelyén, tervezetten a termelőműhelyek kerülnek támogatásra, míg a KAP Stratégiai Terv keretében a társadalmi vállalkozások fejlesztésére allokálnak forrást. A jelenlegi tervek alapján a termelőműhelyeket bármilyen szektorhoz kötődően létre lehet hozni, akár mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódóan is, továbbá az intézkedésben a támogatást igénylők között - szektorokra vonatkozó korlátozás nélkül - megjelennek a nonprofit gazdasági társaságok, valamint civil szervezetek is.

GINOP Plusz

GINOP Plusz elősegíti, összhangban a vonatkozó uniós stratégiákkal a magyar vállalkozások technológiaváltásához, digitalizációs és innovációs képességeinek megerősítését, valamint hozzájárul a munkavállalók képzéséhez, termelékenységük és hozzáadott értékük növelése érdekében.

Rural Vision 2040

A GINOP Plusz több, mint 3,5 milliárd eurót fordít többek között a kevésbé fejlett régiókba élők oktatási képzésére, munkaerőpiaci integrálására, illetve a KKV szektor fejlesztésére, ami hozzájárul a Rural Vision

2040 cselekvési területeiben megfogalmazott célokhoz, miszerint a vidék fejlesztésének fontos része a társadalmi reziliencia javítása, a gazdasági tevékenységek diverzifikálása és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése.

GINOP Plusz – KAP Stratégiai Terv:

A Partnerségi Megállapodás alapján a vállalkozásfejlesztést a GINOP Plusz támogatja. 2020-tól a GINOP hagyományos vállalkozásfejlesztési támogatásaiban az élelmiszeripari vállalkozások kizárásra kerültek, ezek 2021-2022-ben a VP-ből, 2023-2027-ben pedig a KAP Stratégiai Tervből kaphatnak támogatást. Ugyanakkor az élelmiszeripari vállalkozások a GINOP Plusz keretében a K+F és ESZA típusú támogatásaira, élelmiszeripari célú fejlesztendő tevékenységekre továbbra is pályázhatnak.

DIMOP Plusz

A DIMOP Plusz egységes szolgáltatási rétegeken keresztül, adatintenzív megközelítésben járul hozzá az egyes szakpolitikai feladatok digitalizációs beruházásaihoz és ilyen módon átfogó megoldásokat támogat, amelyek egy-egy ágazati célkitűzés megvalósulása mellett egységesen támogatják a digitális transzformáció folyamatát.

Rural Vision 2040:

A DIMOP Plusz digitalizációs beruházások segítségével járul hozzá az ágazati politikák megvalósításához, ezzel támogatva a Rural Vision 2040 cselekvési dimenzióinak jelentős részét (szolgáltatásokhoz való hozzáférés, társadalmi innováció, digitális összekapcsoltság, éghajlatváltozással szembeni reziliencia, környezeti reziliencia, társadalmi reziliencia) közel 1,2 milliárd euró kerettel. A DIMOP Plusz jelentős fejlesztést fog megvalósítani több mint 200 millió euró keretből a szélessávú hálózatok elérhetősége terén. Mivel az eléréssel kapcsolatos problémák a vidéki térségekben jellemzők, ezért várhatóan itt fog megvalósulni a fejlesztések nagy része is.

DIMOP Plusz – KAP Stratégiai Terv:

A DIMOP Plusz jellemzően országos léptékű beruházásokra fókuszál és elsősorban nem mezőgazdasági / vidékfejlesztési témájú fejlesztések végrehajtását tervezi, mégis több szinergia lehetőség azonosítható a két program között.

- A DIMOP Plusz által támogatott kormányzati IT fejlesztések agrár témákat is érintenek. A KAP Stratégiai Terv mezőgazdasági és erdészeti adatokat szolgáltat a digitalizációt célzó fejlesztéseknek.
- A KAP Stratégiai Terv során végzett élelmiszeripari és mezőgazdasági digitalizáció összekapcsolható a DIMOP által finanszírozott Big Data és Mesterséges Intelligencia fejlesztésekkel.
- A DIMOP Plusz pluszponttal támogatja azokat a fejlesztéseket, amelyek egy, a KAP Stratégiai Terv által finanszírozott okosfalú stratégiával vannak összhangban.
- A DIMOP Plusz országos szinten fejleszti szélessáv elérhetőségét, ami segíthet, hogy a digitalizált mezőgazdasági termelők számára biztosítva legyen az gigabitképes, ill. 5G hálózathoz való hozzáférés, ami szükséges több precíziós eszköz működtetéséhez. Ehhez kapcsolódhat a KAP Stratégiai Terv helyi wifi fejlesztési tevékenysége.
- A DIMOP Plusz közszolgáltatási applikáció fejlesztésével segíti a KAP Stratégiai tervben szereplő vidéki fejlesztéseket (pl.: falubusz, önkéntes tűzoltó eszközfejlesztést).
- A DIMOP Plusz keretein belül történő digitális KKV készségfejlesztés hasznosításra kerülhetne a KAP Stratégiai Terv mezőgazdasági és erdészeti vállalkozások digitalizálásával összekapcsolva.

IKOP Plusz

Az IKOP Plusz felelős a magyarországi közlekedési helyzet fejlesztéséért, ami magába foglalja a kötöttpályás, közúti, kerékpárúti és kikötői beruházásokat.

Rural Vision 2040

Az IKOP Plusz beruházásai segítik a vidéki közlekedési hálózatok fejlesztését, amely hozzájárul a „közlekedési összeköttetések és új mobilitási lehetőségek” célkitűzéshez.

IKOP Plusz -KAP Stratégiai Terv

Az IKOP Plusz fejleszteni fogja a vidék elérhetőségét is biztosító közlekedési hálózatokat, de a beruházásokat tekintve a két program között nincs tartalmi átfedés.

VOP Plusz

A VOP Plusz Magyarország számára rendelkezésre álló kohéziós célú források eredményes és hatékony felhasználását támogatja. Ennek keretében a naprakész tudással rendelkező szakemberállomány, az infrastrukturális feltételek biztosításával, az informatikai, partnerségi, kommunikációs és a nyilvánosságához kapcsolódó feladatok ellátásával járul hozzá a Partnerségi Megállapodás céljainak teljesüléséhez.

VOP Plusz – KAP Stratégiai Terv

A VOP Plusz kereteiből finanszírozott programértékelések vizsgálati tárgyát fogja képezni a vidékfejlesztés, ahogy a KAP Stratégiai Terv Technikai Segítségnyújtásából finanszírozott programértékelések is i kitekintéssel lesznek a többi fejlesztési program vidékfejlesztési hatásaira. A programok között egyéb kapcsolat nem azonosítható.

Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének (HET/RRF) tervezete - KAP Stratégiai Terv

A HET terv célja elsősorban a koronavírus járvány gazdasági és társadalmi hatásainak ellensúlyozása, illetve a gazdaság ellenállóképességének, fenntarthatóságának és a zöld és a digitális átmenettel kapcsolatos kihívásokra és lehetőségekre való felkészültségének a növelése.

A HET terv „D komponense” a vízhiányos területek vízpótlásával, a vízvisszatartással, a térségi vízátervezéssel, felszín alatti vízkészletek védelmével, a vízkészletek térbeni és időbeni egyenetlen eloszlásának kiegyenlítésével foglalkozik. A HET tervezetében szereplő vízgazdálkodás szemléletformálási reformjának egyik célja, hogy a KAP Stratégiai Terv felhívások megismertetésével ösztönözze a gazdálkodókat a fenntartható vízgazdálkodást elősegítő gazdálkodás kialakítására.

A HET terv „F komponense” tartalmazza a lakossági napelemes rendszerek támogatását és fűtési rendszerek elektrifikálását napelemes rendszerekkel kombinálva, melynek célcsoportja az országos átlagbér alatti jövedelmű, jellemzően alacsony hitelképességgel rendelkező, a beruházás elvégzésére fizikai szempontból alkalmas ingatlanulajdonnal rendelkező háztartások. A KAP Stratégiai Tervben szereplő megújuló energetikát támogató beavatkozások elsősorban beruházás központúak, így a HET segítségével kiegészítő támogatáshoz juthatnak a vidéki térségekben élő, mezőgazdasággal foglalkozó személyek is.

A HET terv "C" komponense, a „**Felzárkózó települések**” **hosszú távú programjának** megalapozásáról szóló 1404/2019. (VII. 5.) Kormányhatározat a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendeletben meghatározott településkörből a Központi Statisztikai Hivatal által készített legalacsonyabb (foglalkoztatási, iskolázottsági, lakhatási, jövedelmi, közbiztonsági viszonyokat és korszerkezetet figyelembe vevő) komplex mutató alapján kiválasztott, mintegy 300 településen – a települések szakaszos bevonásával – hosszú távú fejlesztési program indításáról döntött, a társadalmi, gazdasági, infrastrukturális hátrányok csökkentése, a helyi foglalkoztatás bővítése, a vidék lakosságmege tartó képességének növelése érdekében.

A szóban forgó településeken 312 ezer ember él, kedvezőtlen jövedelmi, lakhatási, munkaerőpiaci körülmények között. A 2019-2021-es években fokozatosan került bevonásra a felzárkóztatásra kijelölt települések egy része az alapos diagnózisra épülő, szükségletalapú, komplex, integrált települési felzárkóztatási programok megvalósításába, melyek célja a településen élők foglalkoztathatóságának, kompetenciáinak, mobilitásának, lakhatási körülményeinek (és lakóhelyük környezeti állapotának), közszolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítása. A komponens részét képező ún. „reformok” része a közösségorientált köznevelési intézmények pedagógiai-szakmai fejlesztése, a munkaszocializációs programokban való részvétel, a folyamatos jelenlétben alapuló szociális munka és közösségfejlesztés, a gyermekvédelmi eszközök fejlesztése, a mobilizált egészségügyi szűrővizsgálatok szervezése, míg a beruházási elemek közé tartozik a szociális lakások építése és felújítása, a közösségi megújuló energiakapacitások növelése. A beavatkozásokkal érintett települési kör, illetve a kijelölt célok mentén a tevékenységek további kiterjesztéséhez a hazai források mellett az RRF forrásaira, a fenntartáshoz pedig a strukturális alapok támogatására, valamint az új közszolgáltatási elemek hazai közszolgáltatási rendszerbe való beillesztésére lesz szükség.

A Felzárkózó települések programjának területi fókuszja a KAP beavatkozásainál jóval szűkebb, hiszen a kormányhatározatban lehatárolt 300 település a településhálózatnak csak mintegy tizedét alkotja, rászorultságuk tényét, mértékét azonban kimunkált módszertan támasztja alá. Ezek a településeken a hazai és RRF forrásból finanszírozott, erőteljesen szociális karakterű infrastruktúra-, szolgáltatás- és

készségfejlesztő beruházásokat és tevékenységeket hatékonyan kiegészíthetik, és a helyi gazdaság- és társadalomfejlesztést segíthetik a vidéki kistelepülések infrastrukturális fejlesztését (szennyvízelvezetés, biomasszára épülő energetika, internet-hozzáférés, közösségi, sport és rekreációs terek, turizmus, helyi piacok és értékesítést segítő eszközök, közétkeztetés, falu- és tanyagondnoki szolgálat), a társadalmi vállalkozásokat (pl. szociális szövetkezeteket, szociális farmgazdaságokat), illetve egyéb (pl. rövid ellátási lánc) együttműködések támogatását a vidék-fejlesztési beavatkozások.

Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (CEF)

Az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (CEF) egy 2014-ben létrehozott Európai Unió pénzügyi alap, amely az unió egész területén megvalósuló közlekedési, energetikai, digitális és távközlési projektek infrastrukturális beruházásaira irányul, és célja az EU tagállamai közötti jobb összeköttetés megteremtése. A vidékfejlesztési beavatkozástípusok közül jellemzően a beruházási jellegű támogatások esetében lehet kapcsolat az eszközzel.

Fontos azonban kihangsúlyozni, hogy a KAP Stratégiai Tervből jellemzően mezőgazdasági üzemek fejlesztése valósul meg, tisztán vagy nagy részben távközlési infrastruktúrafejlesztési projekteket, mint a CEF-ben vagy a DIMOP Pluszban, itt nem támogat Magyarország, és a fejlesztések léptéke is sokkal inkább a mezőgazdasági üzemekre koncentrál. Az infrastruktúrafejlesztést támogató beavatkozások közül a települési infrastruktúrát, így „Okos Falu” programokat is támogató eszközök között lehet kapcsolódás a CEF-fel, azonban a KAP Stratégiai Tervből megvalósuló projektek lokális megoldásokat támogatnak, így sokkal inkább szinergia valósulhat meg, úgy, hogy a helyi digitális / távközlési fejlesztések képesek lesznek kapcsolódni egy össz-európai fejlesztéshez.

Fontos cél a KAP Stratégiai Tervben, hogy kisebb fejlesztések alkalmasak legyenek arra, hogy felkészítsék a kedvezményezetteket egy nagyobb szintű fejlesztés előkészítéséhez. A kettős finanszírozás elkerülésére a támogatási konstrukció kialakítása során kiemelt figyelmet fog fordítani az Irányító Hatóság.

Digitális Európa Program

A Digitális Európa Program egy 2021–2027 között futó Európai Unió program, amelynek fő célkitűzése, hogy a digitális technológiákat elterjessze a vállalkozások, a polgárok és a közigazgatás számára. A program célja tehát, hogy áthidalja a digitális technológiákkal kapcsolatos kutatás, valamint a végtermékek piaci bevezetése közötti szakadékot. A program az európai polgárok és vállalkozások, különösen a kkv-k javát szolgálja. A Digitális Európa program keretében végrehajtott beruházások támogatják az Unió kettős célkitűzését – a zöld átállást és a digitális transzformációt –, valamint erősítik az Unió ellenálló képességét és digitális szuverenitását. A DEP öt kulcsfontosságú területen nyújt projektfinanszírozást, így szuper-számítástechnika, mesterséges intelligencia, kiberbiztonság, korszerű digitális készségek, a digitális technológiák széles körű használatának biztosítása a gazdaságban és a társadalomban.

A KAP Stratégiai Tervből finanszírozandó digitális technológiák fejlesztése kimondottan az agrár- és élelmiszeripari szektorok digitális kompetenciáinak fejlesztésére irányul. A KAP forrásokkal az agrár-vertikum, illetve a hozzá kapcsolódó vidéki térségek megerősítése a cél.

A vidéki térségekben is jellemzően olyan projektek finanszírozása a cél, amely általánosságban fejleszti az ott lakók életminőségét és segít megakadályozni a térségek elnéptelenedését, azáltal, hogy olyan technológiai fejlesztések valósulnak meg, amelyekkel a vidékies és a városias környezetben is hasonló feltételekkel és életminőséggel találkozhatnak az emberek.

A KAP forrásból finanszírozott digitális technológiák fejlesztésének célja az, hogy az alapvető agrárinformatikai szolgáltatásokhoz való hozzáférés meg tudjon valósulni. Itt is elmondható, hogy a KAP források célja, hogy a technológiai lépésváltás elinduljon, amelyet aztán később egyéb programokkal, például a DEF-fel erősíteni lehet. Az agrár-digitalizációt támogató pályázatokban kiválasztási elvként

kívánjuk alkalmazni azt, ha a pályázó együttműködik Európai Digitális Innovációs Hubokkal, kiemelten a hamarosan létrehozandó Agrár EDIH-el. Az ilyen jellegű együttműködésekkel tovább lehet erősíteni az egyes fejlesztési programok közötti szinergiákat és egymást kiegészítő hatásokat. Az esetleges átfedések kezelése a pályázati felhívások szintjén is lehetséges.

Magyar Falu Program (MFP)

A Magyar Falu Program (MFP) a településhálózat több mint 90 százalékát, és a népesség mintegy harmadát adó, 5000 főnél nem nagyobb lakosságú kisvárosok és községek fejlesztését támogatja a következő területeken: vidéki szolgáltatások és infrastruktúra fejlesztése, vidéki civil közösségek támogatása, kistelepülésen élők lakhatási feltételeinek javítása, alsóbbrendű úthálózat fejlesztése hazai forrásból, valamint falusi mikrovállalkozások támogatása uniós (GINOP Plusz-1.2.2-22) forrásból.

Bár a Magyar Falu Program legtöbb felhívásában megjelenik valamilyen területi hátrányhoz kapcsolódó értékelési szempont (pl. a megvalósítási hely kedvezményezett járásban vagy településen, hátrányos helyzetű régióban, szabad vállalkozási zónában helyezkedik el, illetve kisebb adóerő-képességű település), a 2019-2021-es évek kifizetési adatai alapján a vidékies besorolású, illetve az alacsonyabb státuszú települések és térségek fokozottabb támogatása nem érhető olyan hangsúlyosan tetten, mint például a 2014-2020-as Vidékfejlesztési Program forráskihelyezésében. A rurális térszerkezetű területeket, az elvándorlással sújtott, leszakadó, önerőből fejleszteni gyakorlatilag képtelen megvalósítási helyeket a KAP beavatkozások tudatosabban célozzák. Az eddigi forrásfelhasználást vizsgálva megállapítható, hogy a Magyar Falu Program elsősorban a VP által kevésbé előnyben részesített, pl. fejlettebb vagy kevésbé vidékies térségekben elhelyezkedő, „belső perifériát” képező településeket juttatta forrásokhoz.

Összességében tehát az új KAP egyes beavatkozási célterületei és az MFP-ben támogatható tevékenységek köre jól elkülönül, illetve a KAP ST célrendszere eleve jóval kiterjedtebb, és a beavatkozások jellegét tekintve változatosabb. Összességében a 2014-2020 közötti időszak tapasztalataira alapozva a két program között gyengén helyettesítő és erősebb kiegészítő, egymást erősítő hatás feltételezhető.

Felzárkózó települések programja

Magyarország Helyreállítási és Ellenálló képességi Tervében a vidéki térségek sérülékenységre a leghangúlyosabban a „Felzárkózó települések” komponens reagál, melynek intézkedései (reformjai és beruházásai) konzisztensek az uniós Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz társadalmi és területi kohéziót, egészségügyi, társadalmi, gazdasági és intézményi rezilienciát, a jövő generációkra vonatkozó szakpolitikákat, illetve a zöld átállást célzó alappilléreivel.

LIFE program

A LIFE program az Európai Unió olyan pénzügyi eszköze, amely dedikáltan környezet- és természetvédelmi, valamint éghajlat-politikai célkitűzéseket támogat. A 2021-2027 európai uniós pénzügyi időszakra vonatkozó, megújult LIFE programról szóló 2021/783/EU rendelet 2021. május 17-én lépett hatályba. A teljes LIFE program összköltségvetése a hét évre vonatkozóan 5,43 Mrd euró. A program, a korábbi gyakorlattól eltérően, négy, külön költségvetéssel rendelkező alprogramból áll:

Természet és biológiai sokféleség (2,143 Mrd euró),

Körforgásos gazdaság és életminőség (1,345 Mrd euró),

Az éghajlatváltozás mérséklése és alkalmazkodás (947 M euró),

Tiszta energiára való átállás (997 M euró),

A benyújtott pályázatokat a European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency (CINEA) bírálja el.

A KAP Stratégia Terv leghangúlyosabban az “Ökológiai gazdálkodásra történő átállás (ÖKO)”, az “Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG)”, a klímaváltozással kapcsolatos alkalmazkodási formák támogatásán keresztül kapcsolódik a LIFE program négy alprogramjához. A Life program pályázati konstrukcióival ellentétben ezek a támogatások, termelői beruházások mellett kiegészítő forrásokat

biztosítanak a mezőgazdasági termelők számára a természetvédelem, a biodiverzitás, az élőhelyvédelem, a körforgásos gazdaság, az éghajlatváltozás mérséklése, illetve ahhoz való alkalmazkodás elősegítésében, elsősorban mezőgazdasági területeken. Bár a Life program és a KAP Stratégiai Terv esetében, Natura 2000 besorolású területek között lehet átfedés, a két program tematikáját, fókuszát és kedvezményezett összetételét tekintve azonban minimális az esélye a kettős finanszírozás lehetőségének. Az esetlegesen felmerülő kettős finanszírozás lehetőségét projekt szintű lehatárolással érdemes kezelni. Összességében, a programokban tervezett hatások várhatóan egymást erősítik.

A programok közötti kapcsolódás kezelését a következő módon tervezzük megvalósítani

A jelen fejezetben érintett témákban az érintett Irányító Hatóságok együttműködést alakítanak ki, amelynek keretében meghívják a másik felet a Pályázat Előkészítő Munkacsoport üléseire, ezzel lehetővé teszik a lehatárolások projektszintű megteremtését és a kettős finanszírozás elkerülését. Az érintett pályázati felhívások kölcsönösen előnyben fogják részesíteni azokat a támogatást igénylőket, akik a társfelhívásra is nyújtottak be támogatási kérelmet:

· A másodikként megjelenő felhívással együtt a pályázati felületen kiírásra kerülhet egy olyan tájékoztató dokumentum, amely mindkét felhívásról egy rövid összefoglalót és a két kiírás közötti kapcsolatot mutatja be. Ez a dokumentum csak a támogatási lehetőségek lényegi bemutatására és a kapcsolatok ismertetésére szorítkozik, a részletes feltételeket továbbra is az egyes pályázati felhívások fogják tartalmazni.

· Mindkét felhívás biztosíthat plusz pontot annak a kedvezményezettnek, aki a bírálatig kérelmet nyújt be a másik felhívásra is, így részt vesz a szinergikusan összepárosított támogatási lehetőségek kihasználásban. Az Irányító Hatóságok vállalják, hogy a benyújtott társ-kérelmekről kölcsönösen tájékoztatják egymást.

4.6. Pénzügyi eszközök

4.6.1. A pénzügyi eszköz ismertetése

A vidékfejlesztési típusú beavatkozástípusok esetében Magyarország nem alkalmaz pénzügyi eszközöket, így a tervben nem szerepel a pénzügyi eszköz.

4.7. A vidékfejlesztési beavatkozástípusok közös elemei

4.7.1. A nem elszámolható beruházások listája

Purchase of land not built on costing more than 10 % of all the eligible expenditure on the operation concerned.

Investments in means of transport to be used for marketing or distribution by the producer organisation.

Investments in shares or capital of companies if the investment represents a financial investment.

construction of windbreaks and wind protection walls driveways and elevators

Nem elszámolható beruházások és kiadáskategóriák jegyzéke:

a) mezőgazdasági termelési jogok megvásárlása;

b) támogatási jogosultságok megvásárlása;

c) az érintett művelet teljes elszámolható kiadásának 10 %-át meghaladó összegű földvásárlás, kivéve a környezetvédelmi célú földvásárlást, a magas kötöttszén-tartalmú talaj megóvását célzó földvásárlást, valamint a fiatal mezőgazdasági termelők által pénzügyi eszközök igénybevételel történő földvásárlást; pénzügyi eszközök esetén ez a felső határ a végső címzettnek kifizetett elszámolható közkiadásokra, garancia esetén pedig a fedezetül szolgáló hitelek összegére alkalmazandó;

d) állatok vásárlása, egynyári növények vásárlása és e növények telepítése a következőktől eltérő célra:

- i. mezőgazdasági, illetve erdészeti potenciál természeti katasztrófákat, kedvezőtlen éghajlati eseményeket vagy katasztrófaeseményeket követően;
- ii. az állatállomány védelme nagyragadozókkal szemben, illetve állatok igénybevétele az erdészetben gépek helyett;
- iii. az (EU) 2016/1012 európai parlamenti és tanácsi rendelet(45)2. cikkének 24. pontjában meghatározott veszélyeztetett fajták tenyésztése a 70. cikkben említett kötelezettségvállalások alapján; vagy
- iv. génerózióval fenyegetett növényfajták megőrzése a 70. cikkben említett kötelezettségvállalások keretében;

e) hitelkamat, kivéve a kamattámogatás vagy garanciadíj-támogatás formájában nyújtott vissza nem térítendő támogatás vonatkozásában;

f) beruházás olyan nagy méretű infrastruktúrákba a tagállamok által a KAP stratégiai tervükben meghatározottak alapján, amelyek nem képezik részét az (EU) 2021/1060 rendelet 32. cikkében meghatározott közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiáknak, kivéve a széles sávú rendszereket, valamint az árvíz- és partvédelmet érintő, megelőző intézkedéseket, amelyek célja a valószínűsíthető természeti katasztrófák, kedvezőtlen éghajlati események vagy katasztrófaesemények következményeinek a mérséklése;

g) erdőtelepítésbe történő beruházások, amelyek nem felelnek meg a páneurópai erdőtelepítési és újraerdősítési iránymutatásokban a fenntartható erdőgazdálkodás tekintetében megfogalmazott elvekkel összhangban álló környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos célkitűzéseknek.

Az első albekezdés a), b), d) és f) pontja nem alkalmazandó abban az esetben, ha a támogatást pénzügyi eszközök útján nyújtják.

4.7.2. A „vidéki térség” fogalmának meghatározása és alkalmazhatósága

Vidéki térség definíciója:

Vidéki térség részének minősül az a település, ahol közigazgatási jogállástól (város/község) függetlenül a népesség 10 ezer főnél kevesebb vagy a 10 ezer fő feletti lakossággal rendelkező tanyás települések esetén azok külterületei.

4.7.3 Az ágazati beavatkozások közös kiegészítő elemei, a vidékfejlesztésre irányuló beavatkozások közös kiegészítő elemei, illetve az ágazati és a vidékfejlesztésre irányuló beavatkozásokkal közös kiegészítő elemei

- A meglévő öntözőberendezések vagy a meglévő öntözőrendszerek részeinek fejlesztésére irányuló beruházások kizárólag akkor támogathatók, ha az előzetes értékelés azt állapítja meg, hogy azok a meglévő berendezés vagy rendszer műszaki paramétereiből kiindulva mikroöntözés tekintetében legkevesebb 10%, lineár és csévélődobos berendezések tekintetében legkevesebb 15% mértékű potenciális vízmegtakarítást eredményeznek majd.

Amennyiben a beruházás olyan felszín alatti vagy felszíni vizekből álló víztesteket érint, amelyek a vonatkozó vízgyűjtő-gazdálkodási tervben vízmennyiséggel kapcsolatos okok miatt jónál rosszabb minősítést kaptak, akkor a beruházásnak az alábbi együttes feltételeknek is meg kell felelnie:

- a projektnek biztosítania kell, hogy a projekt által érintett öntözőberendezések, vagy öntözőrendszerek vonatkozásában legalább a projekt előzetes értékelése által megállapított potenciális vízmegtakarítás 50 %-ának megfelelő mértékű tényleges vízfogyasztás csökkenés történjen; és

- amennyiben a projekt az adott mezőgazdasági üzem öntözött területeinek csak egy részét érinti, a mezőgazdasági üzem teljes – üzemszintű – vízfogyasztása legalább 50% megfelelő mértékben kell, hogy csökkenjen. A mezőgazdasági üzem teljes vízfogyasztásához az üzem által értékesített, vagy bármilyen más módon öntözési célból átadott vízmennyiséget is hozzá kell számítani.

A meghatározott feltételek egyike sem alkalmazandó a meglévő öntözőberendezésekre irányuló olyan beruházásokra, amelyek csak az energiahatékonyságot érintik, sem a tározók létrehozására irányuló beruházásokra, sem pedig a visszínnyert víz felhasználására irányuló olyan beruházásokra, amelyek nem érintenek felszín alatti vagy felszíni víztestet.

Az energiahatékonysághoz kapcsolódó beavatkozás összhangban van a megújuló energiaforrásokból előállított energia használatának előmozdításáról szóló európai uniós irányelvvel és az abban foglalt fenntarthatósági kritériumokkal.

A beavatkozás keretében támogatott módon végrehajtott energiahatékonysági beruházások, illetve támogatott módon beszerzett új gépek, berendezések és technológiák túlmutatnak a kötelező szabványokon (amennyiben ezek a szabványok léteznek) vagy a szokásos gyakorlatokon.

4.7.4 A vidékfejlesztési beavatkozásokra alkalmazandó hozzájárulási arány(ok)

A nemzeti hozzájárulás mértéke(i)

Cikk	Alkalmazandó százalékos arány	Minimális mérték	Maximális mérték
155(2)(c) - Korkedvezményes nyugdíjazás		20,00%	43,00%
91(2)(a) - Kevésbé fejlett régiók	85,00%	20,00%	85,00%
91(2)(b) - Legkülső régiók és a kisebb égei-tengeri szigeteken		20,00%	80,00%
91(2)(c) - Az (EU) 2021/1060 rendelet 108. cikke (2) bekezdése első albekezdésének b) pontja szerinti átmeneti régiók		20,00%	60,00%
91(2)(d) - Egyéb régiók	43,00%	20,00%	43,00%
91(3)(a) - A 71. cikk szerinti, az említett hátrányos természeti adottságok és egyéb területspecifikus hátrányokhoz kapcsolódó kifizetések		20,00%	65,00%
91(3)(b) - A 70. cikk szerinti kifizetések, a 72. cikk szerinti kifizetések, a 73. cikkben említett nem termelő beruházásokhoz nyújtott támogatás, a 77. cikk (1) bekezdésének a) pontja értelmében az európai innovációs partnerség operatív csoportjainak projektjeihez nyújtott támogatás, valamint a LEADER a 77. cikk (1) bekezdésének b) pontja szerint		20,00%	80,00%
91(3)(c) - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott műveletek		20,00%	100,00%
91(3)(b) - 70 - A 70. cikk szerinti kifizetések	50,00%	20,00%	80,00%
91(3)(b) - 72 - A 72. cikk szerinti kifizetések	50,00%	20,00%	80,00%
91(3)(b) - 73 - A 73. cikkben említett nem termelő beruházásokhoz nyújtott támogatás	50,00%	20,00%	80,00%
91(3)(b) - 77(1)(a) - A 77. cikk (1) bekezdésének a) pontja értelmében az európai innovációs partnerségnek nyújtott támogatás	43,00%	20,00%	80,00%
91(3)(b) - 77(1)(b) - A LEADER a 77. cikk (1) bekezdésének b) pontja szerint	50,00%	20,00%	80,00%
91(3)(c) - 70 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 70. cikk szerinti műveletek		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 71 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 71. cikk szerinti műveletek		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 72 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 72. cikk szerinti műveletek		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 73-74 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 73-74. cikk szerinti műveletek		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 75 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 75. cikk szerinti műveletek		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 76 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 76. cikk szerinti műveletek		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 77 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 77. cikk szerinti műveletek		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 78 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 78. cikk szerinti műveletek		20,00%	100,00%

A regionális hozzájárulás mértéke(i)

Régió	Cikk	Alkalmazandó százalékos arány	Minimális mérték	Maximális mérték
HU12 - Pest	91(3)(c) - 75 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 75. cikk szerinti műveletek	85,00%	20,00%	100,00%
HU21 - Közép-Dunántúl	91(3)(c) - 75 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 75. cikk szerinti műveletek	85,00%	20,00%	100,00%
HU22 - Nyugat-Dunántúl	91(3)(c) - 75 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 75. cikk szerinti műveletek	85,00%	20,00%	100,00%
HU23 - Dél-Dunántúl	91(3)(c) - 75 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 75. cikk szerinti műveletek	85,00%	20,00%	100,00%
HU31 - Észak-Magyarország	91(3)(c) - 75 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 75. cikk szerinti műveletek	85,00%	20,00%	100,00%
HU32 - Észak-Alföld	91(3)(c) - 75 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 75. cikk szerinti műveletek	85,00%	20,00%	100,00%
HU33 - Dél-Alföld	91(3)(c) - 75 - Az EMVA-ba a 17. és 103. cikk alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből finanszírozott, a 75. cikk szerinti műveletek	85,00%	20,00%	100,00%